

בבלי
ירושלמי
תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ג שליט"א

פסח

י"א – י"ז ניסן תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

עשרה היו לחמץ **עשרון** לחלה – דעשר חלות היו חמץ, ובמצה – שלשה מינין, וכל אחד היה של עשר חלות. נמצא במצה – שלשים חלות של עשרה עשרונות. נמצאו, שלש עשרונות ושליש עשרון – לכל מין ומין, ושלש חלות – לעשרון. שמכל עשרון היה עושה שלשה חלות של מצה, דשלשים חלות לא היו אלא עשרה עשרון. ומה ששנינו עד כאן היא במדה מדברית. אבל במדה ירושלמית, שהיו חמש סאין, שהן שלשים קבין, דסאה – ששה קבין, חמשה עשר קבין – לחמץ, וחמשה עשר – למצה. **קב ומחצה** – היה נותן לחלה, דמחמשה עשר קבין היה עושה עשר חלות. **ושתי חלות לקב** – דמקב אחד היה עושה שתי חלות. שהרי מחמשה עשר קבין היה עושה שלשים חלות של מצה. **גמרא מנהני מילי** – דאיפה שלש סאין? **תוכן אחד** – מדה אחת הן. **לשאת (את) מעשר החומר הבת** – והבת היא הוא נטילת מעשר על החומר, דחומר הוא שלשים סאין, ואמר קרא דאיפה ובת תוכן אחד הוא. **ומאי טעמא ילפת מבת לילף מאיפה גופה והכתיב האיפה עשירית החומר** – שהוא שלשים סאין (איפה). **אלא** – משום הכי לא יליף מיניה, דלא ידענא כמה הוא חומר. **הכא נמי** – "מעשר החומר הבת", דבעי למילף מינה – לא ידענא כמה הוא חומר! **אלא מהכא מעשר הבת מן הכור** – וכור ידעינן ודאי שהוא שלשים סאין, לפי שהוא לשון (חומר). נמצא שהבת שהוא מעשר – הוא שלש סאין, וכתיב "האיפה והבת תוכן אחד" – שמע מינה דאיפה שלשת סאין. והכי מתפרש קרא: "מעשר הבת מן הכור" – שמעשר של כור הוא בת, "עשרת הבתים חומר" – דבחומר איכא שלשים סאין, שהן עשרה בתים. נמצא דחומר נמי הוי שלשים סאין, כמו כור. "כי עשרת הבתים חומר" דסיפיה דקרא – לא לחושבנא אתי, אלא שכפל הדיבור, כמנהג הנביאים. **והמשתכר** – באוכל נפש. **מאי טעמא** – אין מוסיפין על המדות יותר משתות? אילימא משום אפקועי תרעא – דכיון שמגדלין, מוסיפין הדמים, וחיישינן דלמא אתי לאוסופי הדמים יותר מדאי. **אי הכי** – כי לא מוסיפין אלא שתות, איכא נמי למיחש להכי. **אלא משום הכי** – אין מוסיפין יותר משתות. **כי היכי דלא ליהוי בטול מקח** – דקיימא לן (בבא מציעא מט,ב): אונאה שתות – קנה ומחזיר אונאה, יתר משתות – בטל מקח. הכא נמי, התגר שמכר את התבואה, אם לא ידע דהוסיפו על המדות, ומכר לו כדי המדה הראשונה, וזה קיבל במדה גדולה – הרי נתאנה שתות, ואף על פי כן קנה הלוקח. ונותן לו דמי אונאה, ואין המוכר יכול לחזור בו, כדי שיהא לו ללוקח מה לאכול. **כל דבר שבמדה אפילו כו'** – משום דקפיד עליה, והרי נתאנה במדה. **אלא משום תגרא** – החמר שלוקח התבואה מבעל הבית, ומוליכה בשווקים, שרוצה להשתכר בה השתות. ואילו היה מודד במדה שנתוספו ביותר – הוי הפסד מטי דיאנא למוכר, שהיה מפסיד אותו יותר משתות. (אבל) ומשום דלא לימטייה דיאנא, תקנו שלא יוסיפו יותר משתות. ומהדר בתמיה: **ומהדר בתמיה דיאנא הוא דלא לימטייה רווחא לא בעי זבן וזבין תגרא איקרי** – אם כן שאין התגר מרויח בלום, מה תקנה עשו לו? **קרא אשכח ודרש** – דגזירת הכתוב היא. **עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל** – הרי ששים שקלים. אותן ששים שקלים יהיה לכם המנה, וסלע ארבעה זוזים – הרי מאתים וארבעים זוזי דינרים הוו בהאי מנה. וקיימא לן דמנה דאורייתא אינה אלא עשרים וחמשה סלעים, שהן מאה זוזים. **מנה של קדש כפול היה** – דהיינו מאתים דינרין. **ושמע מינה מוסיפין על המדות** – דהיינו ארבעים למאתים של קדש, דכוותיה למאה של חול – עשרים. **ושמע מינה שתות מלבר** – שלחמש מוסיפין הששי. דאי הוי שתות מלגיו – לא היה צריך להוסיף ארבעים על מאתים. **מתניתין נמי דיקא** – דשתותא מלבר. דקתני "חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות" – שמע מינה: דאותו (חלק) ששי הוסיפו על החמש. עשו חמש ירושלמיות שהן שש מדבריות, נמצאת צריך להוסיף עליהן הששית, והיינו שתותא מלבר. "שקל" האמור בתורה הוא סלע.

משנה

עֲשָׂרָה לֶחָמֵץ, עִשָּׂרוֹן לְחַלָּה. וַעֲשָׂרָה לַמַּצָּה. וּבַמַּצָּה שָׁלֹשׁ מִינִין: חַלּוֹת, רְקִיקִין, וּרְבוּכָה, נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים וּשְׁלִישׁ לְכָל מִין וּמִין, וְשָׁלֹשׁ חַלּוֹת לְעִשָּׂרוֹן. וּבַמְּדָה יְרוּשַׁלְמִית הָיוּ שְׁלֹשִׁים קַב, חֲמִשָּׁה עָשָׂר לֶחָמֵץ וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַמַּצָּה. חֲמִשָּׁה עָשָׂר לֶחָמֵץ, קַב וּמֶחֱצָה לְחַלָּה. חֲמִשָּׁה עָשָׂר לַמַּצָּה, וּבַמַּצָּה שָׁלֹשׁ מִינִין: חַלּוֹת, וּרְקִיקִין, וּרְבוּכָה, נִמְצְאוּ חֲמִשָּׁה קַבִּין לְכָל מִין וּמִין, וּשְׁתֵּי חַלּוֹת לְקַב. **גמרא** "הַתּוֹדָה הָיְתָה בָּאָה חֲמֵשׁ סְאִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת". מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אֲמַר רַב חִסְדָּא, דַּאֲמַר קְרָא: "הָאֵיפָה וְהַבַּת תֹּכֶן אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם", מַה בַּת שָׁלֹשׁ סְאִין, אַף אֵיפָה שָׁלֹשׁ סְאִין. וּבַת גּוּפָא מְנָלַן? אֵילֵימָא מִדִּכְתִיב "לָשֵׂאת אֶת מַעְשַׂר הַחֹמֶר הַבַּת", אֵיפָה נַמִּי הָכְתִיב "וַעֲשִׂירִית הַחֹמֶר הָאֵיפָה"! אֶלָּא חוֹמֶר לָא יָדְעִנָא כַּמָּה, הָכָא נַמִּי לָא יָדְעִנָא כַּמָּה! אֶלָּא מֵהָכָא "וְחָק הַשֶּׁמֶן הַבַּת הַשֶּׁמֶן וּמַעֲשַׂר הַבַּת מִן הַכּוֹר עֲשֶׂרֶת הַבָּתִים חוֹמֶר". אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין מוֹסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת יוֹתֵר מִשְּׁתוּת, וְלֹא עַל הַמַּטְבֵּעַ יוֹתֵר מִשְּׁתוּת, וְהַמִּשְׁתַּכֵּר לֹא יִשְׁתַּכֵּר יוֹתֵר מִשְּׁתוּת. מַאי טַעְמָא? אִילֵימָא מִשּׁוּם אַפְקוּעֵי תַּרְעָא - אִי הָכִי, שְׁתוּת נַמִּי לָא! אֶלָּא מִשּׁוּם אוֹנָאָה, כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵיהֱוֵי בִּיטּוּל מֶקַח. - וְהָא אֲמַר רָבָא: כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִדָּה וְשֶׁבְּמִשְׁקָל וְשֶׁבְּמִנְיָן, אֲפִילּוּ פָּחוֹת מִכְּדֵי אוֹנָאָה חוֹזֵר! אֶלָּא מִשּׁוּם תַּגָּרָא, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִימְטֵיֵיה דִּיאַנָּה. - דִּיאַנָּה הוּא דְּלָא לִימְטֵיֵיה, רַוְחָא לָא בָּעֵי? "זְבֹן וְזַבִּין, תַּגָּרָא אִיקְרֵי"?! אֶלָּא אֲמַר רַב חִסְדָּא, שְׁמוּאֵל קְרָא אַשְׁכַּח וְדָרַשׁ: "הַשֶּׁקֶל עֶשְׂרִים גֵּרָה עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וַחֲמִשָּׁה שֶׁקֶל הַמָּנֶה יִהְיֶה לָכֶם", מָנֶה - מָאתָן וְאַרְבְּעִין הָווּ! אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ תְּלָת: שְׁמַע מִינָּהּ, מָנֶה שֶׁל קוֹדֶשׁ כָּפוּל הָיָה. וּשְׁמַע מִינָּהּ, מוֹסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת וְאֵין מוֹסִיפִין יוֹתֵר מִשְּׁתוּת. וּשְׁמַע מִינָּהּ, שְׁתוּתָא מִלְּבַר. אֲמַר רָבִינָא: מַתְנִיתִין נַמִּי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: תּוֹדָה הָיְתָה בָּאָה חֲמֵשׁ סְאִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת. שְׁמַע מִינָּהּ.

משנה

והשקל עשרים גרה – תימה: דעשרים וארבעה הוו! דגרה – היינו מעה, כדכתיב (ויקרא כז) "עשרים גרה", ומתרגמינן: עשרין מעין. וקיימא לן: סלע – ארבעה דינרין, ושש מעה – כסף דינר, הרי – עשרים וארבעה! ותירץ רבינו תם: דְּפַעֲמַיִם הוסיפו. אחד, בימי יחזקאל – שהוסיפו על מנה של קודש לבדו, שהיה של חמשים סלעים, ועשאוהו של ששים. ושוב בימי חכמים – הוסיפו על הסלע, שהיה של עשרים גרה, ועשאוהו של עשרים וארבעה. וממילא נתוסף המנה, בין של חול בין של קודש. ועוד יש לומר: שלא היה אלא תוספת אחד, שהוסיפו בימי יחזקאל. ולעולם מנה של חול — של עשרים וחמשה סלעים, ושל קודש — של חמשים סלעים. אלא שהוסיפו על הסלע שתות, ועשאוהו של עשרים וארבע מעות, ונתוסף בבת אחת מנה של קודש ושל חול. וששים שקלים דקא חשיב קרא במנה של קודש — בשקלים הראשונים איירי, ואתא קרא למימר שהוסיפו על המנה שנבנסו בו מאותן שקלים הראשונים בו'. והכי פירושא דקרא: ו"השקל" — שהיה מתחילה "עשרים גרה" מאותן שקלים עשרים, ועשרים, וחמשה וחמשה עשר, "המנה" — של קודש "יהיה לכם". ומה שחלקם הכתוב "עשרים שקלים", "חמשה ועשרים שקלים", "עשרה וחמשה שקל", ולא כתב "ששים שקלים המנה יהיה לכם" — אומר רבינו תם: לפי שהיו להם שלשה משקלות, אחת — של שליש מנה של קודש אחר שנתוסף, ואחת — של מנה של חול, ואחת — של רביע מנה של קודש. ושלשתן מחזיקות מנה של קודש. וכן מוכיח התרגום, דמתרגמינן: "סילעא — עשרין מעין, תלתות מנייא — עשרין סלעין, מני כספא — עשרין וחמש סלעין, רבעות מנייא — חמש עשרה סילעין, כולהון שיתין מנייא דהכא יהי לכון". ולפירוש בתרא אין מתיישב כל כך, דתלתות מנייא ורבעות מנייא — מיירי במנה של קודש אחר שניתוסף. ואילו מנה בספא עשרין וחמש סלעים, דאיירי במנה של חול — לאו בשל חול אחר שניתוסף קאמר, אלא במנה הראשון של חול. ומיהו בקונטרס פירש כן בפירוש יחזקאל. והקריב

והקריב ממנו מן המחובר — פירש בקונטרס: שיהיו כולן בכלי אחד בשיטול התרומה. ונראה דאין צריך אלא מוקף בעלמא, כמו "ממנו" דכתיב גבי תרומה (במדבר יח). וב"הקומץ רבה" (מנחות כד,א) משמע כפירוש הקונטרס, דדרשינן גבי מנחה "והרים ממנו בקומצו" — מן המחובר, שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ. ומיהו התם נמי בעי נגיעה, כדאיתא בההיא שמעתא גופה, דאפילו בכלי אחד אי לא נגע, מיבעיא לן התם בעשרון שחלקו בביסא מהו לקמוץ מזה על זה, צירוף דאורייתא או דרבנן? **ואל** יוכיחו בכורים שיש אחריהם תרומה — ומהאי טעמא נמי ליכא למילף מתרומה גדולה. **מאי** מחובר איכא — פירש בקונטרס דסלקא דעתך דהאי דפריך, דבתחילה היה מנתח הבשר ואחר כך נוטל האימורים. וקשה: דאכתי יכול להקיף, או בכלי אחד, כדפירש לעיל בקונטרס! ונראה לפרש: דפריך למה לי קרא, דפשיטא דמחובר הוא.

משנה מִכְּיצַד הָיָה נוֹטֵל אֶחָד מֵעֲשָׂרָה תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַה'". "אֶחָד" - שֶׁלֹּא יִטּוֹל פָּרוּם. "מִכָּל קָרְבָּן" - שֶׁיִּהוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שָׁווֹת, שֶׁלֹּא יִטּוֹל מִקָּרְבָּן עַל חֲבֵירוֹ. "לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה". וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַבְּעָלִים. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ" - מִן הַמְחוּבָּר. "אֶחָד" - שֶׁלֹּא יִטּוֹל פָּרוּם. "מִכָּל קָרְבָּן" - שֶׁיִּהוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שָׁווֹת, שֶׁלֹּא יִטּוֹל מִן הַקָּרְבָּן עַל חֲבֵירוֹ. "תְּרוּמָה לַה'" - אֵינִי יוֹדֵעַ מַכַּמָּה הִיא. הֲרֵינִי דָּן: נֶאֱמַר כָּאן "תְּרוּמָה", וְנֶאֱמַר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר "תְּרוּמָה". מַה לְּהַלָּן - אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, אַף כָּאן - אֶחָד מֵעֲשָׂרָה. אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרֶךְ זוֹ: נֶאֱמַר כָּאן "תְּרוּמָה", וְנֶאֱמַר בַּבְּכוּרִים "תְּרוּמָה". מַה לְּהַלָּן - אֵין לָהּ שִׁיעוּר, אַף כָּאן - אֵין לָהּ שִׁיעוּר? נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה. דָּנִין תְּרוּמָה שֶׁאֵין אַחֲרֶיהָ תְּרוּמָה, מִתְּרוּמָה שֶׁאֵין אַחֲרֶיהָ תְּרוּמָה. וְאַל יוֹכִיחַ בִּכּוּרִים, שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהֶן תְּרוּמָה. אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרֶךְ זוֹ: דָּנִין תְּרוּמָה הַנֶּאֱכֶלֶת בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, מִתְּרוּמָה הַנֶּאֱכֶלֶת בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. וְאַל תּוֹכִיחַ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱכֶלֶת בְּכָל מָקוֹם? תַּלְמוּד לוֹמַר "מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה לַה'", וּכְתִיב בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר "מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה" - לְגְזֵירָה שָׁוָה. לְמַדְנוּ לִתְרוּמָה שֶׁהִיא אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ מַכַּמָּה הִיא חַלָּה. הֲרֵינִי דָּן: נֶאֱמַר כָּאן "לֶחֶם" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם "לֶחֶם". מַה לְּהַלָּן - עֶשְׂרוֹן לְחַלָּה, אַף כָּאן - עֶשְׂרוֹן לְחַלָּה. אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרֶךְ זוֹ: נֶאֱמַר כָּאן "לֶחֶם", וְנֶאֱמַר בְּלֶחֶם הַפָּנִים "לֶחֶם". מַה לְּהַלָּן - שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת, אַף כָּאן - שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת? נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה. דָּנִין מִנְחָה הַבָּאָה חָמֵץ עִם הַזֶּבַח מִמִּנְחָה הַבָּאָה חָמֵץ עִם הַזֶּבַח, וְאַל יוֹכִיחַ לֶחֶם הַפָּנִים שֶׁאֵינוֹ בָּא חָמֵץ עִם הַזֶּבַח. אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרֶךְ זוֹ: דָּנִין מִנְחָה הַבָּאָה מֵאָרֶץ וְחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, מִמִּנְחָה הַבָּאָה מֵאָרֶץ וְחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן. וְאַל יוֹכִיחוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵין בָּאוֹת אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ? תַּלְמוּד לוֹמַר "מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם". שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "תָּבִיאוּ", וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר "תָּבִיאוּ"? שֶׁכָּל מַה שֶּׁאַתָּה מֵבִיא מִמָּקוֹם אַחֵר הֲרֵי הוּא כָּזֶה. מַה לְּהַלָּן - עֶשְׂרוֹן לְחַלָּה, אַף כָּאן - עֶשְׂרוֹן לְחַלָּה. אִי מַה לְּהַלָּן - שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת, אַף כָּאן - שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר "תִּהְיֶינָה". לְמַדְנוּ עֶשָׂרָה לֶחָמֵץ, עֶשָׂרָה לַמַּצָּה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ", נֶגֶד חָמֵץ הָבֵא מַצָּה. נִמְצְאוּ עֶשְׂרִים עֶשְׂרוֹנוֹת לַחְמֵי תוֹדָה, עֶשָׂרָה לֶחָמֵץ וַעֲשָׂרָה לַמַּצָּה. יָכוֹל עֶשָׂרָה שֶׁבַּמַּצָּה לֹא יְהוּ כּוּלָּן אֶלָּא מִמִּין אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן סֹלֶת מְרֻבֶּכֶת" וגו', נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים וּשְׁלִישׁ לְכָל מִין וּמִין, וְשָׁלֹשׁ חַלּוֹת לְעֶשְׂרוֹן, וְנִמְצְאוּ לַחְמֵי תוֹדָה אַרְבָּעִים, נוֹטֵל מֵהֶן אַרְבַּע וְנוֹתֵן לַכֹּהֵן, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָלִים לַבְּעָלִים. אָמַר מָר: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ" - מִן הַמְחוּבָּר. אֶלָּא מֵעַתָּה, דִּכְתִיב "וְאֶת כָּל חֲלֹתוֹ יָרִים מִמֶּנּוּ", הָתָם מַאי מְחוּבָּר אִיכָּא? כִּדְרַב חִסְדָּא אָמַר רַב חִסְדָּא, דְּאָמַר רַב אַבִּימִי: שֶׁלֹּא יַנִּיחַ בָּשָׂר קוֹדֶם שֶׁיִּטּוֹל אֵימוּרִין. אָמַר מָר: נֶאֱמַר כָּאן "תְּרוּמָה", וְנֶאֱמַר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר "תְּרוּמָה". - וְיֵילַף מִתְּרוּמַת מִדְיָן! - דָּנִין תְּרוּמָה הַנּוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, מִתְּרוּמָה הַנּוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת. וְאַל תּוֹכִיחַ תְּרוּמַת מִדְיָן, שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת. - וְיֵילַף מִתְּרוּמַת חַלָּה! - תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: דָּנִין דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה'", מִדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "תְּרוּמָה לַה'" "תְּרוּמָה לַה'", מִדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה'". לְאַפּוֹקֵי תְּרוּמַת חַלָּה, דְּלָא נֶאֱמַר בּוֹ "מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה לַה'". בָּעֵי רָבָא: תְּרוּמַת לַחְמֵי תוֹדָה, חַיְּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה וְחוֹמֶשׁ, אוֹ אֵין חַיְּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה וְחוֹמֶשׁ? כֵּיוָן דְּאִיתְקַשׁ לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר - כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר דָּמֵי. אוֹ דִלְמָא, בּוֹ וַחֲמִשִּׁיתוֹ מִיעֵט רַחֲמָנָא? מְדַמַּעַת אוֹ אֵינָהּ מְדַמַּעַת? תֵּיקוּ. אָמַר מָר: "תַּלְמוּד לוֹמַר "תִּהְיֶינָה". מַאי תַּלְמוּדָא?

משנה מכולן – לחמי תודה היה נוטל אחד מעשרה. **שיהיו כל הקרבנות שבלחמי תודה שוין** – בהפרשת תרומה. **שלא יטול מקרבן** – זה תרומה על חבירו, שלא יטול מזה שנים ומזה לא כלום, משום דבעינן "שלא יטול מקרבן על חבירו". **גמרא מן המחובר** – דבעינן שיהו כל החלות ביחד בשעת תרומה. **איני יודע מכמה** – חלות הוא נוטל אחת. **בכבורים תרומה** – דאמר מר (פסחים לו,ב): "ותרומת ידך" – אלו הבכורים. **מה תרומה דכבורים אין לה שיעור** – כדאמרינן (פאה פרק א משנה א): אלו דברים שאין להם שיעור: הפאה והבכורים, דכמה שירצה – מביא. **שאין אחריה תרומה** – דבינן שנטל תרומת מעשר אין מפרישין שוב ממנה תרומה אחרת. **שיש אחריה תרומה** – שהרי עדיין יש לו להפריש כל תרומותיו. **דנין תרומת לחמי תודה הנאכלת במקום קדוש** – שנאכלת בירושלים, מתרומת בכורים הנאכלת בירושלים. **תלמוד לומר ממנו** – (ויקרא ז) "אחד מכל קרבן תרומה לה'" לגזרה שוה, דכתיב בלחמי תודה "ממנו תרומה לה'", ונאמר בתרומת מעשר (במדבר יח) "והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר" וגו'. **אבל איני יודע מכמה** – קמח הוא עושה החלה של חמץ. **נאמר כאן לחם** – חמץ תודה ושתי הלחם באין מנחת חמץ עם הזבח. **מה להלן עשרון לחלה** – דכתיב (ויקרא כג) ("שנים ושני) עשרונים" וגו'. **לחמי תודה ולחם הפנים באות מארץ ומחוצה לארץ** – ושתי הלחם אין באות אלא מן הארץ, דכתיב בהו (שם) "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה", מה תלמוד לומר "תביאו"? שהרי כבר נאמר (שם) "והקרבתם מנחה חדשה", ומצי למימר "ממושבותיכם לחם תנופה", ומה תלמוד לומר "תביאו"? שכל שאתה מביא ממקום אחר כעין זה חמץ, ועם הזבח יהיו כזה. **אי מה להלן** – בשתי הלחם – שני עשרונים ותו לא, אף כאן – שתי עשרונים ותו לא? **תלמוד לומר תהיינה** – יתירה לרבוייא היא. ואף על גב דכתיב בשתי הלחם – יליף לתודה, דאם אינו ענין לשתי הלחם, דהא כתיב "שתי עשרונים" – תנהו ענין לחמץ שבתודה, דלידהוו עשרה עשרונים. **למדנו עשרה לחמץ** – משתי הלחם שהוא חמץ, "תהיינה" – בחמץ כתיב, עשר למצה מנין? **נגד חמץ הבא** – דכמה שמביא סולת לצורך חמץ, הבא מצה. **עשר לחמץ** – נפקא לן משתי הלחם, עשר למצה – מדרשא "לנגד חמץ הבא מצה". **תלמוד לומר אם על תודה וגו'** – בהאי קרא כתיב שלשה מיני מצה. **מן המחובר** – משמע שיהא הכל שלם, הארבעים חלות שלם, והתרומה דבשעת תרומה יהא הכל שלם. והיינו דפריך: אלא מעתה וכו' הכא (נמי) מאי מחובר איכא, דקא סלקא דעתיה שהוא מנותח בשעת שנוטל החלב. **שלא ינתח בשר קודם כו'** – וכהאי גוונא הוי מחובר בשעת הפרשה. **ונילף מתרומת מדין** – דהויא אחד מחמשים? **ולילף מתרומת חלה** – דהוי אחד מארבעים ושמונה? **בו וחמשיתו כו'** – "ומתו בו" – ולא באחר, "וחמשיתו" – ולא על אחר. **מדמעת** – כשאר תרומה, שאם נפלה לתוך חולין – שיהא צריך להעלותה באחד ומאה. דגבי דימוע לא אשכחן מיעוט בקרא. **מאי תלמודא** – היכי משמע מן "תהיינה" עשרה עשרונות?

תהיינה

אמר

תהיינה – בתרין יודין, דחד יו"ד דמייתר – אתיא ללחמי תודה. **קפיזי** = חצאי קבים. **בעשרונות דבר הכתוב** – דממאי דמיירי בפרשה קמרבה, מן "תהיינה", ובפרשה כתיב (ויקרא כג) "שתים שני עשרונים". **וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש** – דחמץ עצמו דהוא עשר גמרינן משתי הלחם, עשרון לחלה – מן היקישא ד"לחם" "לחם". **חוזר ומלמד בהיקש** – על מצה עשרה עשרונים כחמץ, דכנגד חמץ הבא מצה. **הימנו ודבר אחר הוא** – כלומר, אי הוה מלמד החמץ על המצה, אותו דבר עצמו שהוא למד מן שתי הלחם עשרון לחלה, מצי למימר: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? אבל הכא החמץ אינו מלמד על המצה מה שהוא לומד בהיקש משתי הלחם, לא מצית למיפרך, משום דחמץ למד משתי הלחם עשרון לחלה, ומלמד בהיקש למצה שהוא עשרה עשרונים, דהיינו דבר אחר. ענין אחר נמי שמעתי הימנו, ודבר אחר הוא – דאי הוה יליף מחמץ שבתודה לקרבן אחר דעלמא, מצית לאקשויי: וכי דבר וכו'. השתא דלא יליף אלא לההוא קרבן גופיה, ליכא למיפרך הכי. **מאי איכא למימר** – וכי דבר הלמד [בהיקש] חוזר ומלמד בהיקש? **תביאו ריבויא הוא** – דלא הוה למכתב "תביאו" גבי שתי הלחם, משום טעמא דאמר לעיל, והוי כמאן דכתיב הכא גבי לחמי תודה, דכל הבאות שאתה מביא יהו כזה עשרון לחלה, והוי כמו שלמד מגופו דקרא עשרון לחלה ולא מהיקש (וכי מלמד חמץ על המצה עשרה עשרונות). ולא מצית למיפרך: וכי דבר הלמד כו'? שהרי לא למד החמץ מהיקש. אבל אי תודה כדמעיקרא אתיא "לחם" "לחם" – הוי דבר הלמד מהיקש, ואיכא למיפרך עליה. **משנה המלואים** – שהיו בימי משה היו כו'. **שתי ידות כמצה שבתודה** – דהיינו חלות ורקיקין, אבל רבוכה – לא היתה בנזיר. וכיון שלא היו שם אלא שני אותן מינין, נמצאו שני מינין עשרה קבין ירושלמיות. דכיון דשלשה מינין דמצה שבתודה הוו חמשה עשר קבין, חמשה קב לכל מין, נמצאו לשני מינין הן עשרה קבין. **שהן ששה עשרונות** – דעשרה קבין הן ששה עשרונות [ושני שלישיות]. ושני מינין, שהן שלשה עשרונות [ושליש] לכל מין. דכיון דעשרה עשרון הוו [לשלשה מינין שבמצה], נמצא לשתי ידות הן ששה עשרונות ושני שלישי עשרון. **גמרא מנא הני מילי** – דהמילואים היו באות חלות ורקיקין ורבוכה, היינו חלוט בשמן? **לאו היינו רבוכה** – אלמא דאית בהו רבוכה. **אנתא דמשחא** = חתיכת עיסה עבה שטיגנה בשמן. ענין אחר: אנתא דמשחא = שמן קרוש עגול כמו לחם, והיינו לחם. מורי רבי זכרונו לברכה, ולא רבוכה ממש. **וכי מה למדנו לבניו מיום המשחו** – כלום חייבין בניו בשביל משיחת אביהם? **מקיש חינוכו** – דכהן הדיוט להמשחו (היינו רבוכה). וחינוכו הוא המילואים שלו, אלמא דבמילואים הוי רבוכה. דכהן הדיוט מביא חביתין [היינו רבוכה] ביום חינוכו לעבודה, וכהן גדול בכל יום. **אף** – חלות לחם שמן נמי דהוי במילואים, היינו רבוכה. **המתקרב לעבודה** – תחילה לאחר שנמשח. **אחד להמשחו** – שנמשח לכהן גדול. **ואחד לחינוכו** – בשביל שנתחנך היום לעבודת כהן [גדול]. **הא דלא עבד עבודה מעולם כשהיה הדיוט** – מביא שלשה: אחת – לחינוך תחילת עבודה, ואחת – לחינוכו שנתמנה לכהן גדול, ואחת – להמשחו. מורי רבי זכרונו לברכה: רקיק וחלות – חד הוא, אלא שזה נבלל וזה נמשח. **שלמיו** – "על זבח תודת שלמיו", דלא הוה צריך, שהרי כבר נאמר "זאת תורת זבח שלמיו ואם על תודה". **לרבות שלמי נזיר לעשרה קבין ירושלמיות** – שהן שתי ידות של מצה שבתודה, שלא היה בנזיר אלא חלות ורקיקין. **ולרביעית שמן** – לפי שבתודה היה חצי לוג שמן, חציו לחלות ורקיקין וחציו לרבוכה, לחמץ לא היה בו שמן. וכיון שבנזיר אין בו רבוכה, דיו ברביעית. **יכול לכל מה שאמור בענין** – הואיל והוקשו שלמי נזיר למצה של תודה, יכול לוקשו לכל שלשה מינין שבמצה? תלמוד לומר "מצות". **מאי תלמודא** – היכי ממעט ממצות? **אמר רב פפא דבר שנאמר בו מצות** – בתודה, דהיינו חלות ורקיקין, דכתיב (ויקרא ב) "חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות", להזהיא איתקש המצות האמורות בנזיר. אבל לרבוכה, דאין כתב בהן מצות – לא הוקשו לחם נזיר.

חוץ

אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב — פירוש: יו"ד יתירא דריש, דמשמע א"תביאו" קאי, שדרשנו לעיל: שכל שאתה מביא ממקום אחר כזה. דאי אשתי הלחם קאי — לא מצי למכתב יו"ד, דהא "שתים שני עשרונים" כתיב. ופריך: ואימא עשרה קפיזי? ומשני: אמר רבא, בעשרונות דבר הכתוב — פירוש: כדדרשינן: מה כאן עשרון לחלה. ובקונטרס כתב בספר מוגה שלו: לא גרסינן "קפיזי אמר רבא", והכי גרסינן: אמר רב יצחק, "תהיינה עשרה" דבר הכתוב. ויש ספרים דלא כתיב בהו כלל "עשרה עשרונות דיבר הכתוב", וגרסינן: אמר רב יצחק בר אבדימי, "תהיינה" כתיב, ותו לא — פירוש: דמשמע דאתא למעוטי, ולמימר אלו דוקא שני עשרונים, ואין הללו שני עשרונים. ומיהו קשה: כיון דאי לא כתיב "תהיינה" — לא הייתי יודע לענין מה אמר הכתוב כל שאתה מביא ממקום אחר כזה. אי לענין שיהא עשרון לחלה כבשתי הלחם, והוי להו עשרה עשרונות, דמה נפשך איכא עשרון לחלות משום תרומה. או לענין למימר דמה אלו שני עשרונים אף להלן שני עשרונים לעשר חלות. אם כן השתא דכתיב "תהיינה", מה ראית דדרשת למימר אלו דוקא שני עשרונים? אימא: אלו דוקא (שני עשרונים) עשרון לחלה! ולגירסת הקונטרס נמי קשה, דיו"ד לא מייתרא לדרשא, דכמו שיאמר מ"תעשה" לשון יחיד — "תעשינה" לשון רבים, כמו כן יאמר מ"תהיה" — "תהיינה" בשני יו"דין, יו"ד אחת של עיקר, ויו"ד אחת של שימוש! ועוד: אי מיו"ד ילפינן עשר חלות, למה לן גזרה שוה דתרומת מעשר? הא כיון דאמר רחמנא "אחד מכל קרבן", ודרשינן (מנחות עז,א): "אחד" — שלא יטול פרוסה, ולמדנו עשרון לחלה, על כרחין אחד מעשרה נוטל!

הימנו ודבר אחר — פירש בקונטרס: כלומר, בין מה שכתב בגופו, בין מה שלמד מדבר אחר נפקא ליה דעשר עשרונות הוא. דבדידיה כתיב "תהיינה" — דמשמע: עשר חלות דהא א"תביאו" קאי. ולהכי גמר אשתי הלחם, דעשרון יהא בכל חלה, הלכך לאו היקש הוא, ויכול לחזור וללמד על המצה דעשר עשרונות הוא. והיכי דמי היקש גמור? כגון אי לאו הוה כתיב בתודה עשר לגמרי, ובשתי הלחם הוו עשרה עשרונות, וילפי מהדדי — ההוא הוי היקש גמור. ופירוש זה יתיישב לפי גירסא דלעיל, אבל לאידך גירסא דלא דרשינן יו"ד ד"תהיינה" — לא יתכן. ובסוף "איזהו מקומן" (זבחים נז,א) פירש בקונטרס: דחשיב הימנו מה שאנו למדין מתרומת מעשר בגזרה שוה מנין החלות, דדבר הלמד בגזרה שוה חשיב ככתוב בגופיה, משום דקיימא לן: דבר הלמד בגזרה שוה, חזור ומלמד בהיקש. על ידי כך אנו יודעים שיש עשרה עשרונות, כדלילפינן מהיקשא דשתי הלחם דהוי עשרון לחלה. ועוד יש לפרש: משום דתרומת מעשר חולין הוא, חשיב ככתיבה בגופייהו. **אחת** להמשחו לחביתים ואחת לחנוכו לעבודת כהן גדול — מר בר חייא אמר: שלש, כדמסיק: בשלא עבד עבודה כשהוא הדיוט. דאיכא אחת — לחנוכו לעבודת כהן הדיוט, ואחת — לחנוכו לעבודת כהן גדול, ואחת — לחביתין. ויש מפרשים: כגון שעמד ביום הכיפורים, דאיכא עבודת יום הכיפורים בכהן גדול. ולא מילתא היא, דהא כרבן יחיד אין קרב ביום הכיפורים. ובפרק קמא דיומא (יב,א) בעי: אם אירע פסול בכהן גדול, במה מחנכין את השני ביום הכיפורים. **אין** בכלל אלא מה שבפרט — בכל מקום שיש כלל ופרט רגיל רבינו שמואל לפרש: דאיצטריך רחמנא למכתב הכלל — שלא נרבה דבר הדומה לפרט. וכן מוכיח כאן, דאי לאו דהוה כלל ופרט, משמע הכא דהוה ילפינן רבוכה מלחמי תודה.

ולא

אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַבְדִימִי: "תְּהִיֶּינָה" כְּתִיב. אִימָא: עֲשָׂרָה קְפִיזֵי! אָמַר רָבָא: בְּעֶשְׂרוֹנוֹת דִּבֵּר הַכָּתוּב. לָמַדְנוּ עֲשָׂרָה לֶחֶם, עֲשָׂרָה לְמַצָּה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "עַל חַלּוֹת לֶחֶם חָמֵץ" כְּנֶגֶד חָמֵץ הָבֵא מַצָּה. וְכִי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ מִבְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ? הֵימֶנּוּ וְדָבָר אַחֵר הוּא, וְכָל הֵימֶנּוּ וְדָבָר אַחֵר לָא הָוֵי הֶיקֵּשׁ. הָנֵיחָא לְמַאן דַּאֲמַר לָא הָוֵי הֶיקֵּשׁ, אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר הָוֵי הֶיקֵּשׁ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? "תְּבִיאוּ" רִבּוּיָא הִיא. **מִשְׁנָה** הַמִּילּוּאִים הָיוּ בָּאִין כַּמַּצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה, חַלּוֹת וּרְקִיקִין וּרְבִיכָה. נְזִירוּת הָיְתָה בָּאָה שְׁתֵּי יָדוֹת כַּמַּצָּה שֶׁל תּוֹדָה, חַלּוֹת וּרְקִיקִין, וְאֵין בָּהּ רְבוּכָה, נִמְצָא עֲשָׂרָה קַבִּין יְרוּשַׁלְמִית שֶׁהֵן שִׁשָּׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וְעוֹדְיִין. **גְּמָרָא** מְנָא הֲנֵי מִילֵּי? אֲמַר רַב חִסְדָּא, אֲמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא, דַּאֲמַר קְרָא: "וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' לָקַח חַלַּת מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד", בְּשִׁלְמָא "חַלּוֹת" - חַלּוֹת, "רָקִיק" - רָקִיק, "שֶׁמֶן" - מַאי נִינְהוּ? לָאו רְבוּכָה. מַתְקִיף לַהּ רַב אָוְיָא, אֵימָא: אִנְתָּא דִּמְשִׁחָא! אֶלָּא כִּדְרַב שֵׁשׁ נַחְמָן בַּר רַב חִסְדָּא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי טַבְלָא: "זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה' בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ", וְכִי מַה לָמַדְנוּ לְבָנָיו בְּיוֹם הִמָּשְׁחוֹ? אֶלָּא מַקִּישׁ חִינּוּכוֹ לְהִמָּשְׁחוֹ. מַה הִמָּשְׁחוֹ - רְבוּכָה, אַף חִינּוּכוֹ - רְבוּכָה. אֲמַר רַב חִסְדָּא: כֹּהֵן גָּדוֹל הַמִּתְקָרֵב לַעֲבוֹדָה - צָרִיךְ שְׁתֵּי עֶשְׂרוֹנוֹת הָאֵיפָה, אַחַת לְהִמָּשְׁחוֹ וְאַחַת לְחִינּוּכוֹ. מָר בַּר רַב אַשִׁי אָמַר: שָׁלֹשׁ. וְלָא פְּלִיגִי: הָא - דַּעֲבַד עֲבוֹדָה כְּשֶׁהוּא כֹּהֵן הֶדְיוֹט, הָא - דְּלָא עֲבַד עֲבוֹדָה כְּשֶׁהוּא כֹּהֵן הֶדְיוֹט. "נְזִירוּת הָיְתָה בָּאָה שְׁתֵּי יָדוֹת כַּמַּצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה". תָּנוּ רַבָּנָן: "שְׁלָמָיו" - לְרַבּוֹת שַׁלְמֵי נָזִיר לַעֲשָׂרָה קַבִּין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת וְלִרְבִיעִית שֶׁמֶן. יָכוֹל לְכָל מַה שֶּׁאָמוּר בָּעִנְיָן? תַּלְמוּד לוֹמַר "מַצּוֹת". מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר רַב פַּפָּא: דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "מַצּוֹת" - לְאַפּוֹקֵי רְבוּכָה, דְּלָא נֶאֱמַר בּוֹ "מַצּוֹת". דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: "מַצּוֹת" - כְּלָל, חַלּוֹת וּרְקִיקִין - פְּרָט. כְּלָל וּפְרָט - אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט, חַלּוֹת וּרְקִיקִין - אִין, מִידֵי אַחֲרִינָא - לָא.

משנה

ולא בעינן על בסמוך — תימה: הא עד כאן לא פליגי רבי ורבנן בסוף "כל המנחות [באות מצה"] (מנחות סב,א) אלא אי בעינן על בסמוך או על ממש! ויש לומר: דהכא לא דמי לההיא [דהתם], דתנופה דשתי הלחם — כעין הקרבתן. אבל הכא בשחיטה, דלמקדש לחם בעלמא [אתי] — ליכא למיחש אלא שיהא הלחם קיים. וכן שוחט על חמץ, כדקאמר בסמוך, דכל היכא דאיתיה — באיסוריה קאי. **או** לאחד מבני חבורה — אפסח קאי, אבל סתמיה — פשיטא דלא מיחייב משום אחד שבישראל. **פורסה** ואין חוטין נמשכין הימנה — נראה דכי האי גוונא "עד שיקרמו פניה" דפרק קמא דשבת (יט,ב).

ליקדשו ארבעים מתוך שמונים — אף על גב דרבי יוחנן לית ליה ברירה, בריש "כל הגט" (גיטין כה,א) — היינו, היכא כשמתברר לבסוף דלאו כלום עביד. אבל הכא, קדשי כל היכא דאיתנהו. וכשבא להפריש ארבע חלות של תרומה, צריך להפריש אחת עשרה חלות מכל מין ומין. דאי לאו הכי, כיון דאין ברירה — דלמא דחולין קא שקיל.

והדר

משנה הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לִפְנִים, וְלַחְמָהּ חוּץ לַחוֹמָה - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ פָּנֶיהָ בַּתַּנּוּר, וַאֲפִילּוּ קָרְמוּ כּוּלָּן חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן - לֹא קִדַּשׁ הַלֶּחֶם. **גמרא** מַאי "חוּץ לַחוֹמָה"? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוּץ לְחוֹמַת בֵּית פָּאגֵי, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה, בָּעֵינַן עַל בְּסָמוּךְ. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חוּץ לְחוֹמַת בֵּית פָּאגֵי, אֲבָל חוּץ לַעֲזָרָה - קָדוֹשׁ, וְלָא בָּעֵינַן עַל בְּסָמוּךְ. - וְהָא אִיפְּלִיגוּ בָּהּ חֲדָא זִימְנָא! דְּתַנְיָן: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ - עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַתָּמִיד. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לְעוֹלָם אֵינוֹ חַיָּיב - עַד שֶׁיְּהֵא אוֹ לַשּׁוֹחֵט אוֹ לַזּוֹרֵק אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה עִמּוֹ בָּעֲזָרָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ בָּעֲזָרָה! - צְרִיכָא, דְּאִי אִיתְמַר בְּהַהִיא - בְּהַהִיא קָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּכָל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ - בְּאִיסּוּרָא קָאֵי. אֲבָל לְעִנְיַן מִקְדַּשׁ לְחֶם - אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאִי אִיתֵיהּ בִּכְפִנִּים - קָדוֹשׁ, אַבְּרָאֵי - לָא קָדוֹשׁ. וְאִי אִיתְמַר בְּהָא - בְּהָא קָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אֲבָל בְּבַהֵךְ - אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, צְרִיכָא. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לִפְנִים, וְלַחְמָהּ חוּץ לְחוֹמַת בֵּית פָּאגֵי - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. "שְׁחָטָהּ עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ פָּנֶיהָ בְּתַנּוּר". מִנָּא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "עַל חַלּוֹת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח" - מְלַמֵּד שֶׁאֵין הַלֶּחֶם קָדוֹשׁ אֶלָּא אִם כֵּן קָרְמוּ פָּנֶיהָ בְּתַנּוּר. "יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח" - מְלַמֵּד שֶׁאֵין הַלֶּחֶם קָדוֹשׁ אֶלָּא בִּשְׁחִיטַת הַזֶּבַח. "זֶבַח תּוֹדַת" - מְלַמֵּד שֶׁאִם שָׁחַט שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. תָּנוּ רַבָּנָן: יוֹצְאִין בְּמַצָּה נָא וּבְמַצָּה הֶעָשׂוּיָה בְּאִילְפָס. מַאי "מַצָּה נָא"? אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל שֶׁפּוֹרְסָהּ, וְאֵין חוּטִין נִמְשָׁכִין הֵימֶנָּה. אָמַר רָבָא: וְכֵן לְעִנְיַן לַחְמֵי תּוֹדָה. - פְּשִׁיטָא, הָכָא "לֶחֶם" כְּתִיב, וְהָכָא "לֶחֶם" כְּתִיב! - מַהוּ דְּתֵימָא: "אֶחָד" אָמַר רַחֲמָנָא - שֶׁלֹּא יִטּוֹל פָּרוּס, וְהָא כְּמַאן דִּפְרִיסָא דָּמְיָא, קָמַשְׁמַע לָן. אִיתְמַר: תּוֹדָה שְׁשָׁחָטָהּ עַל שְׁמוֹנִים חַלּוֹת - חִזְקִיָּה אָמַר: קָדְשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֹא קָדְשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים. אָמַר רַבִּי זֵירָא: הַכֹּל מוֹדִים, הֵיכָא דַּאֲמַר "לִיקְדְּשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים" - קָדְשׁוּ, "אַל יִקְדְּשׁוּ אַרְבָּעִים, אֶלָּא אִם כֵּן יִקְדְּשׁוּ שְׁמוֹנִים" - לֹא קָדְשׁוּ. כִּי פְּלִיגִי בִּסְתָמָא, מָר סָבַר: לְאַחֲרָיוּת קָא מִיכַּוֵּין, וּמָר סָבַר: לְקָרְבָּן גָּדוֹל קָא מִיכַּוֵּין. אַבַּיֵי אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְאַחֲרָיוּת קָא מִיכַּוֵּין, וּבִכְלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין שֶׁלֹּא מִדַּעַת קָא מִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: כְּלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין שֶׁלֹּא מִדַּעַת, וּמָר סָבַר: כְּלֵי שָׁרֵת אֵין מְקַדְּשִׁין שֶׁלֹּא מִדַּעַת. רַב פָּפָּא אָמַר: סָבַר לְהוּ כְּמַאן דְּאָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא - כְּלֵי שָׁרֵת אֵין מְקַדְּשִׁין אֶלָּא מִדַּעַת, וְהָכָא בְּסָכִין קָא מִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: סָכִין אַלְיָמָא מִכְּלֵי שָׁרֵת, דְּאַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ תּוֹךְ מְקַדְּשָׁה. וּמָר סָבַר: סָכִין לָא אַלְיָמָא לֵיהּ מִכְּלֵי שָׁרֵת. **משנה** שְׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ - קָדַשׁ הַלֶּחֶם, שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם.

שחטה

חוץ לחומת [בית] **פאגי** – היינו, חוץ לחומת הר הבית. אבל אם היו בהר הבית – קדשו, אף על פי שאין בעזרה. מורי הרב זכרונו לברכה. **חוץ לחומת העזרה** – ואף על גב דהוי לפנים מחומת בית פאגי – לא קדש. **על זבח תודת** – חלות. דהיינו, "על" בסמוך בעזרה. **הא איפלגו בה חדא זימנא** – ב"על" בסמוך. **רבי יהודה אומר אף תמיד של בין הערבים** – אם שחטו על חמץ – עובר, דכתיב "על חמץ דם זבחי" – זבחי המיוחד לי, דהיינו תמיד. **ורבי יוחנן אמר אף על פי וכו'** – דלא בעינן "על" בסמוך. **בההיא קאמר רבי יוחנן** – אף על פי שאין עמו בעזרה. **דכל היכא דאיתיה** – לחמץ לאחר זמן הביעור – באיסורא איתיה. **אבל מקדש לחם** – שלחמי תודה אין מקדשים אלא בשחיטת הזבח, אימא לא יהו קדוש עד שיזה הלחם עמו בעזרה. **ואי איתמר בהא** – בלחמי תודה קאמר ריש לקיש, כיון דלמקדש לחם הוא, בעינן ב"על" בסמוך. אבל בהך בחמץ בארבעה עשר, דכל היכא דאיתיה – באיסורא איתיה. **אימא מודי לרבי יוחנן** – דאף על פי שאין עמו בעזרה. צריכא. **על חלות לחם חמץ יקריב** – כלומר, בשהוא מקריבו בששוחטו, יהא כבר לחם – שיהו פניו מתקרמין כבר בתנור. **קרבנו על זבח** – "קרבנו" – דהיינו לחם, מתקדש על ידי זבח. **זבח תודה** – משמע: זבח לשם תודה, שצריך לשוחטו לשמו. יוצאין – בפסח במצה נא. **העשויה** = האפויה. **מאי נא** – וכי מאי לחם הוי? הואיל ואין נאפה כלל. **אמר שמואל כל שפורסין כו'** – דכבר אפויה כל דהו. **וכן לענין לחמי תודה** – שאם נאפו כל כך בשעת שחיטת הזבח, שפורסה ואין חוטין נמשכין ממנה – קדש הלחם. **פשיטא** – דחד דינא אית להו למצה ולחמי תודה, דהכא והכא כתיב "לחם". **והא** – שאין אפויה כל צרכה, אף על גב דאין חוטים נמשכים ממנה – כפריסא דמיא, לפי שנפרכת כשמטלטלים אותה. קא משמע לן, (דלא). **ליקדשו ארבעים מתוך שמונים קדשו** – דלאחריות נתכוין, דאי אבד הא – ליפוק באחריני. **(ומאן דאמר לא קדשו סבר** לקרבן גדול דהיינו **שמונים נתכוין** – דאי אתברי ארבעים מינייהו – נפיק באידך). **אל יקדשו כו' לא קדשו** – שהרי אין מביאין לתודה אלא ארבעים חלות. **מאן דאמר קדשו** – סבר: האי דשחטה סתם – אין דעתו אלא על ארבעים, והאי דהביא שמונים – לאחריות מכוין, דאי איבדו, ניפוק באחריני. **ומאן דאמר לא קדשו** – סבר: האי דהביא שמונים – דעתו אבולם, ונתכוין להביא קרבן גדול, ופסול. **אביי אמר בכלי שרת מקדש שלא מדעת** – והוא הדין בסכין ששוחט בו הזבח, שבשחיטה מתקדש הלחם קמיפלגי. **מאן דאמר קדשו** – קסבר: כלי שרת מקדשין מה שראוי להם שלא מדעת בעלים. **ומאן דאמר לא קדשו** – קסבר: אין מקדשין אלא מה שנתכוונו הבעלים לקרבן גדול, דהיינו שמונים, ופסול. (מר סבר: לא אלימא) שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים, שאף על פי שהבעלים נתכוונו לשמונים – הסכין לא קידש אלא ארבעים שראוין לזבח. **רב פפא אמר** דכולי **עלמא כלי שרת מקדשין** – מה שראוי להן. (מאן דאמר קדשו) סבר: סכין נמי מקדשא ארבעים שלא מדעת בעלים, כשאר כלי שרת. ומאן דאמר לא קדשו, סבר: כיון דלית ליה תוך – אין מקדש אלא מדעת בעלים, והבעלים לשמונים איכוונו, ופסול. **דאף על גב דלית ליה לסכין תוך** – מקדשת הזבח, כשאר כלי שרת שיש להם תוך. הכי נמי אלימא משאר כלי שרת, שמקדש מה שראוי לזבח, ארבעים מתוך שמונים שלא מדעת בעלים. **ומר סבר לא אלימא מכלי שרת** – לקדש שלא מדעת, ובעלים לקרבן גדול איכוונו לקדש כל שמונים, ולא קידשו. **משנה שחטה חוץ לזמנה** – על מנת לאכול ממנה כזית למחר, דהוי פיגול מעליא. **או חוץ למקומו** – (או) חוץ לעזרה. **קדש הלחם** – והוי מפגל, הואיל ופסול הוה לאחר שחיטה, ומכל מקום בפנים שחטה. אבל שלא לשמן – לא קדש הלחם, הואיל ומפיק לה מקדושתה לגמרי, שהרי שחטה לשם זבח אחר. **ונמצאת טריפה** – בבדיקה – לא קדש הלחם, דטריפה הוי פסול קודם שחיטה. **גמרא זה הכלל וכו'** – השתא מפרש כיצד שחטה חוץ לזמנה וכו', דלאו היינו פסול קודם שחיטה, לפיכך קדש הלחם.

שחטה

שחטה ונמצאת בעלת מום – פליגי רבי אליעזר ורבי יהושע. על חוץ לזמנו שקדש – הואיל ומכל מקום איתיה לזבח בעזרה. אבל חוץ למקומו, דלא הוי בעזרה – פליגי. **אני דמיתיו לחוץ לזמנו** – דדברי הכל קדש. דפיגול מרצה, משום דהרצאה כתיב ביה, דכתיב "לא ירצה". **ואתה דמיתו לבעל מום** – דדברי הכל לא קדש. חוץ לזמנו וחוץ למקומו – פסול מחשבה, ובעל מום – פסול הגוף. חוץ למקומו – ובעל מום – פסול ואין בו כרת. ועוד – דקשיא לך: היאך נדמנו לבעל מום דפסול הגוף, הוא נדוננו משלא לשמו. מתודה ששחטה שלא לשמה, דהוי פסול מחשבה, ואין בו כרת. ולא קדש, כדאמר במתניתין: שחטה שלא לשמה – לא קדש הלחם. **ורבי מאיר** – אליבא דרבי אליעזר דאמר: שחטה ונמצאת בעלת מום – קדש, מאי שנא? **וכו'** בשלמא לרבי יהודה – משוי חדא דינא לבעל מום ולנמצאת טריפה. אלא לרבי מאיר – מאי שנא? וכו'. **כדזקין שבעין** – דהוי מום עובר ואינו ניכר, דלא הוי פסולו קודם שחיטה. דסבר כרבי עקיבא דאמר במסכת זבחים (פד,א): אם עלו – לא ירדו. והואיל דלא ירדו, דקדש כל דהו – לא חשיב פסולו קודם שחיטה, הלכך קדש הלחם. **ואידך** – רבי יהושע ורבי יהודה אומר אליבא דרבי אליעזר, [ורבי יהושע] נמי, לא קדש. סבר: כי אמר רבי עקיבא אם עלו – לא ירדו. [**בפסולא דגופיה**] – דמקדש (לגופיה) לזבח עצמו. לקדושי לחם **לא** הוי קדוש – הואיל והוי פסולו קודם שחיטה. חוץ **לזמנה אם עלתה לא תרד** – דהואיל ופיגול הוא מרצה, וכל שכן שאר זבחים. **רבה אמר לא תרד** – כרבי אליעזר, דאמר גבי תודה דקדש, דלא הוי פסול. **רבא אמר תרד** – ולא קדש כרבי יהושע. **מדהדר ביה רבי אליעזר** – דשתק. **התם** – דקאמר ליה רבי יהושע לרבי אליעזר: משלא לשמן נדוננו, ושתק רבי אליעזר, שלא מצא תשובה. אבל הכא, אי דיינת לה משלא לשמן, מוכח (מיניה) מגופיה דאם עלתה – לא תרד. דקיימא לן: הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן, אם עלו – לא ירדו, לדברי הכל. כדאמר במסכת זבחים בפרק "המזבח מקדש" (פד,א): ריבה לכל העולין, שאם עלו – לא ירדו. **שביק תנא דידן איל נזיר דשביח** – שנוהג לדורות. **ונקט מילואים** – דהוו לפי שעה. **עיקר מילתא נקט** – איל המילואים, שבו קדשו הלחם תחילה. **משנה הנסכים שקדשו בכלי** – שנתנן בכלי, ואחר כך נמצא זבח פסול. **אם יש זבח אחר** – שאין לו נסכים – יקריב אלו נסכים עמו. **ואם לאו** – משקדשו בכלי נפסלו בלינה. **גמרא אלא בשחיטת הזבח** – דקודם שחיטת הזבח, אף על פי שניתנו בכלי שרת – אינן חולין, ויכול לשנותו לזבח אחר, ומשנשחט הזבח – לא. **זבח ונסכים** – שהזבח מקדש הנסכים. **לאו דאיפסיל בשחיטה** – ואם כן דבשחיטה מקדש להו, כי נפסל הזבח בשעת שחיטה – נפסלו נמי הנסכים. ואמאי? אם יש שם זבח אחר, יקריבו עמו! ענין אחר: מאי לאו, דאיפסיל הזבח בשחיטה. וקתני: אם לאו – יפסלו בלינה. ואם כן דשחיטת הזבח מקדש הנסכים, ולא מתקדשי קודם, אמאי יפסלו בלינה? הא לא קדשו כלל, דהא שחיטה דפסול לא חשיבא שחיטה לקדושי נסכים! כך שמעתי. **לא דאיפסיל בזריקה** – דהואיל ובבר קדשו נסכים בשעת שחיטה, הלכך אף על גב דאיפסיל זבח בזריקה, אם יש שם זבח אחר – יקריבו. **כמאן כרבי** – דאמר בפרק "התבלת" (מנחות מז,א): שחט הכבשים לשמן, וזרק דמן שלא לשמן – הלחם קדוש ואינו קדוש. **שני המתירין** – כגון זריקה ושחיטה, מקדשים הקרבן לקדושה. **מעלין זה בלא זה** – והני שחיטה וזריקה מקדשין הן הנסכים. וכיון דאלו נסכים הוקדשו בשחיטה, אף על גב דאיפסיל זבח בזריקה – קדשו נסכים בשחיטה, [ומשום הכי] אם יש שם זבח אחר – יקריבו עמו, שהם לא נפסלו. **אפילו תימא רבי אליעזר** – דאמר: אין מעלין זה בלא זה, דאמר: לא קדש הלחם עד שישחוט ויזרוק דמן לשמן. **הכא במאי עסקינן כגון שקיבל הדם בכוס ונשפך** – אחר כן ונפסל בזריקה.

ורבי

שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קָדַשׁ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא קָדַשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל שֶׁשְּׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה - שֶׁלֹּא קָדַשׁ, וְעַל חוּץ לִזְמַנּוֹ - שֶׁקָּדַשׁ, וְעַל בַּעַל מוּם - שֶׁלֹּא קָדַשׁ, וְעַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל חוּץ לִמְקוֹמוֹ, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קָדַשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא קָדַשׁ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הוֹאִיל וְחוּץ לִזְמַנּוֹ פָּסוּל וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ פָּסוּל, מַה חוּץ לִזְמַנּוֹ - קָדַשׁ, אַף חוּץ לִמְקוֹמוֹ - קָדַשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הוֹאִיל וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ פָּסוּל וּבַעַל מוּם פָּסוּל, מַה בַּעַל מוּם - לֹא קָדַשׁ, אַף חוּץ לִמְקוֹמוֹ - לֹא קָדַשׁ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֲנִי דִּמִּיתִיהוּ לְחוּץ לִזְמַנּוֹ, וְאַתָּה דִּמִּיתוֹ לְבַעַל מוּם, נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, אִם דּוֹמֶה לְחוּץ לִזְמַנּוֹ - נְדוֹנֶנּוּ מֵחוּץ לִזְמַנּוֹ, אִם דּוֹמֶה לְבַעַל מוּם - נְדוֹנֶנּוּ מִבַּעַל מוּם. הִתְחִיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָדוּן: דָּנִין פְּסוּל מַחֲשָׁבָה מִפְּסוּל מַחֲשָׁבָה, וְאֵין דָּנִין פְּסוּל מַחֲשָׁבָה מִפְּסוּל הַגּוּף. הִתְחִיל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לָדוּן: דָּנִין פְּסוּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת מִפְּסוּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְאַל יוֹכִיחַ חוּץ לִזְמַנּוֹ, שֶׁפְּסוּל שֵׁיֵּשׁ בּוֹ כָּרֵת. וְעוֹד, נְדוֹנֶנּוּ מִשֶּׁלֹּא לִשְׁמוֹ, שֶׁפְּסוּל מַחֲשָׁבָה וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְשָׁתַק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי מֵאִיר, מַאי שְׁנָא שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה דְּהֲוֵי פְּסוּלוֹ קוֹדֶם שְׁחִיטָה, וּמַאי שְׁנָא שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם דְּלָא הֲוֵי פְּסוּלוֹ קוֹדֶם שְׁחִיטָה? בְּדּוּקִין שֶׁבָּעַיִן, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא, דַּאֲמַר: אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? כִּי אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ - בִּפְסוּלָא דְּגוּפֵיהּ, אֲבָל לְקַדּוּשֵׁי לֶחֶם - לָא. אִיתְמַר: חַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ - אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד. חוּץ לִמְקוֹמָהּ - רָבָא אָמַר: תֵּרֵד, רַבָּה אָמַר: לֹא תֵרֵד. רָבָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְרַבָּה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהַדַּר בֵּיהּ רַבָּה לְגַבֵּיהּ דְּרָבָא, מְדַהַדַּר בֵּיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי: אַף עַל גַּב דַּהַדַּר בֵּיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, רַבָּה לְגַבֵּיהּ דְּרָבָא לָא הַדַּר בֵּיהּ, הָתָם הוּא דְּקָאָמַר לֵיהּ: נְדוֹנֶנּוּ מִשֶּׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אֲבָל הָכָא אִי דַּיְינַתְּ לֵיהּ מִשֶּׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד. "שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ" [וכו']. אָמַר רַב פַּפָּא: שְׁבַק תַּנָּא דִּידָן אֵיל נָזִיר דְּשָׁכִיחַ, וְנָקֵט אֵיל הַמִּילּוּאִים. וְתַנָּא דִּידָן? עִיקַּר מִילְתָא נָקֵט. **משנה** הַנְּסָכִים שֶׁקִּדְּשׁוּ בִּכְלִי וְנִמְצָא זֶבַח פָּסוּל, אִם יֵשׁ זֶבַח אַחֵר - יַקְרִיבוּ עִמּוֹ, וְאִם לָאו - יִפָּסְלוּ בְּלִינָה. **גמרא** אָמַר זְעִירִי: אֵין הַנְּסָכִים מִתְקַדְּשִׁין אֶלָּא בִּשְׁחִיטַת הַזֶּבַח. מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "זֶבַח וּנְסָכִים". תְּנַן: הַנְּסָכִים שֶׁקִּדְּשׁוּ בִּכְלִי וְנִמְצָא זֶבַח פָּסוּל, אִם יֵשׁ זֶבַח אַחֵר - יַקְרִיבוּ עִמּוֹ, וְאִם לָאו - יִפָּסְלוּ בְּלִינָה. מַאי לָאו דְּאִיפְּסִיל בִּשְׁחִיטָה! לָא, דְּאִיפְּסִיל בִּזְרִיקָה. כְּמַאן? כְּרַבִּי, דַּאֲמַר: שְׁנֵי דְּבָרִים הַמַּתִּירִין מַעֲלִין זֶה בְּלֹא זֶה! אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּגוֹן שֶׁקִּבֵּל דָּמָן בַּכּוֹס וְנִשְׁפַּךְ.

ורבי

והדר ביה רבה לגביה דרבא — תימה: התנן בהדיא בפרק "המזבח מקדש" (זבחים פד,א): ואלו אם עלו לא ירדו — הלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו. ואפילו לרבי יהושע גופיה. דהכי משמע בריש מעילה (ב,א) דלא ירדו. דקתני: כלל אמר רבי יהושע: כל שלא היה לה שעת היתר לכהנים — מועלין בה שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה. ומפרש בגמרא: הואיל ומרצה לפיגולו. ואיבעיא להו: עלו, מהו שירדו? רבה אמר: אם עלו — ירדו, רב יוסף אמר: עלו — לא ירדו. ופריך התם רב יוסף לרבה: חדא מגו חדא, דכל שהיה פסולו בקודש, אם עלו — לא ירדו, ותיובתא דרבה. ואין לחלק בחטאת, משום דפסולה שלא לשמה. דשלא לשמה גופיה, אם עלתה — לא תרד. ועוד קשה: דבבל דוכתא ילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו, בסוף פרק קמא דזבחים (יד,א) גבי חטאות הפנימיות, דאף על גב דאמר רבי: שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים — אין חייבין עליו משום פיגול, מודה היה דפסול, מקל וחומר. יליף חוץ לזמנו בקל וחומר משלא לשמן, וחוץ למקומו משום דאיתקש לחוץ לזמנו. ובפרק "כל הפסולין" (שם לד,ב): אין עושין שיריים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הואיל ומרצה לפיגולו. וחוץ למקומו ודאי לא מרצה, אלא מחוץ לזמנו יליף. ובן בפרק "איזהו מקומן" (זבחים נא,א) ובפרק "התערובת" (שם פב,א). ורבינו תם גריס כאן "תודה", ולא גריס "חטאת". ודוקא הכא בתודה לא ילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו, כיון דלענין קדושי לחם לא שייך למילף, הואיל ולאו גופיה דזביחה הוא. ועוד יש לפרש: דמשום דאיירי בתודה, נקט תודה, והוא הדין כל קדשים קלים. דדווקא קדשי קדשים, דלא מהניא זריקה דידהו באימורין לענין מעילה, דבין קודם זריקה בין לאחר זריקה יש בהן מעילה, ילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו. אבל קדשים קלים, דמהניא זריקה באימורים לענין מעילה, אמרינן דזריקת פיגול דמביאה לידי מעילה מהניא נמי לענין דלא תרד. אבל חוץ למקומו, דלא מהני למעילה — לא. ואף על גב דאמר רב גידל בפרק "התבלת" (מנחות מז,ב) דזריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה — האמרינן התם דאיתותב. ואפילו לדידיה נמי יש ליתן טעם: משום דחוץ לזמנו מרצה לפיגולו, וחוץ למקומו אינו מרצה. וכן מוכח בפרק "המזבח מקדש" (זבחים פג,ב) שיש חילוק לענין ירידה בין קדשי קדשים לקדשים קלים, גבי הא דאמר עולא: אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים — לא ירדו, נעשו לחמו של מזבח.

אין הנסכים מתקדשים אלא בשחיטת הזבח — פירש בקונטרס: ליפסל בלינה. ולא יתכן. אלא לענין לשנותן לזבח אחר קאמר, כדפרישית בסוף "הקומץ זוטא" (מנחות טו,ב).

לב

תוספות

לב בית דין מתנה עליהן — פירשתי התם (מנחות פרק א, טו,ב). **וליתנו** עלייהו וליפקו לחולין — אף על פי שכבר קידשו בכלי שרת, אפילו תמצי לומר: כלי שרת מקדשים שלא מדעת — הני מילי קודש, אבל חולין — לא מקדשי. **ליפלוג** וליתני בדידה — מכאן מוכח דגרס במתניתין "ואם לנו", ולא גרסינן "ואם לאו", דאם כן, הא קא מפלגי.

ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהן — משום דאמרן דרבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כוותיה דאבוה, קפריך הבא מרבי שמעון וכן לעיל בסוף "רבי ישמעאל" (עב,ב) דחזיק לאוקמיה כוותיה גבי "שלא כמצותה". **דאית** ליה תקנה ברעייה — תימה להרב רבינו משה: דהוה ליה למימר, שאני התם דאית להו תקנתא לקיץ המזבח, כדאיתא בשבועות (יב,א)! ויש לומר: דנקט רעייה, כי היכי דלא תקשי משעירי חטאות. ולא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא בתמידין דאין נפדין, דהוה קיץ למזבח. אלא אפילו שעירי חטאות, דאין נפדין לרבי שמעון, משום דאית להו תקנתא ברעייה.

מאי

וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר לָהּ כְּוָותֵיהּ דַּאֲבוּהּ, דַּאֲמַר: כָּל הָעוֹמֵד לִזְרוֹק כְּזָרוֹק דָּמֵי. אֲמַר מָר: אִם יֵשׁ זֶבַח אַחֵר - יִקְרְבוּ עִמּוֹ. וְהָא אֲמַר רַב חִסְדָּא: שְׁמֶן שֶׁהִפְרִישׁוֹ לְשׁוּם מִנְחָה זֶה - פָּסוּל לְשׁוּם מִנְחָה אַחֶרֶת! אָמַר רַבִּי יַנַּאי: לֵב בֵּית דִּין מַתְנֶה עֲלֵיהֶם, אִם הוֹצְרְכוּ - הוֹצְרְכוּ, וְאִם לָאו - יְהוּ לְזֶבַח אַחֵר. - אִי הָכִי, שֶׁמֶן נַמִּי! - שֶׁמֶן גּוּפָהּ דְּמִנְחָה הוּא. - וְלִיתְנוּ עֲלֵיהֶן דְּנִיפְקוּ לְחוּלִּין! - גְּזֵירָה שָׁמָא יֹאמְרוּ: מוֹצִיאִין מִכְּלֵי שָׁרֵת לַחוֹל. - הָשְׁתָּא נַמִּי, גְּזֵירָה שָׁמָא יֹאמְרוּ: נְסָכִים שֶׁהִפְרִישָׁן לְשׁוּם זֶבַח זֶה - כְּשֵׁרִין לְשׁוּם זֶבַח אַחֵר! - הָתָנִי מַתְּתָיָה בֶּן יְהוּדָה: כְּגוֹן שֶׁהָיָה זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. - אֲבָל אֵין זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, מַאי? נִפְסָל בְּלִינָה, אַדְּתָנֵי סֵיפָא: אִם לָאו - יִפָּסְלוּ בְּלִינָה, לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידָהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁהָיְתָה זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל אֵין זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה - לָא! - הָכִי נַמִּי קָא אָמַר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁהָיְתָה זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל אֵין זֶבַח זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה - נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁנִּפְסְלוּ בְּלִינָה, וּפְסוּלִין. - וּמִי אִית לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר לֵב בֵּית דִּין מַתְנֶה עֲלֵיהֶן? וְהָא אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב עַמְרָם אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תְּמִידִין שֶׁלֹּא הוּצְרְכוּ לַצִּיבּוּר, לְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן - אֵין נִפְדִּין תְּמִימִים, לְדִבְרֵי חֲכָמִים - נִפְדִּין תְּמִימִים! - שָׁאנֵי הָתָם, דְּאִית לְהוּ תַּקָּנְתָּא בִּרְעָיָיה. **משנה** וְלַד תּוֹדָה וּתְמוּרָתָהּ, הִפְרִישׁ תּוֹדָה וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ - אֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה" - הַתּוֹדָה טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא וְלָדָהּ וְלֹא חִילּוּפָהּ וְלֹא תְּמוּרָתָהּ טְעוּנִין לֶחֶם. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: מַהוּ אוֹמֵר "תּוֹדָה יַקְרִיב"? "אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיב", מִנַּיִן לְמַפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְנִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת, מִנַּיִן שֶׁאֵינָהּ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה יַקְרִיב וְלֶחֶמָהּ עָמָהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר "הַתּוֹדָה יַקְרִיב". יָכוֹל שֶׁתְּהֵא שְׁנַיָּה טְעוּנָה לֶחֶם? תַּלְמוּד לוֹמַר "יַקְרִיבֶנּוּ" - אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם. אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב וּמִיעֵט, מִנַּיִן לְרִבּוֹת וְלָדוֹת וַחֲלִיפוֹת וּתְמוּרוֹת לְהַקְרָבָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם עַל תּוֹדָה". יָכוֹל יְהוּ טְעוּנוֹת לֶחֶם? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה" - תּוֹדָה טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא וְלָדָהּ וְלֹא חִילּוּפָהּ וְלֹא תְּמוּרָתָהּ טְעוּנִין לֶחֶם. שָׁלַח רַב חֲנִינָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְאַחַר כַּפָּרָה, אֲבָל לִפְנֵי כַּפָּרָה - טְעוּנִין לֶחֶם. הָוֵי בָּהּ רַב עַמְרָם, אַהֲנֵיא? אֵילֵימָא אַחֲלִיפֵי תּוֹדַת חוֹבָה, אִי לִפְנֵי כַּפָּרָה - תְּנֵינָא! אִי לְאַחַר כַּפָּרָה - תְּנֵינָא!

אלא

ורבי אלעזר סבירא ליה באבוה דאמר כל העומד ליזרק כזרוק דמי – להכי נתקדשו בשני המתירין, בשחיטה ובזריקה. אבל להכי לא הוי כזרוק, שיהא הזבח כשר, אלא אם יש שם זבח אחר – יקריבו עמו. משום דסבר כרבי שמעון, דאמר: כל העומד לזרוק – כזרוק דמי. **פסול לשם מנחה אחרת** – הכי נמי נימא: לנסכים שהקדישם לשם זבח [זה] – לא יקרבו עם זבח אחר. **שמן נמי** – יהא לב בית דין מתנה עליו, שיהא כשר למנחה אחרת. **שמן גופה דמנחה הוא** – ובגופה דמנחה אין יכול להתנות שתבא לשם מנחה אחרת. אבל נסכים אינן גופיה דזבח כולי האי, דהא אמרינן (מנחות מד,ב): מנחת נסכים, אפילו למחר, ויכולין להתנות בהן. **וליתנו** – בית דין מעיקרא עליהן דנסכים: שאם הוצרכו – הוצרכו, ואם לאו – יהו חולין, ואמאי מתנה שיהו לזבח אחר? **גזירה שמא יאמרו** – בעלמא בלא תנאי ובלא נפסל הזבח. **מוציאין נסכים מכלי שרת לחול** – וקיימא לן שכל דבר שכלי שרת מקדש – אינו יוצא לחולין. והם אינם יודעים דשחיטת הזבח מקדש, אלא יהו סבורין שכלי שרת מקדשא להו לנסכים, ואפילו הכי התנו שיהיו לזבח אחר. **השתא נמי וכו' כשרים [כו'] ליזבח אחר** – אף על פי שלא נמצא זבח פסול. [**כגון שהיה**] – מתניתין דתני "יקריבו עמו" – כגון שהיה זבח אחר זבוח באותה שעה, ונפסל זה, ומיד היו הנסכים לזבח האחר. ודמי כאילו לשם האי זבח הובאו נסכים, ולא אתו למימר: נסכים שהפרישו וכו'. **ומי אית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהם** – דקא תריץ למתניתין כרבי אלעזר ברבי שמעון, וסבר לה כאבוה, ופרכינן ליה כו', וקמתרץ: לב בית דין מתנה עליהם. אלמא, דרבי שמעון סבר: לב בית דין מתנה עליהם. **תמידין שלא הוצרכו לציבור** – כגון אותן ארבעה שהיו נשארים ביום ראש חדש אדר, כשהיו נוטלין שנים, היו נשארים ארבעה. ואותן לא היו צריכין, לפי שאותן הבאין בראש חדש ניסן באין מתרומה חדשה. ענין אחר, מורי רבי זכרונו לברכה: שלא הוצרכו לציבור, שאבדו והפריש אחרים תחתיהם, ואחר כך נמצאו. לדברי רבי שמעון דאמר במסכת שבועות (יב,א): פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו, והפריש אחרים תחתיהן, ואחר כך נמצאו, כי לא יקרבו בחג הסוכות – יקרבו בחג המצות. דאין נפדין תמימים, דאין תנאי בית דין שהתנו: אם לא הוצרכו – יפדו, מועיל בהן. הני תמידין נמי, אין נפדין תמימים, דאין תנאי בית דין מועיל בהן, לדברי רבי שמעון, אלא ירעו. לדברי חכמים דאמרי: יפדו, דתנאי בית דין מועיל בהן, הני תמידין דהכא, נמי נפדין. ומדקאמר: לדברי רבי שמעון אין נפדין, אלמא דסבירא ליה דאין לב בית דין מתנה עליהן. **שאני התם** – דסבירא ליה: אין נפדין, דהא אית להו תקנתא, לא סבירא ליה מתנה עליהן. משנה **ולא חילופה** – זו היא חילופה, שאבדה, והפריש אחרת תחתיה, ושוב נמצאת, דקרבה נמי בתודה. **גמרא** **תנו רבנן מהו אומר תודה יקריב** – דלא הוה צריך למימר "אם על תודה יקריבנו", דמצי למיכתב "והקריב על זבח התודה". והשתא לא דייק אלא "יקריב" לחודיה, וקא דייק דהוא מיעוט, לומר: דעל אחד מהם מקריב לחם, ולא שתים. **אחר שריבה הכתוב** – להקרבה, מיעט (מין) שאין טעון לחם. **מנין לרבות ולדות וכו'** – ואפילו נתכפר בראשונה – הויין הני בני הקרבה. **אם על** – ריבה, דכל אלו קריבין. **לא שנו** – הא דתנן: לא ולדות וחליפין טעונין לחם. **אלא אחר כפרה** – לאחר שנתכפר באחת מהן, שאם הקריב שוב לאחרת – אין טעונין לחם. **אבל לפני כפרה** – אם הקריב לולדות ולתמורה ולחליפין – טעונין לחם. **אהייא** – קאמר רבי יוחנן "לא שנו"? **אילימא אחליפי תודת חובה** – כגון דאמר "עלי", דהויא עליה חובה. דהכי משמע ליה, דרבי יוחנן אמתניתין קמהדר, דקתני "ולא ולדה ולא חילופה טעונה לחם", ומתניתין בתודת חובה קמיירי, דמדקתני "הפריש אחרת תחתיה" – מכלל דתודה חובה היא, דאמר "עלי". דאי לא הויא חובה – לא הוי מפריש אחרת תחתיה. ומתניתין סתמא קתני, דליכא למשמע מידי אי לפני כפרה מיירי אי לאחר כפרה, וקאמר רבי יוחנן "לא שנו" וכו'. **לפני כפרה תנינא** – דטעונין לחם, כדאמר "מנין למפריש תודה" כו', דמדקאמר "מפריש אחרת תחתיה" – מכלל דתודת חובה היא, וקתני "והרי שתיהן עומדות, איזו שירצה יקריב ולחמה עמה", דהיינו לפני כפרה.

אלא

אֶלָּא אַחֲלִיפֵי תּוֹדָה נִדְבָה – דקאמר "הרי זו" ואבדה, ומפריש אחרת תחתיה – כלומר, דאסיפא דהא ברייתא קאי, דקאמר: מנין תמורה וחליפין, דסתמא קתני, וקמשמע לן בחליפי תודה נדבה, ואמר רבי יוחנן עלה: לא שנו כו'. **בין לפני כפרה בין לאחר כפרה** – שנתכפר באחרות – טעונות שתיהן לחם, דמרבה בתודות הוא. דהואיל ולא נתחייב להפריש אחרת, והפרישה – גלי אדעתיה שדעתו היה להרבות בתודות של נדבות, והלכך מביא בלחמיהן. **אלא אוולד תודה נדבה** – כגון שהפריש וילדה, בין הקריבה לפני כפרה בין לאחר כפרה – אין טעונה לחם, דמותר דתודה היא, שכבר נתכפר באחר. והוי כמפריש מעות לתודתו, וניתותרו. דכל דבר הבא מאליו, כגון ולד, חשיב מותר. **אלא אוולד תודת חובה** – וכי קתני לעיל: ולא ולדה טעון לחם – לאחר כפרה, אבל לפני כפרה – טעון. והתם ליכא למיפרך: בין לפני וכו' מרבה בתודות הוא – דאין אדם מרבה בתודת חובה. **אדם מתכפר בשבח הקדש** – דהיינו, הולד [של תודת חובה]. וכיון דיכול להתכפר באיזו שירצה, או באם או בולד, הכי נמי טעונות לחם. **הוי כה אביי נמי כהאי גוונא** – אהייא? ותירץ: אוולד תודת חובה. **לפני כפרה טעונות לחם** – דאדם מתכפר בשבח הקדש, לאחר כפרה – אין טעונין לחם, דמותר דתודה היא. ובוולד דתודה נדבה, להכי לפני כפרה נמי אין טעונין לחם, משום דאין אדם מתכפר בתודת נדבה. **כל שבחטאת מתה** – מפרש לקמן. **ואילו נבי חטאת** – אם נמצאת לפני כפרה – רועה, שאין חטאת מתה אלא אותה שנמצאת לאחר שכיפרו הבעלים. הא נמצאת קודם שכיפרו הבעלים – רועה. ואילו תודה בכהאי גוונא דהפריש תודה, ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, והרי שתיהן עומדות – שניה אין טעונה לחם, דכתיב (ויקרא ז) "יקריבנו" – לאחד ולא שתים, והיכי קאמר: כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם? **שמואל כרבי סבירא ליה דאמר אבודה בשעת הפרשה דשניה מתה** – אפילו נמצאת קודם שנתכפרו בעלים, להכי לשמואל אין טעונין לחם. **אלא רועה לרבי היכי משכחת לה** – דקאמר שמואל: כל שבחטאת רועה – בתודה טעונה לחם. **והא נבי תודה כהאי גוונא** – שאם הפריש שתי תודות לאחריות, שאם תאבד האחת תהא שניה תחתיה – אין טעונה לחם, דכתיב "יקריבנו" – לאחד ולא לשנים, והיכי קאמר: כל שבחטאת רועה – בתודה טעונה לחם? **אלא שמואל** – לא סבר לא כרבי ולא כרבנן. **אלא כרבי שמעון** – דאמר: חמש חטאות מתות: ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, ושנתכפרו בעליה באחר, ושעיברה שנתה. דלית ליה השניה רועה. ודכוותה גבי תודה – אין טעונה לחם. שאם הפריש שתי תודות לאחריות וכו', דהיינו שכפרו בעליה, דמתה היא בחטאת, להכי גבי תודה אין טעונים לחם. **ופריך** – והיכי אמרת דשמואל כרבי שמעון סבירא ליה? והא רבי שמעון לית ליה רועה כלל, ושמואל אית ליה, דאמר: כל שבחטאת רועה! **מאי קא משמע לן** – שמואל? לימא: הלכה כרבי שמעון! **לאפוקי מדרבי יוחנן** – דאמר: אדם מתכפר בשבח הקדש בולד. **קא משמע לן** – שמואל דהלכה כרבי שמעון דחמש חטאות מתות: ולד חטאת כו', ואין מתכפר בו, ובתודה אין טעונה לחם. **זו תודה וזו לחמה** – אף על גב דלא אמר "עלי", אם אבד הלחם – מביא לחם אחר דכיון דאמר "זו" – נתחייב בלחמה, וכל זמן שעיקר הזבח קיים – חייב בלחמה. **מאי טעמא לחם לגלל תודה** – דכתיב "והקריב על זבח התודה חלות" (ויקרא ז). **ואין תודה לגלל לחם** – משום הכי, אבדה תודה – אין מביא תודה אחרת, אף על גב דלחמה קיים – אין מביא תודה אחרת. **הפריש מעות לזבח**

אֶלָּא אַחֲלִיפֵי תּוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כַּפָּרָה בֵּין לְאַחַר כַּפָּרָה טְעוּנוֹת לֶחֶם, מַרְבֶּה בְּתוֹדוֹת הוּא! אֶלָּא אַוּלַד תּוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כַּפָּרָה בֵּין לְאַחַר כַּפָּרָה אֵין טְעוּנִין לֶחֶם, מוֹתָר דְּתוֹדָה הִיא! אֶלָּא אַוּלַד תּוֹדָה חוֹבָה, לִפְנֵי כַּפָּרָה - טָעוּן לֶחֶם, לְאַחַר כַּפָּרָה - אֵין טָעוּן לֶחֶם. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן? דְּקָסָבַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָדָם מִתְכַּפֵּר בְּשֶׁבַח הֶקְדֵּשׁ. הָוֵי בָּהּ נַמִּי אֲבֵי כִּי הַאי גַּוְונָא. אִיתְמַר נַמִּי, אָמַר רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חִילּוּפֵי תּוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כַּפָּרָה בֵּין לְאַחַר כַּפָּרָה טְעוּנָה לֶחֶם, מַרְבֶּה בְּתוֹדוֹת הוּא. וְלַד תּוֹדָה נִדְבָה - בֵּין לִפְנֵי כַּפָּרָה אֵין טָעוּן לֶחֶם, מוֹתָר דְּתוֹדָה הוּא. וְוַלַּד תּוֹדָה חוֹבָה, לִפְנֵי כַּפָּרָה - טְעוּנִין לֶחֶם, לְאַחַר כַּפָּרָה - אֵין טְעוּנִין לֶחֶם. אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל שֶׁבְּחַטָּאת מֵתָה, בְּתוֹדָה אֵין טְעוּנָה לֶחֶם. כָּל שֶׁבְּחַטָּאת רוֹעָה, בְּתוֹדָה - טְעוּנָה לֶחֶם. מְתִיב רַב עַמְרָם: מַהוּ אוֹמֵר "הַתּוֹדָה יַקְרִיב"? מִנַּיִן לְמַפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְנִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת, מִנַּיִן שֶׁאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה יַקְרִיב וְלַחְמָהּ עִמָּהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הַתּוֹדָה יַקְרִיב", יָכוֹל תְּהֵא שְׁנִיָּה טְעוּנָה לֶחֶם? תַּלְמוּד לוֹמַר: "יַקְרִיבֶנּוּ" - אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם. וְאִילּוּ גַּבֵּי חַטָּאת כִּי הַאי גַּוְונָא רוֹעָה, דִּתְנַן: הִפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְנִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת - מִתְכַּפֵּר בְּאַחַת מֵהֶן וּשְׁנֵיָה תָּמוּת, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַטָּאת מֵתָה אֶלָּא שֶׁנִּמְצֵאת לְאַחַר שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלִים, הָא קוֹדֶם שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלִים - רוֹעָה! - שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ, דַּאֲמַר: אֲבוּדָה בְּשָׁעַת הַפְרָשָׁה - מֵתָה. - אֶלָּא רוֹעָה לְרַבִּי הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ? - כִּדְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, דְּאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הִפְרִישׁ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לְאַחֲרִיוֹת - מִתְכַּפֵּר בְּאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, וְהַשְּׁנִיָּה - תִּרְעֶה. - וְהָא גַּבֵּי תּוֹדָה כִּי הַאי גַּוְונָא אֵין טְעוּנָה לֶחֶם! - אֶלָּא, שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ, דַּאֲמַר: חָמֵשׁ חַטָּאוֹת מֵתוֹת. - וְהָא רוֹעָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ כְּלָל! - שְׁמוּאֵל נַמִּי חֲדָא קָאָמַר: כָּל שֶׁבְּחַטָּאת מֵתָה - בְּתוֹדָה אֵין טְעוּנָה לֶחֶם. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן? לְאַפּוּקֵי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן, דַּאֲמַר: אָדָם מִתְכַּפֵּר בְּשֶׁבַח הֶקְדֵּשׁ, קָמַשְׁמַע לָן דְּלָא. אָמַר רַבִּי אַבָּא: "זוֹ תּוֹדָה, וְזוֹ לַחְמָהּ", אָבַד הַלֶּחֶם - מֵבִיא לֶחֶם אַחֵר, אָבְדָה תּוֹדָה - אֵינוֹ מֵבִיא תּוֹדָה אַחֶרֶת. מַאי טַעְמָא? לֶחֶם לְגִלַּל תּוֹדָה, וְאֵין תּוֹדָה לְגִלַּל לֶחֶם. וְאָמַר רָבָא: הִפְרִישׁ מָעוֹת לְתוֹדָתוֹ וְנִתּוֹתְרוּ

מַאי קמשמע לן דקסבר רבי יוחנן מתכפר אדם בשבח הקדש — משמע הכא דפשיטא לן דאית ליה לרבי יוחנן הך סברא, וכן משמע נמי בפרק בתרא דכריתות (כז,א), דבעי רבי אלעזר: אדם מתכפר בשבח הקדש, או לא? אמר רבי יוחנן: כמה שנים גדל זה בינינו, ולא שמע הלכה זו ממנו! מכלל דאמרה רבי יוחנן? אין, ועל הדא אמרה: דתנן, וולד תודה ותמורתה כו', ומייתי הך דשמעתין. ותימה: דבתמורה בפרק "כיצד מערימין" (כה,א) אמר רבי יוחנן: הפריש חטאת מעוברת, וילדה. רצה — בה מתכפר, רצה — בוולדה מתכפר. מאי טעמא? קסבר רבי יוחנן: אם שיירה — משוייר, עובר לאו ירך אמו הוא, והוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות. רצה — בה מתכפר, רצה — בחברתה. ומותיב התם רבי אלעזר, ומסיק: כתנאי. ופריך רבא: ממאי דטעמא דרבי יוחנן דאם שיירו משוייר? דלמא היינו טעמא דרבי יוחנן, דאדם מתכפר בשבח הקדש! אמר ליה רב המנונא: מכדי רבי אלעזר תלמידיה דרבי יוחנן, ויתיב קמיה דרבי יוחנן, ולא אהדר ליה האי שינויא, ואת אמרת טעמא דרבי יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש?! נראה לפרש דדווקא בחטאת צריך לומר טעמא משום דאם שיירו משוייר, דאם איתא דאינו משוייר — משום דעובר ירך אמו לא הוה מתכפר בשבח הקדש, משום דקיימא לן (מעילה י,ב): חמש חטאות מתות, ולד חטאת כו'. אבל השתא דעובר לאו ירך אמו הוא, מתכפר בולד, כבשתי חטאות לאחריות דמי. והא דקיימא לן ולד חטאת מתה — מיתוקמא בהפרישה, ואחר כך נתעברה. אבל בולד תודה — מתכפר אפילו הפרישה ואחר כך נתעברה, דאדם מתכפר בשבח הקדש, כדאיתא הכא ובכריתות (כז,א). ומתיישבת בכך שמעתא דבסמוך, אמר שמואל: כל שבחטאת מתה — בתודה אין טעון לחם. ומסיק: שמואל כרבי שמעון סבירא ליה, דאמר: חמש חטאות מתות. ורועה לרבי שמעון לית ליה כלל, ושמואל מאי קמשמע לן? לאפוקי מדרבי יוחנן. הא שפיר אית ליה לרבי יוחנן נמי האי כללא, דאם אדם מתכפר בשבח הקדש בתודה — הכי נמי מתכפר בשבח הקדש בחטאת, ואינה מתה בחטאת, ולכך טעונה לחם כתודה! אלא ודאי בחטאת אין מתכפר בשבח הקדש. דאי כשהפריש חטאת מעוברת — ההוא לא מיקרי "שבח הקדש" לרבי יוחנן, כיון דלאו ירך אמו הוא, דאם שיירו משוייר, דהוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות. ואי בהפרישה, ואחר כך נתעברה — הוה ליה ולד חטאת מתה, ואין מתכפר בה. וכיוצא בה בתודת חובה טעונה לחם, דמתכפר בשבח הקדש. ומיהו קצת קשה: דלקמן גבי מפריש חטאת מעוברת, מסיק: דלמא אם שיירו משוייר, וטעמא דרבי יוחנן, דקסבר: אדם מתכפר בשבח הקדש.

רועה לרבי היכי משכחת לה — דרבי אושעיא אליבא דרבי אמרה, כדאיתא בתמורה בפרק "וולד חטאת" (כד,א).

הפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן — לא בהפריש בזו אחר זו — דאם כן, אין מתכפר בשניה, ו"מתכפר באחת מהן" משמע: באיזה שירצה. ובמפריש בבת אחת נמי לא איירי — דכל שאינו בזה אחר זה, אפילו בבת אחת אינו, כדאיתא בפרק "האיש מקדש" (קדושין נ,ב). אלא כגון דאמר "תיקדוש אחת מהן מתוך השתים", כי ההיא ד"ליקדשו ארבעים מתוך שמונים" דלעיל. אבל צריך לדקדק: דלא תיקשי אם אין ברירה, דגבי תודה ששחטה על שמונים חלות לא קשיא מברירה, כדפרישית לעיל [עח,ב דבור המתחיל "ליקדשו"].

כולהו חליפין דהדדי נינהו — אביי לטעמיה, דאמר כי האי גוונא ב"הקומץ רבה" (מנחות כד,ב) גבי עשרון, וכן בפרק "כלל גדול" (שבת עא,א) גבי קצר וטחן בגרוגרת בשגגת שבת ודחן מלאכות. ושמא אין שייך אלא לדמות הנך תרתי דמדמי להו הכא, תודה וחטאת.

ובי מכנסין חולין לעזרה — מצינו למימר דרבי לטעמיה, דאית ליה הכי, לקמן בפרק בתרא (קו,א) גבי "פירשתי מנחה של עשרונות, ואיני יודע מה פירשתי". אי נמי: אפילו לרבנן התם, אפשר דמחוייב כולה. ואפילו אינו מחוייב כולה, יש שם מקצת שהוא מחוייב. אבל כאן, שמא כל הלחם חולין. ואף על גב דאדם נכנס במלבושי חול לעזרה, ומביא כבשתו לעזרה ומקדישה אחר כך — לא אסרינן להכניס חולין לעזרה, אלא היכא דאיכא כעין עבודה, כי הכא, וביכורים דפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא פא,ב) דאיכא (הגשה ותנופה), וכן חזה ושוק דפרק "הזורע והלחיים" (חולין קל,א) שיש תנופה. וכן ההיא ד"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי", כדדרשינן: מה שלי בשלך — אסור, אף שלך בשלי — אסור, דהיינו כעין עבודה, דומיא דשלי בשלך. והא דפריך לעיל ב"הקומץ רבה" (כא,ב): חולין, פשיטא? מאי בעי התם! ומשנ: דאף על גב דאמר מר: יאכלוה, שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע, אפילו הכי מלח דקדשים לא יהבינא להו. ופירש שם בקונטרס: דחזר לעזרה יאכלו חולין ותרומה, ויכנסו ויאכלום על השובע. ועל חנם פירש כן. דיכול לאכול החולין עמה בעזרה, דתנן בפרק "כל התדיר" (זבחים צ,ב): וכולם רשאין הכהנים לתת לתוכן תבלי חולין ותרומה. ודריש לה בגמרא, מדכתיב "למשחה" — לגדולה. ומה שתאמר תחילה כל כך בפשיטות "חולין מאי בעי התם" — בדין קא מתמה, דמאי בעיא אכילת חולין בפני עצמה בעזרה, דאיצטריך למימר דלא יהבינן להו מלח. ואם תאמר: מאי קשיא לן הכא, ובכמה דוכתי, מחולין בעזרה — יקדישה, ויאמר: דאי לאו תודה היא, יהו לבדק הבית. כשאר הקדשות שמביאים בעזרה, שהיה שם גפן של זהב, שכל המתנדב גרגיר — מביא ותולה בה. ואין חילוק בין אוכלים לשאר דברים! ובהדיא אמרינן בפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא פא,ב) גבי קונה שתי אילנות, דמספקא אי קנה קרקע, ומביא ביכורים מספק ומקדישן, דלא ליהוי חולין בעזרה, וכי בעי למיכל — פריק להו. וכמו כן קשה בההיא ד"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי"! ויש לומר: דלא שרינן הכי אלא גבי ביכורים, דלא הוו כולי האי בעין קרבן, אף על גב דאיכא (הגשה ותנופה) לרבי אליעזר בן יעקב. אבל כאן — באין עם הזבח. ובמנחה של עשרונות נמי — יש עמהן מנחה גמורה, ולא שרינן על ידי הקדש לבדק הבית. ואם תאמר: והא כי האי גוונא שרינן לעיל בפרק "התבלת" (מח,א), גבי שחט שני כבשים על ארבע חלות, דמושך שנים מהן ומניפם, והשאר נאכלות בפדיון, דחולין ממילא הוו. והכא נמי אמר: אי הך דקיימא תודה היא — הא לחמה, ואי לא — ניפקו לחולין, חולין ממילא הויין! ויש לומר: דלא שרינן להכניס לכתחילה מספק. והא דשרינן גבי ספק מצורע להביא אשמו ולוגו, ושרינן להכניס לוג שמן לכתחילה, מטעם דחולין ממילא הויין — התם, בטיל ליה בהדי אידך שמן. והא דלא שרינן מטעם ביטול גבי "פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" — דהתם, ששים עשרון לא בטלי בחד. אבל אין לומר: מטעם תקוני גברא שרי טפי גבי מצורע — דלא מסיק אדעתיה האי טעמא עד המסקנא. ועוד יש לומר: דהתם גבי תודה לא בעי למימר דמקדיש ופריק, גזירה שלא יאמרו: יש פדיון ללחמי תודה. כדאשכחן לעיל, דגזירה שמא יאמרו: מוציאין מכלי שרת לחולין. וכן בההיא דפרק קמא דסנהדרין (יז,ב) אמרינן: "למידין לפני חכמים" — היינו לו', אבל "למידין לפני רבי" — חכם אחר היה [ועיין היטב תוספות מעילה טז,ב דבור המתחיל "הלמידין"]. אבל בלוג שמן של מצורע, דליכא שיעור — ידעי דהא דיש לו פדיון, משום דאין קדוש קדושת הגוף. וכן ביכורים — ידעי דמשום ספיקא הוא, דאין ביכורים ניפדין בתרומות ומעשרות. וכן שחט שני כבשים על ארבע חלות — ידע דלא קדשי אלא שתים. **אמר** ליה לוי לרבי — פירש בקונטרס: לוי היינו "למידין", דרבי קמייתא אמר ליה בישיבת שאר תלמידים, וזו — בינו לבין עצמו.

וְנִתְּנוּתְרוּ - מֵבִיא בָּהֶן לֶחֶם, לְלַחְמֵי תּוֹדָה וְנִתְּנוּתְרוּ - אֵין מֵבִיא בָּהֶן תּוֹדָה. מַאי טַעְמָא? אֵילֵימָא מִשּׁוּם דְּרַב כָּהֲנָא, דַּאֲמַר רַב כָּהֲנָא: מְנַיִן לְלַחְמֵי תּוֹדָה שֶׁנִּקְרְאוּ תּוֹדָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת", אִי הָכִי אֵיפְכָא נַמִּי! לֶחֶם אֵיקְרֵי תּוֹדָה, תּוֹדָה לָא אֵיקְרֵי לֶחֶם. וְאָמַר רָבָא: הִפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְחָזַר וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְאָבְדָה, וְחָזַר וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְנִמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנוֹת וְהָרֵי שְׁלָשְׁתָּן עוֹמְדוֹת. נִתְכַּפֵּר בָּרִאשׁוֹנָה - שְׁנִיָּה אֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם, שְׁלִישִׁית טְעוּנָה לֶחֶם. נִתְכַּפֵּר בַּשְּׁלִישִׁית - שְׁנִיָּה אֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם, רִאשׁוֹנָה טְעוּנָה לֶחֶם. בָּאֶמְצָעִית - שְׁתֵּיהֶן אֵין טְעוּנוֹת לֶחֶם. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ נִתְכַּפֵּר בְּאַחַת מֵהֶן - שְׁתֵּיהֶן אֵין טְעוּנוֹת לֶחֶם, כּוּלְּהוּ חֲלִיפִין דַּהֲדָדֵי נִינְהוּ. אָמַר רַבִּי זֵירָא: וְכֵן לְעֻנִּין חַטָּאוֹת, הִפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְנִמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנוֹת וְהָרֵי שְׁלָשְׁתָּן עוֹמְדוֹת. נִתְכַּפֵּר בָּרִאשׁוֹנָה - שְׁנִיָּה תָּמוּת, שְׁלִישִׁית תִּרְעֶה. נִתְכַּפֵּר בַּשְּׁלִישִׁית - שְׁנִיָּה תָּמוּת וְרִאשׁוֹנָה תִּרְעֶה. נִתְכַּפֵּר בָּאֶמְצָעִית - שְׁתֵּיהֶן יָמוּתוּ. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ נִתְכַּפֵּר בְּאַחַת מֵהֶן - שְׁתֵּיהֶן יָמוּתוּ, כּוּלְּהוּ חֲלִיפִין דַּהֲדָדֵי נִינְהוּ. מַאי "וְכֵן"? מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דְּאִיכָּא לְמֵימַר מַרְבֶּה בִּתְודוֹת הוּא, אֲבָל הָכָא דְּלֵיכָּא לְמֵימַר מַרְבֶּה בְּחַטָּאוֹת הוּא אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: תּוֹדָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּתְמוּרָתָהּ וּמָתָה אַחַת מֵהֶן - חֲבֵירְתָּהּ אֵין לָהּ תַּקָּנָה. הֵיכִי נַעֲבִיד? נַקְרִיב לֶחֶם בַּהֲדָהּ - דִּלְמָא תְּמוּרָה הִיא, לָא נַקְרִיב לֶחֶם בַּהֲדָהּ - דִּלְמָא תּוֹדָה הִיא. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר "עָלַי", לָא סָגְיָא דְּלָא מָיְיתֵי לֵיהּ בְּהֵמָה אַחֲרִינָא וְלֶחֶם, וְלֵימָא: אִי הָךְ דְּקַיְימָא תְּמוּרָה הִיא - הָא תּוֹדָה וְהָא לַחְמָהּ, אִי הָךְ דְּקַיְימָא תּוֹדָה הִיא - הָא לַחְמָהּ וְהָא תְּיָיהֲבֵי לְחוּלִּין! אֶלָּא דַּאֲמַר "חֻלִּי", אִי הָךְ דְּקַיְימָא תְּמוּרָה הִיא - הָא תּוֹדָה וְהָא לַחְמָהּ, אִי הָךְ דְּקַיְימָא תּוֹדָה הִיא - הָא לַחְמָהּ וְהָא תְּיָיהֲבֵי לְחוּלִּין! אֶלָּא דַּאֲמַר "הֲרֵי זוֹ". (סִימָן: לְמוּדִים. מִידַּת. עָלָה. שִׁישׁ. שֶׁבֶּן. דְּמָהּ. דְּאִי. חָלַשׁ. מוֹתָר. תְּמוּרָה. בַּחוּץ. חִזְקִיָּה. הִפְרִישׁ חַטָּאת. לְאַחַר יוֹתֵר). אָמְרוּ לְמֵדִין לִפְנֵי רַבִּי, וְלֵיתֵי לֶחֶם וְלֵימָא: אִי הָךְ דְּקַיְימָא תּוֹדָה הִיא - הָא לַחְמָהּ, אִי לָא - לֵיפּוֹק לְחוּלִּין! אֲמַר לְהוּ: וְכִי מַכְנִיסִין חוּלִּין לָעֲזָרָה? וְלֵיתֵי בְּהֵמָה וְלֶחֶם, וְלֵימָא: אִי הָךְ דְּקַיְימָא תְּמוּרָה הִיא - הָא תּוֹדָה וְהָא לַחְמָהּ, אִי הָךְ דְּקַיְימָא תּוֹדָה הִיא - הָא לַחְמָהּ וְהָא תְּיָיהֲבֵי לְחוּלִּין! אֲמַר לְהוּ: מִשּׁוּם דְּקָא מַמְעֵט בַּאֲכִילָה דִּשְׁלָמִים. אֲמַר לֵיוִי לְרַבִּי: וְלֵיתֵי בְּהֵמָה וְלֶחֶם, וְלֵימָא: אִי הָךְ דְּקַיְימָא תְּמוּרָה הִיא - הָא תּוֹדָה וְהָא לַחְמָהּ, וְאִי הַאי דְּקַיְימָא תּוֹדָה הִיא - הָא לַחְמָהּ וְהָא תְּיָיהֲבֵי לְחוּלִּין! אֲמַר לֵיהּ: כְּמִדּוּמֶּה אֲנִי שֶׁאֵין לוֹ מוֹחַ בְּקָדְקָדּוֹ,

וכי

לזבח תודתו – וניתותרו. **אי הכי איפכא נמי** – דכיון דלחם איקרי תודה – תודה נמי איקרי לחם, ויביא נמי ממותר לחם תודה. **לחם איקרי תודה** – ולהכי, הפריש לתודתו ונתותרו – מביא בהן לחם. **נתכפר בראשונה שניה אין טעונה לחם** – לפי שהיא חליפי תודה ראשונה. **שלישית טעונה לחם** – דלא הויא חליפי תודה ראשונה, ומרבה בתודות הוא. דאף על גב דחובה היא, דקתני "והפריש אחרת", אפילו הכי אמרינן הכא: ודאי שלישית לא הויא אלא מרבה בתודות, דלא הויא חליפה. **נתכפר בשלישית שניה אין טעונה לחם** – לפי שהיא חליפתה של שניה. **ראשונה טעונה לחם** – לפי שאינה חליפין. **נתכפר באמצעית שתיהן אין טעונות לחם** – לפי שהיא חליפת הראשונה, ולא שלישית טעונה לחם – שאף על פי שאינה חליפת ראשונה, הויא חליפה דחליפה. **שניה תמות** – דהויא חטאת שכיפרו בעליה. **שלישית תרעה** – דלא הויא חליפי ראשונה. **תודה דאיכא למימר מרבה בתודות הוא** – משום הכי לרבה שלישית טעונה לחם, כדאמרינן לעיל דהויא תודת חובה. אבל חטאת, דליכא למימר מרבה בחטאות הוא, שאין דרכן של בני אדם להרבות בחטאות. **אימא לא** – תיהוי שלישית רועה, אלא ימותו תרוייהו! – קמשמע לן רבה, דלא. **דלמא תמורה היא** – ובבר אמרינן לעיל: תודה טעונה לחם ולא תמורה, משום הכי אין לה תקנה. **אמאי אין לה תקנה** – אי עסקינן בתודת חובה, בההיא דאמר "עלי", ונתערבה – אית לה תקנה. **לא סני דלא מייתי אחרינא** – ולייתי בהמה אחריתי ולחם, ולתני ולימא: אי הך דקיימא תמורה היא – הך בהמה לתודה לחובתו, והא לחמה. והאחרונה שנשתיירה, תיהוי לאחריות. דהוי כמפריש תודות לאחריות, דהוא קריבה עם לחם, וחדא בלא לחם. **לא צריכא דאמר הרי זו** – דהויא נדבה, להכי לא מצי למימר: דהא תיהוי לאחריות, דלנדבה ליכא אחריות. משום הכי אין לה תקנה. **למידין לפני רבי** – היינו לו', כדאמרינן בסנהדרין (יז,ב): "למידין לפני חכמים" – לו'. **ואי לא ליפוק לחולין** – שיאכלו הבעלים אותן חלות בתורת חולין, והכהנים יאכלו לאותן ארבע דתרומה בתורת חולין. **וכי מכנסין חולין לעזרה** – דדלמא הך דקיימא – תמורה היא, והיאך הביא לחם חולין בעזרה. **ולייתי בהמה אחרת ולחם** – (דלא) דאף על גב דאסקינן דאמר "הרי זו" – יביא בהמה, ומה בכך? שהרי אדם יכול להרבות [תודות] נדבה, ויהא להם תקנה! **ממעט הוא לאכילה דשלמים** – דהשתא הויא ספק שלמים, ודין שלמים – דנאכלים לשני ימים ולילה, ותודה – ליום ולילה. ואי אכיל לה בתורת תודה – שמא נשתייר ממנה למחר, ונמצא מביא קדשים לבית הפסול, שיקדים זמנו, דשמא שלמים הוא.

וכי

וְכִי מַפְרִישִׁין תְּחִלָּה לְמוֹתָרוֹת? יָתֵיב רַבִּי יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן וְיָתֵיב וְקָאָמַר: וְלַייתֵי בְּהֵמָה וְלֶחֶם, וְלֵימָא: אִי הָךְ דְּקָיְימָא תְּמוּרָה תְּמוּרָה הִיא - הָא תּוֹדָה וְהָא לַחְמָהּ, וְאִי הָךְ דְּקָיְימָא תּוֹדָה הִיא - הָא לַחְמָהּ וְהָא תֶּהֱוֵי תְּמוּרָה! אֲמַר לֵיהּ: עֲנִי מָרִי, אַרְבָּעִין בְּכַתְפֵּיהּ, וְכָשֵׁר?! רַב עֵילָא חֲלַשׁ, עַל לְגַבֵּיהּ אַבַּיֵי וְרַבָּנַן, וַיְתֵבִי וְקָא אָמְרִי, אִם אֵיתָא לְדְרַבִּי יוֹחָנָן נְמִי אִיכָּא לְתַרוּצֵי: עִיקַּר מִילְתָא נְקֹט, כְּדְתַרְצִינַן נְמִי לְעֵיל. **לִפְנֵי ה' כְּתִיב** – בְּשַׁלְמִים, וְתוֹדָה הִיא בִּכְלָל שַׁלְמִים. **קַמְעֵיל חוּלִין לְעִזְרָה** – שְׁמָא תְּמוּרָה הִיא. **וּלְייתֵי שְׁמוֹנִים** – חֻלּוֹת וּלְיַנְחִינְהוּ בְּחוּץ כְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְלִיפְרִישׁ מִינַּייהוּ שְׁמוֹנָה חֻלּוֹת, וּלְוֹתְבִינְהוּ גַּוּאֵי. **וְלֵימָא אִי הָךְ כּוּ'** – וְלִיקְדְּשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים, וְהֵנִי שְׁמוֹנָה דְּגַוּאֵי לֹא הֲוֵי אַרְבָּעָה מִינַּייהוּ חוּלִין בְּעִזְרָה, מַמָּה נַפְשָׁךְ: דְּאִי הָךְ דְּקָיְימָא תּוֹדָה הִיא – הֲוֵי שְׁתֵּי תּוֹדוֹת וּשְׁמוֹנָה חֻלּוֹת תְּרוּמָה, וְאִי הָךְ דְּקָיְימָא תְּמוּרָה וְלֹא הִוא אֶלָּא חֲדָא תּוֹדָה – הֵנִי שְׁמֹנָה לִיחָשְׁבִינְהוּ מֵהֵנִי אַרְבָּעִים דְּקִדְּשׁוּ, וְלֹא הֲוֵי חוּלִין בְּעִזְרָה. **וּמִשְׁנֵי לֹא אִפְשָׁר כְּהִבֵּי מַשּׁוּם דְּמַעְטַ בְּאֵכִילָה דְּאַרְבָּעִים** – גַּבֵּי הַבְעָלִים. דִּכְהֵן אֵינוֹ רוֹצֶה לֶאֱכוֹל כִּי אִם אַרְבָּעָה, דִּסְבוּר: שְׁמָא אֵין כָּאן אֶלָּא תּוֹדָה אַחַת, וְאֵין לְכֹהֵן לֶאֱכוֹל כִּי אִם אַרְבָּעָה מִמֶּנָּה. וְהַבְעָלִים נְמִי חוֹשְׁשִׁין: שְׁמָא שִׁתִּיקַת תּוֹדוֹת הֵן, וְכֹל שְׁמוֹנָה קְדוֹשׁוֹת. וְנִמְצָא אוֹתָן אַרְבָּעָה חֻלּוֹת – אֲבוּדִים. וְלָעִיל, דְּאָמְרִינַן: אִי לָא, לִיפּוֹק לְחוּלִין, לֵיכָא לְמֵימַר: קַמְּמַעֵט בְּאֵכִילָה דְּאַרְבָּעִים, דְּהָתָם לֵיכָא אֶלָּא אַרְבָּעִים חֻלּוֹת. וּמַמָּה נַפְשָׁךְ אִית לֵיהּ לְפָרוּשֵׁי אַרְבַּע לְתַרּוּמָה. אֲבָל הָכָא דְּהַפְרִישׁ שְׁנֵי חֻלּוֹת – אֵיכָא לְמֵימַר דְּאַרְבָּעִים שֶׁלּוֹ לְצוֹרֶךְ הֵן, וְקָא מַמְעֵט לְבַעֲלִים בְּאֵכִילָה דְּאַרְבָּעִים. **עֵנִין אַחֵר דְּקָא מַמְעֵט כְּאֵכִילָה דְּאַרְבָּעָה** – דְּאִילּוּ בְּעַלְמָא הֵיכָא דְּלֵיכָא אֶלָּא חַד קָרְבָּן, אִי יְקַדְּשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים – אֵין נֶאֱכָלִין לְכֹהֲנִים אֶלָּא אַרְבָּעָה, וְאִידָךְ כּוּלְּהוּ נֶאֱכָלִין לְבַעֲלִים. וְכֵיוָן דְּלֵיכָא אֶלָּא אַרְבָּעָה – יֵשׁ סְפוֹק בִּידֵךְ לֶאֱכוֹלָן בְּיוֹם אֶחָד. אֲבָל הָכָא, דְּאֵיכָא לְכֹהֲנִים שְׁמוֹנָה, וְשֶׁל בַּעֲלִים יְכוֹלִין לְהַאֲכִיל מֵחֶלְקָן לְכָל מִי שִׁירְצוּ, וְלֹא אָתוּ לִידֵי שְׁרִיפָה. אֲבָל שְׁמוֹנָה דִּלְכֹהֲנִים, כֵּיוָן דְּאֵין נֶאֱכָלִין אֶלָּא לִנְשֵׁיהֶם וּלְבָנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם, דִּלְמָא לֹא מָצוּ אֲכָלִי לְכוּלְּהוּ שְׁמוֹנָה בְּיוֹם אֶחָד, וְהֲוֵי הַמּוֹתָר בִּשְׂרִיפָה. וְשִׁמְנָא לֹא הֲוֵיא אִידָךְ תּוֹדָה, וְלֹא קָדְשׁוּ אֶלָּא אַרְבָּעִים, וְלֵיכָא דְּקִדֵּישׁ אֶלָּא אַרְבַּע, וְנִמְצֵאת מַמְעֵט בְּאֵכִילָה דְּאַלּוּ אַרְבַּע, וְשָׁרִיף שְׁלָא כְּדִין. מוֹרֵי רַבִּי. עֵנִין אַחֵר: מַמְעֵט בְּאֵכִילָה דְּאַרְבָּעִים – דִּילְמָא לֹא קָדְשֵׁי כְּלָל, דְּאִידָךְ לֹא הֲוֵיא תּוֹדָה, וְכִי מְתוּתְרֵי לְמִחַר – שָׁרְפִי לְהוּ, וְעִבֵּר מִשּׁוּם "בַּל תַּשְׁחִית" (דְּבָרִים כ). כָּךְ שָׁמַעְתִּי. **רֵצָה בָּהּ מְתַכֵּפֶּר רֵצָה בְּוַולְדָהּ מְתַכֵּפֶּר** – דְּלֹא חָשִׁיב לָהּ כּוּלָּהּ חֲטֹאת, הוֹאִיל וְהַפְרִישָׁה מֵעוּבָּרֶת, דְּדַעְתִּיהּ הוּא נְמִי לְהִתְכַּפֵּר בְּעוּבָּר, וּמִתְכַּפֵּר בְּאֵיזוֹ מֵהֶם שִׁירְצָה. וְדִכְוָותֵיהּ גַּבֵּי תּוֹדָה יָכוֹל לְעִשְׁוֹתָן שְׁתֵּיהֶם תּוֹדוֹת. אֲבָל נִתְעַבְּרָה לְאַחַר שֶׁהִקְדִּישׁ – אֵין מִתְכַּפֵּר בְּוַולְדָהּ, מִשּׁוּם דְּכִשֶׁהִקְדִּישָׁה לֹא הָוֵה דַּעְתִּיהּ אֶהָאי וְלָד, דְּאַכְתִּי לֹא נִתְעַבְּרָה. **לֵייתֵי בְּהֵמָה מְעוּבֶּרֶת** – מִשּׁוּם הָכִי אָמַר "בְּהֵמָה מְעוּבֶּרֶת", וְלֹא "בְּהֵמָה וְוַולְדָהּ" – מִשּׁוּם דְּכִי מַפְרִישׁ לָהּ, לֹא הֲוֵיא אֶלָּא חֲדָא, וְאֵיכָא לְמֵימַר דְּמַפְרִישׁ תְּחִלָּה לְמוֹתָרוֹת. **וְהֵאי לֵיתֵי מוֹתָר בְּתוֹדָה** – וְהָכָא לֵיכָא לְמֵימַר: וְכִי מַפְרִישִׁין תְּחִלָּה לְמוֹתָרוֹת? שֶׁהֲרֵי מִקְצָתָהּ הֲוֵיא עִיקַּר קָרְבָּן. דִּבְשָׁעָה שֶׁהִפְרִישָׁה לֹא הֲוֵיא אֶלָּא חֲדָא גּוּפָא, וְעִבְשָׁיו קָרֵב מִקְצָתוֹ, אוֹ הָאֵם אוֹ הַוָּלָד. אֲבָל לְעֵיל, דְּלָא הֲוֵי אֶלָּא חַד, וְהֵיא גּוּפָהּ מֵייתֵי מִתְּחִלָּה לְשֵׁם מוֹתָר, אֵיכָא לְמִיפְרַךְ: וְכִי מַפְרִישִׁין וְכוּ'? **מַאן לֵימָא לָן** – טַעַם דְּרַבִּי יוֹחָנָן הָתָם הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּעוֹבֵר לְאוֹ יָרֵךְ אִמּוֹ הוּא, וְאִם שִׁיְּירוֹ לְעוֹבֵר, שְׁלֹא הִקְדִּישׁוֹ כְּשֶׁהִקְדִּישׁ לְאֵם – הֲוֵי מְשׁוּיָּר, דְּלָא חָשִׁיב כְּוַולְדָהּ, דִּבְעֵי לְמֵימַר דְּכִוָּותֵיהּ גַּבֵּי תּוֹדָה שֶׁיְּהֵא הָאֵם וְהַוֹּלֶד תּוֹדוֹת. דִּילְמָא סְבִירָא לֵיהּ הָתָם אִם שִׁיְּירוֹ – אֵינוֹ מְשׁוּיָּר, שֶׁאֵין יָכוֹל לְשַׁיְּירוֹ לְקָרְבַּן לִפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא מֵתָה, וְהָכִי נְמִי אֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַוֹּלֶד קָרְבָּן, וְאֵין יָכוֹל לְהַקְרִיב שְׁנֵיהֶם הָאֵם וְהַוֹּלֶד וּלְחֵמֶם עִמָּהֶם. אֶלָּא הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר רָצָה בִּוולְדָהּ מְתַכֵּפֶּר – מִשּׁוּם דְּאָדָם מְתַכֵּפֶּר בְּשַׁבָּח הַקֹּדֶשׁ, בִּוולְדָהּ. דְּכִי הַפְרָשָׁה מְעוּבֶּרֶת – הוֹה דַּעְתִּיהּ אֶבֵּן שַׁבָּחָא. וּלְאַחַר שֶׁנִּתְכַּפֵּר בְּאֵם – פּוֹסֵל הַוֹּלֶד. הָכִי נְמִי מִתְכַּפֵּר בְּאֵיזוֹ תּוֹדָה שֶׁיִּרְצָה וּלְחֵמָהּ עִמָּהּ, אֲבָל לְהָבִיא שְׁנֵיהֶם וּלְחֵמָם – לֹא. **וְלֵימָא עֲלֵי** – כְּדֵי שֶׁיְּהֵא חַייָב בְּאַחֲרִיוּתָהּ. **וְלַייתֵי אַחֶרֶת** – לְאַחֲרִיוֹת דְּרִאשׁוֹנָה. **הַתּוֹרָה אָמְרָה טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר** – וּמוֹקְמִינַן לֵיהּ (חוּלִין ב,ב) דְּאָמַר "עֲלַי". **וְאַתְּ אָמַרְתְּ לִיקוֹם וּלְנַדֵּר לְבַתְּחִלָּה** – דִּלְמָא "עֲלַי", דְּסָבִירָא לֵיהּ: טוֹב מִזֶּה וּמִזֶּה – שְׁאֵינוֹ נוֹדֵר כָּל עִיקָּר. **מַשְׁנָה** הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה" - יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִין. דִּכְיוָן דְּאָמַר "עֲלַי", דְּלָא אָמַר "וְלַחְמָהּ" – מִתְחַייֵב בְּשִׁתִּיקַת, דִּלְחֵם גַּלְגַּל תּוֹדָה. נִתְחַייֵב בָּהּ, וְהוֹה לֵיהּ דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה, וְאֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִין, כְּדְאָמְרִינַן לְקַמָּן. וְכֵיוָן דְּאָמַר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה", אַף עַל גַּב דְּלָא אָמַר "וְלַחְמָהּ" – מִתְחַייֵב בְּשִׁתִּיקַת, דִּלְחֵם גַּלְגַּל תּוֹדָה.

וכי מפרישין תחילה – שום קרבן על מנת שיהא מותר זבח? **ארבעין בכתפיה וכשר** – הוא חייב ללקות ארבעים על שהמיר, כדתנן (תמורה ב,א): שאם המיר – מומר, וסופג את הארבעים, ואת אמרת יפריש לבתחילה לשם תמורה דבר שהוא אסור ומתחייבים מלקות? **אם איתא לדרבי יוחנן** – דאמר לעיל: חוץ לחומת העזרה נמי קדש הלחם בשחיטת הזבח, אם הוא לפנים מחומת בית פאגי – אמאי לא עביד כדאמר מעיקרא? **ולייתי לחם וכו'** – ודקמהדר לה "וכי מכניסין חולין לעזרה"? לייתי לחם, ויניח חוץ לחומת העזרה, בבית פאגי במקום שמתקדש בשחיטת הזבח. ואפילו הויא תמורה, דהוו חולין – ליכא איסורא, דהא לא נכנסו לעזרה. **משום דאיכא ארבע** – חלות דתרומה שצריך להניף, ובכל מקום מצינו הלחם למעלה, וצריך להניפו בעזרה במקום שמניף הבשר. ואי קשיא הא דאמר לעיל (סב,א): כל מקום שיש לחם – הלחם למעלה, ואמר: היכא? אמר רב פפא: במילואים, אמאי לא אמר נמי בתודה! איכא לתרוצי: עיקר מילתא נקט, כדתרצינן נמי לעיל. **לפני ה' כתיב** – בשלמים, ותודה היא בכלל שלמים. **קמעיל חולין לעזרה** – שמא תמורה היא. **ולייתי שמונים** – חלות ולינחינהו בחוץ כרבי יוחנן, וליפריש מיניהו שמונה חלות, ולותבינהו גוואי. **ולימא אי הך כו'** – וליקדשו ארבעים מתוך שמונים, והני שמונה דגוואי לא הוי ארבעה מינייהו חולין בעזרה, ממה נפשך: דאי הך דקיימא תודה הויא – הוו שתי תודות ושמונה חלות תרומה, ואי הך דקיימא תמורה ולא הוה אלא חדא תודה – הני שמנה ליחשבינהו מהני ארבעים דקדשו, ולא הוו חולין בעזרה. **ומשני לא אפשר כהבי משום דמעט באכילה דארבעים** – גבי הבעלים. דכהן אינו רוצה לאכול כי אם ארבעה, דסבור: שמא אין כאן אלא תודה אחת, ואין לכהן לאכול כי אם ארבעה מהן. והבעלים נמי חששין: שמא שתיקין תודות הן, וכל שמונה קדשות. ונמצא אותן ארבעה חלות – אבודים. ולעיל, דאמרינן: אי לא, ליפוק לחולין, ליכא למימר: קממעט באכילה דארבעים, דהתם ליכא אלא ארבעים חלות. וממה נפשך אית ליה לפרושי ארבע לתרומה. אבל הכא דהפריש שני חלות – איכא למימר דארבעים שלא לצורך הן, וקא ממעט לבעלים באכילה דארבעים. **ענין אחר דקא ממעט באכילה דארבעה** – דאילו בעלמא היכא דליכא אלא חד קרבן, אי יקדשו ארבעים מתוך שמונים – אין נאכלין לכהנים אלא ארבעה, ואידך כולהו נאכלין לבעלים. וכיון דליכא אלא ארבעה – יש ספוק בידך לאוכלן ביום אחד. אבל הכא, דאיכא לכהנים שמונה, ושל בעלים יכולין להאכיל מחלקן לכל מי שירצו, ולא אתו לידי שריפה. אבל שמונה דלכהנים, כיון דאין נאכלין אלא לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם, דלמא לא מצו אכלי לכולהו שמונה ביום אחד, והוי המותר בשריפה. ושמא לא הויא אידך תודה, ולא קדשו אלא ארבעים, וליכא דקדיש אלא ארבע, ונמצאת ממעט באכילה דאלו ארבע, ושריף שלא כדין. מורי רבי. ענין אחר: ממעט באכילה דארבעים – דילמא לא קדשי כלל, דאידך לא הויא תודה, וכי מתותרי למחר – שרף להו, ועבר משום "בל תשחית" (דברים כ). כך שמעתי. **רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר** – דלא חשיב לה כולה חטאת, הואיל והפרישה מעוברת, דדעתיה הוה נמי להתכפר בעובר, ומתכפר באיזו מהם שירצה. ודכוותיה גבי תודה יכול לעשותן שתיהם תודות. אבל נתעברה לאחר שהקדיש – אין מתכפר בולדה, משום דכשהקדישה לא הוה דעתיה אהאי ולד, דאכתי לא נתעברה. **לייתי בהמה מעוברת** – משום הכי אמר "בהמה מעוברת", ולא "בהמה וולדה" – משום דכי מפריש לה, לא הויא אלא חדא, ואיכא למימר דמפריש תחילה למותרות. **והאי ליהוי מותר בתודה** – והכא ליכא למימר: וכי מפרישין תחילה למותרות? שהרי מקצתה הויא עיקר קרבן. דבשעה שהפרישה לא הויא אלא חדא גופא, ועכשיו קרב מקצתו, או האם או הולד. אבל לעיל, דלא הוי אלא חד, והיא גופיה מייתי מתחילה לשם מותר, איכא למיפרך: וכי מפרישין וכו'? **מאן לימא לן** – טעם דרבי יוחנן התם היינו משום דעובר לאו ירך אמו הוא, ואם שיירו לעובר, שלא הקדישו כשהקדיש לאם – הוי משוייר, דלא חשיב כוולדה, דבעי למימר דכוותיה גבי תודה שיהו האם והולד תודות. דילמא סבירא ליה התם אם שיירו – אינו משוייר, שאין יכול לשיירו לקרבן לפני עצמו אלא מתה, והכי נמי אין יכול לעשות הוולד קרבן, ואין יכול להקריב שניהם האם והוולד ולחמם עמהם. אלא היינו טעמא דרבי יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר – משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, בוולד. דכי הפרישה מעוברת – הוה דעתיה אבל שבחא. ולאחר שנתכפר באם – פוסל הוולד. הכי נמי מתכפר באיזו תודה שירצה ולחמה עמה, אבל להביא שניהם ולחמם – לא. **ולימא עלי** – כדי שיהא חייב באחריותה. **ולייתי אחרת** – לאחריות דראשונה. **התורה אמרה טוב אשר לא תדור** – ומוקמינן ליה (חולין ב,ב) דאמר "עלי". **ואת אמרת ליקום ולנדור לבתחילה** – דלימא "עלי", דסבירא ליה: טוב מזה ומזה – שאינו נודר כל עיקר. **משנה האומר הרי עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין** – דכיון דאמר "עלי" – נתחייב בה, והוה ליה דבר שבחובה, ואינו בא אלא מן החולין, כדאמרינן לקמן. וכיון דאמר "הרי עלי תודה", אף על גב דלא אמר "ולחמה" – מתחייב בשתיקתן, דלחם גלל תודה.

אם איתא לדחזקיה כו' — בחנם נקט "אם איתא", דהא אפילו רבי יוחנן מודה היכא דאמר "ליקדשו ארבעים מתוך שמונים", כדאמרינן לעיל. ושמא דדוקא היכא דלא מיכוין, כדאמר (לו) לייתי חולין לעזרה, דהוי צורך קרבן, ואיכא ביניייהו ארבעים דודאי הוו חולין וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים, ואידך הוו ליה כמפריש לאחריות. דהכי אמר חזקיה לעיל דלאחריות קא מיכוין. והלכך ליכא למפרך דמעייל חולין לעזרה, כיון דלאחריות קא מיכוין — צורך קרבן נינהו, ושפיר דמי אף על פי שהן חולין. כדתניא בהלל הזקן (פסחים סו,ב): מביאה כשהיא חולין לעזרה, ומקדישה, וסומך עליה ושוחטה. אבל בהנך דלעיל, דליכא אלא חדא בהמה, ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא — חולין לעזרה קא מעייל. ועל חנם פירש כן בקונטרס. ואף על גב דלעיל בפרק "התכלת" (מח,א) גבי "שחט שני כבשים על ארבעים חלות" חשבינן להו חולין בעזרה — היינו משום דפריק להו בפנים, דבחוץ לא מצי פריק להו, דלא ליפסלו ביוצא. **דלמא** אם שיירו אינו משוייר — לעיל פירשתי דקשיא מתמורה פרק "כיצד מערימין" (כה,א) דמשמע דהך הוא מסקנא דשמעתא דקסבר רבי יוחנן אם שיירו — אינו משוייר. **התורה** אמרה טוב אשר לא תדור — ואפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר "הרי זו", אבל אמר "הרי עלי" — לא, כדאיתא בריש חולין (ב,א). והא דאמרינן בפרק "שני נזירין" (נזיר נט,ב) גבי "מת אחד מהם יביא אחר מן השוק וידור כנגדו" — תיקוני גברא שאני, והאיש מדיר בנו בנזיר (שם כח,ב) — היינו נמי כדי לחנכו במצות.

תודה

"תודה"

תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין — דהכי אמר: "הרי עלי תודה מן החולין" — נתחייב הכל מן החולין, דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. וכי הדר ואמר "לחמה מן המעשר" — לא מצי הדר ביה, ואפילו תוך כדי דיבור. דלא מבעיא לבית שמאי, דאמרי בגמרא גבי "הריני נזיר מן הגרוגרות" — תפוס לשון ראשון, אלא אפילו לבית הלל דחשבינן ליה נדר ופתחו עמו — לא דמי להכא, דבעי למיהדר ולא מצי מיהדר, דאמירה לגבוה כמסירתו להדיוט. ואמרינן נמי בפרק בתרא דנדרים (פז,א): והלכתא, תוך כדי דיבור — כדיבור דמי, חוץ ממגדף ועבודה זרה ומקדש ומגרש. וגבי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח בתמורה פרק "כיצד מערימין" (כה,ב) דבנמלך, אפילו רבי יוסי מודה דאפילו תוך כדי דבור — הרי זו תמורת עולה (ושלמים נמי). **אמאי** כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין — תימה: הא לא שייך הכא "סוף מילתא נקט", כדלעיל? ויש לומר: דקשיא ליה דבי אמר "הרי עלי לחמי תודה" — יביא תודה מן המעשר, כמו האומר "הרי עלי תודה מן המעשר ולחמה מן החולין". **טעמא** דאמר תודה הא לא אמר תודה לא — תימה: מאי קשיא ליה? אין הבי נמי, דדווקא באומר "הרי עלי תודה בלא לחם", אבל אמר "לחם בלא תודה" — לא. דהא לעיל קא מפרש סוף מילתא נקט, אבל אם פירש בהדיא "לחם בלא תודה" — לא. **(תודה)** היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי — יש פירושים שכתוב בהן: וכי לא סגי דלא מייתי ללחם מן המעשר, הא ודאי אם הביא לחם מן החולין — תבא עליו ברכה. ונראה שזה טעות סופר שאין אדם יכול ליישב. ובמדוייקים מצאתי: וכי לא סגי דלא מייתי תרוייהו מן המעשר, הא ודאי אם הביא שניהם מן החולין — תבא עליו ברכה. וכן פירש בקונטרס במתניתין, וזה לשונו: תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר. ובגמרא מפרש דהאי "יביא" — לאו חובה הוא, דכל שכן אם הביא שניהם מן החולין — דשפיר עבד, אלא אם רצה קאמר.

אינו

"תּוֹדָה עָלַי מִן הַחוּלִּין, וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר" - יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין. "תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין" - יָבִיא. "הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר" - יָבִיא. וְלֹא יָבִיא מִחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **גמרא** אָמַר רַב הוּנָא: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי לַחְמֵי תּוֹדָה" - מֵבִיא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ. מַאי טַעְמָא? מֵיעַד יֵדַע דַּאי נַבְרָא דְּלֶחֶם בְּלָא תּוֹדָה לָא אֵיקְרֵיב, וְהַאי "תּוֹדָה וְלַחְמָהּ" קָאָמַר, וְהַאי דְּקָאָמַר "לַחְמֵי תּוֹדָה" - סוֹף מִילְתָא נָקֵט. תְּנַן: "תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין" - יָבִיא בְּמָה שֶׁנָּדַר. וְאַמַּאי? כֵּיוָן דַּאֲמַר "לַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין" - יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין! - שָׁאנֵי הָתָם, דְּכֵיוָן דַּאֲמַר "תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר" - נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי לֶחֶם לְפִטּוּר תּוֹדָתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי". - אִי הָכִי, רֵישָׁא דְּקָתָנֵי: "תּוֹדָה מִן הַחוּלִּין, וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר" - יָבִיא הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַחוּלִּין, הָכָא נַמִּי נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה לְמִיפְטַר לֶחֶם - מִי אָתֵיא? תָּא שְׁמַע: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה בְּלֹא לֶחֶם, וְזֶבַח בְּלֹא נְסָכִים" - כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמֵבִיא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ, זֶבַח וּנְסָכִים. טַעְמָא דַּאֲמַר, אֲבָל לָא אֲמַר "תּוֹדָה" - לֹא! - הוּא הַדִּין אַף עַל גַּב דְּלָא אֲמַר "תּוֹדָה", וַאֲיִידִי דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנָא "זֶבַח בְּלֹא נְסָכִים", דְּלָא מִתְנֵי לֵיהּ נְסָכִים בְּלֹא זֶבַח, תְּנָא נַמִּי "תּוֹדָה". - אַמַּאי? נֵדֶר וּפְתָחוֹ עָמּוֹ הוּא! אֲמַר חִזְקִיָּה: הָא מָנִי? בֵּית שַׁמַּאי הִיא, דְּאָמְרִי: תְּפוֹס לָשׁוֹן רִאשׁוֹן. דְּתָנַן: "הֲרֵינִי נָזִיר מִן הַגְּרוֹגָרוֹת וּמִן הַדְּבֶלָה" - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נָזִיר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ נָזִיר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בֵּית הִלֵּל, בְּאוֹמֵר "אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין נוֹדְרִין כָּךְ, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כָּךְ אֶלָּא כָּךְ", וּמַאי כּוֹפִין? דְּקָא בָּעֵי בֵּיהּ. תָּא שְׁמַע: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה בְּלֹא לֶחֶם, וְזֶבַח בְּלֹא נְסָכִים", וְאָמְרוּ לוֹ: הָבֵא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ וְזֶבַח וּנְסָכִים, וְאוֹמֵר: אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן - לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר. כּוֹפִין אוֹתוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ "שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ". בְּשִׁלְמָא לְחִזְקִיָּה - נִיחָא לֵיהּ, אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן - קַשְׁיָא! - אֲמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: הָא וַדַּאי בֵּית שַׁמַּאי הִיא. מַאי "שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ"? אָמַר אַבָּיֵי: "שְׁמֹר" - הָבֵא תּוֹדָה, "וְשָׁמַעְתָּ" - הָבֵא לַחְמָהּ. רָבָא אָמַר: "שְׁמֹר" - הָבֵא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ, "וְשָׁמַעְתָּ" - שֶׁלֹּא תְּהֵא רָגִיל לַעֲשׂוֹת כֵּן. "תּוֹדָה הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר - יָבִיא". יָבִיא?! לָא סָגֵי דְּלָא מַיְיתֵי! רַב נַחְמָן וְרַב חִסְדָּא אָמְרִי: רָצָה - מֵבִיא, לֹא רָצָה - לֹא יָבִיא. "וְלֹא יָבִיא מִחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי". רַב נַחְמָן וְרַב חִסְדָּא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מִחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל מִחִיטֵּי חַלָּה מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - יָבִיא. יָתִיב רַבִּי יִרְמְיָה קַמֵּיהּ דְּרַבִּי זֵירָא וְיָתֵיב וְקָאָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מִחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל מִחִיטִּין הַלְקוּחוֹת בִּפְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - יָבִיא. אֲמַר לֵיהּ: רַבִּי, אַתָּה אוֹמֵר כֵּן? אֲנִי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מִחִיטִּין הַלְקוּחוֹת בִּפְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - לֹא יָבִיא, וְאֵימָא טַעֲמָא דִּידִי וְאֵימָא טַעֲמָא דִּידָךְ. אֵימָא טַעֲמָא דִּידָךְ - תּוֹדָה מֵהֵיכָא קָא יָלְפַתְּ לָהּ? מִשְּׁלָמִים,

ושלמים

לָשׁוֹן רִאשׁוֹן. דְּתָנַן: "הֲרֵינִי נָזִיר מִן הַגְּרוֹגָרוֹת וּמִן הַדְּבֶלָה" - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נָזִיר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ נָזִיר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בֵּית הִלֵּל, בְּאוֹמֵר "אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין נוֹדְרִין כָּךְ, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כָּךְ אֶלָּא כָּךְ", וּמַאי כּוֹפִין? דְּקָא בָּעֵי בֵּיהּ. תָּא שְׁמַע: הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה בְּלֹא לֶחֶם, וְזֶבַח בְּלֹא נְסָכִים", וְאָמְרוּ לוֹ: הָבֵא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ וְזֶבַח וּנְסָכִים, וְאוֹמֵר: אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן - לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר. כּוֹפִין אוֹתוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ "שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ". בְּשִׁלְמָא לְחִזְקִיָּה - נִיחָא לֵיהּ, אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן - קַשְׁיָא! - אֲמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: הָא וַדַּאי בֵּית שַׁמַּאי הִיא. מַאי "שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ"? אָמַר אַבָּיֵי: "שְׁמֹר" - הָבֵא תּוֹדָה, "וְשָׁמַעְתָּ" - הָבֵא לַחְמָהּ. רָבָא אָמַר: "שְׁמֹר" - הָבֵא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ, "וְשָׁמַעְתָּ" - שֶׁלֹּא תְּהֵא רָגִיל לַעֲשׂוֹת כֵּן. "תּוֹדָה הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר - יָבִיא". יָבִיא?! לָא סָגֵי דְּלָא מַיְיתֵי! רַב נַחְמָן וְרַב חִסְדָּא אָמְרִי: רָצָה - מֵבִיא, לֹא רָצָה - לֹא יָבִיא. "וְלֹא יָבִיא מִחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי". רַב נַחְמָן וְרַב חִסְדָּא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מִחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל מִחִיטֵּי חַלָּה מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - יָבִיא. יָתִיב רַבִּי יִרְמְיָה קַמֵּיהּ דְּרַבִּי זֵירָא וְיָתֵיב וְקָאָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מִחִיטֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל מִחִיטִּין הַלְקוּחוֹת בִּפְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - לֹא יָבִיא. אֲמַר לֵיהּ: רַבִּי, אַתָּה אוֹמֵר כֵּן? אֲנִי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מִחִיטִּין הַלְקוּחוֹת בִּפְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - לֹא יָבִיא, וְאֵימָא טַעֲמָא דִּידִי וְאֵימָא טַעֲמָא דִּידָךְ. אֵימָא טַעֲמָא דִּידָךְ - תּוֹדָה מֵהֵיכָא קָא יָלְפַתְּ לָהּ? מִשְּׁלָמִים,

ושלמים

ואם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר שני – כיון דעיקר תודה הזבח, אמר "מן החולין" – יביא הכל מן החולין. דכיון דאמר "עלי" – נתחייב בה, והוה ליה דבר שבחובה. **תודה ממעות מעשר שני ולחמה מן החולין יביא** – כמו שאמר, הואיל ועיקר הוא למצוה לבא מן החולין, והוא לא מייתי זבח מן החולין כמצותה – להכי לא גריר לחם בתר זבח. **גמרא אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה** – אף על גב דלא אמר "תודה" – מביא שתיהן. **סוף מילתיה נקט** – דכי אמר "לחמי תודה" – הוי כמאן דאמר "תודה ולחמה". **כיון דאמר ולחמה מן החולין** – יביא היא ולחמה מן החולין. **שאני התם כיון דאמר בפירוש תודה מן המעשר** – הא דקאמר בתר הכי: "לחמה מן החולין" – נעשה כאומר "הרי עלי לחם של חולין לפטור תודתו של פלוני", הכא נמי נעשה כאומר "הרי עלי לחמה מן החולין לפטור תודתו שנדרתי להביאו מן המעשר". להכי מביא לחמה מן החולין. אבל לעולם היכא דאמר "לחמי תודה" סתם – מביא נמי תודה. **הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה לפטור לחמו של פלוני** – דבכל ענין שנדר להביא מן המעשר – (לא להוי מעשר גריר בתר חולין אלא) ליהוי חולין גרירא בתר המעשר. ויביא התודה מן החולין, ולחמה מן המעשר, כמו שאמר. **בשלמא לחם למיפטר תודה אתי** – כדאמרינן (מנחות פ,א): לחם גלל תודה, איכא למימר דנעשה כאומר לפטור תודתו של פלוני. **אלא תודה מי אתיא למיפטר לחם** – דנימא: נעשה כאומר לפטור לחמו של פלוני. **אבל לא אמר תודה** – אלא "לחמי תודה". **לא** – אין כופין אותו להביא תודה ולחמה. **דלא מתני ליה כי אמר נסכים בלא זבח** – דאין כופין אותו להביא זבח ונסכים, כדאמר (מנחות עד,ב): המתנדב יין – מביא ומזלפו על גבי האישים. **ואמאי** – כופין אותו להביא תודה ולחמה כי אמר "הרי עלי תודה בלא לחם"? **נדר ופתחו עמו הוא** – כלומר, שכשנדר תודה – לאלתר נתחרט בדבר. ולפי שהיה יודע שאין תודה בלא לחם, נתחרט כדי לסתור נדרו, ואמאי כופין לקיים נדרו? כך שמעתי. ענין אחר: "נדר ופתחו עמו" – שיכול לומר: אני הייתי סבור שהייתי יכול להביא תודה בלא לחם. עכשיו שאיני יכול, אי אפשי. מורי רבי זכרונו לברכה. **תפוס לשון ראשון** – וכיון דאמר "תודה" – נתחייב בתודה ולחמה. **בית שמאי** – אף על פי שאמר ענין שאינו בנזירות, כיון דאמר "הרי אני נזיר" – תפוס לשון ראשון, והוי נזיר. **אפילו תימא בית הלל** – ואמאי אינו נדר ופתחו עמו? כגון דאמר "אילו הייתי יודע שאין נודרין כך בלא לחם, לא הייתי נודר אלא תודה ולחמה"! **ואי כופין אותו דקאמרת** – הא דעתו לאתויי כראוי, להכי כופין אותו, דקמדהדר ביה ואמר "איני רוצה להביא אלא כמו שנדרתי בלא לחם" – כופין אותו, כמו שגילה תחילה שהיה דעתו לנדור כהוגן. **אילו הייתי יודע שכן** – שהייתי חייב בלחמה – לא הייתי נודר. **בשלמא** לחזקיה – דמוקים להההיא כבית שמאי, ומשום תפוס לשון ראשון – הא נמי בית שמאי, ומשום תפוס לשון ראשון כופין אותו. **אלא לרבי יוחנן** – דמוקים להההיא כבית הלל – האי ודאי לאו בית הלל היא, דהא נדר ופתחו הוא, דקאמר "אילו הייתי יודע" וכו'! **שמור** – המצוה והבא תודה ולחמה כמצותה. **שלא תהא רגיל לעשות כך** – לנדור תודה בלא לחם. **לא סגי דלא מייתי** – תרוייהו מן המעשר? בתמיה. כלומר, אמאי קאמר "יביא שניהן", דמשמע – ולא מן החולין, אי מייתי מן החולין – תבוא עליו ברכה. **רצה יביא** – מן המעשר. **שלא יקח מחיטי מעשר שני** – בהמה לתודתו. **אבל ממעות מעשר שני** – מביא תודה ולחמה. **אני אומר אפילו בחיטין הלקוחין ממעשר שני לא יביא** – לצורך תודות. **מהיכא ילפת לה לתודה** – דאינה מביאה מחיטי מעשר שני? **משלמים** – שבאין ממעשר שני, ותודה איקרי "שלמים", דכתיב "ובשר זבח תודת שלמיו" (ויקרא ז).

ושלמים

רש"י

ושלמים נמי שם שם ממעשר שני – דמזבין ממעות מעשר, דכתיב במעשר שני "ונתתה בכסף" עד "ואכלת שם" (דברים יד), וכתיב בשלמים "ואכלת שם" (שם כז). מה "שם" דהתם – מעשר, אף "שם" דגבי שלמים – מעשר, דיכול להביא שלמים ממעשר. **ומינה מה שלמים אין גופן מעשר** – שני, דשלמים בשר. אף תודה דבאה ממעשר – אין גופו מעשר. דאותן חיטין שיכול ליקחם מהם – לא היו של מעשר, אלא שניקחו בכסף מעשר. **מה שלמים כו'** – **דמין מעשר נינהו** – אלא יביא ממעות מעשר, ויקח חלות לתודתו, והני לא הוו מין מעשר. **המתפים** – שֶׁמְּזַמֵּן מעות מעשר שני לקנות שלמים מהן, אף על גב דסתם מעות מעשר שלמים הן. אף על גב דמתפיס בהו בפירוש – לא קנו שלמים. דלא חלה על אותן מעות קדושת שלמים, אלא שיכול לקנות מהן כל דבר אחר שירצה. **דלא אלימא שלמים למיחל אקדושת מעשר** – שלא יהא יכול ליתנו בכל אשר תאוה נפשו. הלוקח חיה – ממעות מעשר שני לזבחי שלמים. **ובהמה לבשר תאוה** – לאוכלה בירושלים בכל שעה שירצה, כדכתיב (דברים יד) "ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך". דאף על גב דאין דינו ליקח ממעות מעשר שני אלא שלמים. **לא יצא העור** לחולין – דאילו בשר חיה גופה לא חזיא לשלמים, אבל עור דחזיא ליקח בו בהמה לשלמים – לא יצא לחולין היכא דיש בו ליקח בו בהמה. סתם מעות מעשר הויא שלמים, ומביא בדמיו שלמים. דקיימא לן דכך הוא הדין לעשות: ליקח ממעות מעשר שני בהמה לשלמים, וחיה לבשר תאוה, והעור יוצא לחולין. כדאמר בפרק "בבל מערבין" (עירובין כז,ב): "בבקר" – מלמד שלוקחים בקר אגב עורו, הבשר – לזבחים, ומבליע דמי העור בבשר ויוצא לחולין, וצאן אגב גיזותיו. אבל הכא דשני, דלקח חיה לשלמים ובהמה לבשר תאוה – לא יצא העור לחולין, אלא קנו שלמים. **לאו למימרא** דקנו – העורות תורת שלמים, אלמא דאלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר. **הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור** לחולין – דאין לו קדושה כלל, הואיל ושלא כתורה לוקחן. דנעשה האי עור כלוקח ממעות מעשר שני שור לחרישה, שלא לקחו סתם – דלא הוי שלמים כלל, לא הוא ולא עורו. מרבותינו זכרונם לברכה. ענין אחר: אינו בתורת לצאת העור לחולין – דהיינו, לשלמים. הלוקח בהמה ממעות מעשר לשלמים – הבשר נאכל בתורת שלמים, והעור יוצא לחולין. אבל האי – לא יצא לחולין, ויקח מדמי העור בהמה לשלמים. אבל לא קנה שלמים, דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני, דמוכרם הן ועורן, ויאכלו כל דמיו מעשר. **אליבא דרבי יהודה** – דאמר במסכת קדושין (נב,ב): מעשר

אינו בתורת שלמים — לצאת עור לחולין, דלא חלה עליו קדושת שלמים כלל, שיצא העור לחולין ויצא מקדושת מעשר. דאי הואי קדושת שלמים אחיה — הוה נפיק. והשתא לא חייל אחיה לא קדושת שלמים ולא תורת בשר תאוה, דחיה לבשר תאוה — נפיק עור לחולין, כדמשמע הכא, דקתני: הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה — לא יצא העור לחולין. הא איפכא, כגון חיה לבשר תאוה ובהמה לזבחי שלמים — יצא העור לחולין. כדדרשינן בפרק "בכל מערבין" (ערובין כז,ב): "בבקר" — מלמד שלוקחין בקר אגב עורו, ואפילו יין אגב קנקן קמרבי התם. ומיהו הא יש לדחות: דאתא קרא למימר שהמעות מתחללין על העור ועל הקנקן, ולעולם עור וקנקן קדושים בקדושת מעשר. אבל הכא משמע דנפיק לחולין. והא דשרינן חיה לבשר תאוה טפי מבהמה — נראה דנפקא לן מהא דתניא בספרי: "ואכלת מעשר דגנך" — יכול יקח בהמה למשתה בנו? נאמר כאן "שמחה", ונאמר להלן "שמחה", מה להלן — שלמים, אף כאן — שלמים. אי מה להלן — עולות, אף כאן — עולות? תלמוד לומר "ושמחת" — אבילה שיש בה שמחה. והך דרשא לא שייכא בחיה, אלא בבהמה הראויה לקרבן.

מוסיף שני חומשים — כאן משמע שיש חומש כשפודה שלמים. וקשיא: דבפרק "הזהב" (בבא מציעא נד,ב) משמע דליכא חומש. דאמר: מה בהמה טמאה מיוחדת, שתחילתה הקדש, ובולה לשמים, ומועלין בה! ומסיק דלענין חומש קאמר, ו"בולה לשמים" — למעוטי קדשים קלים. ושם פירשנו. **הא** מני רבי יהודה היא — לעיל נמי גבי חיה לזבחי שלמים הוה מצי לשנויי: הא מני רבי יהודה היא. **להכיש** דבר הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח — תינח זבחים, עופות ומנחות ולחמי תודה מנלן? ולמאן דיליף בגמרא מחטאת ניחא.

ונסכים מכל מקום לא יביאו אלא מן החולין — דכל דבר דכולו למזבח — אינו בא מן המעשר, כדתניא בהדיא דסיפרי שהבאתי לעיל דממעט עולות, דבעינן אכילה שיש בה שמחה.

תוספות

ושלמים נמי שם שם ממעשר שני – דמזבין ממעות מעשר, דכתיב במעשר שני "ונתתה בכסף" עד "ואכלת שם" (דברים יד), וכתיב בשלמים "ואכלת שם" (שם כז). מה "שם" דהתם – מעשר, אף "שם" דגבי שלמים – מעשר, דיכול להביא שלמים ממעשר. **ומינה מה שלמים אין גופן מעשר** – שני, דשלמים בשר. אף תודה דבאה ממעשר – אין גופו מעשר. דאותן חיטין שיכול ליקחם מהם – לא היו של מעשר, אלא שניקחו בכסף מעשר. **מה שלמים כו'** – **דמין מעשר נינהו** – אלא יביא ממעות מעשר, ויקח חלות לתודתו, והני לא הוו מין מעשר. **המתפים** – שֶׁמְּזַמֵּן מעות מעשר שני לקנות שלמים מהן, אף על גב דסתם מעות מעשר שלמים הן. אף על גב דמתפיס בהו בפירוש – לא קנו שלמים. דלא חלה על אותן מעות קדושת שלמים, אלא שיכול לקנות מהן כל דבר אחר שירצה. **דלא אלימא שלמים למיחל אקדושת מעשר** – שלא יהא יכול ליתנו בכל אשר תאוה נפשו. הלוקח חיה – ממעות מעשר שני לזבחי שלמים. **ובהמה לבשר תאוה** – לאוכלה בירושלים בכל שעה שירצה, כדכתיב (דברים יד) "ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך". דאף על גב דאין דינו ליקח ממעות מעשר שני אלא שלמים. **לא יצא העור** לחולין – דאילו בשר חיה גופה לא חזיא לשלמים, אבל עור דחזיא ליקח בו בהמה לשלמים – לא יצא לחולין היכא דיש בו ליקח בו בהמה. סתם מעות מעשר הויא שלמים, ומביא בדמיו שלמים. דקיימא לן דכך הוא הדין לעשות: ליקח ממעות מעשר שני בהמה לשלמים, וחיה לבשר תאוה, והעור יוצא לחולין. כדאמר בפרק "בבל מערבין" (עירובין כז,ב): "בבקר" – מלמד שלוקחים בקר אגב עורו, הבשר – לזבחים, ומבליע דמי העור בבשר ויוצא לחולין, וצאן אגב גיזותיו. אבל הכא דשני, דלקח חיה לשלמים ובהמה לבשר תאוה – לא יצא העור לחולין, אלא קנו שלמים. **לאו למימרא** דקנו – העורות תורת שלמים, אלמא דאלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר. **הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור** לחולין – דאין לו קדושה כלל, הואיל ושלא כתורה לוקחן. דנעשה האי עור כלוקח ממעות מעשר שני שור לחרישה, שלא לקחו סתם – דלא הוי שלמים כלל, לא הוא ולא עורו. מרבותינו זכרונם לברכה. ענין אחר: אינו בתורת לצאת העור לחולין – דהיינו, לשלמים. הלוקח בהמה ממעות מעשר לשלמים – הבשר נאכל בתורת שלמים, והעור יוצא לחולין. אבל האי – לא יצא לחולין, ויקח מדמי העור בהמה לשלמים. אבל לא קנה שלמים, דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני, דמוכרם הן ועורן, ויאכלו כל דמיו מעשר. **אליבא דרבי יהודה** – דאמר במסכת קדושין (נב,ב): מעשר

וּשְׁלָמִים "שָׁם" "שָׁם" מִמַּעֲשֵׂר. וּמִינָּה, מַה שְּׁלָמִים אֵין גּוּפָן מַעֲשֵׂר, אַף תּוֹדָה נַמִּי אֵין גּוּפָהּ מַעֲשֵׂר, וְהָנֵי חִטֵּי הַלְּקוּחוֹת בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נַמִּי אֵין גּוּפָן מַעֲשֵׂר. אֵימָא סְתָמָא דִּידִי: תּוֹדָה מֵהֵיכָא קָא יָלְפִינָא לָהּ? מִשְּׁלָמִים, וּשְׁלָמִים "שָׁם" "שָׁם" מִמַּעֲשֵׂר, מַה שְּׁלָמִים אֵין מִן מַעֲשֵׂר, אַף תּוֹדָה אֵין מִן מַעֲשֵׂר. לְאַפּוֹקֵי חִטֵּי הַלְּקוּחוֹת בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דְּמִין מַעֲשֵׂר נִינְהוּ. אָמַר רַבִּי אַמִּי: הַמַּתְפִּיס מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִשְׁלָמִים - לֹא קָנוּ שְׁלָמִים. מַאי טַעְמָא? דְּלָא אַלִּימָא קְדוּשַּׁת הַשְּׁלָמִים לְמֵיחַל אִקְּדוּשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מֵיתִיבִי: הַלּוֹקֵחַ חַיָּה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים וּבְהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה - לֹא יָצָא הָעוֹר לְחוּלִּין. לָאו לְמֵימְרָא דְּקָנֵי שְׁלָמִים! - הָא אִיתְמַר עֲלָהּ, אָמַר רַב: לָא קָנֵי שְׁלָמִים, וּמַאי "לֹא יָצָא הָעוֹר לְחוּלִּין"? הָכִי קָאָמַר: אֵינוֹ בְּתוֹרַת לָצֵאת הָעוֹר לְחוּלִּין, מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבָּה: נַעֲשָׂה כְּלוֹקֵחַ שׁוֹר לַחֲרִישָׁה. אִיתְמַר: הַמַּתְפִּיס מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִשְׁלָמִים - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קָנֵי, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֹא קָנֵי. וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: מַעֲשֵׂר מָמוֹן הֶדְיוֹט הוּא - דְּכוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּקָנֵי, כִּי פְּלִיגִי - אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר דַּאֲמַר מַעֲשֵׂר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא, מַאן דַּאֲמַר לָא קָנֵי - כְּרַבִּי מֵאִיר. וּמַאן דַּאֲמַר קָנֵי - כֵּיוָן דְּמַעֲשֵׂר קָרֵי לֵיהּ שְׁלָמִים, כִּי מִיתְפַּסְתְּ לֵיהּ, נַמִּי תְּפֵיס. מֵיתִיבִי: הַמַּתְפִּיס מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִשְׁלָמִים, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶן מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שְׁנֵי חוֹמְשִׁין, אֶחָד לַקֹּדֶשׁ וְאֶחָד לְמַעֲשֵׂר! מִי סָבְרַתְּ דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא? הָא מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא. **משנה** מִנַּיִן לָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה", שֶׁלֹּא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר", וַהֲלֹא פֶּסַח אֵין בָּא אֶלָּא מִן הַבְּכָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "צֹאן וּבָקָר"? לְהַקִּישׁ כָּל הַבָּא מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר לְפֶסַח. מַה פֶּסַח - דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה, וְאֵין בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה - אֵין בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין. לְפִיכָךְ, הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה", "הֲרֵי עָלַי שְׁלָמִים", הוֹאִיל וּבָאִין חוֹבָה - לֹא יָבִיאוּ אֶלָּא מִן הַחוּלִּין. וּנְסָכִים - בְּכָל מָקוֹם לֹא יָבִיאוּ אֶלָּא מִן הַחוּלִּין. **גמרא** וּפֶסַח גּוּפֵיהּ מְנָא לָן? דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר "פֶּסַח" בְּמִצְרַיִם וְנֶאֱמַר "פֶּסַח" לְדוֹרוֹת, מַה "פֶּסַח" הָאָמוּר בְּמִצְרַיִם לֹא בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין, אַף "פֶּסַח" הָאָמוּר לְדוֹרוֹת לֹא בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וְכִי דָּנִין אֶפְשָׁר מִשְּׁאִי אֶפְשָׁר? אָמַר לוֹ: אַף עַל פִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר, רְאָיָיה גְּדוֹלָה הִיא וְנִלְמַד הֵימֶנָּה. חָזַר רַבִּי עֲקִיבָא וְדָנוֹ דִּין אַחֵר: מַה לְּפֶסַח מִצְרַיִם, שֶׁכֵּן אֵין טָעוּן מַתַּן דָּמִים וְאֵימּוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ,

תאמר

– ממון הדיוט הוא, ויכול לקדש בו את האשה, לא פליגי דקנו שלמים, דקדושת שלמים חיילא אממון הדיוט. **מאן דאמר לא קנו כרבי מאיר** – דלא חלה קדושת שלמים אממון גבוה. **כיון דמעשר קרב שלמים** – בהמה שלוקח ממעות מעשר סתם – קרב שלמים. **מכי תפיס ליה נמי** – לצורך שלמים תפס, דקנו שלמים, ואין יכול לשנותן לדבר אחר. **כשהוא פודן** – לאותן מעות מעשר שני, שמחללן על פרוטות או על דינרין. **מוסיף שני חומשין** – אחד חומש – להקדישו שפודה, דהיינו שלמים, דכתיב "אם המקדיש וגו' ויסף חמישיתו" וגו' (ויקרא כז). **ואחד למעשר שני** – דכתיב "אם גאל יגאל איש ממעשרו" וגו' (שם). והא הכא דחיילא קדושת שלמים אקדושת מעשר, שהרי הוסיף חומש אשלמים, והיכי אמר רבי אלעזר לא קנו? **הא מני רבי יהודה היא** – דאמר: ממון הדיוט הוא, להכי חל עליה קדושת שלמים. **משנה כל הבא מן הצאן ומן הבקר** – היינו תודה ושלמים, הבאין חובה. **האומר הרי עלי תודה וכו'** – משנה שאינה צריכה היא, דהא תנינן לה לעיל, אי לא משום סיפא דצריכה. דקתני: נסכים בכל מקום, ואפילו היכא דאמר "הרי עלי זבח", ולא אמר "ונסכים". אי נמי: דאמר "זבח ונסכים", ואפילו לא אמר "עלי", אלא אמר "הרי זו" – לא יביא אלא מן החולין. **גמרא מה פסח במצרים אינו בא אלא** מן החולין – דאכתי לא הוו מעשרות. **וכי דנין** – פסח דורות שאפשר לבא מן המעשר, שהרי בדורות נוהג מעשר, מפסח מצרים שאי אפשר לו לבא ממעשר, שהרי באותה שעה לא היה מעשר נוהג? **ראיה גדולה היא** – הואיל ומצינו שום פסח שאינו בא אלא מן החולין. **שכן אין טעון מתן דמים למזבח** – דלא הוה מזבח אלא משקוף ומזוזות, וכיון דאין ממנו למזבח – לא הוי דומיא דשלמים, להכי אינו בא מן המעשר.

תאמר

והשתא נמי — דכתיב "ועבדת" לאקשויי לכל הפסחים, ליפרוך: וכי דנין אפשר משאי אפשר! ומשני: אין משיבין על ההיקש. ורבי עקיבא סבר: אפילו הכי, אין דנין אפשר משאי אפשר. אבל אין לומר דלית ליה היקשא, דעל כרחין אית ליה היקשא, דצריכא לשאר מילי, כדאיתא בפרק "מי שהיה טמא" (פסחים צו,א), ואם תאמר: והא בפרק "בנות כותים" (נדה לז,ב) דדרשינן: כימי נדתה כך ימי לידתה, פריך: וכי דנין אפשר משאי אפשר? ומשני רב ששת: על כרחך הקישן הכתוב. ורב אחדבויי בר אמי משני: רבי אליעזר היא. משמע דבעי רב ששת לשנויי אפילו כרבי עקיבא, ואמאי? הא הכי נמי היקישא היא, ופליגי! ויש לומר: דסבר רב ששת הכא, דאיכא לאוקומי היקישא לשאר מילי, להכי לא אמרינן על כרחך הקישן הכתוב. ובסמוך דדרישׁ: מה אשם — אין שפיר ושליא קדוש כו', וקאמר: דסבר דדנין אפשר משאי אפשר, דמשמע לישנא דרבי אליעזר לטעמיה, אבל רבי עקיבא פליג עליה — התם נמי צריכא היקשא למילי טובא. ואם תאמר: הא פליגי בפרק "החולץ" (יבמות מו,א), דרבי אליעזר יליף מאבות, דמל ולא טבל — הוי גר. ורבי יהושע יליף מאמהות, דטבל ולא מל — הוי גר. ופריך: ולרבי אליעזר נמי נילף מאמהות, דהא אית ליה דנין אפשר משאי אפשר. והשתא, אפילו לרבי עקיבא מצי לאקשויי, דהתם מודה דדנין, דהיקישא הוא, כדדרשינן בפרק שני דבכריות (ט,א): "ככם כגר" — מה אבותיכם לא נכנסו לברית כו', דעל כרחך היקישן הכתוב! ויש לומר: דהתם מסתבר דאתא קרא למימר דילפינן אנשים מאנשים ונשים מנשים. ואי לאו דאשכחן בעלמא דרבי אליעזר סבר דנין, כדמייתי מהך דהכא, לא הוה פריך. ויש לתמוה: (ולרבי עקיבא מנלן דאין משלשין במכות), דבפרק קמא דמכות (ה,א) ילפינן לה בגזירה שוה ד"רשע" "רשע" [ממיתה], והיינו אפשר משאי אפשר. ואף על גב דאין גזרה שוה למחצה, הכי נמי אין היקש למחצה, וקסבר: אין דנין! וכי תימא: דמודה התם, משום דגזרה שוה לא צריכא, ועל כרחך הקישן הכתוב דהא צריכין למילי טובא בההוא פירקא גופיה ובפרק קמא דסנהדרין (י,א) ובפרק "אחד דיני ממונות" (שם לג,ב) ובפרק "החובל" (בבא קמא) פו,ב) ובפרק "אלו נערות" (כתובות לה,א).

ובתרביצא אמור — הוא בית המדרש, מקום שמרביצין בו תורה. ולשון שהוסיפו בו רבנן בתלמוד. **וליקח** את המאכלת — השתא דריש ליה הכא לקדשים שטעון כלי. ותימה: דבפרק קמא דחולין (טז,א) מוקמינן ליה לענין חולין. דאמרינן: מנין לשחיטה שהיא בתלוש? שנאמר "ויקח את המאכלת"! ואומר רבינו תם: דקרא ודאי בקדשים כתיב, אלא גמרינן נמי חולין, מדכתיב "לשחוט את בנו" ולא כתיב "לשחוט העולה". אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים, כשאר עבודות דבעו כלי שרת. ומדכתיב "ויקח", דמשמע: דבר תלוש, ולא כתיב "ויכין" דרשינן תלוש בחולין. וכלי בקדשים — מדהזכיר "מאכלת", דהוה ליה למכתב "ויקח את המחתך". ואף על גב דהתם דחי רבי חייא: זריזותיה דאברהם קא משמע לן — הכא לא שייך לדחויי הכי. דלענין מה שהביא עמו דבר תלוש, ולא סמך על מה שימצא צור וקנה מחובר, שייך לומר דכתביה קרא לאשמועינן זריזותיה דאברהם קא משמע לן. אבל מאכלת שהזכיר למה ליה? [אי] לאו לאשמועינן דעולה טעונה כלי. **מה** מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה — בסוף "דם חטאת" בזבחים (צח,א) פירש בקונטרס: הא דלא ילפינן לזכרי כהונה מחטאת ואשם כדילפינן ממנחה — משום דכתיב בתרוייהו גבי אכילת זכרים "קודש קדשים הוא". וקשיא: דבפרק "איזהו מקומן" (זבחים נה,א) איכא תנא דיליף מהיקישא דחטאת מהאי קרא דכתיב "ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים": מה חטאת — לזכרי כהונה, אף שלמי ציבור — לזכרי כהונה! ונראה לפרש דהיינו טעמא הכא: כיון דהיקישא דחטאת ואשם איכא לאוקומה למילתא אחריתי, כדמפרש הכא, לא מוקמינן ליה לאכילת זכרים, כיון דאינו שוה בכל הנהו דכתיבי בקראי. אבל מנחה — על כרחין להכי אתאי, דלא משכחת למילתא אחריתי. **אף** כל אינו נאכל אלא לזכרי כהונה — ו"שלמים" דהאי קרא — בכבשי עצרת קאי, דקדשי קדשים נינהו כל הכתובין במקרא זה. כך פירש בקונטרס בזבחים. ונראה דעל כרחין איירי נמי בשלמי נדבה, דהא בפרק קמא דזבחים (ח,א) נפקא לן מהאי קרא שלא לשמו. ועוד: בכולהו קרבנות, דטעונין כלי, מהכא נפקא לן.

בקדש

**תֹּאמַר בְּפֶסַח דּוֹרוֹת שֶׁטָּעוּן מַתַּן דָּמִים וְאֵימוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ? אָמַר לוֹ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה" - שֶׁיִּהְיוּ כָּל עֲבוֹדוֹת שֶׁל חוֹדֶשׁ הַזֶּה כָּזֶה. - וְרַבִּי עֲקִיבָא, אִי סָבַר לָהּ דְּאֵין דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר - לֵיקוּ בְּמִילְּתֵיהּ! אִי הֲדַר בֵּיהּ, וְהַאי דִּלָּא גְּמַר מִפֶּסַח מִצְרַיִם מִשּׁוּם הַאי פִּירְכָא הוּא - פֶּסַח מִדְּבָר יוֹכִיחַ! - לִדְבָרָיו דְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר קָאָמַר: לְדִידִי, אֵין דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר. לְדִידָךְ, דַּאֲמַרְתְּ דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר - מָה לְּפֶסַח מִצְרַיִם שֶׁכֵּן אֵינוֹ טָעוּן מַתַּן דָּמִים וְאֵימוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, תֹּאמַר בְּפֶסַח דּוֹרוֹת שֶׁטָּעוּן מַתַּן דָּמִים וְאֵימוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ? וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: "וְעָבַדְתָּ". - וְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר, לֵימָא לֵיהּ: פֶּסַח מִדָּבָר יוֹכִיחַ! - לִדְבָרָיו דְּרַבִּי עֲקִיבָא קָאָמַר לֵיהּ: לְדִידִי, דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר, וּמִשּׁוּם הַאי פִּירְכָא - פֶּסַח מִדָּבָר יוֹכִיחַ. לְדִידָךְ, דַּאֲמַרְתְּ אֵין דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר - "וְעָבַדְתָּ". - וְהָשְׁתָּא נַמִּי לִיפְרוֹךְ! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, זֹאת אוֹמֶרֶת: אֵין מְשִׁיבִין עַל הַהֶיקֵּשׁ. וּבְתַרְבִּיצָא אָמוּר: וְכִי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ? - בִּכְלָלָא אִיתְמַר, פֶּסַח כּוּלֵּיהּ חַדָּא מִילְּתָא הִיא. - וְרַבִּי עֲקִיבָא, פֶּסַח דְּאֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין מְנָא לֵיהּ? - נָפְקָא לֵיהּ מֵהָא דַּאֲמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: "זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה וְלַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים", "עוֹלָה" - מָה עוֹלָה טְעוּנָה כְּלִי, אַף כֹּל טָעוּן כְּלִי. מַאי "הִיא"? אִילֵימָא מִיָּרֵק - נַבֵּי זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר נַמִּי כְּתִיב "וַיָּשֻׂם בָּאֲגָנֹת"! אֶלָּא סַכִּין. וְעוֹלָה גּוּפָהּ מְנָלַן? דִּכְתִיב "וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ", וְהָתָם עוֹלָה הוּא, דִּכְתִיב "וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ". "מִנְחָה" - מָה מִּנְחָה אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְזִכְרֵי כְהוּנָּה, אַף כֹּל אֵין נֶאֱכָלִין אֶלָּא לְזִכְרֵי כְהוּנָּה. מַאי? אִי חַטָּאת וְאָשָׁם, תֹּאמַר כְּפֶסַח דּוֹרוֹת שֶׁכֵּן טָעוּן וכו' – כשלמים, ודין הוא שיביא אף מן המעשר כשלמים. כל עבודות של חדש זה – פסח דורות כזה, דבא מן החולין. ליקו במילתיה – קמייתא, וכי דנין אפשר וכו', אמאי חוזר ודנין דין אחר? אי הדר ביה – דסבר: דנין אפשר משאי אפשר, והאי דלא גמר ליה רבי עקיבא פסח דורות מפסח מצרים משום האי פירכא: מה לפסח מצרים שכן [אין] טעון מתן וכו' – האי לאו פירכא היא. דפסח מדבר יוכיח, שטעון מתן דמים ואימורים למזבח, ואינו בא אלא מן החולין, דבמדבר לא הוה מעשר עד שבאו לארץ. אף אני אביא פסח דורות, שאינו בא אלא מן החולין. לדבריו דרבי אליעזר – דאית ליה דנין אפשר משאי אפשר: מה לפסח מצרים, אבל איהו סבר דאין דנין. ורבי אליעזר – אמאי מהדר ליה "ועבדת"? לימא: לאו פירכא היא, דפסח מדבר יוכיח. והשתא נמי – אף על גב דילפינן מן "ועבדת", ליפרוך רבי עקיבא: וכי דנין אפשר משאי אפשר? והאי קרא "ועבדת" לא משמע ליה, דהא לא כתיב בפירוש דבא מן החולין, אלא דיליף מהקישא דיהו כל עבודות של חדש זה כזה. זאת אומרת – מדלא פריך הכי, אין משיבין על ההיקש, אף על גב דאיכא למיפרך ביה, כגון הכא. דאדם דן קל וחומר מעצמו, ואין אדם דן גזרה שוה [והיקש] מעצמו, אלא אם כן למדה מרבו, ורבו מרבו, הלכה למשה מסיני. ובתרביצא – בבית המדרש שמרביצים בו התורה אמרו: וכי דבר הלמד בהיקש, חוזר ומלמד בהיקש? דפסח דורות למד מפסח מצרים דבא מן החולין, היאך למידין תודה מפסח דורות? בכללא איתמר – כלומר, פסח מצרים ופסח דורות בכלל הוא. דְּשֵׁם "פסח" אחד הוא. ולא הוי דבר הלמד בהיקש, דהיכי דיליף תודה מפסח דורות – כמאן דיליף מפסח מצרים, דְּשֵׁם "פסח" אחד הוא. ורבי עקיבא – הואיל ולא יליף מן "ועבדת" כרבי אליעזר, פסח דורות דאינו בא אלא מן החולין מנלן? זאת התורה – מאי קא משמע לן האי קרא? עולה – להכי מקיש הני קרבנות לעולה – לומר לך: מה עולה וכו'. מאי היא – באיזה כלי דילפינן מעולה? אילימא מזרק – לקבל הדם, כדאשכחן מזרק בעולה, דכתיב "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות", וכתיב "וישם באגנות"? נמי כתיב וישם באגנות – דהאי "באגנות" משמע אבולהו, כיון דשלמים טעונין מזרק – כל שכן שאר קדשים, ואמאי ילפי מעולות טפי משלמי צבור? סכין – דלא הוו מולקין. מנחה – להכי הוקשו למנחה: מה מנחה כר'. אלא לזכרי כהונה – דכתיב "כל זכר בבני אהרן יאכלנה" (ויקרא ו).

בהדיא

רש"י

בהדיא כתיב בהו – "וזה יהיה לך מקדשי הקדשים מן האש לכל חטאתם ולכל אשמם", וסמיך ליה "בקדש הקדשים" וגו' (במדבר יח). **מריבויא דקרא אתי** – ד"יאכל אותו". **איכא דמייתי** – זבחי שלמי ציבור מ"מנחה", ואיכא דמייתי מרבויא דקרא. **חטאת מה חטאת מקדשה בבלוע** – דכתיב "כל אשר יגע בבשרה" (ויקרא ו), ואמרינן (זבחים צז,ב): עד שיבלע בבשרה. כגון שהיו שתי חתיכות, אחת שלמים ואחת של בשר חטאת, ונפל מן החטאת על השלמים ונבלע בה – יֵאָכֵל כחומר שבה, ליום ולילה כחטאת. **מה אשם אין שפיר ושליא הולד קדוש בהן** – כשנתן במעיקן. **דקסבר** ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים – כשיולדו, ולא במעי אמן. **ודנין אפשר** – נקבה – דיש בה שליא, מאשם זכר – דאין לו שליא. **מה מילואים מותריהם בשריפה** – דכתיב "ואם יותר בבשר המילואים מן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש" וגו' (שמות כט). **ואין מותריהן בעלי חיים בשריפה** – דבמילואים לא הפרישו שום בהמה לאחריות, ולא היה שם בעלי חיים מותר. **אף כל [מותריהן בשריפה] ואין מותריהן בבעלי חיים בשריפה** – שאם הפריש שתי חטאות לאחריות, ונתכפר באחד מהן – אין השני לאיבוד, אלא ירעה עד שיסתאב וכו'. **מה שלמים מפגלים** – שהתודה מפגלת את הלחם, ומתפגלין עצמן אם חישב בהן. דעיקר פיגול, בשלמים כתיב. **אף כל** מפגלין, כגון זבחי שלמי ציבור – מפגלין את שתי הלחם. **ורבי עקיבא** – מפרש לקרא בענינא אחרינא: "מנחה" – מה מנחה מקדשת בבלוע, דכתיב במנחה "כל הנוגע בה יקדש". **אי כתב רחמנא במנחה** – דמקדשת בבלוע. **הוה אמינא משום דרכיכא** – שהיא סולת, בלעה. **אבל חטאת** – דלא רכיך, אימא: לא. **קדיר** – כורשת"טרייט בלעז, שנבלע ביותר. **אף כל** – בין פסח בין תודה – אין בא אלא מן החולין, ומהכא נפקא ליה לרבי עקיבא. **וביזו חימנית** – דכתיב בה "אצבע" ו"כהונה". **מביום צוותו נפקא** – חטאת ושאר זבחים. **מה אשם עצמותיו מותרין** – שהרי בשרו מותר. ולא כתיב אשם, אלא משום דבעי לפרושי קרא כל חד וחד בפני עצמו, והוא הדין דאפילו שאר זבחים – עצמותיו מותרין, כדאמר במסכת פסחים (פג,א): אבל העצמות וגידין ישרפו לששה עשר. ואמרינן: הני עצמות היכי דמי? אי דלית בהו מוחא – לישדינהו. אלמא, דעצמות מותרין. **אף כל** – אפילו עולה – עצמותיהן מותרין, כדאמרינן במסכת זבחים: פרשו הן, אפילו בראש המזבח – ירדו, ושריין אפילו לקתתא דסכיני. **ורבי עקיבא** – דמפיק לפסח דבא מן החולין מחטאת. **האי ויזבחת פסח** מאי

**בְּהֶדְיָא כְּתִיב! אִי זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר, מֵרִבּוּיָא דִּקְרָאֵי אָתֵי, "בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתוֹ" - לִימֹּד עַל זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר שֶׁאֵין נֶאֱכָלִים אֶלָּא לְזִכְרֵי כְהוּנָּה! תַּנָּאֵי הִיא, אִיכָּא דְּמַיְיתֵי לָהּ מֵהָכָא, וְאִיכָּא דְּמַיְיתֵי לָהּ מֵהָכָא. "חַטָּאת" - מַה חַטָּאת מְקֻדֶּשֶׁת בְּבָלּוּעַ, אַף כֹּל מְקֻדֶּשֶׁת בְּבָלּוּעַ. "אָשָׁם" - מָה אָשָׁם אֵין שַׁפִּיר וְשַׁלְיָא קָדוֹשׁ בּוֹ, אַף כֹּל אֵין שַׁפִּיר וְשַׁלְיָא קָדוֹשׁ בּוֹ. קָסָבַר: וְלָדוֹת קָדָשִׁים בַּהֲוָיֵיתָן הֵן קְדוֹשִׁים, וְדָנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר. "מִלּוּאִים" - מַה מִּלּוּאִים מוֹתָרֵיהֶן בִּשְׂרֵיפָה וְאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים מוֹתָרֵיהֶן בִּשְׂרֵיפָה, אַף כֹּל מוֹתָרֵיהֶן בִּשְׂרֵיפָה וְאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים מוֹתָרֵיהֶן בִּשְׂרֵיפָה. "שְׁלָמִים" - מַה שְּׁלָמִים מְפֻגָּלִין וּמִתְפַּגְּלִין, אַף כֹּל מְפֻגָּלִין וּמִתְפַּגְּלִין. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא: "זֹאת הַתּוֹרָה כו'. מִנְחָה" - מַה מִּנְחָה מְקֻדֶּשֶׁת בְּבָלּוּעַ, אַף כֹּל מְקֻדֶּשֶׁת בְּבָלּוּעַ. וְאֵיטְרִיךְ לְמִכְתַּב בְּחַטָּאת וְאֵיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב בְּמִנְחָה. דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא בְּמִנְחָה - מִשּׁוּם דְּרִכְיכָא בָּלְעָה, אֲבָל חַטָּאת - אֵימָא לָא. וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא בְּחַטָּאת - מִשּׁוּם דְּשָׁמֵן קָדִיר, אֲבָל מִנְחָה - אֵימָא לָא, צְרִיכָא. "חַטָּאת" - מַה חַטָּאת אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַחוּלִּין וּבַיּוֹם וּבְיָדוֹ הַיְמָנִית, אַף כֹּל אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין וּבַיּוֹם וּבְיָדוֹ הַיְמָנִית. וְחַטָּאת גּוּפָהּ מְנָלַן? אָמַר רַב חִסְדָּא, דַּאֲמַר קְרָא "וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ", "לוֹ" - מִשֶּׁלּוֹ וְלֹא מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר. - בַּיּוֹם - מִ"בְּיוֹם צַוֹּתוֹ" נָפְקָא! - כְּדִי נִסְמְכָה. - בְּיָדוֹ הַיְמָנִית - מִדְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה נָפְקָא, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "אֶצְבַּע" ו"כְּהֻנָּה" - אֵינוֹ אֶלָּא יָמִין! - כְּדִי נִסְמְכָה. "אָשָׁם" - מָה אָשָׁם עַצְמוֹתָיו מוּתָּרִין, אַף כֹּל עַצְמוֹתָיו מוּתָּרִין. - וְרַבִּי עֲקִיבָא, הַאי "וְזָבַחְתָּ פֶּסַח" מַאי

בקדש הקדשים תאבלנו כל זכר בכהנים יאכל אותו קודש יהיה לימד על זבחי שלמי צבור כו' — האי קרא בפרשת קרח כתיב, ואף על גב דזבחי שלמי צבור לא כתיבי התם — כיון דכתיב בהאי קרא "קדש יהיה לך", וגבי כבשי עצרת כתיב בפרשת "אמור אל הכהנים": "קדש יהיו לה' לכהן", מסתברא דבדידה מיירי. ועוד יש לפרש: משום דאיקרו "קדש קדשים", כדילפינן בפרק "איזהו מקומן" (זבחים נה,א) ובפרק שני דערכין (יא,ב) מדכתיב "על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" — מה עולה קדשי קדשים, אף זבחי שלמי צבור קדשי קדשים. **איכא** דנפקא ליה מהכא כו' — עוד יש תנא שלישי בפרק "איזהו מקומן" (זבחים נה,א) [דאמרי]: אלא היקשא למאי אתא? מה חטאת — לזכרי כהונה, אף שלמי צבור — לזכרי כהונה. והא דלא מייתי ליה הכא — משום דסוגיא דשמעתא היא, ולא משכחת ליה ברייתא בהדיא.

מה חטאת מקדשה בבלוע — הא דאמרינן בפרק "גיד הנשה" (חולין צח,ב): לא נצרכה [אלא] לטעם בעיקר, דבקדשים — אסור והכא — שרי. [ופריך]: וליגמר מיניה! גלי רחמנא גבי חטאת "וכל אשר יגע בבשרה יקדש" כו', ומשמע דשאר קדשים פשיטא ליה דילפינן מחטאת, היינו מהיקשא דהכא. **אף** כל שאין שפיר ושליא קדוש כו' — פירש בקונטרס בזבחים: ואין חלב ושתי הכליות של שליל שבמעיהן קריבין. ומעולה לא הוה ליה למילף דכליל הוא, אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו לא מצי למימר — דלא לעולות מדמית להו, שהרי אף שאר הבשר אינו קרב. וולדות בהמות קדשים בהוייתן הם קדושים, כשנולדו הם קדושים ולא במעי אמן — דגמרי מאשם. וכן משמע בפרק "כיצד מערימין" (תמורה כה,ב) דלמאן דאית ליה בהוייתן הן קדושים, הן עצמן חולין במעי אמן. והא דתניא ברייש "בהמה המקשה" (חולין עה,א): מה חלב ושתי כליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל, אף כל מוצא מכלל שליל, דמשמע דקדוש כשאר בשר בר מהקרבה — ההוא תנא סבר במעי אמן הן קדושים, ולכך איצטריך קרא למעט חלב ושתי כליות.

מה שלמים מפגלין כו' — בסוף פרק שני דזבחים (כח,ב) איבא תנא דדריש לה מדכתיב "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו" — מה שלמים מפגלין ומתפגלין כו', וכן בפרק "בית שמאי" (שם מד,א) דריש לה נמי מהאי קרא: מה שלמים מיוחדין שיש להן מתירין בין לאדם בין למזבח. "מפגלין ומתפגלין" כו' — פירש בקונטרס: מפגלין את הנסכים, אם חישב בזבח. ובחנם דחק, דהוה מצי למימר שהדם מפגל את הבשר, ובשר עצמו מתפגל. **מה** חטאת אינה באה אלא מן החולין כו' — תרתי דריש מ"חטאת", דכבר דריש נמי: מה חטאת בבלוע מקדשת. **כדי** נסבה — בסוף "דם חטאת" (זבחים צח,א) מסיק: ואיבעית אימא, סבר לה כרבי שמעון דאמר: אצבע לא בעיא כהונה, כהונה בעיא אצבע. אבל בפרק קמא דחולין (כב,א) לא מסיק אלא ההוא שינויא לחודיה. ונראה דלמאן דאמר (זבחים נ,א): דבר הלמד בגזרה שוה אינו חוזר ומלמד בהיקשא, צריך לומר: כדי נסבה — דאצבע דחטאת גופיה יליף בגזירה שוה ממצורע, דהיינו ימין, לעיל בפרק קמא (י,א) ובפרק שני דזבחים (כד,ב). ואם כן, לא מצי למילף מהיקש שאר קרבנות מחטאת.

מה אשם עצמותיו מותרין — לעשות מהן כלים. אני שמעתי: שהרי נאכל לכהנים, ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל, אף כל ואפילו עולה. ומבעי ליה: הא נמי מחטאת הוה מצי למילף. ונראה בעיני: דמ"לו יהיה" יתירא נפקא ליה באשם, דכתיב ביה "לכהן אשר יכפר בו לו יהיה". כך פירש בקונטרס בסוף "דם חטאת" (זבחים צח,א). וקשיא: דבההוא קרא כתיבי חטאת ואשם בפרשת "צו את אהרן": "כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה". ובעולה נמי כתיב בקרא דבתריה "עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה" (ויקרא ו)! ועוד דרשינן בפרק "המזבח מקדש" (שם פו,א): נאמר "לו יהיה" בעולה, ונאמר "לו יהיה" באשם. מה אשם — עצמותיו מותרין, אף עולה — עצמותיה מותרין. וקאמרינן התם: מופני, דאי לא מופני כו'. אלמא, ממשמעות "לו יהיה" דריש, ולא מיתורא! ושם פירש בקונטרס דפשיטא ליה באשם, משום דאף בשרו מותר. ואי משום נותר, דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה, כדכתיב (ויקרא ז) "והנותר מבשר הזבח". ובפרק "כיצד צולין" (פסחים פג,א) מוכח בהדיא דאין נותר בעצמות. וכאן פירש בקונטרס דהא דפשיטא ליה באשם טפי משאר קרבנות הנאכלין, משום דכתיב באשם "הוא" לאחר הקטרת אימורין, דמשמע: הוא אשם, ואין עצמותיו אשם. וצריך לדקדק: למה לי תרי קראי לעצמות, היקשא דהכא וגזירה שוה ד"לו יהיה" בפרק "המזבח מקדש" (זבחים פו,א).

ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים — פירש בקונטרס (בזבחים ט,א): חגיגת ארבעה עשר, וכן בסוף "כל הפסולין" (שם לו,א) גבי תודה שנאכלת ליום ולילה, קאמרינן: מנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח? תלמוד לומר "שלמיו", ופירש בקונטרס: "שלמי פסח" — חגיגת ארבעה עשר. ונקשה: דבפסחים פרק "אלו דברים" (עא,ב) דריש מקרא בהדיא דחגיגת ארבעה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד, והא דכתיב בפרשה (ויקרא ז) "ובשר תודת זבח שלמיו" (מרבי חגיגת ארבעה עשר לשני ימים ולילה אחד), ושלמים הבאין מחמת פסח ליום ולילה! ונראה דודאי "שלמי פסח" דכל הפסולין — היינו מותר הפסח, כי ההוא דתורת כהנים ובפסחים בפרק "האשה" (פט,א) גבי חמשה שנתערבו פסחיהם, דקאמרינן: ונייתי מותר הפסח, דנאכל ליום ולילה. ובפרק קמא דראש השנה (ה,א) קרי למותר הפסח "שלמי הפסח", דחשיב פסח גבי "בל תאחר", ופריך: פסח, זימנא קביעא ליה! ור' ומשני: מאי "פסח"? — שלמי פסח. (שלמי פסח) סלקא דעתך אמינא: הואיל ומחמת פסח קאתו כר'. ועל כרחין לאו היינו חגיגת ארבעה עשר, דכיון דקתני "פסח", לא שביק מותר הפסח דמיקרי "פסח" טפי, דהיינו פסח ממש, ומוקי לה בחגיגת ארבעה עשר. ומיהו שלמים הבאין מחמת פסח דשמעתין — על כרחין לאו היינו "מותר הפסח", דכבר תנא ליה. ובפרק "מי שהיה טמא" (פסחים צו,ב) פירש בקונטרס: דהיינו תמורת פסח עצמו. ואף על גב דדרשינן התם: הוא קרב, ואין תמורתו קריבה — הא מוכח התם, דכל היכא דפסח קרב, גם תמורתו קרב. ובריש "בית שמאי" בזבחים (לז,ב) דקדקתי: **חד** לעברה שנתנו וזמנו — הוא הדין שנתנו בלא זמנו, ואף על פי שבשעה שהקדישו לא היה ראוי לפסח, דכשיגיע זמנו תעבור שנתנו. ואפילו מפריש נקבה לפסחו, או זכר בן שתי שנים — תורת שלמים עליו, כדתנא ב"מי שהיה טמא" (פסחים צז,ב): ירעה עד שיסתאב, וימכר ויביא בדמיו שלמים.

הדרן עלך התודה היתה באה

כל קרבנות, מן החדש ומן הישן — פירש בקונטרס: במנחות קאמר. ונראה דשייך נמי בזבחים, דכאשכחן במעשר בהמה, אלא דהוה ליה למיתני "חוץ מבכור ומעשר" דאין באין מחוצה לארץ, כדתנן בתמורה פרק "אלו קדשים" (כא,א). ובתוספתא (ריש פרק ט) תניא: כל קרבנות הציבור והיחיד באין מארץ וחוצה לארץ, אפילו מבין הגוים. חוץ מבכור ומעשר — שאין באין אלא מן הארץ, ואין באין אלא מישראל. ובההיא דבבא לא תני "חדש וישן", אבל בתר הכי תני: כל המנחות באות מארץ ומחוצה לארץ, ומן החדש ומן הישן. חוץ מן העומר ושתי הלחם, שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ. וכולן אין באין אלא מן המובחר, שנאמר (דברים יב) "וכל מבחר נדריכם". **עפריים** — עיר היא, בדברי הימים (ב, יג): "וילכוד אביה את עפריים". **מתניתין** דלא כי האי תנא — ד"אינן באין" לאו לכתחילה משמע, חוץ מהנך דתניא "לא יביא, ואם הביא — כשר". **והא** כתיב חדשה — אלמא שנה — לעכב. ולכך לא משני: הכא למצוה, כדמשני גבי "ראשית". שומרי

מַאי עָבִיד לֵיהּ? - מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַב נַחְמָן, דְּאָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: מְנַיִן לְמוֹתַר הַפֶּסַח שֶׁקָּרֵב שְׁלָמִים? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר", וַהֲלֹא אֵין פֶּסַח בָּא אֶלָּא מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים! אֶלָּא מוֹתַר הַפֶּסַח יְהֵא לְדָבָר הַבָּא מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר. - וְהָא מֵהָכָא נָפְקָא? מַדַּאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל נָפְקָא, דִּכְתִיב: "אִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים", וַאֲמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל: דָּבָר הַבָּא מִן הַצֹּאן יְהֵא לְזֶבַח שְׁלָמִים! וְאַפְּתִי מֵהָכָא נָפְקָא? מֵהָתָם נָפְקָא! וְהָתַנְיָא: "בֶּבֶשׂ" - לְרַבּוֹת אֶת הַפֶּסַח לָאֲלָיָה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "אִם בֶּבֶשׂ" - לְהָבִיא פֶּסַח שֶׁעָבְרָה שְׁנָתוֹ וּשְׁלָמִים הַבָּאִים מֵחֲמַת פֶּסַח לְכָל מִצּוֹת שְׁלָמִים שֶׁיִּטָּעֲנוּ סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְאִם עֵז" הִפְסִיק הָעִנְיָן - לִימֵּד עַל הָעֵז שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה אַלְיָה! - תְּלָתָא קְרָאֵי כְּתִיב: חַד - לְעָבְרָה זְמַנּוֹ וְעָבְרָה שְׁנָתוֹ, וְחַד - לְעָבְרָה זְמַנּוֹ וְלֹא עָבְרָה שְׁנָתוֹ, וְחַד - לְלֹא עָבְרָה זְמַנּוֹ וְלֹא עָבְרָה שְׁנָתוֹ. וְצָרִיכִי, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן עָבְרָה זְמַנּוֹ וְעָבְרָה שְׁנָתוֹ - מִשּׁוּם דְּאִידְּחִי לֵיהּ לְגַמְרֵי, אֲבָל עָבְרָה זְמַנּוֹ וְלֹא עָבְרָה שְׁנָתוֹ, דַּחֲזֵי לְפֶסַח שֵׁנִי - אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן עָבְרָה זְמַנּוֹ וְלֹא עָבְרָה שְׁנָתוֹ - דְּאִידְּחִי לֵיהּ מִפֶּסַח רִאשׁוֹן, אֲבָל לֹא עָבְרָה זְמַנּוֹ וְלֹא עָבְרָה שְׁנָתוֹ דַּאֲפִילּוּ לְפֶסַח רִאשׁוֹן נַמִּי חֲזֵי - אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

הדרן עלך התודה היתה באה

כָּל קָרְבָּנוֹת הַצִּיבּוּר וְהַיָּחִיד בָּאִין מִן הָאָרֶץ וּמְחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. וְכוּלָּן אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הַמּוּבְחָר. וְאֵיזֶהוּ מוּבְחָר שֶׁלָּהֶם? מְכֻנָּס וְזָטוּחַ - אַלְפָּא לַסֹּלֶת, שְׁנִייָה לָהֶן - עֲפוּרִיִּים בַּבִּקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא מִבָּאן הָיוּ מְבִיאִין. **גמרא** מַתְנִיתִין דְּלָא כִּי הַאי תַּנָּא: דְּתַנְיָא: עוֹמֶר הַבָּא מִן הַיָּשָׁן - כָּשֵׁר, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאוֹת מִן הַיָּשָׁן - כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא שֶׁחִיסֵּר מִצְוָה. עוֹמֶר, דִּכְתִיב: "תַּקְרִיב אֶת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ" - וַאֲפִילּוּ מִן הָעֲלָיָה. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, דִּכְתִיב: "מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ" - וְלֹא מִן חוּצָה לָאָרֶץ, "מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם" - וַאֲפִילּוּ מִן הָעֲלָיָה. - הָא אַפִּיקְתֵּיהּ! - אֲמַר קְרָא "תָּבִיאוּ" - וַאֲפִילּוּ מִן הָעֲלָיָה. - וְהָאי מִיבָּעֵי לֵיהּ, שֶׁכָּל שֶׁאַתָּה מֵבִיא מִמָּקוֹם אַחֵר הֲרֵי הוּא כְּזֶה! - אִם כֵּן, לִיכְתּוֹב קְרָא "תָּבִיא", מַאי "תָּבִיאוּ"? שְׁמַע מִינָּהּ תַּרְתֵּי. - וְהָכְתִיב: "רֵאשִׁית"! - לְמִצְוָה. - הָכְתִיב: "חֲדָשָׁה"! - הַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, רַבִּי נָתָן וְרַבִּי עֲקִיבָא אָמְרוּ: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאוֹת מִן הַיָּשָׁן - כְּשֵׁרוֹת, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "חֲדָשָׁה"? שֶׁתְּהֵא חֲדָשָׁה לְכָל הַמְּנָחוֹת. עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּחָדָשׁ,

אבל

מאי עביד ליה – דמתניתין אפיק ליה מפסח, ורבי אליעזר היא, ולא רבי עקיבא. **מותר הפסח** – כגון שהפריש מעות לפסחו וניתותרו (לשלמים), והיינו "מותר פסח". ענין אחר: שהפריש פסחו, ואבד, והפריש אחר תחתיו, ואחר כך נמצא הראשון, והוא "מותר פסח". מנין שקרב שלמים? **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר** – היינו שלמים. **אם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים** – לא הוה צריך למיכתב, משום דהא כתיב (ויקרא ג) "אם זבח שלמים קרבנו". **ואמר אבוה דשמואל וכו' דבר הבא מן הצאן** – דהיינו פסח. **כשב לרבות פסח לאליה** – דמשום דמשמע שיהיה שלם, שיהא עמו האליה, הוצרך הכתוב זה לרבותו. דאילו שאר אימורים נפקי מ"אך בכור שור או בכור כשב", ואמרינן (זבחים לז,א): "דמור" לא נאמר, אלא "דמם"; "חלבו" לא נאמר, אלא "חלבם" – לימד על בכור ומעשר ופסח, שטעונים מתן דמים ואימורין. אבל אליה איצטריך קרא אחרינא "כבש" לרבותו – משום דפסח בעינן שיהא שלם, ואילו הוה שקיל לאליה, לא הוה הפסח שלם. ולהכי איצטריך האי קרא לרבותו, דגבי כבש כתיב אליה. **ושלמים הבאין מחמת הפסח** – היינו "מותר פסח". **כשהוא אומר ואם עז** – ולא כתיב "אם" – הפסיק הענין, למעט מאליה. לימד על העז ועל פסח הבא מן העז, שאינם טעונים אליה. **וצריכי** – הני שלשה קראי למילף דמותר פסח הוי שלמים. **חד לעברה זמנו** – לאחר ארבעה עשר. **לא עברה זמנו ולא שנתו** – כגון שאבד קודם חצות, והפריש אחר תחתיו, ונמצא. דאם רצה לשוחטו קודם חצות – קרב שלמים, ואף על גב דעדיין חזי לפסח. **דחזי לפסח שני** – בארבעה עשר באייר. **אימא לא** – יהא קרב שלמים. **דאפילו לפסח ראשון נמי חזי** – אימא לא יקרב שלמים. קא משמע לן.

הדרן עלך התודה היתה באה

משנה כל הקרבנות – היינו מנחות. **אלפא לסלת** – שכשם שהאל"ף היא ראש לכל האותיות, כך סלת של אלו שני מקומות מכניס וזוטחא ראש לכל הסלתות. ענין אחר: "אלפא" – אל"ף היינו אחד, כך סלת של שני מקומות מיוחדין לכך שסלתן מובחר, עיקר מכל הסלתות. כך שמעתי. **כל הארצות** – שבארץ ישראל, כגון יהודה ועבר הירדן והגליל – בשרות. **אלא מכאן היו מביאין** – משום דמצוה להביא מן המובחר. **גמרא** מן העלייה – מחיטין, ואפילו ישנים בעלייה. **והא אפיקתיה** – "ממושבותיכם" – ולא מחוצה לארץ, והיכי דרשת ליה ואפילו מן העלייה? **שמעת מינה תרתי** – חד – דאפילו מן העלייה, וחד – לכל ביאות שאתה מביא וכו', כדאמרינן בפירקין דלעיל (עז,ב): "תביאו" – ריבויא הוא לגמרי, דלא בעי לגופיה. **והכתיב ראשית** – דמשמע: מן החדש ולא מן הישן. **שתהא חדשה לכל המנחות** – כלומר, שיביאו שתי הלחם קודם שיביאו שום מנחה מן החדש. אבל שתי הלחם גופייהו באות אפילו מן הישן. **עד כאן לא פליגי** – תנא דמתניתין ותנא דברייתא אלא בחדש.

אבל

[יד.]

מָה אַתְּ סָבַר, מִשֶּׁזָּכוּ בַּנְּכָסִים יָצְאוּ לְחֵרוּת? אֶלָּא כְּאַחַת עֲבָדִים וּנְכָסִים יָצְאוּ לְחֵרוּת.

׳הֲרֵי אַתְּ בַּת חוֹרִין וּוְלָדֵךְ עֶבֶד׳ – וְלָדָהּ כַּיּוֹצֵא בָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּךְ פֵּרְשָׁהּ רַבִּי הוֹשַׁעְיָה אָב הַמִּשְׁנָה: שְׁנֵיהֶן בֶּן חוֹרִין. רַבִּי אִימִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנֵיהֶן עֲבָדִים. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, נִיחָא מַחֲלֶקֶת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, מָה אִיכָּא מַחֲלֶקֶת? אֶלָּא כֵּנִי: ׳דִּבְרֵיהֶן קַיָּמִין, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא עָשָׂה כְּלוּם׳. מַהוּ ׳לֹא עָשָׂה כְּלוּם׳? אָמַר רַבִּי לְעָזָר: כָּךְ פֵּרְשָׁהּ רַבִּי הוֹשַׁעְיָה אֲבִי הַמִּשְׁנָה: שְׁנֵיהֶן בֶּן חוֹרִין. רַבִּי אַמִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנֵיהֶן עֲבָדִים.

וּכְרַבִּי, דְּרַבִּי אָמַר: אָדָם מְשַׁחְרֵר חֲצִי עַבְדּוֹ.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: בְּהֵמָה גַּסָּה בִּמְסִירָה, וּבְהֵמָה דַּקָּה בְּהַגְבָּהָה – דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי אֶלְעָזָר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּהֵמָה דַּקָּה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה.

גְּמָרָא: רַב הוּנָא אָמַר: אֵין מוֹסָרָה[ז] קוֹנָה בְּנִכְסֵי הַגֵּר. רַב חִזְקִיָּה, רַבִּי בָּא: רַבִּי לְעָזָר שְׁאַל: הָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה גְּמַלִּים קְשׁוּרִים זֶה בָּזֶה, מָסַר לוֹ מוֹסָרָה שֶׁל אַחַת מֵהֶן – כֻּלְּהֶם קָנָה? אוֹ לֹא קָנָה אֶלָּא אוֹתוֹ שֶׁמָּסַר לוֹ בִּלְבַד?

רַב חִסְדָּא אָמַר: ׳מְשׁוֹךְ אֶת הַבְּהֵמָה זוֹ לִקְנוֹתָהּ׳ – קָנָה. ׳לִקְנוֹת וְלִדּוֹתֶיהָ׳ – לֹא קָנָה. ׳לִקְנוֹתָהּ הִיא וּוְלָדוֹתֶיהָ׳ – קָנָה. אִלּוּ הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳מְשׁוֹךְ אֶת הַבְּהֵמָה זוֹ שֶׁתִּקָּנֶה מַשּׁוֹי שֶׁלָּהּ׳, שֶׁמָּא לֹא קָנָה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הֲדָא דְתֵימַר, בְּשֶׁלֹּא הָיְתָה הַבְּהֵמָה עֲבָרָה, אֲבָל אִם הָיְתָה עֲבָרָה, עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּמַשָּׂאָהּ.

רַבִּי אַבָּא, רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: הָהֵן דְּנָגִיד בְּזֵיקָא וְהִיא מִבַּזְעָה בִּידֵהּ, לֹא חַיָּב בָּהּ[ח]. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: לָכֵן צְרִיכָה, אֲפִלּוּ לְמַעֲלָה לְגוֹ חֲנוּתָא – דְּלָא אִתְכַּוִּין אֶלָּא דְּלָא יִסְבַּר בַּר חוֹרִין[ט].

[יד:]

מַהוּ שֶׁתִּקָּנֶה בַּשַּׁעַר הַפָּחוּת? אָמַר רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא אָמְרָה שֶׁאֵינָהּ נִקְנֵית בַּשַּׁעַר הַפָּחוּת. דְּתַנִּינַן תַּמָּן: הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לְנָכְרִי, פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד – דָּמָיו מֻתָּרִין. מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק – דָּמָיו אֲסוּרִין. אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁתִּקָּנֶה לוֹ בְּשַׁעַר הַפָּחוּת, אֲפִלּוּ מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק, יֵעָשֶׂה כְּמִי שֶׁפָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד, וְיִהְיוּ דָמָיו מֻתָּרִין.

שְׁמוּאֵל אָמַר: הָהֵן דִּנְסַב כַּזְנִיתָא, וְהִיא מִתְחַטְּפָא - מִיחַיַּב בָּהּ. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אֲבוּדְמָא: הָדָא דְתֵימַר, בְּצוֹר וְחַבְרוֹתֶיהָ בְּקֵיסָרִין וּבַחֲבֵרוֹתֶיהָ. בְּרַם הָכָא, עַד כְּדוֹן אָרְחֵיהּ מְחַזְּרָה לְמַתְקְלָהּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: הַמּוֹכֵר צֹאן לַחֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ מַשְׁכּוֹכִית - קָנָה. מַהוּ מַשְׁכּוֹכִית? אִית

[ז] רְצוּעָה הַקְּשׁוּרָה לַבְּהֵמָה

[ח] זֶה שֶׁמּוֹשֵׁךְ נֹאד שֶׁל יַיִן וְהוּא נִקָּרַע בְּיָדוֹ, לֹא חַיָּב לְשַׁלֵּם

[ט] עָלָיו, שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לִמְשֹׁךְ וְלִקְנוֹת, אֶלָּא לְבָדְקוֹ. שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקַּח אוֹתָהּ אָדָם אַחֵר.

דְּאָמְרִין: חוּטְרָא[1]. וְאִית דְּאָמְרִין: שַׁרְקוֹקִיתָה[א]. וְאִית דְּאָמְרִין: נָגַדְתָּא[ב].

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמּוֹכֵר בּוֹר לַחֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ דְּלִיּוֹ - קָנָה. רַבִּי אַמִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַמּוֹכֵר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ,

[טו.]

כֵּיוָן שֶׁצָּבַר לְתוֹכוֹ - קָנָיוֹ. רַבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי בָּעֵי: מָסַר לוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ מַהוּ? אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה חַתְנֵיהּ דְּרַבִּי לֵוִי: מַחֲלֹקֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲכָמִים. דְּתְנִינַן תַּמָּן: הַמּוֹסֵר מַפְתֵּחַ לְעַם הָאָרֶץ - הַבַּיִת טָהוֹר, שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא שְׁמִירַת הַמַּפְתֵּחַ. תְּנֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הַמּוֹכֵר מַעֲשְׂרוֹת שָׂדֵהוּ לַחֲבֵרוֹ - לֹא עָשָׂה כְלוּם. וְלַד שִׁפְחָתוֹ לַחֲבֵרוֹ - לֹא עָשָׂה כְלוּם. עוּבָּרֵי בְהֶמְתּוֹ לַחֲבֵרוֹ - לֹא עָשָׂה כְלוּם. אֲוִיר חֲרְבָתוֹ לַחֲבֵרוֹ - לֹא עָשָׂה כְלוּם. אֶלָּא: מוֹכֵר שָׂדֵהוּ, וּמְשַׁיֵּר מַעֲשְׂרוֹתֶיהָ; מוֹכֵר לוֹ שִׁפְחָה, וּמְשַׁיֵּר לוֹ וְלָדָהּ; מוֹכֵר לוֹ בְּהֵמָה, וּמְשַׁיֵּר לוֹ וְלָדָהּ; מוֹכֵר לוֹ חֲרְבָּה, וּמְשַׁיֵּר לוֹ אֲוִירָהּ.

וְהֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לִמְכֹּר אֲוִיר חֲרְבָתוֹ לַחֲבֵרוֹ? תִּפְתֵּר בְּאוֹמֵר לוֹ: 'תְּלוֹשׁ מִן הַחֲרְבָּה הַזּוֹ, שֶׁתִּקְנֶה אֲוִיר שֶׁבָּהּ'. וְכָא קַרְקַע לְפָנָיו, שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ: 'תְּלוֹשׁ מִן הַקַּרְקַע הַזֶּה, שֶׁיִּקְנֶה לְךָ אֶחָד מֵעֶשֶׂר שֶׁבּוֹ'.

רַבִּי שְׁמוּאֵל, רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי חִיָּה בַּר אַשִׁי בְּשֵׁם רַב: אֵין מְשִׁיכָה קוֹנָה בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶן. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה וּפְלִיג: אֵימָתַי אָמְרוּ הַמְּטַלְטְלִין נִקְנִין בִּמְשִׁיכָה? בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶן, אֲבָל בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ, כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו - זָכָה. בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר, לֹא קָנָה, עַד שָׁעָה שֶׁיַּגְבִּיהַּ, אוֹ עַד שָׁעָה שֶׁיִּמְשֹׁךְ וְיוֹצִא חוּץ רְשׁוּת הַבְּעָלִים. בִּרְשׁוּת זֶה שֶׁהֵן מֻפְקָדִין אֶצְלוֹ, לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּזְכֶּה הוּא בָּהֶן, אוֹ עַד שֶׁיִּשְׁכֹּר לוֹ אֶת מְקוֹמוֹ.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּהֵמָה דַּקָּה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה. מָה טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִין? "מִשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם" (שמות יב, כא).

כִּי הָא דְּרַב יְהוּדָה שָׁלַח לִשְׁאוֹל: בְּהֵמָה גַּסָּה, בַּמָּה הִיא נִקְנֵית? אֲמַר לֵהּ: בִּמְסִירָה. אֲמַר לֵהּ: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא? 'בְּהֵמָה גַּסָּה נִקְנֵית בִּמְסִירָה'! אִית תַּנַּי תָּנֵי מִחַלַּף[ג].

רַב יְהוּדָה שְׁאַל לְרַבִּי אֶלְעָזָר: בְּכוֹר שֶׁנִּטְרַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים? אֲמַר לֵהּ: כְּמָה שֶׁמֵּת, וּפְטוּר מֵחֲמֵשֶׁת סְלָעִים שֶׁל בֵּן.

רַב יְהוּדָה שְׁלַח שְׁאַל לְרַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלָיָא שֶׁיָּצְאַת מִקְצָתָהּ הַיּוֹם וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר? אֲמַר לֵהּ: אִם לְדָם טָהוֹר, מוֹנָה מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן. וְאִם לְדָם טָמֵא, מוֹנָה מִיּוֹם שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: הָדָא

[טו:]

דְּתֵימַר, בְּשֶׁלֹּא יָצָא עִמָּהּ וָלָד, אֲבָל אִם יָצָא עִמָּהּ וָלָד, בֵּין לְדָם טָהוֹר בֵּין לְדָם טָמֵא - אֵינָהּ מוֹנָה אֶלָּא מִשְּׁעַת יְצִיאַת הַוָּלָד.

---

[1] מַקֵּל הָרוֹעִים.

[א] מִשְׁרוֹקִית לְקִבּוּץ הָעֵדֶר.

[ב] הַבְּהֵמָה הַמּוֹבִילָה.

[ג] יֵשׁ תַּנָּא שֶׁמַּחְלִיף אֶת גִּרְסַת הַמִּשְׁנָה.

רַב יְהוּדָה שְׁלַח לְרַבִּי אֶלְעָזָר: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר? אֲמַר לֵהּ: הָרִאשׁוֹן חַיָּב. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הָרִאשׁוֹן חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: הַשֵּׁנִי חַיָּב.

תַּמָּן תְּנִינַן: הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ - יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ, וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסָה: כֵּיצַד הַלָּה עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁל זֶה? אֶלָּא תַּחֲזֹר פָּרָה לַבְּעָלִים. רַבִּי אִילָא בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: וְהוּא שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל, אֲבָל אִם לֹא נָתַן רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל - לָא בְדָא.

וְתָנֵי רַבִּי חִיָּה כֵּן: אֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר, וְלֹא הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר, וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, וְלֹא מִי שֶׁהֶפְקַד אֶצְלוֹ רַשַּׁאי לְהַפְקִיד אֵצֶל אַחֵר, אֶלָּא אִם כֵּן נָטְלוּ רְשׁוּת מִן הַבְּעָלִים. וְכֻלָּן שֶׁשִּׁנּוּ שֶׁלֹּא מִדַּעַת הַבְּעָלִים - חַיָּבִין.

וְשׁוֹאֵל, אֲפִלּוּ לֹא שִׁנָּה חַיָּב! אֶלָּא בִּגְנַן דְּתַנִּינַן תַּמָּן: מַתְנֶה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה, וְהַשּׁוֹאֵל לִהְיוֹת פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. אַתָּא מֵימַר לָךְ: אֲפִלּוּ הִתְנָה עִמּוֹ שֶׁהוּא פָּטוּר - חַיָּב.

בִּקֵּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַשּׁוֹאֵל? נִשְׁמְעִנָּהּ מִן הָדָא: כְּתַב לָהּ "נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיִךְ" - אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ, אֲבָל מַשְׁבִּיעַ הוּא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְאֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ. הָדָא אָמְרָה, שֶׁאִם בִּקֵּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַשּׁוֹאֵל - שֶׁהוּא מַשְׁבִּיעוֹ. וְהַהִיא יְלְפָה מִן הָדָא, שֶׁאִם בִּקֵּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הָאִשָּׁה, שֶׁהוּא מַשְׁבִּיעָהּ.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: לֹא צְרִיכָה מֵילַף הָדָא מִן הַהִיא, וּמָה צְרִיכָה מֵילַף הַהִיא מִן הָדָא? כַּיי דְּמַר רַבִּי הִלָּא בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: וְהוּא שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת לַשּׁוֹאֵל, וְהָכָא, שֶׁנָּתַן לָהּ רְשׁוּת שֶׁיְּהוּ בָנֶיהָ אַפִּיטְרוֹפִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסָה: צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, כָּל זְמַן שֶׁהִיא שְׁכוּרָה אֶצְלוֹ.

רַבִּי זְעֵירָא שְׁאַל לְרַבִּי אָבִינָא: שְׁאָלוּהָ הַבְּעָלִים וּמֵתָה? אֲמַר לֵהּ: כֵּן אֲנַן קַיְמִין - אֲפִלּוּ אֲכָלוּהָ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: שֶׁלָּהֶם אָכְלוּ.

רַבִּי זְעֵירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יַסָּא: הֵיךְ עָבְדִין עוֹבָדָא? אֲמַר לֵהּ: תְּרֵיי כָּל קְבִיל אַרְבָּעָה, לָא עָבְדִין עוֹבָדָא בְּסוּגְיָא?! אֲמַר לֵהּ: תְּרֵיי כָּל קְבִיל תְּרֵיי אִנּוּן"! רַבִּי לְעָזָר תַּלְמִידֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה רַבָּא, רַבִּי יוֹחָנָן תַּלְמִידֵיהּ דְּרַבִּי יַנַּאי.

רַב יְהוּדָה שְׁלַח שְׁאַל לְרַבִּי לְעָזָר: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ וְאַחַר כָּךְ יִבֵּם אֶחָד מֵהֶן? אֲמַר לֵהּ: זָכוּ כֻלָּם בִּנְכְסֵי הַמֵּת. עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל אָמַר: מַצְוִית דַּעְתֵּיהּ עַל דְּרַבִּי לְעָזָר, וְלָא שָׁנְיָא, הִיא שֶׁחָלְקוּ וְאַחַר כָּךְ יִבֵּם אֶחָד מֵהֶן, הוּא שֶׁיִּבֵּם אֶחָד מֵהֶן

[טז.]

וְאַחַר כָּךְ חָלְקוּ - זָכוּ כֻלָּן בִּנְכְסֵי הַמֵּת. וּלְמָה אָמַר לֵהּ? מָה דְּשַׁאֲלֵיהּ אַגִּיבֵהּ. וּלְמָה לֹא שְׁאָלוּ לָהּ? דְּאָמַר רַבִּי אָבִינָא בְּשֵׁם רַבִּי אַסִּי: בְּכוֹר שֶׁחָלַק כְּפָשׁוּט - חֲזָקָה וְתֵר.

רַב יְהוּדָה שְׁלַח שְׁאַל לְרַבִּי לְעָזָר: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ? אֲמַר לֵהּ: חוֹלְקִין מַה שֶּׁעֲלֵיהֶן,

---

[ז] שְׁנַיִם כְּנֶגֶד שְׁנַיִם הֵם.

וְאֵין חוֹלְקִין לֹא מַה שֶׁעַל בְּנֵיהֶן וְלֹא מַה שֶׁעַל בְּנוֹתֵיהֶן.

רַבִּי אִימִּי אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה שׁוּם לְבִתּוֹ, מְבִיאִין שׁוּם לָאֶמְצַע וְחוֹלְקִין. הָעוֹשֶׂה קַטְלָא[טו] לְבִתּוֹ, אֵין מְבִיאִין לָאֶמְצַע וְחוֹלְקִין. בְּרָאוּיָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֹל, אֲבָל בְּרָאוּיָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּרֶגֶל - מְבִיאִין לָאֶמְצַע וְחוֹלְקִין. רַבִּי מָנָא אָמַר: כְּלֵי רֶגֶל חוֹלְקִין, כְּלֵי שַׁבָּת צְרִיכָא. רַבִּי אָבִין פְּשִׁיטָא לֵיהּ: בֵּין כְּלֵי רֶגֶל בֵּין כְּלֵי שַׁבָּת, מְבִיאִין לָאֶמְצַע וְחוֹלְקִין.

רַבִּי זְעִירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: אִילֵּין בּוּלְסָיֵא[טז]? אֲמַר לֵיהּ: חָכִים אֶת דְּאִית לָךְ בּוּלְסָיֵן סַגִּין, מְבִיאִין וְחוֹלְקִין.

רַב יְהוּדָה שְׁלַח שְׁאַל לְרַבִּי לְעָזָר: מַהוּ לִגְבּוֹת מִן הָעֲבָדִים כְּקַרְקָעוֹת? אֲמַר לֵיהּ: גּוֹבִין מִן הָעֲבָדִים כְּקַרְקָעוֹת. הוֹרֵי רַבִּי לְעָזָר לְאִילֵּין דְּבֵית רַבִּי יַנַּאי לִגְבּוֹת מִן הָעֲבָדִים כְּקַרְקָעוֹת.

רַב יְהוּדָה שְׁלַח שְׁאַל לְרַבִּי אֶלְעָזָר: הָאַנָּס וְהַגַּזְלָן וְהַגַּנָּב? אֲמַר לֵיהּ: חֲזָקָה שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מִטַּפְּלִין בְּמֵתָה. וּמִנַּיִן שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מִטַּפְּלִין בְּמֵתָה? אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל (שְׁמוֹת כב, ג): "חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם" – וְלֹא מֵתִים. עַד כְּדוֹן גְּנֵבָה, גְּזֵלָה? אָמַר רַבִּי אַבּוּן (וַיִּקְרָא ה, כג): "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל" – בְּעֵינָהּ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת נִקְנִין בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת, אֵינָן נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת, בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת זוֹקְקִין אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת לִשְׁבַע עֲלֵיהֶן.

גְּמָרָא: בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ קוֹנִין בִּשְׁלִיפַת הַמַּנְעָל. הֲדָא הִיא דִכְתִיב (רוּת ד, ז): "וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה... שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ" וְגוֹ'.

מִי שָׁלַף? תַּמָּן אָמְרִין רַב וְלֵוִי. חַד אָמַר: הַקּוֹנָה. וְחַד אָמַר: הַמַּקְנֶה. וְאָתְיָן אִילֵּין פְּלֻגְוָתָא כְּאִינּוּן פְּלֻגְוָתָא, דְּתָנֵי: בְּעַז נָתַן לַגּוֹאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַגּוֹאֵל נָתַן לְבַעַז.

חָזְרוּ לִהְיוֹת קוֹנִים בִּקְצָצָה. מַהוּ

[טז:]

בִּקְצָצָה? בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה אָדָם מוֹכֵר שְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ, הָיוּ קְרוֹבָיו מְבִיאִין חָבִיּוֹת, וּמְמַלִּין אוֹתָן קְלָיוֹת וֶאֱגוֹזִים, וְשׁוֹבְרִין לִפְנֵי הַתִּינוֹקוֹת, וְהַתִּינוֹקוֹת מְלַקְּטִין וְאוֹמְרִין: 'נִקְצַץ פְּלוֹנִי מֵאֲחֻזָּתוֹ'. וּבְשָׁעָה שֶׁהָיָה מַחְזִירָהּ לוֹ, הָיוּ עוֹשִׂין כָּךְ, וְאוֹמְרִים: 'חָזַר פְּלוֹנִי לַאֲחֻזָּתוֹ'.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בּוּן: אַף מִי שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ, הָיוּ קְרוֹבָיו מְבִיאִין חָבִיּוֹת וּמְמַלִּין אוֹתָן קְלָיוֹת וֶאֱגוֹזִים, וְשׁוֹבְרִין לִפְנֵי הַתִּינוֹקוֹת, וְהַתִּינוֹקוֹת מְלַקְּטִין וְאוֹמְרִים: 'נִקְצַץ פְּלוֹנִי מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ'. וּבְשָׁעָה שֶׁהוּא מְגָרְשָׁהּ, הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן, וְאוֹמְרִין: 'חָזַר פְּלוֹנִי לְמִשְׁפַּחְתּוֹ'.

שַׁרְשֶׁרֶת לַצַּוָּאר.[טו]

מַרְאוֹת זְכוּכִית, הַאִם חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם, אוֹ שֶׁהָאַחִים מוֹחָלִים[טז]

עֲלֵיהֶן כְּמוֹ בִּגְדֵי וְתַכְשִׁיטֵי יוֹם חֹל?

חָזְרוּ לִהְיוֹת קוֹנִים בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. בְּכֶסֶף (יִרְמְיָה לב, מד): "שָׂדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ" – זֶה הַכֶּסֶף. "וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם" – אֵלּוּ עֵדֵי שְׁטָר. "וְהָעֵד עֵדִים" – אֵלּוּ עֵדֵי חֲזָקָה. אוֹ אֵינָן אֶלָּא עֵדֵי שְׁטָר? כְּבָר כְּתִיב "וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם".

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי מָנָא בַּר תַּנְחוּם, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין קַרְקַע נִקְנֶה בִּפְחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה. מַה טַּעֲמָא? "שָׂדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ".

וּפְלִיג עַל הָהִיא דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָה: כָּל שְׁקָלִים שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה – סְלָעִים, וּבַנְּבִיאִים – לִיטְרִין, וּבַכְּתוּבִים – קִנְטִירִין. חוּץ מִשְּׁקְלֵי עֶפְרוֹן[ז]. מַה טַּעֲמָא? "בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי" (בְּרֵאשִׁית כג, ט).

וְלָא דָמְיָא, תַּמָּן כְּתִיב "כֶּסֶף", וְהָכָא כְּתִיב "שְׁקָלִים". הַתִּיבוֹן: הֲרֵי אוֹנֵס, הֲרֵי אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא "כֶּסֶף", וְאַתְּ אָמַר "שְׁקָלִים"!

וְלֹא כְרַבִּי לִיעֶזֶר. דְּרַבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר: הִלּוּךְ קוֹנֶה. דְּתָנֵי: הִילֵּךְ בְּשָׂדֶה לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ – קָנָה עַד מָקוֹם שֶׁהִלֵּךְ, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קָנָה עַד שֶׁיַּחֲזִיק. הַכֹּל מוֹדִין בְּמוֹכֵר שְׁבִיל לַחֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁהִלֵּךְ בּוֹ, קָנָיו. מַה טַּעֲמָא? "קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ" וְגוֹ' (בְּרֵאשִׁית יג, יז).

בִּשְׁטָר. רַבִּי יִרְמְיָה סְבַר מֵימַר: בִּשְׁטָר עַל מְנַת שֶׁלֹּא לִתֵּן כֶּסֶף[ח], אֲבָל בִּשְׁטָר עַל מְנַת לִתֵּן כֶּסֶף[ט] – לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּתֵּן כֶּסֶף. רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסָה תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: אֲפִלּוּ לֹא נָתַן כֶּסֶף – קָנָה. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָה לְרַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסָה: מָכַר לוֹ עֶשֶׂר שָׂדוֹת כְּאַחַת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן, הֶחֱזִיק בְּכֻלָּם. אֲבָל אִם לֹא נָתַן לוֹ אֶלָּא דְּמֵי אַחַת מֵהֶן, אוֹ שֶׁלֹּא כָתַב לוֹ אוֹנוֹ[כ] אֶלָּא עַל אַחַת מֵהֶן, לֹא קָנָה אֶלָּא אוֹתָהּ שֶׁמְּכַר לוֹ בִּלְבַד. וְכִי יֵשׁ אוֹנִי בְּלֹא כֶסֶף? אֵין תֵּימַר בְּשֶׁנָּתַן לוֹ דְּמֵי כֻלָּן אֲנַן קַיְמִין – לֹא אָמַר אֶלָּא דְּמֵי אֶחָד מֵהֶן! אֶלָּא: אוֹ הָדָא אוֹ הָדָא[כא].

בְּכֶסֶף. רַבִּי בָּא סָבַר מֵימַר: בְּכֶסֶף עַל מְנַת שֶׁלֹּא יִכְתֹּב אוֹנִי. אֲבָל בְּכֶסֶף עַל מְנַת לִכְתֹּב לוֹ אוֹנִי – לֹא קָנָה עַד שֶׁעָה שֶׁיִּכְתֹּב אוֹנִי. רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסָה פְּלִיגִין[כב].

אָתְיָא דְּרַבִּי בָּא כִּשְׁמוּאֵל, וּדְרַב הוּנָא כְּרַבִּי יוֹחָנָן.

דְּרַבִּי בָּא כִּשְׁמוּאֵל – שְׁמוּאֵל שְׁאַל לְרַב חוּנָה: שׁוֹחֵט וְנִתְעַסֵּק בְּקָדָשִׁים? אָמַר לֵיהּ (וַיִּקְרָא כב, כט): "'לִרְצֹנְכֶם' – פָּרָט לְמִתְעַסֵּק. כְּתַב מַתָּנָה בִּלְשׁוֹן קִנְיָן? אָמַר לֵיהּ: אַרְכְּבֵיהּ אַתְּרֵי רֵיכְשֵׁי. אָמַר רַבִּי בָּא, וְלֹא קִבְּלָהּ שְׁמוּאֵל. מַהוּ 'אַרְכְּבֵיהּ עַל תְּרֵי רֵיכְשֵׁי בַּרְקֵי'? סָבְרִין מֵימַר: מַיְתֵי תְּרֵין סוּסְוָן שָׁטְיֵי וּמַרְכְּבִין לֵיהּ עַל תְּרֵיהוֹן, וְהָהוּא אָזֵיל בְּדָא וְהָהֵן אָזַל בְּדָא – לֹא אַשְׁכַּח גַּבֵּי כְּלוּם[כג]. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מִמָּלְחַיָּא: יֵיפֶה כֹּחוֹ בִּשְׁנֵי דְבָרִים, שֶׁיֵּשׁ שֶׁעְבּוּד לִמְכִירָה וְאֵין שֶׁעְבּוּד לְמַתָּנָה,

---

[ז] (שֶׁהֵם קִנְטִירִין)

[ח] (אֶלָּא בְּמַתָּנָה אוֹ פְּקָדוֹן)

[ט] (בְּמִכִירָה)

[כ] שְׁטַר מְכִירָה

[כא] (אוֹ כֶּסֶף אוֹ שְׁטַר קוֹנִים לְבַדָּם)

[כב] (סוֹבְרִים שקונה גַּם לִפְנֵי הַשְּׁטָר)

[כג] אִם יַרְכִּיבוּ אָדָם עַל שְׁנֵי סוּסִים שׁוֹטִים, שֶׁכָּל אֶחָד מוֹשֵׁךְ לִכְווּן אַחֵר, לֹא יַגִּיעַ לְשׁוּם מָקוֹם, וּכְמוֹ כֵן שְׁטַר מַתָּנָה שֶׁכָּתוּב בּוֹ גַּם לְשׁוֹן מְכִירָה – אֵינוֹ מוֹעִיל כְּלָל

[יז.]

שֶׁהַמּוֹכֵר לֹא מָכַר אֶת הַכֹּל, וְהַנּוֹתֵן מַתָּנָה נָתַן אֶת הַכֹּל.

וּדְרַב חוּנָא כְּרַבִּי יוֹחָנָן – חַד בַּר נָשׁ מִי דָּמֵיךְ אָמַר: ׳יְנָתְנוּ כָּל נְכָסַי לִפְלוֹנִי׳. חָזַר וְאָמַר: ׳כִּתְבוּ וּתְנוּ׳. רַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יָקִים אַעְלוֹן עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר: אִם אָמַר לְזַכּוֹתוֹ – דִּבְרֵי הַכֹּל זָכָה[כד]. וְאִם לְזַכּוֹתוֹ בִּכְתָב – כָּל עַמָּא מוֹדַיי שֶׁאֵין אָדָם זוֹכֶה בִּכְתָב לְאַחַר מִיתָה. מִי מוֹדִיעַ אֶת רַבּוֹ? תִּפְתַּר שֶׁהָיוּ שָׁם עֵדִים יוֹדְעִין. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁאֵין שָׁם עֵדִים יוֹדְעִין? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לְעוֹלָם הַשָּׂדֶה בְּחֶזְקַת בְּעָלֶיהָ, וּמוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

מִנַּיִן לִנְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת שֶׁהֵן נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה? רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם חִזְקִיָּה, רַבִּי יוֹנָה, רַבִּי חֲנַנְיָה, תִּרְתֵּיהּ בְּשֵׁם חִזְקִיָּה: כְּתִיב (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ כא, ג): ״וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה״[כה].

עַד כְּדוֹן, כְּשֶׁהָיוּ קַרְקָעוֹת וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. הָיוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אַחֵר? אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה: נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַעֲשֶׂה בְּמֵרוֹנִי אֶחָד שֶׁהָיָה דָּר בִּירוּשָׁלַיִם, וְהָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין הַרְבֵּה, וּבִקֵּשׁ לְחַלְּקָן. אָמְרוּ לוֹ: אֵין אַתְּ יָכוֹל, אֶלָּא אִם כֵּן קָנִיתָ קַרְקַע. מֶה עָשָׂה? הָלַךְ וְקָנָה סֶלַע אֶחָד בְּצַד יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר: חֶצְיָהּ צְפוֹנִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן, חֶצְיָהּ דְּרוֹמִית אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל שֶׁמֶן. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו[כו].

אָמַר רַבִּי חֲנִינָה קֳמֵי רַבִּי מָנָא: וְלֹא שְׁכִיב מְרַע הוּא? לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה אֶלָּא בִּכְתָב, וְכָאן אֲפִלּוּ בִּדְבָרִים. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה עַד שֶׁיִּהוּ קַרְקָעוֹת וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד, וְכָאן אֲפִלּוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אַחֵר! אֲמַר לֵיהּ: לָא כְרַבִּי לְיעֶזֶר הוּא[כז]? שָׁנְיָא הוּא?! שְׁכִיב מְרַע דְּרַבִּי לְיעֶזֶר הוּא בָּרִיא דְּרַבָּנִין. אֲמַר לֵיהּ: שְׁכִיב מְרַע דְּרַבִּי לְיעֶזֶר כְּבָרִיא דְּרַבָּנִין[כח].

תַּמָּן תְּנִינַן: קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא חַיָּב בְּפֵאָה וּבְבִכּוּרִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, מַהוּ טָב? אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: תִּפְתַּר שֶׁהָיָה שָׁם מְקוֹם שִׁבֹּלֶת אַחַת, וּמַרְגָּלִית טְמוּנָה בּוֹ.

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שָׂדוֹת, אַחַת בִּיהוּדָה וְאַחַת בַּגְּלִיל. הֶחְזִיק בָּזוֹ שֶׁבִּיהוּדָה לִזְכוֹת בָּזוֹ שֶׁבַּגְּלִיל, אוֹ בָּזוֹ שֶׁבַּגְּלִיל לִזְכוֹת בָּזוֹ שֶׁבִּיהוּדָה – קָנָה. וּבִנְכְסֵי הַגֵּר – לֹא קָנָה, אֲפִלּוּ

[יז:]

מֵיצַר בֵּינְתַיִם.

רַבִּי זְעֵירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יַסָּא: נִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת מִן הַמֵּיצַר? וּשְׁרַע מִנֵּיהּ[כט]. רַב

(כִּי מַתְנַת שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבָה וּמְסוּרָה דָּמִי)[כד]

(מִכָּאן שֶׁקּוֹנִים מִטַּלְטְלִין אַגַּב קַרְקַע)[כה]

(וְאַף שֶׁלֹּא הָיוּ הַמִּטַּלְטְלִין בְּאוֹתוֹ מָקוֹם)[כו]

(שֶׁאוֹמֵר שֶׁשְּׁכִיב מְרַע כְּבָרִיא)[כז]

(וְלָכֵן קְנִיָּן אַגַּב מוֹעִיל גַּם בְּבָרִיא, אֲפִלּוּ שֶׁהַמִּטַּלְטְלִין אֵינָם עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע)[כח]

(רַבִּי יַסָּא נִמְנַע מִלַּעֲנוֹת לִשְׁאֵלָתוֹ)[כט]

חִסְדָּא אָמַר: נִכְסֵי הַגֵּר, הֶחְזִיק בִּצְפוֹנָן עַל מְנַת לִזְכוֹת בִּדְרוֹמָן, בִּדְרוֹמָן עַל מְנַת לִזְכוֹת בִּצְפוֹנָן, לֹא נִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת בְּאֶמְצָעִיתָן - לֹא קָנָה, עַד שֶׁעָה שֶׁיִּתְכַּוֵּין לִקְנוֹת בְּאֶמְצָעִיתָן[ל].

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב חִסְדָּא: גֵּר שֶׁמֵּת וּבִזְּבוּ[לא] יִשְׂרָאֵל אֶת נְכָסָיו, הַמַּחְזִיק בַּקַּרְקַע - חַיָּב בַּכֹּל. הַמַּחְזִיק בַּקֶּמָה - חַיָּב בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. וְאֵין אָוִיר מַפְסִיק בֵּין שִׁבֹּלֶת לְשִׁבֹּלֶת?

תַּמָּן תְּנִינַן: אִם הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע וְתָלַשׁ כָּל שֶׁהוּא, קָנָה. שְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא קָנָה אֶלָּא אוֹתוֹ קֶלַח בִּלְבַד. וְהָתְנַן: ׳אִם הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע וְתָלַשׁ כָּל שֶׁהוּא, קָנָה׳! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: קַיְמָהּ רַבִּי אֲבוּדָמָא נָחוֹתָא: הָדָא דִּשְׁמוּאֵל בִּנְכְסֵי הַגֵּר.

רַבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי: הַמְּטַלְטְלִין, מַהוּ שֶׁיִּקָּנוּ בִּגְרִירָה? אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: מַה צְרִיכָה לֵיהּ - בְּעוֹרוֹת הַקָּשִׁים, אֲבָל בְּעוֹרוֹת הָרַכִּים - לֹא קָנָה עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: הַגּוֹנֵב כִּיסוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת - חַיָּב. שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בִּגְנֵבָתוֹ שֶׁל כִּיס עַד שֶׁלֹּא קִדְּשָׁה עָלָיו הַשַּׁבָּת. אֲבָל אִם הָיָה גּוֹרֵר בּוֹ וְיוֹצֵא - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁחָלָה עָלָיו מִיתָה[לב] וְתַשְׁלוּמִין[לג] כְּאַחַת. הָא אִם לֹא חָלָה עָלָיו מִיתָה וְתַשְׁלוּמִין כְּאַחַת, חַיָּב[לד]!

אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: תִּפְתֵּר בְּאִילֵּין כִּיסַיָּא רַבְרְבַיָּא דְּאוֹרְחֵיהוֹן מִתְגָּרְרָה[לה].

מִנַּיִן לָמְדוּ לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה? מִסּוֹטָה: ״אָמֵן״ מֵאִישׁ זֶה, ״אָמֵן״ מֵאִישׁ אַחֵר. עַד כְּדוֹן דְּבָרִים שֶׁהֵן רְאוּיִין לְהַשְׁבִּיעַ. דְּבָרִים שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַשְׁבִּיעַ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: ׳אָמֵן שֶׁלֹּא סָטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה׳, ׳שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה׳; אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם רָאוּי הוּא לְהַשְׁבִּיעַ?! אַתְּ אָמַר: מְגַלְגְּלִין. וְהָכָא, מְגַלְגְּלִין.

אִית תַּנַּי תָּנֵי: מַה זּוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה, אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה. אִית תַּנַּי תָּנֵי: בָּזוֹ אָלָה וּשְׁבוּעָה, וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה. הַוון בָּעֵי מֵימַר: מַאן דְּאָמַר מַה זּוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה - נִיחָא. וּמַן דְּאָמַר זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה - לְגִלְגּוּל אַתְּ לָמֵד, וְלִשְׁבוּעָה אֵין אַתְּ לָמֵד?

אִית תַּנַּי תָּנֵי:

[יח.]

מַה זּוֹ בְּאָמֵן וּבְאָמֵן, אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וּבְאָמֵן. אִית תַּנַּי תָּנֵי: זוֹ בְּאָמֵן וּבְאָמֵן, אֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וּבְאָמֵן. הַוון בָּעֵי מֵימַר: מַאן דְּאָמַר מַה זּוֹ בְּאָמֵן וּבְאָמֵן אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וּבְאָמֵן - נִיחָא. וּמַאן דְּאָמַר זוֹ בְּאָמֵן וּבְאָמֵן וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וּבְאָמֵן - כְּלוּם לָמְדוּ לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה אֶלָּא מִסּוֹטָה? לְגִלְגּוּל אַתְּ לָמֵד, וּלְאָמֵן אָמֵן אִי אַתְּ לָמֵד?!

[ל] (שֶׁאִם הַכֹּל נֶחְשָׁב כְּשָׂדֶה אַחַת גְּדוֹלָה שֶׁנִּקְנֵית בְּקִנְיָן אֶחָד)

[לא] וּבָזְזוּ

[לב] (אִסּוּר שַׁבָּת)

[לג] (גְּנֵבָה)

[לד] (מַשְׁמַע שֶׁגְּרִירָה קוֹנָה גַּם בִּדְבָרִים קַלִּים שֶׁהַדֶּרֶךְ לְהַגְבִּיהָם!)

[לה] תִּפְתֵּר הַקָּשָׁיָא, בְּשַׂקִּים גְּדוֹלִים שֶׁדַּרְכָּם שֶׁגּוֹרְרִים אוֹתָם.

הֲלָכָה ו׃ **מַתְנִיתִין׃** כָּל הַנַּעֲשֶׂה דָּמִים בְּאַחֵר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה – נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו. כֵּיצַד? הֶחֱלִיף שׁוֹר בְּפָרָה, אוֹ חֲמוֹר בְּשׁוֹר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה – נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו. רְשׁוּת הַגַּבּהַּ בְּכֶסֶף, וּרְשׁוּת הַהֶדְיוֹט בַּחֲזָקָה. אֲמִירָתִי לְגַבּוֹהַּ כִּמְסִירָתִי לְהֶדְיוֹט.

גְּמָרָא׃ תַּמָּן תְּנִינַן׃ זֶה הַכְּלָל׃ כָּל הַמִּטַּלְטְלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי בָּא, רַב חוּנָה בְּשֵׁם רַב׃ אֲפִלּוּ צְבוּר בְּצִבּוּרִין. אֲמַר לֵהּ רַבִּי לְעָזָר׃ לֹא שָׁנִינוּ אֶלָּא׃ ׳כָּל הַנַּעֲשֶׂה דָּמִים בְּאַחֵר׳ – בִּלְבַד דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ לָשׁוּם.

אָתְיָא דְּרַב חוּנָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְרַבִּי לְעָזָר כְּשִׁיטָּתֵיהּ. דְּתַנִּינַן תַּמָּן׃ הָאַחִין הַשּׁוּתָפִין שֶׁחַיָּבִין בְּקָלְבּוֹן – פְּטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה. וְשֶׁחַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה – פְּטוּרִין מִן הַקָּלְבּוֹן. אָמַר רַבִּי לְעָזָר׃ וְהֵן שֶׁחָלְקוּ גְּדָיִים כְּנֶגֶד תְּיָשִׁים וּתְיָשִׁים כְּנֶגֶד גְּדָיִים[לז]. אֲבָל אִם חָלְקוּ גְּדָיִים כְּנֶגֶד גְּדָיִים וּתְיָשִׁים כְּנֶגֶד תְּיָשִׁים – הוּא חֶלְקוֹ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה[לז]. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן׃ וַאֲפִלּוּ חָלְקוּ גְּדָיִים כְּנֶגֶד גְּדָיִים וּתְיָשִׁים כְּנֶגֶד תְּיָשִׁים, כְּלָקוּחוֹת הֵן[לח]. דְּתַנִּינַן תַּמָּן׃ הַלָּקוֹחַ וְהַנּוֹתֵן לוֹ מַתָּנָה פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה.

הָאַחִין הַשּׁוּתָפִין שֶׁחַיָּבִין בְּקָלְבּוֹן, פְּטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה – בְּשֶׁחָלְקוּ וְחָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ. כְּשֶׁחַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה פְּטוּרִין מִן הַקָּלְבּוֹן – בְּשֶׁלֹּא חָלְקוּ.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל׃ לָזֶה פָּרָה וְלָזֶה חֲמוֹר, הֶחְלִיפוּ אֶת שֶׁל זֶה לָזֶה וְאֶת שֶׁל זֶה לָזֶה,

[יח׃]

מָשַׁךְ בַּעַל הַחֲמוֹר אֶת הַפָּרָה, וּבָא בַּעַל הַפָּרָה לִמְשׁוֹךְ אֶת הַחֲמוֹר וְנִמְצָא שֶׁמֵּתָה הַחֲמוֹר, בַּעַל הַחֲמוֹר צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיְתָה חֲמוֹרוֹ קַיֶּמֶת בְּשָׁעָה שֶׁמָּשַׁךְ אֶת הַפָּרָה. שֶׁכָּל הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה׳, חוּץ מִן הַחֲלִיפִין. וּמַאן דְּלָא סָבַר דָּא מִלְתָּא, לָא סָבַר בִּנְזִיקִין כְּלוּם[לט]! אָמַר רַבִּי זְעִירָא׃ וַאֲנָא, לִי נָא סָבַר לָהּ. אָמַר רַבִּי בָּא לְרַבִּי זְעִירָא׃ מַתְנִיתָא מְסַיַּע לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל׃ הָיוּ בָהּ מוּמִין וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ, הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. לֹא הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לְהוֹצִיא קִדּוּשִׁין מֵרְשׁוּת הָאָב? תַּלְמִידוֹי דְּרַבִּי יוֹנָה אָמְרִין׃ תִּפְתֵּר בְּקִדּוּשִׁים קְטַנִּים.

דָּלְמָא׃ רַב חוּנָה וְרַבִּי פִּינְחָס וְרַבִּי חִזְקִיָּה סְלִיקִין מִשְׁאַל בִּשְׁלָמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵף לְמֵילַף מִנֵּיהּ[מ]. אָמְרִין לֵהּ׃ מַתְנִיתָא קַשְׁיָא לִשְׁמוּאֵל׃ ׳נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל, הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה׳. וְלֹא הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לְהוֹצִיא כְּתֻבָּה מֵרְשׁוּת הַבַּעַל? אֲמַר לוֹן׃ לֹא מוֹדֶה שְׁמוּאֵל שֶׁאִם מָשַׁךְ בַּעַל הַפָּרָה אֶת הַחֲמוֹר, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיוּ בָהּ מוּמִין אֵלּוּ עַד שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס. וְזֶה, כֵּיוָן שֶׁכָּנַס – כְּמִי שֶׁמָּשַׁךְ,

רַבִּי בָּא, רַב הַמְנוּנָא, רַב אַדָּא בַּר אַחֲוָה בְּשֵׁם רַב׃ מָכַר לוֹ פָּרָה בְּדָמִים. דַּחֲקִיהּ, אֲמַר לֵהּ׃ ׳הַב לִי אִנּוּן פְּרִיטַיָּא׳! אֲמַר לֵהּ׃

[לז] (שֶׁאָז זֶה נֶחְשָׁב קָנְיָה וּמֶכֶר)

[לח] (אֵין כָּאן קִנְיָן, וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה כְּשֶׁתָּפִים)

[לט] (נֶחְשָׁבִים שֶׁקָּנוּ זֶה מִזֶּה)

[מ] וּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין דָּבָר זֶה, אֵינוֹ מֵבִין בְּדִינֵי נְזִיקִין כְּלוּם!

עָלוּ לִשְׁאֹל בִּשְׁלוֹמוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף וְלִלְמֹד מִמֶּנּוּ.

מָה אַתְּ בָּעֵי מִנְּהוֹן? אֲמַר לֵהּ: ׳מִיזְבִּין לֵהּ חֲמוֹר׳. מָשַׁךְ בַּעַל הַפָּרָה אֶת הַחֲמוֹר – לֹא נִקְנֵית הַפָּרָה. חֲמוֹר, מַהוּ שֶׁיִּקָּנֶה? רַבִּי בָּא אָמַר: נִקְנֵית. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: אֵינָהּ נִקְנֵית. סָבַר דְּאִנּוּן חֲלִיפִין, וְלֵית אִנּוּן חֲלִיפִין.

רַבִּי מָנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי:

[יט.]

פְּעָמִים שֶׁתְּחִלַּת מִקָּח לָזֶה וּתְחִלַּת מִקָּח לָזֶה. הֵיךְ עֲבִידָא? מְכַר לוֹ פָּרָה בְּדָמִים, סָמְכֵיהּ גַּבֵּיהּ חָדָא פְּרִיטַיָּא. לְמָחָר אַשְׁכְּחֵיהּ קָאֵים תַּמָּן. אֲמַר לֵהּ: מָה אַתְּ קָיֵם עָבֵיד הָכָא? אֲמַר לֵהּ: בְּעָא אִנּוּן פְּרִיטַיָּא! אֲמַר לֵהּ: מָה אַתְּ בָּעֵי מִנְּהוֹן? אֲמַר לֵהּ: מִיזְבִּין לִי חַד חֲמוֹר. אֲמַר לֵהּ: הֲרֵי חֲמוֹר לְפָנֶיךָ. מָשַׁךְ זֶה לֹא קָנָה זֶה, מָשַׁךְ זֶה לֹא קָנָה זֶה. אֶלָּא זֶה קָנָה לְעַצְמוֹ, וְזֶה קָנָה לְעַצְמוֹ.

מַתְנִיתִין: רְשׁוּת הַגְּבוֹהָ בְּכֶסֶף וּרְשׁוּת הַהֶדְיוֹט בַּחֲזָקָה. כֵּיצַד? גִּזְבָּר שֶׁנָּתַן מָעוֹת הֶקְדֵּשׁ בְּמִטַּלְטְלִין, קָנָה הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים כד, א): ״לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ״.

אֲמִירָתִי לְגָבוֹהַּ כִּמְסִירָתִי לְהֶדְיוֹט. כֵּיצַד? לָקַח פָּרָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ בְּמָאתַיִם, לֹא הִסְפִּיק לְהָבִיא מָאתַיִם עַד שֶׁעָמַד בְּמָנֶה – מֵבִיא מָאתַיִם! הֲדָא הִיא: ׳אֲמִירָתִי לְגָבוֹהַּ כִּמְסִירָתִי לְהֶדְיוֹט׳. פָּרָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ בְּמָנֶה, לֹא הִסְפִּיק לְהָבִיא מָנֶה עַד שֶׁעָמַד בְּמָאתַיִם – מֵבִיא מָאתַיִם! הֲדָא הִיא דִכְתִיב (וַיִּקְרָא כז, יט): ״וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ״ – הָא אִם יוֹסִיף – הֲרֵי הוּא קָם לוֹ, וְאִם לָאו – אֵינוֹ קָם לוֹ.

׳שׁוֹר זֶה עוֹלָה׳, ו׳בַּיִת זֶה קָרְבָּן׳ – קָנָה הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, דִּכְתִיב: ״לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ וְגוֹ׳״. וּבְהֶדְיוֹט, לֹא קָנָה עַד שֶׁעָה שֶׁיַּחֲזִיק.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: כָּל מִצְוֹת הָאָב עַל הַבֵּן – הָאֲנָשִׁים חַיָּבִין וְהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת. כָּל מִצְוֹת הַבֵּן עַל הָאָב – אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חַיָּבִין. כָּל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָהּ – הָאֲנָשִׁים חַיָּבִין וְהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת. וְכָל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָהּ – אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חַיָּבִין. כָּל מִצְוָה בִּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, בֵּין שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָהּ בֵּין שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָהּ – אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד הַנָּשִׁים חַיָּבִין, חוּץ מִ״בַל תַּשְׁחִית״ וּ״בַל תַּקִּיף״ וּמִ״בַל תִּטַּמֵּא לְמֵתִים״. הַסְּמִיכוֹת וְהַתְּנוּפוֹת, הַנְּשׂוֹת וְהַקְּמִיצוֹת, הַקְּטָרוֹת וְהַמְּלִיקוֹת, הַקַּבָּלוֹת וְהַהַזָּיוֹת – נוֹהֲגוֹת בָּאֲנָשִׁים וְאֵינָן נוֹהֲגוֹת בַּנָּשִׁים, חוּץ מִמִּנְחַת סוֹטָה וְהַנְּזִירוּת שֶׁהֵן מְנִיפוֹת.

גְּמָרָא: מִצְוֹת שֶׁהָאָב חַיָּב לַעֲשׂוֹת לִבְנוֹ: לְמוֹהֲלוֹ, לִפְדּוֹתוֹ, לְלַמְּדוֹ תוֹרָה, וּלְלַמְּדוֹ אֻמָּנוּת, לְהַשִּׁיאוֹ אִשָּׁה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף לְלַמְּדוֹ לָשׂוּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם.

לְמוֹהֲלוֹ – (וַיִּקְרָא יב, ג): ״בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ״.

לִפְדּוֹתוֹ – דִּכְתִיב (שְׁמוֹת יג, יג): ״וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה״.

לְלַמְּדוֹ תוֹרָה – (דְּבָרִים יא, יט): ״וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם״.

לְלַמְּדוֹ אֻמָּנוּת – תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (דְּבָרִים ל, יט): ״וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים״ – זוֹ אֻמָּנוּת.

לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה – (דְּבָרִים ד, ט): ״וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ״. אֵימָתַי אַתָּה זוֹכֶה ״לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ״? בְּשָׁעָה שֶׁאַתְּ מַשִּׂיא אֶת בָּנֶיךָ קְטַנִּים[א].

רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף לָשׁוּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם – דִּכְתִיב (דְּבָרִים ל, יט): ״לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ״.

מַה, לְמִצְוָה אוֹ לְעִכּוּב? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: בַּר תְּרֵימָה אֲתָא לְגַבֵּי רַבִּי אִימִּי. אֲמַר לֵהּ: ׳פַּיֵּיס לְאַבָּא דְּיַסְבִּינִי׳! אֲתָא פַּיְסֵיהּ וְלָא קַבֵּיל עֲלוֹי[ב]. הָדָא אָמְרָה לְמִצְוָה. אִין תֵּימַר לְעִכּוּב – הֲוָה לֵהּ לְכוֹפְנֵיהּ[ג]!.

מִנַּיִן שֶׁאִם לֹא עָשָׂה לוֹ אָבִיו שֶׁהוּא חַיָּב לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר (שְׁמוֹת יג, ג):

[יט:]

אָדָם תִּפְדֶּה; וּנְמַלְתֶּם אַתֶּם (בְּרֵאשִׁית יז, יא); וּלְמַדְתֶּם אַתֶּם (דְּבָרִים יא, יט); וְהוֹדַעְתָּם אַתֶּם (שָׁם ד, ט); לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה (שָׁם ל, יט).

תַּמָּן תְּנִינַן: הָאָב זוֹכֶה לַבֵּן: בְּנוֹי, בְּכֹחַ, בְּעֹשֶׁר, וּבְחָכְמָה, וּבְשָׁנִים.

בְּנוֹי מִנַּיִן? ״רְאֵה אֶל עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם״ (תְּהִלִּים צ, טז). בְּכֹחַ – (תְּהִלִּים קיב, ב): ״גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ וְגוֹ׳״. בְּעֹשֶׁר – (תְּהִלִּים לז, כה): ״נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב וְזַרְעוֹ מְבַקֶּשׁ לָחֶם״. בְּחָכְמָה – ״וְלִמַּדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם״. בְּשָׁנִים – ״לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם״.

וּכְשֵׁם שֶׁהוּא זוֹכֶה לוֹ בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים, כָּךְ הוּא חַיָּב לוֹ בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים. וְאֵלּוּ הֵן מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה, מַלְבִּישׁ, מַנְעִיל, מַנְהִיג.

הָדָא הִיא דִּכְתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ ג, כט): ״יָחֳלוּ עַל רֹאשׁ יוֹאָב וְאֶל כָּל בֵּית אָבִיו וְאַל יִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמְצֹרָע וּמַחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ וְנֹפֵל בַּחֶרֶב וַחֲסַר לָחֶם״. זָב – תַּשִׁישׁ[ד]. וּמְצֹרָע – עַזִּיב[ה]. וּמַחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ – בּוּרַיי[ו]. נוֹפֵל בַּחֶרֶב – קְצַר יָמִים. וַחֲסַר לָחֶם – מִסְכֵּן[ז].

כַּד אֲתָא שְׁלֹמֹה מִיקְטוֹל לְיוֹאָב, אֲמַר לֵהּ: ׳אֲבִיךְ גָּזַר עָלַי חָמֵשׁ גְּזֵרוֹת – קַבְּלִין וַאֲנָא מִיתְקַטֵּיל[ח]׳. וְקַבְּלִין, וְכֻלְּהוֹן קָמִין מִן דְּבֵית דָּוִד. זָב – הָיָה רְחַבְעָם, ״וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בַּמֶּרְכָּבָה לָנוּס יְרוּשָׁלָם״ (מלכים א׳ יב, יח). מַאן דְּאָמַר זָב, מַאן דְּאָמַר אִסְטְנִיס. מְצֹרָע – זֶה עֻזִּיָּהוּ, ״וַיְהִי עֻזִּיָּהוּ הַמֶּלֶךְ מְצֹרָע עַד יוֹם מוֹתוֹ״ (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ כו, כא). מַחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ – זֶה יוֹאָשׁ (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ כד, כד): ״וְאֶת יוֹאָשׁ עָשׂוּ שְׁפָטִים״. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מְלַמֵּד שֶׁהֶעֱמִידוּ עָלָיו בִּירָנִיּוֹת קָשִׁים, שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אִשָּׁה מִימֵיהֶם, וְהָיוּ מְעַנִּין בּוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּעַנִּין אֶת הָאִשָּׁה. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (הוֹשֵׁעַ ה, ה): ״וְעָנָה גְאוֹן יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו״ – ״וְעִנָּה גְאוֹן יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו״.

״וְנֹפֵל בַּחֶרֶב״ – זֶה יֹאשִׁיָּהוּ, דִּכְתִיב (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ לה, כג): ״וַיֹּרוּ הַיֹּרִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ״. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְלַמֵּד שֶׁעָשׂוּ גוּפוֹ כִּכְבָרָה. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שְׁלֹשׁ

(מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לְאָדָם לְהַשִּׂיא גַּם אֶת בְּנֵי בָנָיו, הֲרֵי [א] בִּשְׁבִיל כָּךְ יֵשׁ לוֹ לְהַשִּׂיא אֶת בָּנָיו כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים)

רַבִּי אַמִּי בָּא וּפִיְּסוֹ, וְלֹא קִבֵּל עָלָיו הָאָב לְהַשִּׂיאוֹ.[ב]

מַשְׁמַע שֶׁזֶּה לְמִצְוָה, כִּי אִם תֹּאמַר שֶׁזֶּה חוֹבָה – הָיָה צָרִיךְ [ג] לְהַכְרִיחוֹ.

חֲלוּשׁ[ד]

מְכֹעָר[ה]

חָסֵר דַּעַת[ו]

עָנִי[ז]

אִם אַתָּה מוּכָן לְקַבֵּל אוֹתָן עָלֶיךָ וְעַל זַרְעֲךָ – אֲנִי אֲהָרֵג.[ח]

מֵאוֹת חִצִּים יוֹרוּ בִּמְשִׁיחַ יְיָ. "וַחֲסַר לָחֶם" – זֶה יוֹיָכִין (מְלָכִים ב׳ כה, ל): "וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד נִתְּנָה לוֹ" וְגוֹ׳.

תַּמָּן תְּנִינַן: אִם הִתְחִילוּ[מט], אֵין מַפְסִיקִין. הַתְחָלַת הַמֶּרְחָץ אֵי זוֹ הִיא? רַבִּי זְרִיקָן בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: מְשַׁיַּתִּיר אֲזוֹרוֹ. רַב אָמַר: מְשַׁיַּתִּיר מִנְעָלוֹ.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הֲוָה יָלִיף שָׁמַע פַּרְשְׁתָּה דְּבַר בְּרִיהּ בְּכָל עֲרוּבַת שְׁבְתָא[נ]. חַד זְמַן אִנְשֵׁי, וְעַל מִסְחֵי בְּהָהֶן דִּימוֹסִין דְּטִיבֶּרְיָא, וַהֲוָה מִסְתְּמֵיךְ עַל כְּתְפֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה בַּר בָּא. אִנְהַר, וּנְפַק לֵיהּ מִן דִּימוֹסְא[נא]. רַבִּי דְּרוֹסַי אָמַר: כָּךְ הֲוָה. רַבִּי לְעָזָר בַּר יוֹסֵי אָמַר: שְׁלִיחַ מָנוֹי הֲוָה[נב]. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא: לָא כֵן אַלְפַן רַבִּי, 'אִם הִתְחִילוּ אֵין מַפְסִיקִין'? אֲמַר לֵיהּ: חִיָּה בְּנִי! וְקַלָּה הִיא בְּעֵינֶיךָ? שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ פָּרָשָׁה מִבֶּן בְּנוֹ, כְּאִלּוּ הוּא שׁוֹמְעָהּ מֵהַר סִינַי! מַאי טַעֲמָא? (דְּבָרִים ד, ט-י): "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ וְגוֹ׳, יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּחוֹרֵב" – כְּיוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּחוֹרֵב.

רַבִּי חִזְקִיָּה בַּר יִרְמְיָה, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִם יָכוֹל אַתְּ לְשַׁלְשֵׁל שְׁמוּעָה עַד מֹשֶׁה[נג], שַׁלְשְׁלָהּ. וְאִם לָאו, תָּפוּשׁ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן.

גְּדוֹל אָמַר: כָּל הָאוֹמֵר שְׁמוּעָה מִשֵּׁם אוֹמְרָהּ, יְהֵא רוֹאֶה בְּעַצְמוֹ כְּאִלּוּ בַּעַל הַשְּׁמוּעָה עוֹמֵד לְפָנָיו. מַה טַּעַם?

[כ.]

"אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֶּךְ אִישׁ" וְגוֹ׳ (תְּהִלִּים לט, ז).

"רַב אָדָם יִקְרָא אִישׁ חַסְדּוֹ וְאִישׁ אֱמוּנִים מִי יִמְצָא" (מִשְׁלֵי כ, ו). רַב אָדָם יִקְרָא אִישׁ חַסְדּוֹ" – זֶה שְׁאָר כָּל אָדָם. "וְאִישׁ אֱמוּנִים מִי יִמְצָא" – זֶה רַבִּי זְעֵירָא. דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא: לֵית אֲנַן חָשִׁין עַל שְׁמוּעָתָה דְּרַב שֵׁשֶׁת, דְּהוּא גַּבְרָה מְפַתְּחָא. וְאָמַר רַבִּי זְעֵירָא לְרַבִּי יַסָּא: חָכְמִים רַבִּי לְבַר פְּדָיָה דְּאַתְּ אָמַר שְׁמוּעָתָהּ מִן שְׁמֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: רַבִּי יוֹחָנָן אָמָרָן מִשְׁמוֹ. אָמַר רַבִּי זְעֵירָא לְרַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא: חָכִים רַבִּי לְרַב דְּאַתְּ אָמַר שְׁמוּעָתָא מִשְׁמֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: רַב אַדָּא בַּר אַחָוָה אָמְרִין מִשְׁמוֹ.

מִצְוֹת שֶׁהַבֵּן חַיָּב לַעֲשׂוֹת לְאָבִיו: אֵי זֶהוּ מוֹרָא? לֹא יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ, וְלֹא מְדַבֵּר בִּמְקוֹמוֹ, וְלֹא סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו, וְלֹא סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו. אֵי זֶהוּ כִּבּוּד? מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה, מַלְבִּישׁ וּמְכַסֶּה וּמַנְעִיל, מַכְנִיס וּמוֹצִיא.

מִן דְּמַאן[נד]? חוּנָה בַּר חִיָּה אָמַר: מִשֶּׁל זָקֵן. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: מִשֶּׁלּוֹ. לָא כֵן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָה: מִנַּיִן אֲפִלּוּ אָמַר לוֹ אָבִיו: 'הַשְׁלֵךְ אֶת הָאַרְנָקִי הַזּוֹ לַיָּם!' שֶׁשּׁוֹמֵעַ לוֹ? בְּהָהוּא דְּאִית לֵיהּ חוֹרָנִין, וּבְעוֹשֶׁה הַנָּחַת רוּחוֹ שֶׁלְּאָבִיו.

אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה, אֶלָּא שֶׁהָאִישׁ סְפֵיקָה בְּיָדוֹ, הָאִשָּׁה אֵינָהּ סְפֵיקָה בְּיָדָהּ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לַאֲחֵרִים עָלֶיהָ. נִתְאַלְמְנָה

(בַּמֶּרְחָץ לִפְנֵי שַׁבָּת)[מט]

הָיָה רָגִיל לִשְׁמֹעַ אֶת קְרִיאַת הַפָּרָשָׁה שֶׁל בֶּן בְּנוֹ בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת. [נ]

פַּעַם אַחַת שָׁכַח, וְנִכְנַס לְרַחְץ בַּמֶּרְחָץ שֶׁל טְבֶרְיָה, וְהָיָה נִשְׁעָן עַל כְּתֵפוֹ שֶׁל רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא. נִזְכַּר שֶׁלֹּא שָׁמַע, וְיָצָא לוֹ מִן הַמֶּרְחָץ. [נא]

הָיָה מְפֻשָּׁט מִבְּגָדָיו, וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְלַבֵּשׁ וְיָצָא. [נב]

לוֹמַר אֶת שַׁלְשֶׁלֶת קַבָּלַת הַדְּבָרִים רַב מִפִּי רַב עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. [נג]

מִשֶּׁל מִי מְמַמֵּן זֹאת?[נד]

אוֹ נִתְגָּרְשָׁה – כְּמִי שֶׁהִיא סְפֵיקָה בְּיָדָהּ לַעֲשׂוֹת.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁאָלוּ אֶת רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: עַד אֵיכָן הוּא כִּבּוּד אָב וָאֵם? אָמַר לָהֶן: וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין? לְכוּ שְׁאָלוּ לְדָמָה בֶּן נְתִינָה! דַּמָּה בֶן נְתִינָה רֹאשׁ פַּטָּר בּוּלֵי הָיָה. פַּעַם אַחַת הָיְתָה אִמּוֹ מְסַטַּרְתּוֹ לִפְנֵי בּוּלֵי שֶׁלּוֹ, וְנָפַל קוֹרְדַּקְסִין[נה] שֶׁלָּהּ מִיָּדָהּ, וְהוֹשִׁיט לָהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִצְטַעֵר.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: הַגּוֹי הָאַשְׁקְלוֹנִי הָיָה, וְרֹאשׁ כָּל פַּטָּר בּוּלֵי הָיָה. וְאֶבֶן שֶׁיָּשַׁב עָלֶיהָ אָבִיו, לֹא יָשַׁב עָלֶיהָ מִימָיו. וְכֵיוָן שֶׁמֵּת, עָשָׂה אוֹתָהּ יְרָאָה מִשֶּׁלּוֹ.

פַּעַם אַחַת, אָבְדָה יָשְׁפֵּה שֶׁל בִּנְיָמִין. אַמְרוּן: מַאן דְּאִית לֵהּ טָבָא דִּכְוָתַהּ? אָמְרִין דְּאִית לְדָמָה בֶּן נְתִינָה. אַזְלוּן לְגַבֵּיהּ וּפָסְקוּ לֵהּ עִמֵּיהּ בְּמֵאָה דִּינָרִין. סְלִיק, בְּעָא מַיְתִיתָא לְהוֹן, וְאַשְׁכַּח לְאָבוּי דְּמָךְ. וְאִית דְּאָמְרִין: מַפְתְּחָא דְּתֵיבוּתָא הֲוָה יְהִיב גּוֹא אֶצְבְּעֵיהּ דַּאֲבוּהִי[נו]. וְאִית דְּאָמְרִין: רִגְלֵהּ הֲוָת פְּשִׁיטָא עַל תֵּיבוּתָא. נְחַת לְגַבֵּיהוֹן, אֲמַר לוֹן: לֹא יְכֵילִית מַיְתִיתָהּ לְכוֹן. אָמְרִין: דְּלְמָא דְּהוּא בָּעֵי פְּרִיטִין טוּבָן. אַסְקִינֵיהּ לְמָאתַיִם, אַסְקִינֵיהּ לְאֶלֶף. כֵּיוָן דְּאִתְעִיר אָבִיו מִן שְׁנָתֵיהּ, סְלַק וְאַיְתִיתֵהּ לְהוֹן[נז]. בְּעוֹ מֶתֶן לֵהּ כִּדְפַסְקוּן לַהּ לְאַחֲרָיָא, וְלָא קַבֵּיל. אָמַר: מָה אֲנָה מְזַבְּנָא לְכוֹן אִיקָּרָא דַּאֲבָהָתִי בִּפְרִיטִין? אֵינִי נֶהֱנֶה מִכִּבּוּד אֲבוֹתַי כְּלוּם[נח].

מַה פָּרַע לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שָׂכָר? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: בּוֹ בַּלַּיְלָה יָלְדָה פָּרָתוֹ אֲדֻמָּה, וְשָׁקְלוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָלָהּ זָהָב וּשְׁקָלוּהָ. אָמַר רַבִּי שַׁבְּתַי: כְּתִיב (אִיּוֹב לז, כג): "וּמִשְׁפָּט וְרֹב צְדָקָה לֹא יְעַנֶּה" – אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁהֶה מַתַּן שְׂכָרָהּ שֶׁל עוֹשֶׂה מִצְוֹות בַּגּוֹיִם.

אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי טַרְפוֹן יָרְדָה לְטַיֵּל לְתוֹךְ חֲצֵרָהּ בַּשַּׁבָּת, וְנִפְסַק קוֹרְדַּיְיקִין שֶׁלָּהּ. וְהָלַךְ רַבִּי טַרְפוֹן וְהִנִּיחַ שְׁתֵּי יָדָיו תַּחַת פַּרְסוֹתֶיהָ, וְהָיְתָה מְהַלֶּכֶת עֲלֵיהֶן עַד שֶׁהִגִּיעָה לִמְטָתָהּ. פַּעַם אַחַת נִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבַקְּרוֹ. אָמְרָה לָהֶן: הִתְפַּלְּלוּ עַל טַרְפוֹן בְּנִי, שֶׁהוּא נוֹהֵג בִּי בְּכִבּוּד יוֹתֵר מִדַּאי. אָמְרִין לָהּ: מָה הוּא עָבִיד לִיךְ? וְתַנְיֶית לָהֶן עוּבְדָא. אָמְרִין לָהּ: אֲפִלּוּ הוּא עוֹשֶׂה כֵּן אֶלֶף אֲלָפִים, עֲדַיִן לַחֲצִי הַכִּבּוּד שֶׁאָמְרָה הַתּוֹרָה לֹא הִגִּיעַ!

אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בָּאת וְאָמְרָה וְקָבְלָה עָלָיו לְרַבּוֹתֵינוּ. אָמְרָה: 'גַּעֲרוּ בְּיִשְׁמָעֵאל בְּנִי, שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בִּי כְּבוֹד'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְכַּרְכְּמוּ פְּנֵיהֶן שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ. אָמְרִין: אֶפְשָׁר לֵית רַבִּי יִשְׁמָעֵאל נוֹהֵג בִּכְבוֹד אֲבוֹתָיו? אָמְרוּ לָהּ: מַהוּ עָבִיד לִיךְ?

[כ:]

אָמְרָה: כַּד נָפֵיק מִבֵּית וַעֲדָא, אֲנָה בָּעָה מְשַׁזְּגָה רִיגְלּוֹי וּמְשָׁתֵי מֵהֶן, וְלֹא שָׁבַק לִי[נט]. אָמְרִין: הוֹאִיל וְהוּא רְצוֹנָהּ, הוּא כִּבּוּדָהּ.

אָמַר רַבִּי מָנָא: וְיָאוּת אִלֵּין טָחוֹנַיָּא אָמְרִין: כָּל בַּר נָשׁ וּבַר נָשׁ, זַכְוָתֵיהּ גּוֹ

[נה] הַמִּנְעָל שֶׁבּוֹ הִכְּתָה אוֹתוֹ.

[נו] הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל הַתֵּבָה הָיָה נָתוּן תּוֹךְ אֶצְבְּעוֹתָיו שֶׁל אָבִיו.

[נז] כֵּיוָן שֶׁהִתְעוֹרֵר אָבִיו מִשְּׁנָתוֹ, עָלָה וֶהֱבִיאָהּ לָהֶם.

[נח] וְכִי אֶמְכֹּר לָכֶם אֶת כִּבּוּד אֲבוֹתַי בְּמַטְבְּעוֹת? (רָצָה רַק מֵאָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵהַשָּׂכָר עַל הַמִּצְוָה)

[נט] כַּאֲשֶׁר הוּא יוֹצֵא מִבֵּית הַוַּעַד, אֲנִי רוֹצָה לִרְחֹץ רַגְלָיו בְּמַיִם וּלְשְׁתּוֹת מֵהֶן, וְהוּא לֹא מַרְשֶׁה לִי.

קוּפְּתֵיהּ. אִמֵּיהּ דְּרַבִּי טַרְפוֹן אָמְרָה לוֹן אָכֵן וַאֲגִיבְנַתָּהּ אָכֵן, אִמֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרָה לוֹן אָכֵן וַאֲגִיבְנֵיהּ אָכֵן.

רַבִּי זְעִירָא הֲוָה מְצַטַּעַר, וְאָמַר: ׳הַלְוַאי הֲוָה לִי אַבָּא וְאִמָּא דְּאוֹקְרִינוּן וְאִירַת גַּן עֵדֶן׳. כַּד שְׁמַע אִלֵּין תְּרֵין אוּלְפָנַיָּא אָמַר: בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּלֵית לִי לָא אַבָּא וְלָא אִמָּא. לָא כְּרַבִּי טַרְפוֹן הֲוִינָא יָכֵיל עָבֵיד, וְלָא כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל הֲוִינָא מְקַבְּלָהּ עָלַי.

אָמַר רַבִּי אָבוּן: פָּטוּר אֲנִי מִכִּבּוּד אָב וָאֵם. אָמְרִין: כַּד עִבְּרַת בֵּיהּ אִמֵּיהּ, מָיֵית אֲבוּהִי; כַּד יְלִידְתֵּיהּ, מִיתַת.

יֵשׁ שֶׁהוּא מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם, וְיֵשׁ שֶׁהוּא כּוֹדְנוֹ לָרֵחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן.

כֵּיצַד הוּא מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם? חַד בַּר נָשׁ הֲוָה מַייכִיל לְאָבִיו תַּרְנְגוֹלִין פְּטוּמִין. חַד זְמַן אֲמַר לֵיהּ אָבִיו: בְּרִי, אִלֵּין מִנָּן לָךְ? אֲמַר לֵיהּ: סָבָא סָבָא! אֲכוֹל וַאֲדֵישׁ, דְּכַלְבַּיָּא אָכְלִין וּמַדְשִׁין. נִמְצָא מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם.

כֵּיצַד כּוֹדְנוֹ בָּרֵחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן? חַד בַּר נָשׁ הֲוָה טָחִין בְּרֵיחַיָּא. אֲתָא מְצָוְתָא לְטָחוֹנַיָּא. אֲמַר לֵיהּ: אַבָּא, עוֹל וּטְחוֹן תַּחְתַּי. אִין מָטַת מִבַּזָּיָה – טָב לִי אֲנָא וְלָא אַתְּ. אִין מָטַת מִילְקֵי – טָב לִי אֲנָא וְלָא אַתְּ. וְנִמְצָא כּוֹדְנוֹ לָרֵיחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן.

"אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ" (וַיִּקְרָא יט, ג). וְנֶאֱמַר (דְּבָרִים ו, יג): "אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא" – הִקִּישׁ מוֹרָא אָב וָאֵם לְמוֹרָא הַמָּקוֹם. נֶאֱמַר (שְׁמוֹת כא, יז): "וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת". וְנֶאֱמַר (וַיִּקְרָא כד, טו): "אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ" – הִקִּישׁ קְלָלַת אָב וָאֵם לִקְלָלַת הַמָּקוֹם. אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר מַכֵּה כְּלַפֵּי לְמַעְלָה. וְכֵן בְּדִין, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלָשְׁתָּן שָׁתְפִין בּוֹ.

אֵי זֶהוּ מוֹרָא? לֹא יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ, וְלֹא מְדַבֵּר בִּמְקוֹמוֹ, וְלֹא סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו. אֵי זֶהוּ הַכִּבּוּד? מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה, מַלְבִּישׁ וּמַנְעִיל, וּמַכְנִיס וּמוֹצִיא. וּמִן דְּמַאן? חוּנָה בַּר חִיָּה אָמַר: מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה בַּר בָּא פְּלִיגָא. דְּאָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא: תָּנֵי רַבִּי יוּדָן בַּר בְּרַתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, דְּתָנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: גָּדוֹל הוּא כִּבּוּד אָב וָאֵם, שֶׁהֶעֱדִיפוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יוֹתֵר מִכְּבוֹדוֹ! נֶאֱמַר כָּאן (שְׁמוֹת כ, יב): "כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ". וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (מִשְׁלֵי ג, ט): "כַּבֵּד אֶת יְיָ מֵהוֹנֶךָ". בַּמָּה אַתְּ מְכַבְּדוֹ? "מֵהוֹנֶךָ". מַפְרִישׁ לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמַעְשַׂר עָנִי וְחַלָּה, וְעוֹשֶׂה סֻכָּה וְלוּלָב, שׁוֹפָר וּתְפִלִּין וְצִיצִית, מַאֲכִיל אֶת הָרְעֵבִים וּמַשְׁקֶה אֶת הַצְּמֵאִים. אִם יֵשׁ לְךָ – אַתְּ חַיָּב בְּכָל אֵלּוּ. וְאִם אֵין לְךָ – אֵין אַתְּ חַיָּב בְּאַחַת מֵהֶן. אֲבָל כְּשֶׁהוּא בָּא אֵצֶל כִּבּוּד אָב וָאֵם: בֵּין שֶׁיֵּשׁ לְךָ, בֵּין שֶׁאֵין לְךָ – "כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ", אֲפִלּוּ אַתְּ מְסַבֵּב עַל הַפְּתָחִים.

רַב אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא: כְּתִיב (מִשְׁלֵי ה, ו): "אֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפַלֵּס נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיהָ לֹא תֵדָע" – טִלְטֵל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל עוֹשֵׂי מִצְוָה, כְּדֵי שֶׁיִּהוּ עוֹשִׂין אוֹתָם בֶּאֱמוּנָה[o]. רַב אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק: כְּתִיב (מִשְׁלֵי ד, כג): "מִכָּל

---

[o](וְלֹא לְשֵׁם שָׂכָר)

מִשְׁמָר נְצֹר לִבֶּךָ כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים״ – מִכָּל מַה שֶׁאָמַרְתִּי לָךְ בַּתּוֹרָה תִּשְׁמֹר, שֶׁאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ מֵאֵי זֶה מֵהֶן יוֹצֵא לָךְ חַיִּים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא: הִשְׁוָה הַכָּתוּב מִצְוָה קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת, לְמִצְוָה חֲמוּרָה מִן הַחֲמוּרוֹת. מִצְוָה קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת – זוֹ שִׁלּוּחַ הַקֵּן. וּמִצְוָה חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת – זוֹ הִיא כִּבּוּד אָב וָאֵם. וּבִשְׁתֵּיהֶן כְּתִיב: ׳אֲרִיכוּת יָמִים׳. אָמַר רַבִּי אָבוּן: מָה אִם דָּבָר שֶׁהוּא כִּפְרִיעַת חוֹב[סא], כְּתִיב בּוֹ (דְּבָרִים ה, טז): ״לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּלְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ״ – דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֶסְרוֹן כִּיס וְסִכּוּן נְפָשׁוֹת, לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אָמַר רַבִּי לֵוִי: וְהַהִיא דְּרַבָּנִין:

(כִּבּוּד הוֹרִים שֶׁגִּדְּלוּהוּ)[סא]

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין קוֹרִין בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, אֲבָל שׁוֹנִין בָּהֶן וְדוֹרְשִׁין בָּהֶן. וְאִם צָרִיךְ לוֹ דָּבָר לִבְדִּיוֹק - בּוֹדֵק. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ - 'אֵין קוֹרִין בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מִפְּנֵי שִׁטְרֵי הֶדְיוֹטוֹת'? שֶׁיֹּאמְרוּ: בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ אֵין קוֹרִין, קַל וָחֹמֶר בִּשְׁטָרֵי הֶדְיוֹטוֹת.

ב. הָיוּ כְתוּבִין תַּרְגּוּם בְּכָל לָשׁוֹן - מַצִּילִין אוֹתָן וְגוֹנְזִין אוֹתָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מַצִּילִין אוֹתָן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה וְהָלַךְ אַבָּא חֲלַפְתָּא אֵצֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְטִבֶּרְיָא, וּמְצָאוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן הַנָּזוּף, וּבְיָדוֹ סֵפֶר אִיּוֹב תַּרְגּוּם, וְהָיָה קוֹרֵא בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי חֲלַפְתָּא: זָכוּר הָיִיתִי בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, אֲבִי אָבִיךָ, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל גַּב מַעֲלָה בְּהַר הַבַּיִת, וְהֵבִיאוּ לְפָנָיו סֵפֶר אִיּוֹב תַּרְגּוּם, וְאָמַר לַבַּנַּאי: 'תְּגַנְזוּהוּ תַּחַת הַנִּדְבָךְ'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שָׁלַח רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּגְנָזוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: עֲרֵבָה שֶׁל טִיט כָּפָה עָלָיו. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בַּדָּבָר, טִיט לֹא הָיָה בְּהַר הַבַּיִת. וְעוֹד, וְכִי מְאַבְּדִין אוֹתָהּ בַּיָּד? אֶלָּא מַנִּיחִין אוֹתָהּ בְּמָקוֹם הַתָּרְפָּה וְהֵן מִתְאַבְּדִין מֵאֲלֵיהֶן.

ג. הָיוּ כְתוּבִין בְּסֵם, בְּסִקְרָא, בְּקוֹמוֹס, בְּקַנְקַנְתּוֹם - מַצִּילִין אוֹתָן וְגוֹנְזִין אוֹתָן. הַבְּרָכוֹת וְהַקְּמֵעוֹת. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מֵאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם וּמֵעִנְיָנוֹת הַרְבֵּה שֶׁבַּתּוֹרָה - אֵין מַצִּילִין אוֹתָן, אֶלָּא נִשְׂרָפִין בִּמְקוֹמָן. מִכָּאן אָמְרוּ: כּוֹתְבֵי בְּרָכוֹת כְּשׁוֹרְפֵי תּוֹרָה. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד בְּצִידֹן שֶׁהָיָה כּוֹתֵב בְּרָכוֹת, וְאָמְרוּ עָלָיו לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְהָלַךְ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְבוּדְקוֹ, כְּשֶׁהָיָה עוֹלֶה בַּסֻּלָּם הִרְגִּישׁ בּוֹ, נָטַל טוּמוֹס שֶׁל בְּרָכוֹת וּנְתָנוֹ לְתוֹךְ סֵפֶל שֶׁל מַיִם. בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: 'עֹנֶשׁ הָאַחֲרוֹן קָשֶׁה מִן הָרִאשׁוֹן'.

הַשָּׁלֵם

ד. הַגִּלְיוֹנִים וְסִפְרֵי מִינִים - אֵין מַצִּילִין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלֵקָה, אֶלָּא נִשְׂרָפִין בִּמְקוֹמָן, הֵן וְאַזְכָּרוֹתֵיהֶן. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: בַּחוֹל - קוֹדֵר אֶת אַזְכָּרוֹתֵיהֶן וְגוֹנְזָן, וְשׁוֹרֵף אֶת הַשְּׁאָר. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: אֲקַפֵּחַ אֶת בָּנַי, שֶׁאִם יָבוֹאוּ לְיָדִי - שֶׁאֶשְׂרוֹף, הֵם וְאַזְכָּרוֹתֵיהֶן. שֶׁאֲפִלּוּ הָרוֹדֵף רוֹדֵף אַחֲרָיו לְהוֹרְגוֹ וְנָחָשׁ רָץ אַחֲרָיו לְהַכִּישׁוֹ, נִכְנָס לְבֵית עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאֵינוֹ נִכְנָס לְבָתֵּיהֶן שֶׁל אֵלּוּ, שֶׁהֲלָלוּ אֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ וְכוֹפְרִין בּוֹ וְהֲלָלוּ מַכִּירִין וְכוֹפְרִין בּוֹ, וַעֲלֵיהֶן אָמַר הַכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נז, ח): "וְאַחַר הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה שַׂמְתָּ זִכְרוֹנֶךָ" וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מַה אִם לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אָמְרָה תּוֹרָה: שְׁמִי שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדֻשָּׁה יִמָּחֶה עַל הַמַּיִם, סְפָרִים הַלָּלוּ שֶׁמַּטִּילִין אֵיבָה בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיִּמָּחוּ, הֵן וְאַזְכָּרוֹתֵיהֶן. וַעֲלֵיהֶן אָמַר הַכָּתוּב (תְּהִלִּים קלט, כא): "הֲלֹא מְשַׂנְאֶיךָ ה' אֶשְׂנָא" וְגוֹ'; כְּשֵׁם שֶׁאֵין מַצִּילִין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלֵקָה - כָּךְ אֵין מַצִּילִין אוֹתָן, לֹא מִן הַמַּפֹּלֶת וְלֹא מִן הַמַּיִם, וְלֹא מִכָּל דָּבָר הַמְאַבֵּד אוֹתָן.

ה. סֵפֶר שֶׁאָחֲזוֹ הָאוּר בְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד - נוֹטְלוֹ וּמִתְכַּסֶּה בּוֹ, אִם כָּבְתָה - כָּבְתָה. כְּלִי שֶׁאָחֲזוֹ הָאוּר בְּרֹאשׁ אֶחָד - כּוֹפְלוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אִם כָּבְתָה - כָּבְתָה. סֵפֶר שֶׁנָּפַל לַתַּנּוּר - מְטַמֵּא אֶת הַתְּרוּמָה. מְכַבִּין אֶת הַדְּלֵקָה וְאֵין מְכַבִּין לְהַצִּיל אֶת הַתְּרוּמָה. יָפֶה כֹּחַ הַקֹּדֶשׁ מִכֹּחַ הַתְּרוּמָה, שֶׁהַקֹּדֶשׁ מַצִּיל אֶת כֻּלּוֹ, תְּרוּמָה אֵין מַצִּיל אֶלָּא כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּצִּיל בַּחֻלִּין.

ו. מַצִּילִין מִיּוֹם-טוֹב לַשַּׁבָּת, אֲבָל לֹא מִשַּׁבָּת לְיוֹם-טוֹב, וְלֹא מִשַּׁבָּת לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְלֹא מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים לַשַּׁבָּת, וְלֹא מִשַּׁבָּת זוֹ לְשַׁבָּת אַחֶרֶת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִיּוֹם-טוֹב לַחוֹל. חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּרֹאשׁ הַגַּג, מֵבִיא כְּלִי אַחֵר וּמַנִּיחַ תַּחְתֶּיהָ, וְלֹא יְהֵא מֵבִיא כְּלִי אַחֵר וְקוֹלֵט, כְּלִי אַחֵר וּמְצָרֵף, וְלֹא יִקְלֹט וְאַחַר כָּךְ יַזְמִין, אֶלָּא מַזְמִין וְאַחַר כָּךְ יִקְלֹט. הִצִּיל פַּת נְקִיָּה - אֵין

תוֹסֶפְתָּא

רַשַּׁאי לְהַצִּיל פַּת הַדְּרָאָה. פַּת הַדְּרָאָה - רַשַּׁאי לְהַצִּיל נְקִיָּה. וְאֵין מַעֲרִימִין בְּכָךְ. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲרִימִין בְּכָךְ.

ז. אֵין מַצִּילִין אֶת הַמֵּת מִפְּנֵי הַדְּלֵקָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן לָקִישׁ: שָׁמַעְתִּי, שֶׁמַּצִּילִין אֶת הַמֵּת מִפְּנֵי הַדְּלֵקָה. שָׁכַח פַּת בַּתַּנּוּר, וְקָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם - מַצִּילִין מִמֶּנּוּ מָזוֹן שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת, וְאוֹמֵר לַאֲחֵרִים: בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם, בִּלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה עִמָּהֶם חֶשְׁבּוֹן אַחַר הַשַּׁבָּת. וּכְשֶׁהוּא רוֹדֶה - רוֹדֶה בְּסַכִּין, אֲבָל לֹא בְּמַרְדֵּה.

ח. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פּוֹרְסִין עוֹר שֶׁל גְּדִי עַל גַּבֵּי שִׂדָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל שֶׁאָחַז בָּהֶן אֶת הָאוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחָרֵךְ. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

ט. נָכְרִי שֶׁבָּא לְכַבּוֹת, אֵין אוֹמְרִים לוֹ: ׳כַּבֵּה׳ וְ׳אַל תְּכַבֵּה׳. מַעֲשֶׂה שֶׁנָּפְלָה דְּלֵקָה בַּחֲצֵרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן סִימַאי בְּשִׁיחִין, וּבָאוּ אַנְשֵׁי גַסְטְרָא שֶׁל צִפּוֹרִי לְכַבּוֹתָהּ, וְלֹא הִנִּיחָן. יָרְדוּ גְּשָׁמִים וְכִבּוּ, אָמְרוּ חֲכָמִים: לֹא הָיָה צָרִיךְ, אַף עַל פִּי כֵן, לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת שָׁלַח לָהֶם סְלַע לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּלְאַפַּרְכּוּס שֶׁבָּהֶן שָׁלַח חֲמִשִּׁים דִּינָרִים.

י. אֵין מַשְׁכִּירִין כֵּלִים לְנָכְרִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וּבָרְבִיעִי וּבַחֲמִישִׁי - מֻתָּר, אֵין מְשַׁלְּחִין אִגְּרוֹת בְּיַד נָכְרִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וּבָרְבִיעִי וּבַחֲמִישִׁי - מֻתָּר. אָמְרוּ עָלָיו עַל יוֹסֵף הַכֹּהֵן, שֶׁלֹּא נִמְצָא כְּתָב יָדוֹ בְּיַד נָכְרִי מֵעוֹלָם.

יא. מִלֵּא מַיִם לְהַשְׁקוֹת בְּהֶמְתּוֹ - מַשְׁקֶה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל. וְאִם בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל - אָסוּר. לְקֵט עֲשָׂבִים לְהַאֲכִיל בְּהֶמְתּוֹ - מַאֲכִיל אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל. אִם בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל - אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּנָכְרִי שֶׁאֵין מַכִּירוֹ, אֲבָל נָכְרִי שֶׁמַּכִּירוֹ - הֲרֵי זֶה אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁמַּרְגִּילוֹ וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ לְשַׁבָּת אַחֶרֶת, וְכֻלָּם שֶׁעֲשָׂאָן יִשְׂרָאֵל, בֵּין אֲנוּסִין, בֵּין שׁוֹגְגִין, בֵּין מְזִידִין, בֵּין מֻטְעִין - הֲרֵי זֶה אָסוּר.

הַשָּׁלֵם

יב. אֵין מַפְלִיגִין בַּסְּפִינָה בַּיָּם הַגָּדוֹל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לַשַּׁבָּת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּיוֹרֵד לְדָבָר הָרְשׁוּת, אֲבָל בְּיוֹרֵד לִדְבַר מִצְוָה, אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת - מֻתָּר. וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל מְנַת לִשְׁבֹּת, וְאֵינוֹ שׁוֹבֵת. דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, וּמְצוֹר לְצִידֹן, אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת - מֻתָּר.

יג. סְפִינָה הַבָּאָה בַיָּם - אֵין עוֹלִין מִתּוֹכָהּ לַיַּבָּשָׁה, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים, שֶׁהָיוּ בָּאִין בַּסְּפִינָה, וְקָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם. אָמְרוּ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל: מַה אָנוּ לֵירֵד? אָמַר לָהֶם: מֻתָּר, שֶׁצּוֹפָה הָיִיתִי, וְהָיִינוּ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה, אֶלָּא שֶׁנִּטְרְפָה הַסְּפִינָה פְּעָמִים הַרְבֵּה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָשָׂה נָכְרִי אַסְקְלָיָא[1] לֵירֵד בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה אָנוּ לֵירֵד? אָמַר לָהֶם: הוֹאִיל וְלֹא בְּפָנֵינוּ עָשָׂה - מֻתָּרִין אָנוּ לֵירֵד בּוֹ, וְיָרְדוּ בּוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַזְּקֵנִים.

יד. מַלְבֵּן שֶׁל מִטָּה, וְשֶׁל עֲרִיסָה וְנַקְלִיטֵי הַמִּטָּה, לְוָוחִים שֶׁל סְקָבִים וְכַרְעֵי שֻׁלְחָן, וְיַד שֶׁל סַכִּין - הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר. וְאִם הֶחֱזִיר - פָּטוּר. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְקַע. וְאִם תָּקַע - חַיָּב חַטָּאת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הָיוּ רָפִין - נוֹטֵל וּמַחֲזִיר.

טו. מְטַלְטְלִין אֶת הַשּׁוֹפָר לְהַשְׁקוֹת בּוֹ אֶת הַתִּינוֹק. מְטַלְטְלִין אֶת הַקַּרְקֶשׁ וְאֶת הַפִּנְקָס לְתִינוֹק בְּשַׁבָּת. אֵין מְקַרְקְשִׁין, לֹא אֶת הַזּוּג וְלֹא אֶת הַקַּרְקֶשׁ לְתִינוֹק בְּשַׁבָּת. מְטַלְטְלִין אֶת הַפִּנְקָס וְאֶת הַמַּרְאָה לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים, וְאֵין רוֹאִין בַּמַּרְאָה. וְאִם הָיְתָה קְבוּעָה בַּכֹּתֶל - מֻתָּר. אֵין מְטַלְטְלִין, לֹא אֶת הַמַּקֶּבֶת, וְלֹא אֶת הַמַּקְדֵּחַ, וְלֹא אֶת הַקַּשְׁתָּנִיּוֹת, לֹא יָכֶה בַּמַּקֶּבֶת עַל גַּבֵּי מַפָּסֶלֶת, וְלֹא יַקְדִּיחַ בַּקַּשְׁתָּנִיּוֹת, כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בַּחוֹל. כְּלֵי גְלָלִים כְּלֵי אֲבָנִים כְּלֵי

---

[1] סַלָּם אוֹ כֶּבֶשׁ.

תּוֹסֶפְתָּא

אֲדָמָה - הֲרֵי הֵן כְּכָל הַכֵּלִים, וּמְטַלְטְלִין אוֹתָן.

טז. כִּפָּה[2], בֵּין חָקוּק וּבֵין שֶׁאֵינוֹ חָקוּק - מְטַלְטְלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת, וְלֹא אָמְרוּ "חָקוּק" אֶלָּא לְעִנְיַן טֻמְאָה. מְדוֹכָה - אִם יֵשׁ בָּהּ שׁוּם, מְטַלְטְלִין אוֹתָהּ. וְאִם לָאו - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְדוֹכָה קְטַנָּה הַנִּתֶּנֶת עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן - הֲרֵי הִיא כִּקְעָרָה וּמְטַלְטְלִין אוֹתָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: צְרוֹר, וְאֶבֶן הַמְקֻרְזֶלֶת - כַּזַּיִת. כָּאֱגוֹז וְכַבֵּיצָה - נוֹטְלוֹ וּמְקַנֵּחַ בּוֹ אֶת רַגְלָיו. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: מְלֹא הַיָּד.

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק חֲמִשָּׁה עָשָׂר

א. בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה כֵּלִים נִטָּלִין בַּשַּׁבָּת, מִקְצוֹעַ שֶׁל דְּבֶלָה, וְזוֹמָא-לִיסְטְרָא שֶׁל קְדֵרָה, וְסַכִּין קְטַנָּה שֶׁעַל גַּבֵּי הַשֻּׁלְחָן. חָזְרוּ לְהָיוֹת מוֹסִיפִין וְהוֹלְכִין, עַד שֶׁאָמְרוּ: כָּל הַכֵּלִים נִטָּלִין בַּשַּׁבָּת, חוּץ מִן הַמַּסָּר הַגָּדוֹל וְיָתֵד שֶׁל מַחֲרֵשָׁה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הָעִגּוּל שֶׁל סְפִינָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף צִפֹּרֶן גְּדוֹלָה. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ טַלִּית, אֲפִילּוּ תַּרְוָד - אֵין נִטָּלִין אֶלָּא לְצֹרֶךְ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין נִטָּלִין אֶלָּא לְצֹרֶךְ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לְצֹרֶךְ וְשֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ.

ב. דֶּלֶת שֶׁל תֵּבָה וּמִגְדָּל וְשִׁדָּה - נוֹטְלִין וְלֹא מַחֲזִירִין. דֶּלֶת שֶׁל לוּל, וְשֶׁל בֵּית תַּרְנְגוֹלִין - לֹא נוֹטְלִין וְלֹא מַחֲזִירִין. דֶּלֶת מִטָּה שֶׁנִּשְׁבְּרָה - הִיא וּשְׁבָרֶיהָ נִטָּלִין בַּשַּׁבָּת. מַכְבֵּשׁ[3] שֶׁנִּשְׁבַּר - הוּא וּשְׁבָרָיו נִטָּלִין בַּשַּׁבָּת. מְגוּפַת חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה - הִיא וּשְׁבָרֶיהָ נִטָּלִין בַּשַּׁבָּת. לֹא יִסְפּוֹת מִמֶּנָּה שֶׁבֶר, לֹא לִסְמֹךְ בָּהּ כַּרְעֵי מִטָּה וְלֹא לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים. זָרְקָה לָאַשְׁפָּה - הִיא

[2] שֵׁם כְּלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל.

[3] הַגִּרְסָה עַל פִּי הִירוּשַׁלְמִי שַׁבָּת פב ע"ב.

הַשָּׁלֵם

וּשְׁבָרֶיהָ אֵין נִטָּלִין בַּשַּׁבָּת. שִׁבְרֵי תַּנּוּר יָשָׁן - אֵין נִטָּלִין בַּשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נִטָּלִין. הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, עַל שִׁבְרֵי תַּנּוּר יָשָׁן שֶׁנִּטָּלִין בַּשַּׁבָּת, וְעַל כְּסוּיוֹ שֶׁאֵין צָרִיךְ בֵּית יָד. אֵין נוֹטְלִין בְּמוֹט בַּשַּׁבָּת, אֲבָל נוֹטְלִין בִּשְׁנַיִם. שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה - אָסוּר.

ג. קָנֶה שֶׁהִתְקִינוֹ בַּעַל הַבַּיִת לִהְיוֹת פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל בּוֹ. אִם הָיָה קָשׁוּר וְתָלוּי - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בּוֹ. וְאִם לָאו - אֵין פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בּוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְתֻקָּן אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי. מַקֵּל שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מַסְמֵר, לְהְיוֹת נוֹטֵל בּוֹ אֶת הַפַּת מֵאֲפַאפִּירִיוֹת[4] - הֲרֵי הִיא כִּדּוּקָרָן, וּמְטַלְטֶלֶת בְּחָצֵר.

ד. מְטַלְטְלִין אֶת הַמַּשְׁלִיא[5] לְהַעֲלוֹת בָּהּ דְּלִי אוֹ קִיתוֹן שֶׁל דְּבֶלָה. כַּלְכָּלָה - לְיַשֵּׁב עָלֶיהָ תַּרְנְגֹלֶת. בְּהֵמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר - עוֹשִׂין לָהּ פַּרְנָסָה בִּמְקוֹמָהּ, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תָּמוּת.

ה. אֵין מְפַנִּין אֶת הָאוֹצָר בַּתְּחִלָּה בַּשַּׁבָּת. אֲבָל עוֹשֶׂה בּוֹ שְׁבִיל, כְּדֵי שֶׁיִּהֵא נִכְנָס וְיוֹצֵא.

ו. חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁיָּרַד בָּהּ גְּשָׁמִים, וְהָיָה בָּהּ בֵּית אָבֵל אוֹ בֵּית הַמִּשְׁתֶּה, מֵבִיא תֶּבֶן בַּקֻּפָּה וּמְרַדֵּד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִרַדֵּד בְּיָדוֹ וּבַקֻּפָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בַּחוֹל. נְסָרִים שֶׁל בֵּית אוּמָן - אַף עַל פִּי מְשׁוּפִין וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּתֻקָּנִין - מְטַלְטְלִין אוֹתָן.

ז. חֲבָלִים שֶׁל טַבָּחִין, וְטוּמּוֹס שֶׁל שְׁטָרוֹת, וְעוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֲבוּדִין, אִם הִתְקִינָן בַּעַל הַבַּיִת - מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וְאִם לָאו - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עוֹרוֹת

[4] כִּפָּא שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו סְפָרִים וְהוּא שֶׁל עֵץ וְעָגֹל וּמִתְקַפֵּל וְנִסְגָּר וּמִתְפַּשֵּׁט וְנִפְתָּח, וְיֵשׁ שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ שֻׁלְחָן.

[5] מַזְלֵג.

תּוֹסֶפְתָּא

עֲבוּדִין וְשֶׁאֵינָן עֲבוּדִין - מְטַלְטְלִין אוֹתָן. אֲבָל גִּזֵּי צֶמֶר, וַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן, וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן, וּמוֹכִין - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן.

ח. מְטַלְטְלִין אֶת הֶחָדָשׁ בַּשַּׁבָּת, וּמְטַלְטְלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, אֲבָל לֹא בַּגְּבוּלִין. מַעֲלִין אֶת הַמְּדָמֵע בְּאֶחָד וּמֵאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נוֹתֵן עֵינָיו בְּאֶחָד מֵהֶן וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר.

ט. שִׁבְרֵי עֲרֵבָה - לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת פִּי הֶחָבִיּוֹת. שִׁבְרֵי זְכוּכִית - לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת פִּי הַפַּךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁיִּהוּ עוֹשִׂין מֵעֵין מְלַאכְתָּן. שִׁבְרֵי עֲרֵבָה - לְצֹק בְּתוֹכָן מִקְפָּה, שִׁבְרֵי זְכוּכִית - לְצֹק לְתוֹכָן שֶׁמֶן לְתִינוֹק. חָבִית שֶׁנִּתְגַּלָּה, וַאֲבַטִּיחַ שֶׁנִּקַּר - נוֹטְלָן וּמַנִּיחָן בְּמָקוֹם הַמְּצֻנָּע.

י. מְטַלְטְלִין אֶת הֶחָצָב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכָל צְבָיִים. וְאֶת הַחַרְדָּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכָל יוֹנִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְטַלְטְלִין שִׁבְרֵי זְכוּכִית מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכַל נַעֲמִיּוֹת. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אִם כֵּן, יְטַלְטְלוּ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכָל פִּילִין? זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִן הַמּוּכָן - מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ - מְטַלְטְלִין אוֹתָן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִן לַבְּהֵמָה - דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל עַצְמָן אָסוּר לְקַיְּמָן מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת.

יא. חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֵצִים וַחֲבִילֵי זְרָדִין, אִם הִתְקִינָן לְמַאֲכָל בְּהֵמָה - מְטַלְטְלִין אוֹתָן. וְאִם לָאו - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם נִטְּלִין בְּאַחַת יָד - מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וְאִם לָאו - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן.

יב. חֲבִילֵי אֲזוֹב, הַסְּאָה, וְהַקּוֹרָנִית - שֶׁהִכְנִיסָן לָעֵצִים - אֵין אוֹכֵל מֵהֶן בַּשַּׁבָּת. לְמַאֲכָל בְּהֵמָה - אוֹכֵל מֵהֶן. קוֹטֵם וְאוֹכֵל, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְקַטֵּם בִּכְלִי. מוֹלֵל וְאוֹכֵל - וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְמַלּוֹל בִּכְלִי הַרְבֵּה - דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹלֵל בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו וְאוֹכֵל, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְמַלּוֹל בַּיָּדַיִם הַרְבֵּה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בַּחוֹל. וְכֵן בַּחֲמִיתָה[6], וְכֵן בַּפַּגִּים[7], וְכֵן בִּשְׁאָרֵי כָּל הַתַּבְלִין.

יג. שַׁחֲלַיִם שֶׁטָּרְפָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת - נוֹתֵן לְתוֹכָן חֹמֶץ וְשֶׁמֶן. וְאֵין טוֹרְפָן אֶלָּא מֵעֶרֶב, וּמַמְשִׁיךְ אֶת הַחֲמִיתָה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָן. חַרְדָּל שֶׁשָּׁחָקוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - מֵבִיא דְּבַשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ, וְאֵין טוֹרֵף אֶלָּא מְעָרֵב. שׁוּם שֶׁרִסְקוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - מֵבִיא גְּרִיסִין וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ, וְאֵין טוֹרֵף אֶלָּא מְעָרֵב. אֵין כּוֹתְשִׁין אֶת הַמֶּלַח בְּמָדוֹךְ שֶׁל עֵץ, אֲבָל מְרַסְקָן הוּא בְּיַד שֶׁל סַכִּין וּבְעֵץ הַפָּרוּר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. אֵין מְרַסְקִין דְּבֵלָה וּגְרוֹגָרוֹת וְחָרוּבִין לִפְנֵי זְקֵנִים בַּשַּׁבָּת. אֲבָל מְרַסֵּק הוּא בְּיַד שֶׁל סַכִּין וּבְעֵץ הַפָּרוּר, וְאֵין חוֹשֵׁשׁ.

יד. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - מְנַפֵּחַ עַל יָד עַל יָד וְאוֹכֵל, אֲבָל לֹא בַּקְּנוֹן וְלֹא בַּתַּמְחוּי. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - מְנַפֵּחַ בַּקְּנוֹן וּבַתַּמְחוּי, אֲבָל לֹא בַּטַּבְלָא וְלֹא בַּנָּפָה, וְלֹא בַּכְּבָרָה, כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בַּחוֹל. רַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן רַבִּי יַנַּאי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מוֹלְלִין אֶת הַמָּלוּל וּמַצִּיעִין אֶת הַמּוּצָע, וְאוֹפִין אֶת הָאָפוּי, וּמְבַשְּׁלִים אֶת הַמְּבֻשָּׁל.

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק שִׁשָּׁה עָשָׂר

א. אֵין עוֹקְרִין בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מֵרְשׁוּת הָרַבִּים. אֲבָל דּוֹחִין בָּהֶן עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ כֻּלָּן. כּוֹפִין אֶת הַסַּל בִּפְנֵי הָאֶפְרוֹחִים שֶׁיַּעֲלוּ וְשֶׁיֵּרְדוּ עָלֶיהָ, וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ.

ב. כֵּיצַד מְסַיְּעִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם-טוֹב? נוֹפְחִין בְּחוֹטְמוֹ, וְנוֹתְנִין דַּד לְתוֹךְ פִּיו, וְאוֹחֵז בַּוָּלְד שֶׁלֹּא יִפּוֹל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְרַחֲמִין הָיִינוּ עַל בְּהֵמָה

---

[6] בַּגְּמָרָא: 'אֲמִיתָה', וְהוּא שֵׁם שֶׁל צֶמַח בּוֹשְׂמִי.

[7] הַגְּרַ"א גָּרַס: בִּפְנִים.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

טְהוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב. קוֹשְׁרִין אֶת הַטַּבּוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹהֲגִין הָיִינוּ, אַף חוֹתְכִין. טוֹמְנִין אֶת הַשְּׁלָיָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּצַן הַוָּלָד, כְּגוֹן בְּסֵפֶל שֶׁל שֶׁמֶן וּבִכְסוּת, וּבְקֻפָּה שֶׁל תֶּבֶן, וּמְהַלְקְטִין לְמִילָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לֹא הִלְקִיט - חַיָּב מִיתָה. וְכוֹרֵךְ עָלֶיהָ חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִּשְׁתָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִקְשֹׁר. וּמְזַלֵּף עָלֶיהָ אֶת הַחַמִּין. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאָדָם מְזַלֵּף אֶת הַחַמִּין עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ.

ג. כָּל זְמַן שֶׁעוֹסֵק בְּמִילָה - חוֹזֵר אַף עַל צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין אֶת הַמִּילָה, פֵּרֵשׁ, אֵין חוֹזֵר אֶלָּא עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִין בִּלְבַד.

ד. בֶּן שִׁבְעָה - דּוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. בֶּן שְׁמֹנָה - אֵין דּוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. סָפֵק בֶּן שִׁבְעָה, סָפֵק בֶּן שְׁמֹנָה - אֵין דּוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. בֶּן שְׁמֹנָה - הֲרֵי הוּא כְּאֶבֶן, וְאֵין מְטַלְטְלִין אוֹתוֹ. אֲבָל אִמּוֹ שׁוֹחָה עָלָיו וּמֵנִיקָתוֹ. אֵין גּוֹדֵר טֻמְאָה מִן הַמֵּת, לֹא בָּאָדָם וְלֹא בִּכְלִים. אֵין מְטַמֵּא לֹא בַּזִּיבָה וְלֹא בַּצָּרַעַת, אֵין זוֹקֵק לַיִּבּוּם וְאֵינוֹ פּוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם. וְאֵינוֹ מַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה, וְאֵין פּוֹסֵל מִתְּרוּמָה, וְאֵינוֹ נוֹחֵל וְאֵינוֹ מַנְחִיל. פֵּרַשׁ מִמֶּנּוּ אָבִר - הֲרֵי הוּא כְּאֵבֶר מִן הַחַי. וּבָשָׂר - הֲרֵי הוּא כְּבָשָׂר מִן הַחַי. זֶה הַכְּלָל: כָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי - אֵינוֹ לֹא כְּחַי וְלֹא כְּמֵת. מֵת - הֲרֵי הוּא כְּמֵת לְכָל דָּבָר. וְאֵיזֶהוּ בֶן שְׁמֹנָה? כָּל שֶׁלֹּא כָּלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו. רַבִּי אוֹמֵר: סִימָנָיו נִקָּרִין בּוֹ, צִפָּרְנָיו וְשַׂעֲרוֹ שֶׁלֹּא גָּמְרוּ. וּכְדֶרֶךְ שֶׁבֵּן שְׁמֹנָה בָּאָדָם נֵפֶל, כָּךְ בֶּן שְׁמֹנָה בִּבְהֵמָה גַּסָּה נֵפֶל. וְכֵן אַרְבָּעָה בְּדַקָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁשָּׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם בָּאָדָם - אֵינוֹ נֵפֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר יח, טז): "וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה". וְכָל שֶׁשָּׁהָה שְׁמֹנָה יָמִים בַּבְּהֵמָה - אֵינוֹ נֵפֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כב, כז): "וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה" וְגוֹ'.

ה. נִסַּת לָרִאשׁוֹן וָמֵת, לַשֵּׁנִי וָמֵת, לַשְּׁלִישִׁי - לֹא תִנָּשֵׂא; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לַשְּׁלִישִׁי תִּנָּשֵׂא, לִרְבִיעִי לֹא תִנָּשֵׂא. הָיְתָה יוֹלֶדֶת זְכָרִים וְהֵן נִמּוֹלִים וּמֵתִים. מָלָה רִאשׁוֹן וָמֵת, שֵׁנִי וָמֵת, לַשְּׁלִישִׁי - דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁלִישִׁי תָּמוּל, רְבִיעִי לֹא תָמוּל. מַעֲשֶׂה בְּאַרְבַּע אֲחָיוֹת בְּצִפּוֹרִי, שֶׁמָּלָה רִאשׁוֹנָה וָמֵת, שְׁנִיָּה וָמֵת, שְׁלִישִׁית וָמֵת, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר, רְבִיעִית לֹא תָמוּל. אָמַר רַבִּי נָתָן: כְּשֶׁהָיִיתִי בַּמְּדִינָה שֶׁל קִפּוֹטְקְיָא - הָיְתָה שָׁם אִשָּׁה אַחַת שֶׁהָיְתָה יוֹלֶדֶת זְכָרִים וְהֵן נִמּוֹלִין וּמֵתִים. מָלָה רִאשׁוֹן וָמֵת, שֵׁנִי וָמֵת, שְׁלִישִׁי הֵבִיאָתוֹ לְפָנַי, רְאִיתִיו שֶׁהָיָה יָרוֹק. נִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ וְלֹא מָצָאתִי בּוֹ דַּם בְּרִית. אָמְרוּ לִי: מַה אָנוּ לְמוּלוֹ? אָמַרְתִּי לָהֶם: הַמְתִּינוּ לוֹ עַד שֶׁיִּכָּנֵס בּוֹ דָּם. הַמְתִּינוּ לוֹ וּמָלוּהוּ, וְחָיָה. וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ 'נָתָן הַבַּבְלִי' עַל שְׁמִי.

ו. הַמָּשׁוּךְ - צָרִיךְ שְׁיִמּוֹל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מָשׁוּךְ לֹא יִמּוֹל מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְסֻכָּן. אָמְרוּ לוֹ: הַרְבֵּה מָלוּ בִּימֵי בֶן כּוֹזֵיבָא, וְהָיוּ לָהֶם בָּנִים וְלֹא מֵתוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יז, יג): "הָמוֹל יִמּוֹל" - 'אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים'. וְאוֹמֵר (שָׁם יז, יד): "אֶת בְּרִיתִי הֵפַר" - 'לְרַבּוֹת אֶת הַמָּשׁוּךְ'.

ז. מִי שֶׁנּוֹלַד מָהוּל, וְגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּר מָהוּל, וְתִינוֹק שֶׁעָבַר זְמַנּוֹ, וּשְׁאָר כָּל הַנִּמּוֹלִין - אֵין מָלִין אוֹתָן אֶלָּא בַּיּוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּזְמַנּוֹ אֵין מָלִין אוֹתוֹ אֶלָּא בַּיּוֹם. עָבַר זְמַנּוֹ - מָלִין אוֹתוֹ בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הָיָה מְסֻרְבָּל בִּבְשָׂר - רוֹאִין אוֹתוֹ בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְקַשֶּׁה, אִם נִרְאָה עָרֵל - מָלִין אוֹתוֹ, וְאִם לָאו - אֵין מָלִין אוֹתוֹ.

ח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִנַּיִן לְמִילָה שֶׁהִיא בְּמָקוֹם פְּרִי? שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, כג): "וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ"; וְאוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית יז, יד): "וְעָרֵל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ" - 'מִמָּקוֹם שֶׁהַוָּלָד נִכָּר אִם זָכָר אִם נְקֵבָה, מִשָּׁם מָלִין אוֹתוֹ'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מִי שֶׁנּוֹלַד מָהוּל - שֶׁצָּרִיךְ לְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בְּרִית, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עָרְלָה כְּבוּשָׁה, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר כְּשֶׁהוּא מָהוּל, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: צָרִיךְ לְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ.

ט. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עַל מִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוֹל אַחַר שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת - שֶׁהוּא חַיָּב, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל מִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוֹל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתָּה מוֹדֶה בְּמִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוֹל אַחַר שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁהֶחְלִיף אֶת זְמַנּוֹ? אַף מִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוֹל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּמָל בְּשַׁבָּת יְהֵא חַיָּב שֶׁכֵּן הֶחֱלִיף אֶת זְמַנּוֹ! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּמִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוֹל אַחַר שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁאֵינוֹ בְּ׳קוּם מוֹל׳, תֹּאמַר בְּמִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוֹל עֶרֶב שַׁבָּת, וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת, יְהֵא חַיָּב, שֶׁכֵּן בְּ׳קוּם מוֹל׳?! אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: נוֹתָר יוֹכִיחַ! שֶׁמֵּאֵשׁ בְּ׳קוּם אֱכוֹל׳, וְאִם אָכְלוֹ לְמָחָר - הֲרֵי זֶה חַיָּב! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתִּי בְּנוֹתָר שֶׁכֵּן אֵינוֹ בְּ׳קוּם אֱכוֹל בּוֹ בַּיּוֹם׳, תֹּאמַר בְּמִילָה, שֶׁכָּל יוֹם בְּ׳קוּם מוֹל׳?

י. מְפַקְּחִין עַל סְפֵק נְפָשׁוֹת בְּשַׁבָּת, וְהַזְּרִיז - הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח! וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. כֵּיצַד? נָפַל לַיָּם וְאֵין יָכוֹל לַעֲלוֹת, טָבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲלוֹת - יוֹרְדִין וּמַעֲלִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. נָפַל לַבּוֹר וְאֵין יָכוֹל לַעֲלוֹת - עוֹקְרִין לוֹ חוּלְיָא וְיוֹרְדִין וּמַעֲלִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. תִּינוֹק שֶׁנִּכְנַס לַבַּיִת וְאֵין יָכוֹל לָצֵאת - שׁוֹבְרִין דַּלְתוֹת הַבַּיִת, וַאֲפִילוּ הָיוּ שֶׁל אֶבֶן, וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. מְכַבִּין וּמַפְסִיקִין לְדַלֶּקָה בְּשַׁבָּת. וְהַזְּרִיז - הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין.

יא. מִי שֶׁנִּשְׁכּוֹ נָחָשׁ - קוֹרִין לוֹ רוֹפֵא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְשׁוֹחֲטִין לוֹ תַּרְנְגֹלֶת,

הַשָּׁלֵם

וְגוֹזְזִין לוֹ כַּרְשִׁינִין. אוֹכֵל וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: צָרִיךְ לְעַשֵּׂר.

יב. מְחַמִּין חַמִּין לַחוֹלֶה בַּשַּׁבָּת, בֵּין לְהַשְׁקוֹתוֹ וּבֵין לְרַפְּאוֹתוֹ, וְאֵין אוֹמְרִין: ׳הַמְתִּינוּ לוֹ שֶׁמָּא יִחְיֶה׳, אֶלָּא סְפֵקוֹ דּוֹחֶה שַׁבָּת, וְלֹא סָפֵק שַׁבָּת זוֹ, אֶלָּא סָפֵק שַׁבָּת אַחֶרֶת. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁיֵּעָשׂוּ דְּבָרִים בְּנָכְרִים וּבְקַטָּנִים, אֶלָּא בְּגְדוֹלִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. אֵין אוֹמְרִים: ״יֵעָשׂוּ דְּבָרִים הַלָּלוּ עַל פִּי נָשִׁים, עַל פִּי נָכְרִים׳; אֶלָּא מִצְּטָרְפִין דַּעַת יִשְׂרָאֵל עִמָּהֶן.

יג. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִנַּיִן לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁדּוֹחֶה שַׁבָּת? שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לא, יג): ״אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ״; יָכוֹל בְּמִילָה וַעֲבוֹדָה וּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳אַךְ׳ - חֵלֶק; פְּעָמִים שֶׁאַתָּה שׁוֹבֵת, פְּעָמִים שֶׁאִי אַתָּה שׁוֹבֵת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִילָה דּוֹחִין אֶת עָלֶיהָ הַשַּׁבָּת. מִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת לְאַחַר זְמַן! וַהֲרֵי דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה אִם עַל אֵבֶר אֶחָד מִמֶּנּוּ - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, דִּין הוּא שֶׁיִּדְחֶה הַשַּׁבָּת עַל כֻּלּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָ, מַה לְהַלָּן וַדַּאי וְלֹא סָפֵק, אַף כָּאן וַדַּאי וְלֹא סָפֵק. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: וְכִי בְּמַה הֻחֱמִירָה תּוֹרָה, בְּעֲבוֹדָה אוֹ בְּשַׁבָּת? הֻחֱמִירָה בַּעֲבוֹדָה יֶתֶר מִשַּׁבָּת, שֶׁהָעֲבוֹדָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֵין שַׁבָּת דּוֹחָה אוֹתָהּ. וַהֲרֵי דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה עֲבוֹדָה שֶׁדּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת - סָפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחָה אוֹתָהּ, שַׁבָּת שֶׁעֲבוֹדָה דּוֹחָה אוֹתָהּ - אֵינוֹ דִּין שֶׁסָּפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אוֹתָהּ? הָא לָמַדְתָּ, שֶׁסָּפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

יד. רַבִּי אַחָא אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כב, א): ״אִם בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב״ וְגוֹ׳, בַּעַל הַבַּיִת מַהוּ? וַדַּאי אוֹ סָפֵק? הֱוֵי אוֹמֵר: סָפֵק. אִם הוֹרְגִין נֶפֶשׁ לְהַחֲיוֹת נֶפֶשׁ בְּסָפֵק, דִּין הוּא שֶׁיִּדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת לְהַחֲיוֹת נֶפֶשׁ בְּסָפֵק, הָא לֹא נִתְּנוּ מִצְוֹת לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְחָיוֹת בָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יח, ה): ״אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי

תּוֹסֶפְתָּא

בָּהֶם״ – ׳וְחַי בָּהֶן וְלֹא שֶׁיְּמוּת בָּהֶן׳; אֵין לְךָ דָּבָר עוֹמֵד בִּפְנֵי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַגְּזֵרָה, אֲבָל בִּשְׁעַת הַגְּזֵרָה, אֲפִילּוּ מִצְוָה קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת – אָדָם נוֹתֵן נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כב, לב): ״וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי ה׳ מְקַדִּשְׁכֶם״. וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי טז, ד): ״כֹּל פָּעַל ה׳ לַמַּעֲנֵהוּ״.

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק שְׁבִעָה עָשָׂר

א. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי אָמְרוּ נוֹתְנִין לַתְּלוּיָה בְּיוֹם-טוֹב? בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב. לֹא נָתַן לְתוֹכָהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב – לֹא יִתֵּן לְתוֹכָהּ בְּיוֹם-טוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טוֹרֵף אָדָם חָבִית יֵינָהּ בִּשְׁמָרֶיהָ, וְנוֹתֵן לַתְּלוּיָה בְּיוֹם-טוֹב. מְסַנְנִין אֶת הַבִּיצָה בְּסוּדְרִין וּבִכְפִיפָה מִצְרִית. נוֹטֵל בַּכְּבָרָה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הָאֲבוּס. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מְעָרִין לִכְבָרָה בְּשַׁבָּת.

ב. אֵין שׁוֹרִין אֶת הַחִלְתִּית בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּצוֹנֵן – מֻתָּר, בְּחַמִּין – אָסוּר. אֵין מְזַלְּחִין אֶת הַבַּיִת בְּכָל מִינֵי זְלָחִין, אֲבָל מְמַלֵּא חָבִית מַיִם, וְשׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. גּוֹרְפִין מִלִּפְנֵי הַפֶּטֶם וּמְסַלְּקִין לַצְּדָדִין מִפְּנֵי הָרְעִי – דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּאן וְכָאן מְסַלְּקִין לַצְּדָדִין.

ג. הַקֵּשׁ שֶׁיָּשַׁן עָלָיו מֵעֶרֶב שַׁבָּת – מְנַעְנְעוֹ בַּשַּׁבָּת. לֹא יָשַׁן עָלָיו מֵעֶרֶב שַׁבָּת – לֹא יְנַעְנְעוֹ בְּיָדוֹ בַּשַּׁבָּת. מַכְבֵּשׁ שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים שֶׁהִתִּירוּ לִהְיוֹת נוֹטֵל הֵימֶנּוּ אֶת הַכֵּלִים – נוֹטֵל אֶת הַמַּקֵּל וְאֶת הַלְּוָחִים וּמַחְזִירָן לַשִּׁדָּה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כֵּלִים. כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דְּבָרִים הַנִּטָּלִין וּדְבָרִים שֶׁאֵין נִטָּלִין – נוֹטְלוֹ וְנוֹטְלִין הֵימֶנּוּ, וּמַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ.

ד. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַגְבִּיהִין מֵעַל הַשֻּׁלְחָן עֲצָמוֹת וְקִלְפִּין. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְסַלֵּק אֶת הַטַּבְלָא כֻּלָּהּ וּמְנַעֲרָהּ. זְכַרְיָה בֶּן אַבְקִילוֹס לֹא הָיָה נוֹהֵג, לֹא כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְלֹא כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, אֶלָּא נוֹטֵל וּמַשְׁלִיךְ לְאַחַר הַמִּטָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: עַנְוְתָנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקִילוֹס שָׁרְפָה אֶת הַהֵיכָל.

ה. מְקַנְּחִין בִּזְנַב הַסּוּס, וּבִזְנַב הַפָּרָה, וּבִזְנַב שׁוּעָל, וּבַמַּפָּה שֶׁל קוֹצִין, וּבְשֹׁעָר שֶׁל שׁוּעָל, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְקַנֵּחַ בְּיָדוֹ וּבַמַּפָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בַּחוֹל.

ו. פֵּרוֹת שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ – מְלַקֵּט אֶחָד אֶחָד וְאוֹכֵל. נִתְעָרְבוּ לוֹ פֵּרוֹת בְּפֵרוֹת – בּוֹרֵר וְאוֹכֵל בּוֹרֵר וּמַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן; בּוֹרֵר וּמַשְׁלִיךְ לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ. בָּדָק אֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, אוֹ שֶׁלִּקֵּט מִתּוֹכָן עָפָר וּצְרוֹרוֹת – הֲרֵי זֶה חַיָּב.

ז. פַּגָּה שֶׁטָּמְנָהּ בְּתֶבֶן, וְכֵן חֲרָרָה שֶׁטָּמְנָהּ בְּגֶחָלִים, אִם מְגֻלֶּה מִקְצָתָהּ – נוֹטֵל. וְאִם לָאו – אֵינוֹ נוֹטֵל. אֶלְעָזָר בֶּן תַּדַּאי אוֹמֵר: תּוֹחֲבָן בְּשַׁפּוּד אוֹ בְּסַכִּין וְנוֹטְלָן בְּשַׁבָּת.

ח. אֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכְּלִי עַל גַּבֵּי מֵימָיו לְטַהֲרוֹ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין מַשִּׁיקִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלִי אֶבֶן לְטַהֲרָן בְּשַׁבָּת – דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַטְבִּילִין אֶת הַמַּיִם בְּיוֹם-טוֹב, וּמַשִּׁיקִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלִי אֶבֶן לְטַהֲרָן, אֲבָל לֹא לְהַטְבִּילָן. כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה – אֵין מַטְבִּילִין אוֹתָן בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת. אֲבָל מְמַלֵּא הוּא כּוֹס אוֹ דְּלִי אוֹ קְתוֹן לִשְׁתּוֹת, וּמְחַשֵּׁב עֲלֵיהֶן וּמַטְבִּילָן, טוֹבֵל כְּדַרְכּוֹ מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִטֻּמְאָה קַלָּה.

ט. קוֹרֵעַ אָדָם אֶת הָעוֹר שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית שֶׁל יַיִן וְשֶׁל מוּרִיס, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת זְנוּק. אֵין פּוֹתְחִין לְפָסִין סְתוּמוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר.

י אֵין סָכִין אֶת הַכֵּלִים בְּשַׁבִּיל לְיַפּוֹתָן. אִם לְנַאוֹתָן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן – מֻתָּר. לֹא יִתֵּן אָדָם שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי טַבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ לְהִתְעַגֵּל עָלֶיהָ, לְפִי שֶׁאֵין סָכִין, וְאֵין נוֹפְחִין, וְאֵין

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

מַדִּיחִין אֶת הַקְּרָקַע בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת.

יא. הָרוֹחֵץ בַּמְּעָרָה וּבְמֵי טְבֶרְיָא, וְנִסְתַּפֵּג אֲפִלּוּ בְּעֶשֶׂר אַלוּנְטִיאוֹת לֹא יְבִיאֵם בְּיָדוֹ. וְכֵן עֶשְׂרָה בְּנֵי אָדָם בַּמִּדָּה הַזֹּאת, וְאִם צָרִיךְ לָהֶם - מַמְתִּין לָהֶם עַד שֶׁיִּנַּגֵּב וְנוֹטְלָן וּבָא לוֹ. לֹא יִתֵּן אָדָם שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ וְיֵלֵךְ לַמֶּרְחָץ, אֲבָל סָךְ כָּל גּוּפוֹ וּמְקַנֵּחַ כָּל גּוּפוֹ אֵבֶר אֵבֶר. מוֹלִיךְ אָדָם שֶׁמֶן הַרְבֵּה בְּאַלוּנְטִיּוֹת הַרְבֵּה לַמֶּרְחָץ, וְסָךְ כָּל גּוּפוֹ אֵבֶר אֵבֶר וּמְקַנֵּחַ כָּל גּוּפוֹ אֵבֶר אֵבֶר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טְרַקְלִין שֶׁהִסִּיק מֵעֶרֶב שַׁבָּת מְטַיֵּל בְּיוֹם שַׁבָּת, לֹא הִסִּיקוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לֹא יְטַיֵּל בָּהּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

יב. אֵין מְגָרְדִין בְּמִגְרֶדֶת בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר. וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁאִם הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת בְּטִיט וּבְצוֹאָה - מְגָרְדָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יְטַנְּפוּ אֶת כֵּלָיו.

יג. הָרוֹחֵץ בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא, לֹא יְזַלְּפוּ עָלָיו אֲחֵרִים, אֲבָל מְזַלֵּף הוּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף לֹא יְזַלֵּף הוּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמַּרְבֶּה הֶבֶל וּמְכַבֶּה אֶת הַקְּרָקַע, אֲבָל רוֹחֵץ כְּדַרְכּוֹ וְעוֹלֶה.

יד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין הוֹרְגִין אֶת הַמַּאֲכֶלֶת בְּשַׁבָּת, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹסְקִין צְדָקָה לַעֲנִיִּים בְּשַׁבָּת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֲפִלּוּ לְהַשִּׁיא יָתוֹם וִיתוֹמָה, וְאֵין מְשַׁדְּכִין בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, וְאֵין מִתְפַּלְּלִין עַל הַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת; וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

טו. הַמַּפְלֶה אֶת כֵּלָיו - הֲרֵי זֶה מוֹלֵל וְזוֹרֵק, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַהֲרֹג. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: נוֹטֵל וְזוֹרֵק וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִמְלוֹל. לֹא יַפְלֶה אָדָם אֶת כֵּלָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מִפְּנֵי הַכָּבוֹד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בַּחוֹל אֵין עוֹשִׂין אַפְקְטוּזִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מִפְּנֵי הַכָּבוֹד.

הַשָּׁלֵם

טז. לֹא יַשְׁטִיחַ אָדָם אֶת כֵּלָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְנַגְּבָן אֲפִלּוּ מִן הַזֵּעָה. אֵין רָצִים בְּשַׁבָּת כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל, אֲבָל מְטַיֵּל כְּדַרְכּוֹ אֲפִלּוּ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. בְּהֵמָה שֶׁאָכְלָה פֵּרוֹת הַרְבֵּה - מְטַיְּלִין אוֹתָהּ בֶּחָצֵר בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תָּמוּת.

יז. אֵין מְבַקְּרִין אֶת הַמּוּמִין בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת. אִם לִבּוֹ בַּיּוֹם - מְבַקְּרִין אֶת הַמּוּמִין בְּשַׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק שְׁמוֹנָה עָשָׂר

א. כְּתָב הַמְהַלֵּךְ תַּחַת הַצּוּרוֹת וְתַחַת הַדְּיוּקְנָאוֹת - אֵין מִסְתַּכְּלִין בּוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אַף בַּחוֹל אֵין מִסְתַּכְּלִין בְּדְיוּקְנָאוֹת, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, ד): "אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים" וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אִם רָאִיתָ צַדִּיק שֶׁיָּצָא לַדֶּרֶךְ וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לָצֵאת לְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ - הַקְּדִים עַל יָדוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ אַחַר עַל יָדוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא עִמּוֹ בַּדֶּרֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאֲכֵי שָׁלוֹם מְלַוִּין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צא, יא): "כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ" וְגוֹ'. וְאִם רָאִיתָ רָשָׁע שֶׁיָּצָא לַדֶּרֶךְ וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לָצֵאת לְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ - הַקְּדִים עָלָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ אַחַר עָלָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּצֵא עִמּוֹ לַדֶּרֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאֲכֵי שָׁטָן מְלַוִּין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קט, ו): "הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע" וְגוֹ'.

ב. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַשּׁוֹשְׁבִינִין וְכָל בְּנֵי חֻפָּה מְפִיסִין עַל מָנוֹתֵיהֶן, שֶׁאִם הוֹתִירוּ - מַחֲזִירִין לַשְּׁדָה. מֵפִיס אָדָם אֶת אוֹרְחָיו וְאוֹרְחָיו מְפִיסִין זֶה עִם זֶה, כְּדֵי שֶׁיִּטּוֹל חֶלְקוֹ תְּחִלָּה, לֹא שֶׁיִּטּוֹל שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵרוֹ. מוֹנֶה אָדָם אֶת אוֹרְחָיו כַּמָּה בְּפָנִים כַּמָּה בַּחוּץ, וְכַמָּה מָנוֹת צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּקֵן לָהֶם - מִן הַכְּתָב שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֹּתֶל, אֲבָל לֹא מִן הַטַּבְלָא, וְלֹא מִן הַפִּנְקָס, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחוֹל.

תּוֹסֶפְתָּא

ג. מְחַשֵּׁב אָדָם יְצִיאוֹתָיו כַּמָּה הוֹצִיא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְכַמָּה הוֹצִיא לַפּוֹעֲלִין, וְכַמָּה הוֹצִיא לְאוֹרְחִין, מִן הַכֹּתֶל שֶׁהוּא לְשֶׁעָבַר, אֲבָל לֹא מִן הַכֹּתֶל שֶׁהוּא לֶעָתִיד לָבֹא. מוֹצִיא אָדָם מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנוֹתֵן לִפְנֵי הָאוֹרְחִין, כְּגוֹן אֱגוֹזִים תְּמָרִים וּקְלָיוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אוֹ חָסֵר אוֹ יָתֵר.

ד. הַמִּכְתָּבִין שֶׁבַּכְּרַכִּים - אֵין קוֹרִין בָּהֶן, אִם הָיָה דָּבָר שֶׁהוּא צָרִךְ מְדִינָה - מֻתָּר. כָּל חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן, בֵּין שֶׁעָבְרוּ וּבֵין לֶעָתִיד לָבֹא - אֵין מְחַשְּׁבִין אוֹתָן בַּשַּׁבָּת. חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁאֵין אֶלָּא מַה בְּכָךְ - מְחַשְּׁבִין אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת.

ה. לֹא יִטַּיֵּל אָדָם עַל שִׂפַּת שֶׁל מְדִינָה כְּדֵי שֶׁתֶּחֱשַׁךְ וְיִכָּנֵס וְיִרְחוֹץ, וְלֹא עַל הַתְּחוּם כְּדֵי שֶׁתֶּחֱשַׁךְ וְיָבִיא פֵּרוֹת, אֲבָל מַחְשִׁיךְ הוּא לִשְׁמוֹר וּמֵבִיא פֵּרוֹת בְּיָדוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

ו. לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: 'הַנִּרְאֶה שֶׁתַּעֲמֹד עִמִּי לָעֶרֶב'? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: 'הַנִּרְאֶה שֶׁתַּעֲמֹד עִמִּי לָעֶרֶב'? אֵין מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם לְהָבִיא אֶת הַבְּהֵמָה, אִם הָיְתָה חוּץ לַתְּחוּם - קוֹרֵא לָהּ וְהִיא בָּאָה.

ז. מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם לְפַקֵּחַ עַל עִסְקֵי כַּלָּה וְעַל עִסְקֵי מֵת. זֶה הַכְּלָל אָמַר אַבָּא שָׁאוּל: כָּל שֶׁאֲנִי זַכַּאי בַּאֲמִירָתוֹ רַשַּׁאי אֲנִי לְהַחֲשִׁיךְ עָלָיו. וְעַל עִסְקֵי הַמֵּת לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִים, וְאוֹמֵר לוֹ: 'אִם לֹא מָצָאתָ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - הָבֵא מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי'; 'אִם לֹא מָצָאתָ בְּמָנֶה - הָבֵא בְּמָאתַיִם'; רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ סְכוֹם מִקָּח.

ח. נָכְרִי שֶׁהֵבִיא חֲלִילִין בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת - לֹא יִסְפּוֹד בָּהֶן אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אַחֵר - מֻתָּר. עָשׂוּ לוֹ אָרוֹן וְחָפְרוּ לוֹ קֶבֶר - לֹא יִקָּבֵר בּוֹ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אַחֵר - מֻתָּר.

ט. פֵּרוֹת שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לַתְּחוּם וְחָזְרוּ בְּשׁוֹגֵג - יֹאכְלוּ. בְּמֵזִיד - לֹא יֹאכְלוּ. רַבִּי נְחֶמְיָה

הַשָּׁלֵם

אוֹמֵר: חָזְרוּ לִמְקוֹמָן - יֹאכְלוּ. לְמָקוֹם אַחֵר - לֹא יֹאכְלוּ. הֶחְזִירָן חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, בֵּין לִמְקוֹמָן בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר - הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ.

י. כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בָּעִיר, וְכֵן כֵּלִים שֶׁל אֲחֵרִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹךְ הָעִיר - הֲרֵי אֵלּוּ כְּאַנְשֵׁי הָעִיר וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, מַה שֶּׁהֵבִיא נָכְרִי מִחוּץ לַתְּחוּם - לֹא יְזִיזֵם מִמְּקוֹמָן.

יא. נוֹתְנִין כְּלֵי מֵיקָר[8] וּכְלֵי מַתָּכוֹת עַל גַּבֵּי כְּרֵסוֹ שֶׁל מֵת. וּפוֹקְקִין לוֹ אֶת נְקָבָיו, וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה (קֹהֶלֶת יב, ו): "עַד אֲשֶׁר לֹא יֵרָתֵק" וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְאַמֵּץ אֶת עֵינֵי הַמֵּת בְּשַׁבָּת - נוֹפֵחַ יַיִן בְּחוֹטְמוֹ וְנוֹתֵן שֶׁמֶן בִּשְׁנֵי רִיסֵי עֵינָיו, וְהֵן מִתְאַמְּצִין מֵאֲלֵיהֶן. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ קָטָן בֶּן יוֹמוֹ חַי מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, וַאֲפִלּוּ דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֵת אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאָדָם חַי - עוֹסֵק בְּמִצְוֹת, לְפִיכָךְ מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, מֵת - בָּטֵל מִן הַמִּצְוֹת, לְפִיכָךְ אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ קָטָן בֶּן יוֹמוֹ חַי - אֵין מְשַׁמְּרִין אוֹתוֹ, לֹא מִן הַחֻלְדָּה וְלֹא מִן הָעַכְבָּרִים, שֶׁהַכֶּלֶב רוֹאֶה אוֹתוֹ וּבוֹרֵחַ. וַאֲפִלּוּ עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן מֵת מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ מִן הַחֻלְדָּה וּמִן עַכְבָּרִים, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאָדָם חַי מוֹרָאוֹ מָטֵל עַל הַבְּרִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ט, ב): "וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה" וְגוֹ'. מֵת - בָּטֵל מוֹרָאוֹ מִן הַבְּרִיּוֹת.

יב. מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ בַּדֶּרֶךְ - נוֹתֵן כִּיסוֹ לַנָּכְרִי. וְאִם אֵין עִמּוֹ נָכְרִי - מַנִּיחוֹ עַל הַחֲמוֹר. הִגִּיעַ לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה - נוֹטֵל אֶת הַכֵּלִים הַנִּטָּלִים בַּשַּׁבָּת. וְשֶׁאֵינָם נִטָּלִין, מַתִּיר אֶת הַחֲבָלִים וְהַשַּׁקִּים נוֹפְלִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיָה עָלָיו שָׁלִיף[9] מָלֵא - נִכְנַס

---

[8] כֵּלִים שֶׁמְּבִיאִים קְרִירוּת, כְּגוֹן כְּלֵי זְכוּכִית.

[9] שַׂק

תּוֹסֶפְתָּא

תַּחְתָּיו וּמְפָרְקוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּנָכְרִי הַמַּכִּירוֹ, אֲבָל בְּנָכְרִי שֶׁאֵין מַכִּירוֹ - מְהַלֵּךְ אַחֲרָיו עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵיתוֹ.

יג. אֵיזוֹ הַמְרָאָה? כָּל שֶׁמַּרְבִּיצוֹ וְעוֹקֵם אֶת צַוָּארוֹ וְנוֹתֵן מַיִם וְכַרְשִׁינִין כְּאֶחָד. אֵיזֶהוּ הוּא הַלְעָטָה? כָּל שֶׁמַּאֲכִילָהּ מְעֻמָּד, וְנוֹתֵן מַיִם בִּפְנֵי עַצְמָן וְכַרְשִׁינִין בִּפְנֵי עַצְמָן. מְהַלְקְטִין אַוְזִין וְתַרְנְגוֹלִין וְיוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת, נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶן מַיִם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמְּהַלְקְטִין לְיוֹנֵי שׁוֹבָךְ וּלְיוֹנֵי עֲלִיָּה. וְלַצְּפָּרִין שֶׁקִּנְּנוּ בַּטְּפִיחַ וּבַבִּימָה. וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶן מַיִם. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵין מְהַלְקְטִין.

יד. נִדְרֵי שַׁבָּת - מְפִירִין אוֹתָן בְּשַׁבָּת. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ נִדְרֵי שַׁבָּת מְפִירִין אוֹתָן בְּשַׁבָּת? שֶׁאִם חָשְׁכָה וְלֹא הֵפֵר - אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.

טו. הַמְשַׁמֵּר זְרָעִים מִפְּנֵי עוֹפוֹת, וּמִקְשָׁאוֹת מִפְּנֵי חַיּוֹת - מְשַׁמֵּר כְּדַרְכּוֹ בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְסַפֵּק, וְלֹא יְרַקֵּד, וְלֹא יַטְפִּיחַ, כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בְּחוֹל.

טז. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לִשְׁמוֹר לוֹ אֶת הַפָּרָה וְלִשְׁמוֹר לוֹ אֶת הַתִּינוֹק - לֹא יִתֵּן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבָּת, לְפִיכָךְ אֵין אַחֲרָיוּתוֹ עָלָיו בְּשַׁבָּת. אִם הָיָה שְׂכִיר שַׁבָּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שָׁבוּעַ - נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבָּת, לְפִיכָךְ אַחֲרָיוּתוֹ עָלָיו בְּשַׁבָּת. לֹא יֹאמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל שַׁבָּת׳, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל עֲשָׂרָה יָמִים׳.

יז. לֹא עוֹלִין בָּאֵילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְטַפְּחִין, וְלֹא מְרַקְּדִין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. מָבוֹי שֶׁגָּבוֹהַּ מֵעֲשָׂרִים אַמָּה יוֹתֵר מִפְּתִחוֹ שֶׁל הֵיכָל - יְמַעֵט, כְּיַצַּד עוֹשֶׂה? מַנִּיחַ קוֹרָה מִשְּׁפַת עֶשְׂרִים וּלְמַטָּה. וְהָרָחָב מֵעֲשָׂר אַמּוֹת מִפְּתִחוֹ שֶׁל הֵיכָל - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. כְּיַצַּד מְמַעֲטוֹ? עוֹשֶׂה לוֹ פַּס וּמְמַעֲטוֹ עַד עֶשְׂרִים אַמָּה. מָבוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁרָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת - הֲרֵי זֶה אֵין צָרִיךְ לְמַעֵט.

ב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֶכְשֵׁר מָבוֹי בַּלְחָיַיִם. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָלַךְ אֵצֶל רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פְּרִידָה לְאוּבְלִין, וּמָצָא שֶׁיּוֹשֵׁב בְּמָבוֹי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא לֶחִי אֶחָד. אָמַר לוֹ: בְּנִי! עֲשֵׂה לֶחִי אַחֵר. אָמַר לוֹ: וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ? אָמַר לוֹ: יְסָתֵם, וּמַה רְאָיָה לַשַּׁבָּת בְּכָךְ?

ג. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּלוּם. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל רָחָב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעֶשֶׂר אַמּוֹת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֶחִי וְקוֹרָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֶחִי אוֹ קוֹרָה. קוֹרָה הַיּוֹצֵאת מִכֹּתֶל זֶה וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בְּכֹתֶל זֶה. וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת, אַחַת יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה וְאַחַת יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה, וְאֵינָן נוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ, פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, שְׁלֹשָׁה - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. אַרְבָּעָה צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת הַמַּתְאִימוֹת, לֹא בְּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ וְלֹא בְּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ, אִם מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ טֶפַח - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְאָרְכּוֹ שִׁלְשָׁה - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.

ד. הָיוּ שְׁתֵּי קוֹרוֹת קְטַנּוֹת יוֹצְאוֹת מִן הַכֹּתֶל, מְבַדְּלוֹת זוֹ מִזּוֹ, וּמְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ טֶפַח; רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יוֹשֵׁב לְאָרְכּוֹ שִׁלְשָׁה טְפָחִים.

ה. הָיָה אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה; רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֶלְיוֹנָה כְּאִלּוּ הִיא לְמַטָּה, וְאֶת הַתַּחְתּוֹנָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

כְּאִלּוּ הִיא לְמַעְלָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, וְהַתַּחְתּוֹנָה לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים.

ו. הָיְתָה זוֹ יוֹצֵאת מִכֹּתֶל זֶה, וְזוֹ יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה, אוֹ שֶׁהָיְתָה יוֹצֵאת מִכֹּתֶל זֶה וְאֵין מַגַּעַת בְּכֹתֶל אַחֵר, אוֹ שֶׁהָיְתָה רְחָבָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד וּקְצָרָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד, אִם יֵשׁ שָׁם שִׁלְשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַרְבָּעָה. הָיְתָה יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה וּמַגַּעַת בְּכֹתֶל אַחֵר, אִם גְּבוֹהָה הֵימֶנּוּ שִׁלְשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. עֲשׂוּיָה מִדְּרוֹן וּמְקֻבֶּלֶת אֲרִיחַ בָּנוּי, אִם יוֹשֵׁב כְּדַרְכּוֹ עָלֶיהָ - אֵין צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ צַד הַשֵּׁנִי, וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ צַד הַשֵּׁנִי.

ז. הָעוֹשֶׂה לְחָיַיִם לְמָבוֹי גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ שִׁלְשָׁה טְפָחִים אוֹ מְשׂוּכִים מִן הַכֹּתֶל שִׁלְשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. מָבוֹי הַמְקֹרֶה מְרוּחַ אַחַת, וְהִדְלָה עָלָיו אֶת הַגֶּפֶן, וְאֶת הַדְּלַעַת, וְאֶת הַקִּסּוֹם, מְרוּחַ אַחֶרֶת - אֵין צָרִיךְ כְּלוּם. עָשָׂה לְחָיַיִם לְמָבוֹי גְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ שִׁלְשָׁה טְפָחִים, אוֹ מְשׂוּכִין מִן הַכֹּתֶל שִׁלְשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. אַבְנֵי בִנְיָן הָיוּ יוֹצְאוֹת מִן הַכֹּתֶל, וּבִין זוֹ לְזוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים - אֵין צָרִיךְ לֶחִי וְקוֹרָה אוֹתוֹ מָקוֹם. אַבְנֵי גְּדֵר הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגָּדֵר מֻבְדָּלוֹת זוֹ מִזּוֹ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ לֶחִי אַחַר. שְׁלֹשָׁה - צָרִיךְ לֶחִי אַחַר.

ח. כֹּתֶל שֶׁצִּדּוֹ אֶחָד כָּנוּס מֵחֲבֵרוֹ, בֵּין שֶׁנִּרְאָה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, וּבֵין שֶׁנִּרְאָה מִבִּפְנִים וְשָׁוֶה מִבַּחוּץ - נִדּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי. הָיְתָה קֶרֶן זָוִית זוֹ יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה, וְקֶרֶן זָוִית יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה - נִדּוֹנִית כִּלְחָיַיִם. עָשָׂה לֶחִי לְמָבוֹי - אֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי מָבוֹי.

ט. עוֹשִׁין פַּסִּין לַבּוֹרִיּוֹת, אַרְבָּעָה דְּיוֹמְדִין נִרְאִין כִּשְׁמוֹנָה, הָיְתָה שָׁם אֶבֶן אַחַת מְרֻבַּעַת - רוֹאִין כְּאִלּוּ שֶׁתֶּחֱלַק, וְיֵשׁ בָּהּ אַמָּה לְכָאן וְאַמָּה לְכָאן - נִדּוֹן מִשּׁוּם דְּיוֹמָד, וְאִם לָאו - אֵין נִדּוֹן מִשּׁוּם דְּיוֹמָד. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר:

הַשָּׁלֵם

הָיְתָה עֲגֻלָּה, רוֹאִין אוֹתָהּ, שֶׁאִם תֶּחְקֹק, וְיֵשׁ בָּהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים מִצַּד זֶה, וְשִׁשָּׁה טְפָחִים מִצַּד זֶה, כִּדְיוֹמְדִין - נִדּוֹנִית כְּפַסִּין.

י. וְכַמָּה יְהֵא בֵּינֵיהֶן? כִּמְלֹא שְׁתֵּי רְבָקוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ בָּקָר. כַּמָּה רֹאשָׁהּ וְרָחְבָּהּ שֶׁל פָּרָה? שְׁתֵּי אַמּוֹת. עָבְיָהּ שֶׁל פָּרָה - אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אַמָּה, שֶׁהֵן כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה אַמָּה. כַּמָּה הֵן מְקֹרָבִין? כְּדֵי רֹאשָׁהּ וְרָחְבָּהּ שֶׁל פָּרָה, וְכַמָּה הֵן מְרֻחָקִין? אֲפִלּוּ כּוֹר אֲפִלּוּ כוֹרַיִם - מֻתָּר, וּבִלְבַד שֶׁיַּרְבֶּה בַּפַּסִּין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית סָאתַיִם - מֻתָּר. יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם - אָסוּר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: אִי אַתָּה מוֹדֶה בַּדִּיר, וְסַהַר, וּמְקֻצֶּה, וְחָצֵר, אֲפִלּוּ בֵּית חֲמֵשֶׁת כּוֹרִים וּבֵית עֲשָׂרָה כּוֹרִים שֶׁהוּא מֻתָּר? אָמַר לָהֶם: זוֹ מְחִיצָה, וְאֵלּוּ פַּסִּין. אַף זוֹ, רָצָה לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים - עוֹשֶׂה. וְאִם רָצָה לְרַבּוֹת - יְרַבֶּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בּוֹר שֶׁהוּא בֵּית סָאתַיִם עַל בֵּית סָאתַיִם - אֵינוֹ מֻתָּר. וְלֹא אָמְרוּ לְהַרְחִיב, אֶלָּא כְּדֵי רֹאשָׁהּ וְרָחְבָּהּ שֶׁל פָּרָה בִּלְבַד.

יא. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ וּנְמוּכָה מֵרוּחַ אַחַת - רוֹאִין אֶת הַנָּמוּךְ כְּאִלּוּ הוּא פֶּתַח, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא הַנָּמוּךְ יֶתֶר עַל הַגְּבוֹהָה. הָיְתָה נְמוּכָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ וּגְבוֹהָה מֵרוּחַ אַחַת - אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה, אֶלָּא לַגְּבוֹהָה בִּלְבַד. הָיָה שָׁם אִילָן אוֹ גָּדֵר אוֹ מְחִיצַת הַקָּנִים - נִדּוֹנִין כְּפַסִּין.

יב. הָיְתָה חָצֵר פְּתוּחָה לְבֵינֵיהֶם, שֶׁרֹאשָׁהּ אֶחָד נִכְנָס לְבֵין הַפַּסִּין, מְתוּכָהּ לְבֵין הַפַּסִּין וּמִבֵּין הַפַּסִּין לְתוּכָהּ - מֻתָּר לְטַלְטֵל, אֲבָל שְׁתַּיִם - אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, אֲבָל עֵרְבוּ - מֻתָּר. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּבָא אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׁין פַּסִּין אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים בִּלְבַד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לַכֹּל עוֹשִׁין פַּסִּין חוּץ מִבּוֹר הַיָּחִיד בִּלְבַד.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. שַׂיָּרָה שֶׁחָנְתָה בַּבִּקְעָה וְהִקִּיפוּהָ בְּאָכְפִּין, בַּעֲבִיטִין, בִּשְׁלִיפוֹת, וּבַקָּנִין, וּבַקּוֹלְחוֹת, אֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה חֲבָלִים, זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין גָּמָל לְגָמָל כִּמְלֹא גָּמָל, וּבֵין עָבִיט לְעָבִיט כִּמְלֹא עָבִיט, וּבֵין אִיכּוּף לְאִיכּוּף כִּמְלֹא אִיכּוּף. מַקִּיפִין בַּקָּנִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַגְּדִי.

ב. נִמְצֵאתָ אַתָּה אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ מִדּוֹת בַּמִּחְצוֹת: כָּל שֶׁהוּא פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה - צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזַדַּקֵּר הַגְּדִי בְּבַת רֹאשׁ. כָּל שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה, וּמִשְּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה - צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין זֶה לָזֶה כִּמְלוֹאוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא פָּרוּץ כָּעוֹמֵד. וְאִם הָיָה הַפָּרוּץ מְרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד - אַף כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד אָסוּר. כָּל שֶׁהוּא אַרְבָּעָה, וּמֵאַרְבָּעָה עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת - צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין זֶה לָזֶה כִּמְלוֹאוֹ, שֶׁיְּהֵא פָּרוּץ כָּעוֹמֵד. וְאִם הָיָה פָּרוּץ כָּעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד - מֻתָּר. כְּנֶגֶד הַפָּרוּץ - אָסוּר. וְאִם הָיָה הָעוֹמֵד מְרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ, כְּנֶגֶד הַפָּרוּץ - מֻתָּר. נִפְרְצָה בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר - אָסוּר. הָיָה שָׁם קָנִים דּוֹקְרָנִים וְעָשָׂה לָהֶם פֵּאָה מִלְמַעְלָה, אֲפִלּוּ בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר - מֻתָּר.

ג. שַׂיָּרָה שֶׁשָּׂרְתָה בְּתֵל גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְנָקַע עָמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְגִנָּה מֻקֶּפֶת גָּדֵר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁיְּמַלְּאוּ אֶת כֻּלָּהּ, וְלֹא שִׁירוּ בָּהּ בֵּית סָאתַיִם פָּנוּי. אִם אֵין בְּכֻלָּהּ בֵּית סָאתַיִם - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יְמַלְּאוּ אֶת כֻּלָּהּ. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִשְּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ, וּנְמוּכָה מֵרוּחַ אַחַת - רוֹאִין אֶת הַנָּמוּךְ כְּאִלּוּ הוּא פָּתַח, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא נָמוּךְ יוֹתֵר עַל הַגְּבוֹהָה. הָיְתָה נְמוּכָה מִשְּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ, וְגְבוֹהָה מֵרוּחַ אַחַת - אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה אֶלָּא לַגְּבוֹהָה בִּלְבַד.

ד. אֶחָד שַׂיָּרָה וְאֶחָד יָחִיד לַחֲבָלִים, וּמַה בֵּין יָחִיד לַשַּׂיָּרָה? יָחִיד - נוֹתְנִים לוֹ בֵּית

הַשָּׁלֵם

סָאתַיִם. שְׁנַיִם - נוֹתְנִים לָהֶם בֵּית סָאתַיִם. שְׁלֹשָׁה - נַעֲשׂוּ שַׂיָּרָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן רַבִּי יוֹסֵי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד יָחִיד וְאֶחָד שַׂיָּרָה - נוֹתְנִין לָהֶם כָּל צָרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּית סָאתַיִם פָּנוּי. אֶחָד שַׂיָּרָה וְאֶחָד מַחֲנֶה, מַה בֵּין מַחֲנֶה לַשַּׂיָּרָה? אֶלָּא אֹהָלִים שֶׁבַּשַּׂיָּרָה - חַיָּבִין בְּעֵרוּב. שֶׁבַּמַּחֲנֶה - פְּטוּרִין מִן הָעֵרוּב. וְשֶׁאֵין לָהֶם אֹהָלִים הֲרֵי הֵן כִּשְׁרוּיִין בֶּחָצֵר. מַחֲנֶה הַיּוֹצֵא לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת - מָתָרִין בְּגֶזֶל עֵצִים יְבֵשִׁין. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: אַף חוֹנִין בְּכָל מָקוֹם, וּבְמָקוֹם שֶׁנֶּהֱרְגוּ - שָׁם נִקְבָּרִין.

ה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַגִּנָּה וְהַקַּרְפֵּף שֶׁהֵם שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, הַמֻּקֶּפֶת גָּדֵר גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן אִם הָיְתָה אָרְכָּהּ יֶתֶר עַל רָחְבָּהּ פִּי שְׁנַיִם, אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת - אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ בַּשַּׁבָּת. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קַרְפֵּף הַסָּמוּךְ לָעִיר, וְיֵשׁ בְּאָרְכּוֹ שִׁבְעִים וְשִׁירַיִם - אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ בַּשַּׁבָּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ עֶשֶׂר קַרְפֵּפוֹת זֶה לִפְנִים מִזֶּה, וְהָיְתָה אַחַת מֵהֶן בֵּית דִּירָה, אוֹ שֶׁהָיְתָה אַחַת מֵהֶן סָמוּךְ לָעִיר - מְטַלְטְלִין בְּכֻלָּן.

ו. בִּרְגָנִין שֶׁבִּשְׁדֵה בֵּית סָאתַיִם - מֻתָּר. יֶתֶר עַל בֵּית סָאתַיִם - אָסוּר. אֲבָל דִּיר וְסַהַר אוֹ מְקֻצָּה אוֹ חָצֵר, אֲפִלּוּ יֶתֶר מִבֵּית סָאתַיִם - מֻתָּר. אֲפִלּוּ בֵּית עֲשָׂרָה כּוֹרִין - מֻתָּר. כְּלָל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: כָּל אֲוִיר שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ לְבֵית דִּירָה, כְּגוֹן דִּיר, וְסַהַר, וּמְקֻצָּה, וְחָצֵר, אֲפִלּוּ בֵּית חֲמֵשֶׁת כּוֹרִין, אֲפִלּוּ בֵּית עֲשָׂרָה כּוֹרִין - מֻתָּר. וְכָל בֵּית דִּירָה, שֶׁהוּא תַּשְׁמִישׁ לָאֲוִיר, כְּגוֹן בִּרְגָנִין שֶׁבִּשְׁדוֹת בֵּית סָאתַיִם - מֻתָּר. יֶתֶר מִבֵּית סָאתַיִם - אָסוּר.

ז. מְעָרְבִין בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וְלֹא בַּגְּבוּלִין, הַנּוֹדֵר מִן הַכִּכָּר - מְעָרְבִין לוֹ בָּהּ. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאָמַר: 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא

תּוֹסֶפְתָּא

אֶטְעֲמֶנָּה׳; וְאִם הִקְדִּישָׁהּ - הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁאֵין מְעָרְבִין בַּהֶקְדֵּשׁ.

ח. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: לֹא נִמְנְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּשַׁלֵּחַ עֵירוּבֵיהֶן בְּיַד בְּנֵיהֶם וּבְיַד בְּנוֹתֵיהֶם הַקְּטַנִּים - כְּדֵי לְחַנְּכָן בְּמִצְוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מִשָּׁם רְאָיָה? בְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳קַבֵּל הֵימֶנּוּ׳, נָתְנוּ לַקּוֹף וְהוֹלִיכוֹ, לַפִּיל וְהוֹלִיכוֹ - אֵין זֶה עֵרוּב. וְאִם אָמַר לְאַחֵר לְקַבֵּל הֵימֶנּוּ - הֲרֵי זֶה עֵרוּב.

ט. נָתְנוּ עַל גַּבֵּי קוֹרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהִיא גְּבוֹהָה עֶשָׂרָה טְפָחִים - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה רָחְבּוֹ אַרְבָּעָה - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. וְאִם לָאו - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נָתְנוּ בָּאֵילָן, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - עֵרוּבוֹ עֵרוּב, וְאָסוּר לִטְלוֹ. בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה - מֻתָּר לִטְלוֹ. נָתְנוּ בַּכַּלְכָּלָה וּתְלָאָהּ בָּאִילָן, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - עֵרוּבוֹ עֵרוּב, וְאָסוּר לִטְלוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאָסוּר לִטְלוֹ - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב, אֶחָד הָעֵרוּב וְאֶחָד כָּל הַכֵּלִים.

י. שָׁרְשֵׁי אִילָן שֶׁגִּבּוֹהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ חָלָל תַּחְתֵּיהֶן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אַף עַל פִּי שֶׁצִּדּוֹ אֶחָד שָׁוֶה לָאָרֶץ - הֲרֵי זֶה יֵשֵׁב עֲלֵיהֶן. וְלֹא יִסְמֹךְ עֲלֵיהֶן, לְפִי שֶׁאֵין עוֹלִין בָּאִילָן, וְאֵין נִתְלִין בָּאִילָן, וְאֵין נִשְׁעָנִים בָּאִילָן. וְלֹא יַעֲלֶה בָּאִילָן מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי שֶׁתֶּחֱשַׁךְ, וְיֵשֵׁב שָׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. אֶחָד אִילָן וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה. אֲבָל בּוֹר, שִׂיחַ, וּמְעָרָה, וְגָדֵר - מְטַפֵּס וְעוֹלֶה מְטַפֵּס וְיוֹרֵד, וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה אַמָּה.

יא. נָתְנוּ בַּמִּגְדָּל וְנָעַל בְּפָנָיו וְאָבַד הַמַּפְתֵּחַ - הֲרֵי זֶה עֵרוּב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל בְּשַׁבָּת - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נִמְצָא הַמַּפְתֵּחַ, בֵּין בָּעִיר בֵּין בַּשָּׂדֶה - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם בָּעִיר אָבַד - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אִם בְּשָׂדֶה אָבַד - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּבְנֵי חָצֵר וּבְנֵי מִרְפֶּסֶת, שֶׁגָּבוּ אֶת עֵירוּבֵיהֶן

הַשָּׁלֵם

וְנִתְנוּהוּ בַּבַּיִת, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵין הַמַּפְתֵּחַ בְּמְקוֹמוֹ - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אַבְטוֹלְמוֹס הֵעִיד עַל סְפֵק עֵרוּב שֶׁכָּשֵׁר. אֵיזֶהוּ סְפֵק עֵרוּב שֶׁהוּא כָּשֵׁר? עֵרֶב בַּתְּרוּמָה, סָפֵק מִבְּעוֹד יוֹם נִטְמֵאת סָפֵק מִשֶּׁחֲשֵׁכָה נִטְמֵאת, עֵרֶב בַּפֵּרוֹת, סָפֵק מִבְּעוֹד יוֹם נִתְקְנוּ סָפֵק מִשֶּׁחֲשֵׁכָה נִתְקְנוּ - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אֲבָל עֵרֶב בַּתְּרוּמָה, סָפֵק טְהוֹרָה סָפֵק טְמֵאָה, וְכֵן בַּפֵּרוֹת, סָפֵק נִתְקְנוּ סָפֵק לֹא נִתְקְנוּ - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב.

עזרא פרק ז

א וְאַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא
מֶלֶךְ־פָּרָס עֶזְרָא בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־
חִלְקִיָּה: **ב** בֶּן־שַׁלּוּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב: **ג** בֶּן־
אֲמַרְיָה בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־מְרָיוֹת: **ד** בֶּן־זַרְחְיָה בֶּן־עֻזִּי
בֶּן־בֻּקִּי: **ה** בֶּן־אֲבִישׁוּעַ בֶּן־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־
אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָרֹאשׁ: **ו** הוּא עֶזְרָא עָלָה מִבָּבֶל
וְהוּא־סֹפֵר מָהִיר בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֶּן־לוֹ הַמֶּלֶךְ כְּיַד־יְהוָה אֱלֹהָיו
עָלָיו כָּל בַּקָּשָׁתוֹ׃ {פ}
ז וַיַּעֲלוּ מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשֹּׁעֲרִים וְהַנְתִינִים אֶל־יְרוּשָׁלִַם
בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ: **ח** וַיָּבֹא
יְרוּשָׁלִַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הִיא שְׁנַת הַשְּׁבִיעִית
לַמֶּלֶךְ: **ט** כִּי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הֵרִאשׁוֹן הוּא יְסַד
הַמַּעֲלָה מִבָּבֶל וּבְאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בָּא אֶל־
יְרוּשָׁלִַם כְּיַד־אֱלֹהָיו הַטּוֹבָה עָלָיו: **י** כִּי עֶזְרָא
הֵכִין לְבָבוֹ לִדְרֹשׁ אֶת־תּוֹרַת יְהוָה וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד
בְּיִשְׂרָאֵל חֹק וּמִשְׁפָּט׃ {ס} **יא** וְזֶה | פַּרְשֶׁגֶן
הַנִּשְׁתְּוָן אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ אַרְתַּחְשַׁסְתְּא לְעֶזְרָא
הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר סֹפֵר דִּבְרֵי מִצְוֹת־יְהוָה וְחֻקָּיו עַל־
יִשְׂרָאֵל׃ {פ}
יב אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא לְעֶזְרָא כָּהֲנָא סָפַר
דָּתָא דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא גְּמִיר וּכְעֶנֶת: **יג** מִנִּי שִׂים
טְעֵם דִּי כָל־מִתְנַדַּב בְּמַלְכוּתִי מִן־עַמָּא יִשְׂרָאֵל
וְכָהֲנוֹהִי וְלֵוָיֵא לְמֵהָךְ לִירוּשְׁלֶם עִמָּךְ יְהָךְ: **יד** כָּל־
קֳבֵל דִּי מִן־קֳדָם מַלְכָּא וְשִׁבְעַת יָעֲטֹהִי שְׁלִיחַ
לְבַקָּרָה עַל־יְהוּד וְלִירוּשְׁלֶם בְּדָת אֱלָהֲךְ דִּי
בִידָךְ: **טו** וּלְהֵיבָלָה כְּסַף וּדְהַב דִּי־מַלְכָּא וְיָעֲטוֹהִי
הִתְנַדַּבוּ לֶאֱלָהּ יִשְׂרָאֵל דִּי בִּירוּשְׁלֶם
מִשְׁכְּנֵהּ׃ **טז** וְכֹל כְּסַף וּדְהַב דִּי תְהַשְּׁכַּח בְּכֹל
מְדִינַת בָּבֶל עִם הִתְנַדְּבוּת עַמָּא וְכָהֲנַיָּא מִתְנַדְּבִין
לְבֵית אֱלָהֲהֹם דִּי בִירוּשְׁלֶם: **יז** כָּל־קֳבֵל דְּנָה
אָסְפְּרְנָא תִקְנֵא בְּכַסְפָּא דְּנָה תּוֹרִין | דִּכְרִין
אִמְּרִין וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן וּתְקָרֵב הִמּוֹ עַל־
מַדְבְּחָה דִּי בֵית אֱלָהֲכֹם דִּי בִירוּשְׁלֶם: **יח** וּמָה דִּי
עלך עֲלָךְ וְעַל־אחיך אֱחָךְ יֵיטַב בִּשְׁאָר כַּסְפָּא
וְדַהֲבָה לְמֶעְבַּד כִּרְעוּת אֱלָהֲכֹם
תַּעַבְדוּן: **יט** וּמָאנַיָּא דִּי־מִתְיַהֲבִין לָךְ לְפֻלְחַן בֵּית
אֱלָהֲךְ הַשְׁלֵם קֳדָם אֱלָהּ יְרוּשְׁלֶם: **כ** וּשְׁאָר
חַשְׁחוּת בֵּית אֱלָהֲךְ דִּי יִפֶּל־לָךְ לְמִנְתַּן תִּנְתַּן מִן־
בֵּית גִּנְזֵי מַלְכָּא: **כא** וּמִנִּי אֲנָה אַרְתַּחְשַׁסְתְּא
מַלְכָּא שִׂים טְעֵם לְכֹל גִּזְבְּרַיָּא דִּי בַּעֲבַר נַהֲרָה דִּי
כָל־דִּי יִשְׁאֲלִנְכוֹן עֶזְרָא כָּהֲנָא סָפַר דָּתָא דִּי־אֱלָהּ
שְׁמַיָּא אָסְפְּרְנָא יִתְעֲבֵד: **כב** עַד־כִּסַּף כַּכְּרִין
מְאָה וְעַד־חִנְטִין כּוֹרִין מְאָה וְעַד־חֲמַר בַּתִּין מְאָה
וְעַד־בַּתִּין מְשַׁח מְאָה וּמֶלַח דִּי־לָא כְתָב: **כג** כָּל־
דִּי מִן־טַעַם אֱלָהּ שְׁמַיָּא יִתְעֲבֵד אַדְרַזְדָּא לְבֵית
אֱלָהּ שְׁמַיָּא דִּי־לְמָה לֶהֱוֵא קְצָף עַל־מַלְכוּת
מַלְכָּא וּבְנוֹהִי: **כד** וּלְכֻם מְהוֹדְעִין דִּי כָל־כָּהֲנַיָּא
וְלֵוָיֵא זַמָּרַיָּא תָּרְעַיָּא נְתִינַיָּא וּפֻלְחֵי בֵּית אֱלָהָא
דְּנָה מִנְדָּה בְלוֹ וַהֲלָךְ לָא שַׁלִּיט לְמִרְמֵא
עֲלֵיהֹם: **כה** וְאַנְתְּ עֶזְרָא כִּחְכְמַת אֱלָהֲךְ דִּי־בִידָךְ
מֲנִי שָׁפְטִין וְדַיָּנִין דִּי־לֶהֱוֹן דאנין דָּיְנִין לְכָל־עַמָּא
דִּי בַּעֲבַר נַהֲרָה לְכָל־יָדְעֵי דָתֵי אֱלָהֲךְ וְדִי לָא יָדַע
תְּהוֹדְעוּן: **כו** וְכָל־דִּי־לָא לֶהֱוֵא עָבֵד דָּתָא דִּי־
אֱלָהֲךְ וְדָתָא דִּי מַלְכָּא אָסְפַּרְנָא דִּינָּה לֶהֱוֵא
מִתְעֲבֵד מִנֵּהּ הֵן לְמוֹת הֵן לשרשו לִשְׁרֵשׁי הֵן־

לַעֲנָשׁ נִכְסִין וְלֶאֱסוּרִין: {פ}
כז בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ אֲשֶׁר נָתַן כָּזֹאת
בְּלֵב הַמֶּלֶךְ לְפָאֵר אֶת־בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלִָם: **כח** וְעָלַי הִטָּה־חֶסֶד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
וְיוֹעֲצָיו וּלְכָל־שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַגִּבֹּרִים וַאֲנִי הִתְחַזַּקְתִּי
כְּיַד־יְהוָה אֱלֹהַי עָלַי וָאֶקְבְּצָה מִיִּשְׂרָאֵל רָאשִׁים
לַעֲלוֹת עִמִּי: {פ}

עזרא פרק ח

א וְאֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבֹתֵיהֶם וְהִתְיַחֲשָׁם הָעֹלִים עִמִּי
בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ מִבָּבֶל:
{ס} **ב** מִבְּנֵי פִינְחָס גֵּרְשֹׁם {ס} מִבְּנֵי אִיתָמָר
דָּנִיֵּאל {ס} מִבְּנֵי דָוִיד חַטּוּשׁ: {ס} **ג** מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה
{ס} מִבְּנֵי פַרְעֹשׁ זְכַרְיָה וְעִמּוֹ הִתְיַחֵשׂ לִזְכָרִים
מֵאָה וַחֲמִשִּׁים: {ס} **ד** מִבְּנֵי פַּחַת מוֹאָב
אֶלְיְהוֹעֵינַי בֶּן־זַרְחְיָה וְעִמּוֹ מָאתַיִם הַזְּכָרִים:
{ס} **ה** מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה בֶּן־יַחֲזִיאֵל וְעִמּוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
הַזְּכָרִים: {ס} **ו** וּמִבְּנֵי עָדִין עֶבֶד בֶּן־יוֹנָתָן וְעִמּוֹ
חֲמִשִּׁים הַזְּכָרִים: {ס} **ז** וּמִבְּנֵי עֵילָם יְשַׁעְיָה בֶּן־
עֲתַלְיָה וְעִמּוֹ שִׁבְעִים הַזְּכָרִים: {ס} **ח** וּמִבְּנֵי
שְׁפַטְיָה זְבַדְיָה בֶּן־מִיכָאֵל וְעִמּוֹ שְׁמֹנִים הַזְּכָרִים:
{ס} **ט** מִבְּנֵי יוֹאָב עֹבַדְיָה בֶּן־יְחִיאֵל וְעִמּוֹ מָאתַיִם
וּשְׁמֹנָה עָשָׂר הַזְּכָרִים: {ס} **י** וּמִבְּנֵי שְׁלוֹמִית בֶּן־
יוֹסִפְיָה וְעִמּוֹ מֵאָה וְשִׁשִּׁים הַזְּכָרִים:
{ס} **יא** וּמִבְּנֵי בֵבַי זְכַרְיָה בֶּן־בֵּבָי וְעִמּוֹ עֶשְׂרִים
וּשְׁמֹנָה הַזְּכָרִים: {ס} **יב** וּמִבְּנֵי עַזְגָּד יוֹחָנָן בֶּן־
הַקָּטָן וְעִמּוֹ מֵאָה וַעֲשָׂרָה הַזְּכָרִים: {ס} **יג** וּמִבְּנֵי
אֲדֹנִיקָם אַחֲרֹנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם אֱלִיפֶלֶט יְעִיאֵל
וְשְׁמַעְיָה וְעִמָּהֶם שִׁשִּׁים הַזְּכָרִים: {ס} **יד** וּמִבְּנֵי
בִגְוַי עוּתַי וְזַבּוּד וְזַכּוּר וְעִמּוֹ שִׁבְעִים הַזְּכָרִים: {פ}

טו וָאֶקְבְּצֵם אֶל־הַנָּהָר הַבָּא אֶל־אַהֲוָא וַנַּחֲנֶה
שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה וָאָבִינָה בָּעָם וּבַכֹּהֲנִים וּמִבְּנֵי
לֵוִי לֹא־מָצָאתִי שָׁם: **טז** וָאֶשְׁלְחָה לֶאֱלִיעֶזֶר
לַאֲרִיאֵל לְשֶׁמַעְיָה וּלְאֶלְנָתָן וּלְיָרִיב וּלְאֶלְנָתָן
וּלְנָתָן וּלְזְכַרְיָה וּלְמְשֻׁלָּם רָאשִׁים וּלְיוֹיָרִיב
וּלְאֶלְנָתָן מְבִינִים: **יז** ואוצאה וָאֲצַוֶּה אוֹתָם עַל־
אִדּוֹ הָרֹאשׁ בְּכַסְפְיָא הַמָּקוֹם וָאָשִׂימָה בְּפִיהֶם
דְּבָרִים לְדַבֵּר אֶל־אִדּוֹ אָחִיו
הנתונים הַנְּתִינִים בְּכַסְפְיָא הַמָּקוֹם לְהָבִיא־לָנוּ
מְשָׁרְתִים לְבֵית אֱלֹהֵינוּ: **יח** וַיָּבִיאוּ לָנוּ כְּיַד־
אֱלֹהֵינוּ הַטּוֹבָה עָלֵינוּ אִישׁ שֵׂכֶל מִבְּנֵי מַחְלִי בֶּן־
לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל וְשֵׁרֵבְיָה וּבָנָיו וְאֶחָיו שְׁמֹנֶה
עָשָׂר: **יט** וְאֶת־חֲשַׁבְיָה וְאִתּוֹ יְשַׁעְיָה מִבְּנֵי מְרָרִי
אֶחָיו וּבְנֵיהֶם עֶשְׂרִים: {ס} **כ** וּמִן־הַנְּתִינִים שֶׁנָּתַן
דָּוִיד וְהַשָּׂרִים לַעֲבֹדַת הַלְוִיִּם נְתִינִים מָאתַיִם
וְעֶשְׂרִים כֻּלָּם נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת: **כא** וָאֶקְרָא שָׁם צוֹם
עַל־הַנָּהָר אַהֲוָא לְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ לְבַקֵּשׁ
מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה לָנוּ וּלְטַפֵּנוּ וּלְכָל־
רְכוּשֵׁנוּ: **כב** כִּי בַּשְׁתִּי לִשְׁאוֹל מִן־הַמֶּלֶךְ חַיִל
וּפָרָשִׁים לְעָזְרֵנוּ מֵאוֹיֵב בַּדֶּרֶךְ כִּי־אָמַרְנוּ לַמֶּלֶךְ
לֵאמֹר יַד־אֱלֹהֵינוּ עַל־כָּל־מְבַקְשָׁיו לְטוֹבָה וְעֻזּוֹ
וְאַפּוֹ עַל כָּל־עֹזְבָיו: **כג** וַנָּצוּמָה וַנְּבַקְּשָׁה
מֵאֱלֹהֵינוּ עַל־זֹאת וַיֵּעָתֶר לָנוּ: **כד** וָאַבְדִּילָה
מִשָּׂרֵי הַכְּהֲנִים שְׁנֵים עָשָׂר לְשֵׁרֵבְיָה חֲשַׁבְיָה
וְעִמָּהֶם מֵאֲחֵיהֶם
עֲשָׂרָה: **כה** ואשקולה וָאֶשְׁקְלָה לָהֶם אֶת־הַכֶּסֶף
וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים תְּרוּמַת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ
הַהֵרִימוּ הַמֶּלֶךְ וְיוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו וְכָל־יִשְׂרָאֵל
הַנִּמְצָאִים: **כו** וָאֶשְׁקְלָה עַל־יָדָם כֶּסֶף כִּכָּרִים

שֵׁשׁ־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּכְלֵי־כֶסֶף מֵאָה לִכְפָּרִים
זָהָב מֵאָה כִּכָּר׃ **כז** וּכְפָרֵי זָהָב עֶשְׂרִים
לַאֲדַרְכֹנִים אֶלֶף וּכְלֵי נְחֹשֶׁת מֻצְהָב טוֹבָה שְׁנַיִם
חֲמוּדַת כַּזָּהָב׃ **כח** וָאֹמְרָה אֲלֵהֶם אַתֶּם קֹדֶשׁ
לַיהוָה וְהַכֵּלִים קֹדֶשׁ וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב נְדָבָה לַיהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם׃ **כט** שִׁקְדוּ וְשִׁמְרוּ עַד־תִּשְׁקְלוּ
לִפְנֵי שָׂרֵי הַכְּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְשָׂרֵי־הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל
בִּירוּשָׁלִַם לִשְׁכוֹת בֵּית יְהוָה׃ **ל** וְקִבְּלוּ הַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם מִשְׁקַל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים לְהָבִיא
לִירוּשָׁלִַם לְבֵית אֱלֹהֵינוּ׃ {פ}
לא וַנִּסָּעָה מִנְּהַר אַהָוָא בִּשְׁנֵים עָשָׂר לַחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן לָלֶכֶת יְרוּשָׁלִַם וְיַד־אֱלֹהֵינוּ הָיְתָה עָלֵינוּ
וַיַּצֵּלֵנוּ מִכַּף אוֹיֵב וְאוֹרֵב עַל־הַדָּרֶךְ׃ **לב** וַנָּבוֹא
יְרוּשָׁלִַם וַנֵּשֶׁב שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה׃ **לג** וּבַיּוֹם
הָרְבִיעִי נִשְׁקַל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים בְּבֵית
אֱלֹהֵינוּ עַל יַד־מְרֵמוֹת בֶּן־אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְעִמּוֹ
אֶלְעָזָר בֶּן־פִּינְחָס וְעִמָּהֶם יוֹזָבָד בֶּן־יֵשׁוּעַ וְנוֹעַדְיָה
בֶּן־בִּנּוּי הַלְוִיִּם׃ **לד** בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל לַכֹּל וַיִּכָּתֵב
כָּל־הַמִּשְׁקָל בָּעֵת הַהִיא׃ {פ}
לה הַבָּאִים מֵהַשִּׁבְי בְּנֵי־הַגּוֹלָה הִקְרִיבוּ עֹלוֹת |
לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל פָּרִים שְׁנֵים־עָשָׂר עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
אֵילִים | תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה כְּבָשִׂים שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה
צְפִירֵי חַטָּאת שְׁנֵים עָשָׂר הַכֹּל עוֹלָה לַיהוָה׃ {פ}
לו וַיִּתְּנוּ | אֶת־דָּתֵי הַמֶּלֶךְ לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ
וּפַחֲוֹת עֵבֶר הַנָּהָר וְנִשְּׂאוּ אֶת־הָעָם וְאֶת־בֵּית
הָאֱלֹהִים׃ {ס}

עזרא פרק ט

א וּכְכַלּוֹת אֵלֶּה נִגְּשׁוּ אֵלַי הַשָּׂרִים לֵאמֹר לֹא־
נִבְדְּלוּ הָעָם יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מֵעַמֵּי
הָאֲרָצוֹת כְּתוֹעֲבֹתֵיהֶם לַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הַפְּרִזִּי
הַיְבוּסִי הָעַמֹּנִי הַמֹּאָבִי הַמִּצְרִי וְהָאֱמֹרִי׃ **ב** כִּי־
נָשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם וְהִתְעָרְבוּ זֶרַע
הַקֹּדֶשׁ בְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וְיַד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים
הָיְתָה בַּמַּעַל הַזֶּה רִאשׁוֹנָה׃ {ס} **ג** וּכְשָׁמְעִי אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה קָרַעְתִּי אֶת־בִּגְדִּי וּמְעִילִי וָאֶמְרְטָה
מִשְׂעַר רֹאשִׁי וּזְקָנִי וָאֵשְׁבָה מְשׁוֹמֵם׃ **ד** וְאֵלַי
יֵאָסְפוּ כָּל חָרֵד בְּדִבְרֵי אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עַל מַעַל
הַגּוֹלָה וַאֲנִי יֹשֵׁב מְשׁוֹמֵם עַד לְמִנְחַת
הָעֶרֶב׃ **ה** וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קָמְתִּי מִתַּעֲנִיתִי
וּבְקָרְעִי בִגְדִּי וּמְעִילִי וָאֶכְרְעָה עַל־בִּרְכַּי
וָאֶפְרְשָׂה כַפַּי אֶל־יְהוָה אֱלֹהָי׃ **ו** וָאֹמְרָה אֱלֹהַי
בֹּשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי לְהָרִים אֱלֹהַי פָּנַי אֵלֶיךָ כִּי
עֲוֹנֹתֵינוּ רָבוּ לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאַשְׁמָתֵנוּ גָּדְלָה עַד
לַשָּׁמָיִם׃ **ז** מִימֵי אֲבֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּאַשְׁמָה גְדוֹלָה
עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּבַעֲוֹנֹתֵינוּ נִתַּנּוּ אֲנַחְנוּ מְלָכֵינוּ
כֹּהֲנֵינוּ בְּיַד | מַלְכֵי הָאֲרָצוֹת בַּחֶרֶב בַּשְּׁבִי וּבַבִּזָּה
וּבְבֹשֶׁת פָּנִים כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃ **ח** וְעַתָּה כִּמְעַט־רֶגַע
הָיְתָה תְחִנָּה מֵאֵת | יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְהַשְׁאִיר לָנוּ
פְּלֵיטָה וְלָתֶת־לָנוּ יָתֵד בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ לְהָאִיר
עֵינֵינוּ אֱלֹהֵינוּ וּלְתִתֵּנוּ מִחְיָה מְעַט
בְּעַבְדֻתֵנוּ׃ **ט** כִּי־עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדֻתֵּנוּ לֹא
עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיַּט־עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָרַס
לָתֶת־לָנוּ מִחְיָה לְרוֹמֵם אֶת־בֵּית אֱלֹהֵינוּ
וּלְהַעֲמִיד אֶת־חָרְבֹתָיו וְלָתֶת־לָנוּ גָּדֵר בִּיהוּדָה
וּבִירוּשָׁלִָם׃ {ס} **י** וְעַתָּה מַה־נֹּאמַר אֱלֹהֵינוּ
אַחֲרֵי־זֹאת כִּי עָזַבְנוּ מִצְוֹתֶיךָ׃ **יא** אֲשֶׁר צִוִּיתָ בְיַד
עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים
לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ נִדָּה הִיא בְּנִדַּת עַמֵּי הָאֲרָצוֹת

בְּתוֹעֲבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר מִלְאוּהָ מִפֶּה אֶל־פֶּה
בְּטֻמְאָתָם: **יב** וְעַתָּה בָּנוֹתֵיכֶם אַל־תִּתְּנוּ לִבְנֵיהֶם
וּבְנֹתֵיהֶם אַל־תִּשְׂאוּ לִבְנֵיכֶם וְלֹא־תִדְרְשׁוּ שְׁלֹמָם
וְטוֹבָתָם עַד־עוֹלָם לְמַעַן תֶּחֶזְקוּ וַאֲכַלְתֶּם אֶת־
טוּב הָאָרֶץ וְהוֹרַשְׁתֶּם לִבְנֵיכֶם עַד־
עוֹלָם: **יג** וְאַחֲרֵי כָּל־הַבָּא עָלֵינוּ בְּמַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים
וּבְאַשְׁמָתֵנוּ הַגְּדֹלָה כִּי | אַתָּה אֱלֹהֵינוּ חָשַׂכְתָּ
לְמַטָּה מֵעֲוֹנֵנוּ וְנָתַתָּה לָנוּ פְּלֵיטָה
כָּזֹאת: **יד** הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֹתֶיךָ וּלְהִתְחַתֵּן בְּעַמֵּי
הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה הֲלוֹא תֶאֱנַף־בָּנוּ עַד־כַּלֶּה לְאֵין
שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה: {פ}
טו יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל צַדִּיק אַתָּה כִּי־נִשְׁאַרְנוּ
פְלֵיטָה כְּהַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּנוּ לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמָתֵינוּ כִּי אֵין
לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ עַל־זֹאת: {פ}

עזרא פרק י

א וּכְהִתְפַּלֵּל עֶזְרָא וּכְהִתְוַדֹּתוֹ בֹּכֶה וּמִתְנַפֵּל לִפְנֵי
בֵּית הָאֱלֹהִים נִקְבְּצוּ אֵלָיו מִיִּשְׂרָאֵל קָהָל רַב־
מְאֹד אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וִילָדִים כִּי־בָכוּ הָעָם הַרְבֵּה־
בֶכֶה: {ס} **ב** וַיַּעַן שְׁכַנְיָה בֶן־יְחִיאֵל מִבְּנֵי
עולם עֵילָם וַיֹּאמֶר לְעֶזְרָא אֲנַחְנוּ מָעַלְנוּ
בֵּאלֹהֵינוּ וַנֹּשֶׁב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וְעַתָּה
יֵשׁ־מִקְוֶה לְיִשְׂרָאֵל עַל־זֹאת: **ג** וְעַתָּה נִכְרְתָה־
בְרִית לֵאלֹהֵינוּ לְהוֹצִיא כָל־נָשִׁים וְהַנּוֹלָד מֵהֶם
בַּעֲצַת אֲדֹנָי וְהַחֲרֵדִים בְּמִצְוַת אֱלֹהֵינוּ וְכַתּוֹרָה
יֵעָשֶׂה: **ד** קוּם כִּי־עָלֶיךָ הַדָּבָר וַאֲנַחְנוּ עִמָּךְ חֲזַק
וַעֲשֵׂה: {פ}
ה וַיָּקָם עֶזְרָא וַיַּשְׁבַּע אֶת־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם
וְכָל־יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה וַיִּשָּׁבֵעוּ: **ו** וַיָּקָם
עֶזְרָא מִלִּפְנֵי בֵּית הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ אֶל־לִשְׁכַּת
יְהוֹחָנָן בֶּן־אֶלְיָשִׁיב וַיֵּלֶךְ שָׁם לֶחֶם לֹא־אָכַל וּמַיִם
לֹא־שָׁתָה כִּי מִתְאַבֵּל עַל־מַעַל הַגּוֹלָה:
{ס} **ז** וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בִּיהוּדָה וִירוּשָׁלַם לְכָל בְּנֵי
הַגּוֹלָה לְהִקָּבֵץ יְרוּשָׁלִָם: **ח** וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא
לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יֶחֱרַם
כָּל־רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה:
{ס} **ט** וַיֵּקָבְצוּ כָל־אַנְשֵׁי־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן | יְרוּשָׁלַם
לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הֻוא חֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי בְּעֶשְׂרִים
בַּחֹדֶשׁ וַיֵּשְׁבוּ כָל־הָעָם בִּרְחוֹב בֵּית הָאֱלֹהִים
מַרְעִידִים עַל־הַדָּבָר וּמֵהַגְּשָׁמִים: {פ}
י וַיָּקָם עֶזְרָא הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם מְעַלְתֶּם
וַתֹּשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת לְהוֹסִיף עַל־אַשְׁמַת
יִשְׂרָאֵל: **יא** וְעַתָּה תְּנוּ תוֹדָה לַיהוָה אֱלֹהֵי־
אֲבֹתֵיכֶם וַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ וְהִבָּדְלוּ מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וּמִן־
הַנָּשִׁים הַנָּכְרִיּוֹת: **יב** וַיַּעֲנוּ כָל־הַקָּהָל וַיֹּאמְרוּ קוֹל
גָּדוֹל כֵּן כדבריך כִּדְבָרְךָ עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת: **יג** אֲבָל
הָעָם רָב וְהָעֵת גְּשָׁמִים וְאֵין כֹּחַ לַעֲמוֹד בַּחוּץ
וְהַמְּלָאכָה לֹא־לְיוֹם אֶחָד וְלֹא לִשְׁנַיִם כִּי־הִרְבֵּינוּ
לִפְשֹׁעַ בַּדָּבָר הַזֶּה: **יד** יַעַמְדוּ־נָא שָׂרֵינוּ לְכָל־
הַקָּהָל וְכֹל | אֲשֶׁר בְּעָרֵינוּ הַהֹשִׁיב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת
יָבֹאוּ לְעִתִּים מְזֻמָּנִים וְעִמָּהֶם זִקְנֵי־עִיר וָעִיר
וְשֹׁפְטֶיהָ עַד לְהָשִׁיב חֲרוֹן אַף־אֱלֹהֵינוּ מִמֶּנּוּ עַד
לַדָּבָר הַזֶּה: {פ}
טו אַךְ יוֹנָתָן בֶּן־עֲשָׂהאֵל וְיַחְזְיָה בֶן־תִּקְוָה עָמְדוּ
עַל־זֹאת וּמְשֻׁלָּם וְשַׁבְּתַי הַלֵּוִי עֲזָרֵם: **טז** וַיַּעֲשׂוּ־כֵן
בְּנֵי הַגּוֹלָה וַיִּבָּדְלוּ עֶזְרָא הַכֹּהֵן אַנְשִׁים רָאשֵׁי
הָאָבוֹת לְבֵית אֲבֹתָם וְכֻלָּם בְּשֵׁמוֹת וַיֵּשְׁבוּ בְּיוֹם
אֶחָד לַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי לִדְרוֹשׁ הַדָּבָר: **יז** וַיְכַלּוּ
בְכֹל אַנְשֵׁי הַהֹשִׁיבוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת עַד יוֹם אֶחָד

לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן׃ {פ}
יח וַיִּמָּצְאוּ מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הֹשִׁיבוּ נָשִׁים
נָכְרִיּוֹת מִבְּנֵי יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וְאֶחָיו מַעֲשֵׂיָה
וֶאֱלִיעֶזֶר וְיָרִיב וּגְדַלְיָה׃ **יט** וַיִּתְּנוּ יָדָם לְהוֹצִיא
נְשֵׁיהֶם וַאֲשֵׁמִים אֵיל־צֹאן עַל־אַשְׁמָתָם׃
{ס} **כ** וּמִבְּנֵי אִמֵּר חֲנָנִי וּזְבַדְיָה׃ {ס} **כא** וּמִבְּנֵי
חָרִם מַעֲשֵׂיָה וְאֵלִיָּה וּשְׁמַעְיָה וִיחִיאֵל
וְעֻזִּיָּה׃ **כב** וּמִבְּנֵי פַּשְׁחוּר אֶלְיוֹעֵינַי מַעֲשֵׂיָה
יִשְׁמָעֵאל נְתַנְאֵל יוֹזָבָד וְאֶלְעָשָׂה׃ {ס} **כג** וּמִן־
הַלְוִיִּם יוֹזָבָד וְשִׁמְעִי וְקֵלָיָה הוּא קְלִיטָא פְּתַחְיָה
יְהוּדָה וֶאֱלִיעֶזֶר׃ {ס} **כד** וּמִן־הַמְשֹׁרְרִים אֶלְיָשִׁיב
וּמִן־הַשֹּׁעֲרִים שַׁלֻּם וְטֶלֶם וְאוּרִי׃
{ס} **כה** וּמִיִּשְׂרָאֵל מִבְּנֵי פַרְעֹשׁ רַמְיָה וְיִזִּיָּה
וּמַלְכִּיָּה וּמִיָּמִן וְאֶלְעָזָר וּמַלְכִּיָּה וּבְנָיָה׃
{ס} **כו** וּמִבְּנֵי עֵילָם מַתַּנְיָה זְכַרְיָה וְיחִיאֵל וְעַבְדִּי
וְירֵמוֹת וְאֵלִיָּה׃ {ס} **כז** וּמִבְּנֵי זַתּוּא אֶלְיוֹעֵינַי
אֶלְיָשִׁיב מַתַּנְיָה וְירֵמוֹת וְזָבָד וַעֲזִיזָא׃
{ס} **כח** וּמִבְּנֵי בֵבַי יְהוֹחָנָן חֲנַנְיָה זַבַּי עַתְלָי׃
{ס} **כט** וּמִבְּנֵי בָנִי מְשֻׁלָּם מַלּוּךְ וַעֲדָיָה יָשׁוּב
וּשְׁאָל ירמות וְרָמוֹת׃ {ס} **ל** וּמִבְּנֵי פַּחַת מוֹאָב
עַדְנָא וּכְלָל בְּנָיָה מַעֲשֵׂיָה מַתַּנְיָה בְּצַלְאֵל וּבִנּוּי
וּמְנַשֶּׁה׃ {ס} **לא** וּבְנֵי חָרִם אֱלִיעֶזֶר יִשִּׁיָּה מַלְכִּיָּה
שְׁמַעְיָה שִׁמְעוֹן׃ **לב** בִּנְיָמִן מַלּוּךְ שְׁמַרְיָה׃
{ס} **לג** מִבְּנֵי חָשֻׁם מַתְּנַי מַתַּתָּה זָבָד אֱלִיפֶלֶט
יְרֵמַי מְנַשֶּׁה שִׁמְעִי׃ {ס} **לד** מִבְּנֵי בָנִי מַעְדַי
עַמְרָם וְאוּאֵל׃ {ס} **לה** בְּנָיָה בֶּדְיָה
כְּלוּהִי בִּלְוּהוּ׃ **לו** וַנִיָּה מְרֵמוֹת
אֶלְיָשִׁיב׃ **לז** מַתַּנְיָה מַתְּנַי וְיעָשׁוּ וְיַעֲשָׂי׃ **לח** וּבְנֵי
וּבִנּוּי שִׁמְעִי׃ **לט** וְשֶׁלֶמְיָה וְנָתָן וַעֲדָיָה׃ **מ** מַכְנַדְבַּי
שָׁשַׁי שָׁרַי׃ **מא** עַזַרְאֵל וְשֶׁלֶמְיָהוּ
שְׁמַרְיָה׃ **מב** שַׁלּוּם אֲמַרְיָה יוֹסֵף׃ {ס} **מג** מִבְּנֵי
נְבוֹ יְעִיאֵל מַתִּתְיָה זָבָד זְבִינָא ידו יַדַּי וְיוֹאֵל
בְּנָיָה׃ **מד** כָּל־אֵלֶּה נשאי נָשְׂאוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת
וְיֵשׁ מֵהֶם נָשִׁים וַיָּשִׂימוּ בָּנִים׃ {פ}

נחמיה פרק א

א דִּבְרֵי נְחֶמְיָה בֶּן־חֲכַלְיָה וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ־כִּסְלֵו
שְׁנַת עֶשְׂרִים וַאֲנִי הָיֵיתִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה׃ **ב** וַיָּבֹא
חֲנָנִי אֶחָד מֵאַחַי הוּא וַאֲנָשִׁים מִיהוּדָה וָאֶשְׁאָלֵם
עַל־הַיְּהוּדִים הַפְּלֵיטָה אֲשֶׁר־נִשְׁאֲרוּ מִן־הַשִּׁבְי
וְעַל־יְרוּשָׁלִָם׃ **ג** וַיֹּאמְרוּ לִי הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר־
נִשְׁאֲרוּ מִן־הַשִּׁבְי שָׁם בַּמְּדִינָה בְּרָעָה גְדֹלָה
וּבְחֶרְפָּה וְחוֹמַת יְרוּשָׁלַ͏ִם מְפֹרֶצֶת וּשְׁעָרֶיהָ נִצְתּוּ
בָאֵשׁ׃ **ד** וַיְהִי כְּשָׁמְעִי | אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
יָשַׁבְתִּי וָאֶבְכֶּה וָאֶתְאַבְּלָה יָמִים וָאֶהְיֶה צָם
וּמִתְפַּלֵּל לִפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמָיִם׃ **ה** וָאֹמַר אָנָּא יְהוָה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֹׁמֵר הַבְּרִית
וָחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו׃ **ו** תְּהִי נָא אָזְנְךָ־
קַשֻּׁבָת וְעֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת לִשְׁמַע אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ
אֲשֶׁר אָנֹכִי מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם יוֹמָם וָלַיְלָה עַל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ וּמִתְוַדֶּה עַל־חַטֹּאות בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָטָאנוּ לָךְ וַאֲנִי וּבֵית־אָבִי
חָטָאנוּ׃ **ז** חָבֹל חָבַלְנוּ לָךְ וְלֹא־שָׁמַרְנוּ אֶת־
הַמִּצְוֹת וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוִּיתָ
אֶת־מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ׃ **ח** זְכָר־נָא אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר
צִוִּיתָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדְּךָ לֵאמֹר אַתֶּם תִּמְעֲלוּ אֲנִי
אָפִיץ אֶתְכֶם בָּעַמִּים׃ **ט** וְשַׁבְתֶּם אֵלַי וּשְׁמַרְתֶּם
מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אִם־יִהְיֶה נָדַחֲכֶם בִּקְצֵה
הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם אֲקַבְּצֵם

והבואתים וַהֲבִיאֹתִים אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי
לְשַׁכֵּן אֶת־שְׁמִי שָׁם: י וְהֵם עַבְדֶיךָ וְעַמֶּךָ אֲשֶׁר
פָּדִיתָ בְכֹחֲךָ הַגָּדוֹל וּבְיָדְךָ הַחֲזָקָה: יא אָנָּא אֲדֹנָי
תְּהִי נָא אָזְנְךָ־קַשֶּׁבֶת אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־
תְּפִלַּת עֲבָדֶיךָ הַחֲפֵצִים לְיִרְאָה אֶת־שְׁמֶךָ
וְהַצְלִיחָה־נָּא לְעַבְדְּךָ הַיּוֹם וּתְנֵהוּ לְרַחֲמִים לִפְנֵי
הָאִישׁ הַזֶּה וַאֲנִי הָיִיתִי מַשְׁקֵה לַמֶּלֶךְ: {פ}

נחמיה פרק ב

א וַיְהִי | בְּחֹדֶשׁ נִיסָן שְׁנַת עֶשְׂרִים
לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ יַיִן לְפָנָיו וָאֶשָּׂא אֶת־הַיַּיִן
וָאֶתְּנָה לַמֶּלֶךְ וְלֹא־הָיִיתִי רַע לְפָנָיו: ב וַיֹּאמֶר לִי
הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ | פָּנֶיךָ רָעִים וְאַתָּה אֵינְךָ חוֹלֶה אֵין
זֶה כִּי־אִם רַע לֵב וָאִירָא הַרְבֵּה מְאֹד: ג וָאֹמַר
לַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם יִחְיֶה מַדּוּעַ לֹא־יֵרַע פָּנַי
אֲשֶׁר הָעִיר בֵּית־קִבְרוֹת אֲבֹתַי חֲרֵבָה וּשְׁעָרֶיהָ
אֻכְּלוּ בָאֵשׁ: {ס} ד וַיֹּאמֶר לִי הַמֶּלֶךְ עַל־מַה־זֶּה
אַתָּה מְבַקֵּשׁ וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־אֱלֹהֵי
הַשָּׁמָיִם: ה וָאֹמַר לַמֶּלֶךְ אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
וְאִם־יִיטַב עַבְדְּךָ לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנִי אֶל־יְהוּדָה
אֶל־עִיר קִבְרוֹת אֲבֹתַי וְאֶבְנֶנָּה: ו וַיֹּאמֶר לִי
הַמֶּלֶךְ וְהַשֵּׁגַל | יוֹשֶׁבֶת אֶצְלוֹ עַד־מָתַי יִהְיֶה
מַהֲלָכְךָ וּמָתַי תָּשׁוּב וַיִּיטַב לִפְנֵי־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלָחֵנִי
וָאֶתְּנָה לוֹ זְמַן: ז וָאֹמַר לַמֶּלֶךְ אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ
טוֹב אִגְרוֹת יִתְּנוּ־לִי עַל־פַּחֲוֹת עֵבֶר הַנָּהָר אֲשֶׁר
יַעֲבִירוּנִי עַד אֲשֶׁר־אָבוֹא אֶל־יְהוּדָה: ח וְאִגֶּרֶת
אֶל־אָסָף שֹׁמֵר הַפַּרְדֵּס אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִתֶּן־לִי
עֵצִים לִקְרוֹת אֶת־שַׁעֲרֵי הַבִּירָה אֲשֶׁר־לַבַּיִת
וּלְחוֹמַת הָעִיר וְלַבַּיִת אֲשֶׁר־אָבוֹא אֵלָיו וַיִּתֶּן־לִי
הַמֶּלֶךְ כְּיַד־אֱלֹהַי הַטּוֹבָה עָלָי: ט וָאָבוֹא אֶל־
פַּחֲוֹת עֵבֶר הַנָּהָר וָאֶתְּנָה לָהֶם אֶת אִגְרוֹת הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁלַח עִמִּי הַמֶּלֶךְ שָׂרֵי חַיִל וּפָרָשִׁים: {פ}
י וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעַמֹּנִי
וַיֵּרַע לָהֶם רָעָה גְדֹלָה אֲשֶׁר־בָּא אָדָם לְבַקֵּשׁ
טוֹבָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: יא וָאָבוֹא אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם
וָאֱהִי־שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה: יב וָאָקוּם | לַיְלָה אֲנִי
וַאֲנָשִׁים | מְעַט עִמִּי וְלֹא־הִגַּדְתִּי לְאָדָם מָה אֱלֹהַי
נֹתֵן אֶל־לִבִּי לַעֲשׂוֹת לִירוּשָׁלַ͏ִם וּבְהֵמָה אֵין עִמִּי
כִּי אִם־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֲנִי רֹכֵב בָּהּ: יג וָאֵצֵא
בְשַׁעַר־הַגַּיְא לַיְלָה וְאֶל־פְּנֵי עֵין הַתַּנִּין וְאֶל־שַׁעַר
הָאַשְׁפֹּת וָאֱהִי שֹׁבֵר בְּחוֹמֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם אֲשֶׁר־
המפרוצים הֵם | פְּרוּצִים וּשְׁעָרֶיהָ אֻכְּלוּ
בָאֵשׁ: יד וָאֶעֱבֹר אֶל־שַׁעַר הָעַיִן וְאֶל־בְּרֵכַת
הַמֶּלֶךְ וְאֵין־מָקוֹם לַבְּהֵמָה לַעֲבֹר תַּחְתָּי: טו וָאֱהִי
עֹלֶה בַנַּחַל לַיְלָה וָאֱהִי שֹׁבֵר בַּחוֹמָה וָאָשׁוּב
וָאָבוֹא בְּשַׁעַר הַגַּיְא וָאָשׁוּב: טז וְהַסְּגָנִים לֹא
יָדְעוּ אָנָה הָלָכְתִּי וּמֶה אֲנִי עֹשֶׂה וְלַיְּהוּדִים
וְלַכֹּהֲנִים וְלַחֹרִים וְלַסְּגָנִים וּלְיֶתֶר עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה
עַד־כֵּן לֹא הִגַּדְתִּי: יז וָאוֹמַר אֲלֵהֶם אַתֶּם רֹאִים
הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ בָּהּ אֲשֶׁר יְרוּשָׁלַ͏ִם חֳרֵבָה
וּשְׁעָרֶיהָ נִצְּתוּ בָאֵשׁ לְכוּ וְנִבְנֶה אֶת־חוֹמַת
יְרוּשָׁלַ͏ִם וְלֹא־נִהְיֶה עוֹד חֶרְפָּה: יח וָאַגִּיד לָהֶם
אֶת־יַד אֱלֹהַי אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה עָלַי וְאַף־דִּבְרֵי
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אָמַר־לִי וַיֹּאמְרוּ נָקוּם וּבָנִינוּ וַיְחַזְּקוּ
יְדֵיהֶם לַטּוֹבָה: {פ}
יט וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטֹבִיָּה | הָעֶבֶד הָעַמּוֹנִי
וְגֶשֶׁם הָעַרְבִי וַיַּלְעִגוּ לָנוּ וַיִּבְזוּ עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ מָה־
הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים הַעַל הַמֶּלֶךְ אַתֶּם
מֹרְדִים: כ וָאָשִׁיב אוֹתָם דָּבָר וָאוֹמַר לָהֶם אֱלֹהֵי

הַשָּׁמַיִם הוּא יַצְלִיחַ לָנוּ וַאֲנַחְנוּ עֲבָדָיו נָקוּם וּבָנִינוּ וְלָכֶם אֵין־חֵלֶק וּצְדָקָה וְזִכָּרוֹן בִּירוּשָׁלִָם׃

נחמיה פרק ג

א וַיָּקָם אֶלְיָשִׁיבׄ הַכֹּהֵן הַגָּדׄוֹל וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וַיִּבְנוּ אֶת־שַׁעַר הַצֹּאן הֵמָּה קִדְּשׁוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתׄתָיו וְעַד־מִגְדַּל הַמֵּאָה קִדְּשׁוּהוּ עַד מִגְדַּל חֲנַנְאֵל׃ {ס} **ב** וְעַל־יָדׄוֹ בָּנׄוּ אַנְשֵׁי יְרֵחׄוֹ {ס} וְעַל־יָדׄוֹ בָּנָה זַכּׄוּר בֶּן־אִמְרִי׃ {ס} **ג** וְאֶת שַׁעַר הַדָּגִים בָּנׄוּ בְּנֵי הַסְּנָאָה הֵמָּה קֵרׄוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתׄתָיו מַנְעוּלָיו וּבְרִיחָיו׃ {ס} **ד** וְעַל־יָדָם מֵרֵמׄוֹת בֶּן־אוּרִיָּה בֶּן־הַקּׄוֹץ {ס} וְעַל־יָדָם מְשֻׁלָּם בֶּן־בֶּרֶכְיָה בֶּן־מְשֵׁיזַבְאֵל {ס} וְעַל־יָדָם צָדׄוֹק בֶּן־בַּעֲנָא׃ {ס} **ה** וְעַל־יָדָם הַתְּקוֹעִים וְאַדִּירֵיהֶם לֹא־הֵבִיאוּ צַוָּארָם בַּעֲבֹדַת אֲדֹנֵיהֶם׃ {ס} **ו** וְאֶת שַׁעַר הַיְשָׁנָה מֵחְזִיקׄוּ יוֹיָדָע בֶּן־פָּסֵחַ וּמְשֻׁלָּם בֶּן־בְּסֹדְיָה הֵמָּה קֵרׄוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתׄתָיו וּמַנְעֻלָיו וּבְרִיחָיו׃ {ס} **ז** וְעַל־יָדָם מֵחְזִיק מְלַטְיָה הַגִּבְעֹנִי וְיָדׄוֹן הַמֵּרֹנֹתִי אַנְשֵׁי גִבְעׄוֹן וְהַמִּצְפָּה לְכִסֵּא פַּחַת עֵבֶר הַנָּהָר׃ {ס} **ח** עַל־יָדׄוֹ חֵחְזִיק עֻזִּיאֵל בֶּן־חַרְהַיָּה צֹרְפִים {ס} וְעַל־יָדׄוֹ חֵחְזִיק חֲנַנְיָה בֶּן־הָרַקָּחִים וַיַּעַזְבׄוּ יְרוּשָׁלִַם עַד הַחוֹמָה הָרְחָבָה׃ {ס} **ט** וְעַל־יָדָם חֵחְזִיק רְפָיָה בֶּן־חׄוּר שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ יְרוּשָׁלִַם׃ {ס} **י** וְעַל־יָדָם חֵחְזִיק יְדָיָה בֶּן־חֲרוּמַף וְנֶגֶד בֵּיתׄוֹ {ס} וְעַל־יָדׄוֹ חֵחְזִיק חַטּׄוּשׁ בֶּן־חֲשַׁבְנְיָה׃ **יא** מַלְכִּיָּה שׁׄנִית חֵחְזִיק מַלְכִּיָּה בֶּן־חָרִם וְחַשּׄוּב בֶּן־פַּחַת מוֹאָב וְאֶת מִגְדַּל הַתַּנּוּרִים׃ {ס} **יב** וְעַל־יָדׄוֹ חֵחְזִיק שַׁלּׄוּם בֶּן־הַלּׄוֹחֵשׁ שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ יְרוּשָׁלִַם הׄוּא וּבְנׄוֹתָיו׃ {ס} **יג** אֶת שַׁעַר הַגַּיְא חֵחְזִיק חָנׄוּן וְיֹשְׁבֵי זָנׄוֹחַ הֵמָּה בָּנׄוּהוּ וַיַּעֲמִידׄוּ דַּלְתׄתָיו מַנְעֻלָיו וּבְרִיחָיו וְאֶלֶף אַמָּה בַּחוֹמָה עַד שַׁעַר הָאַשְׁפּׄוֹת׃ **יד** וְאֶת | שַׁעַר הָאַשְׁפּׄוֹת חֵחְזִיק מַלְכִּיָּה בֶּן־רֵכָב שַׂר פֶּלֶךְ בֵּית־הַכֶּרֶם הׄוּא יִבְנֶנּׄוּ וַיַּעֲמִיד דַּלְתׄתָיו מַנְעֻלָיו וּבְרִיחָיו׃ {ס} **טו** וְאֶת שַׁעַר הָעַיִן חֵחְזִיק שַׁלּׄוּן בֶּן־כָּל־חֹזֶה שַׂר פֶּלֶךְ הַמִּצְפָּה הׄוּא יִבְנֶנּׄוּ וְיִטַּלְלֶנּׄוּ וְיַעֲמִידׄוּ וַיַּעֲמִיד דַּלְתׄתָיו מַנְעֻלָיו וּבְרִיחָיו וְאֶת חוֹמַת בְּרֵכַת הַשֶּׁלַח לְגַן־הַמֶּלֶךְ וְעַד־הַמַּעֲלׄוֹת הַיֹּרְדׄוֹת מֵעִיר דָּוִיד׃ {ס} **טז** אַחֲרָיו חֵחְזִיק נְחֶמְיָה בֶּן־עַזְבּׄוּק שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ בֵּית־צׄוּר עַד־נֶגֶד קִבְרֵי דָּוִיד וְעַד־הַבְּרֵכָה הָעֲשׂׄוּיָה וְעַד בֵּית הַגִּבֹּרִים׃ {ס} **יז** אַחֲרָיו חֵחְזִיקׄוּ הַלְוִיִּם רְחׄוּם בֶּן־בָּנִי עַל־יָדׄוֹ חֵחְזִיק חֲשַׁבְיָה שַׂר־חֲצִי־פֶּלֶךְ קְעִילָה לְפִלְכׄוֹ׃ {ס} **יח** אַחֲרָיו חֵחְזִיקׄוּ אֲחֵיהֶם בַּוַּי בֶּן־חֵנָדָד שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ קְעִילָה׃ {ס} **יט** וַיְחַזֵּק עַל־יָדׄוֹ עֵזֶר בֶּן־יֵשׁׄוּעַ שַׂר הַמִּצְפָּה מִדָּה שׁׄנִית מִמֹּנֶגֶד עֲלׄוֹת הַנֶּשֶׁק הַמִּקְצׄוַע׃ {ס} **כ** אַחֲרָיו חֵחֶרָה חֵחְזִיק בָּרׄוּךְ בֶּן־זַבַּי מִדָּה שׁׄנִית מִן־הַמִּקְצׄוַע עַד־פֶּתַח בֵּית אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדׄוֹל׃ {ס} **כא** אַחֲרָיו חֵחְזִיק מְרֵמׄוֹת בֶּן־אוּרִיָּה בֶּן־הַקּׄוֹץ מִדָּה שׁׄנִית מִפֶּתַח בֵּית אֶלְיָשִׁיב וְעַד־תַּכְלִית בֵּית אֶלְיָשִׁיב׃ {ס} **כב** וְאַחֲרָיו חֵחְזִיקׄוּ הַכֹּהֲנִים אַנְשֵׁי הַכִּכָּר׃ **כג** אַחֲרָיו חֵחְזִיק בִּנְיָמִן וְחַשּׄוּב נֶגֶד בֵּיתָם {ס} אַחֲרָיו חֵחְזִיק עֲזַרְיָה בֶּן־מַעֲשֵׂיָה בֶּן־עֲנַנְיָה אֵצֶל בֵּיתׄוֹ׃ {ס} **כד** אַחֲרָיו חֵחְזִיק בִּנּׄוּי בֶּן־חֵנָדָד מִדָּה שׁׄנִית מִבֵּית עֲזַרְיָה עַד־הַמִּקְצׄוַע וְעַד־הַפִּנָּה׃ **כה** פָּלָל בֶּן־אוּזַי מִנֶּגֶד הַמִּקְצׄוַע וְהַמִּגְדָּל הַיּׄוֹצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ הֶעְלְיׄוֹן אֲשֶׁר לַחֲצַר הַמַּטָּרָה

אַחֲרָיו פְּדָיָה בֶן־פַּרְעֹשׁ: {ס} **כו** וְהַנְּתִינִים הָיוּ יֹשְׁבִים בָּעֹפֶל עַד נֶגֶד שַׁעַר הַמַּיִם לַמִּזְרָח וְהַמִּגְדָּל הַיּוֹצֵא: {ס} **כז** אַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ הַתְּקוֹעִים מִדָּה שֵׁנִית מִנֶּגֶד הַמִּגְדָּל הַגָּדוֹל הַיּוֹצֵא וְעַד חוֹמַת הָעֹפֶל: **כח** מֵעַל | שַׁעַר הַסּוּסִים הֶחֱזִיקוּ הַכֹּהֲנִים אִישׁ לְנֶגֶד בֵּיתוֹ: {ס} **כט** אַחֲרָיו הֶחֱזִיק צָדוֹק בֶּן־אִמֵּר נֶגֶד בֵּיתוֹ {ס} וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיק שְׁמַעְיָה בֶּן־שְׁכַנְיָה שֹׁמֵר שַׁעַר הַמִּזְרָח: {ס} **ל** אחרי אַחֲרָיו הֶחֱזִיק חֲנַנְיָה בֶּן־שֶׁלֶמְיָה וְחָנוּן בֶּן־צָלָף הַשִּׁשִּׁי מִדָּה שֵׁנִי {ס} אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מְשֻׁלָּם בֶּן־בֶּרֶכְיָה נֶגֶד נִשְׁכָּתוֹ: {ס} **לא** אחרי אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מַלְכִּיָּה בֶּן־הַצֹּרְפִי עַד־בֵּית הַנְּתִינִים וְהָרֹכְלִים נֶגֶד שַׁעַר הַמִּפְקָד וְעַד עֲלִיַּת הַפִּנָּה: **לב** וּבֵין עֲלִיַּת הַפִּנָּה לְשַׁעַר הַצֹּאן הֶחֱזִיקוּ הַצֹּרְפִים וְהָרֹכְלִים: {פ}

לג וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט כִּי־אֲנַחְנוּ בוֹנִים אֶת־הַחוֹמָה וַיִּחַר לוֹ וַיִּכְעַס הַרְבֵּה וַיַּלְעֵג עַל־הַיְהוּדִים: **לד** וַיֹּאמֶר | לִפְנֵי אֶחָיו וְחֵיל שֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר מָה הַיְהוּדִים הָאֻמְלָלִים עֹשִׂים הֲיַעַזְבוּ לָהֶם הֲיִזְבָּחוּ הֲיְכַלּוּ בַּיּוֹם הַיְחַיְּוּ אֶת־הָאֲבָנִים מֵעֲרֵמוֹת הֶעָפָר וְהֵמָּה שְׂרוּפוֹת: **לה** וְטוֹבִיָּה הָעַמֹּנִי אֶצְלוֹ וַיֹּאמֶר גַּם אֲשֶׁר־הֵם בוֹנִים אִם־יַעֲלֶה שׁוּעָל וּפָרַץ חוֹמַת אַבְנֵיהֶם: {פ} **לו** שִׁמְעָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־הָיֵינוּ בוּזָּה וְהָשֵׁב חֶרְפָּתָם אֶל־רֹאשָׁם וּתְנֵם לְבִזָּה בְּאֶרֶץ שִׁבְיָה: **לז** וְאַל־תְּכַס עַל־עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל־תִּמָּחֶה כִּי הִכְעִיסוּ לְנֶגֶד הַבּוֹנִים: **לח** וַנִּבְנֶה אֶת־הַחוֹמָה וַתִּקָּשֵׁר כָּל־הַחוֹמָה עַד־חֶצְיָהּ וַיְהִי לֵב לָעָם לַעֲשׂוֹת: {פ}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

הודפס

לעילוי נשמת:

נחמיה בן שלמה ז"ל

נפ' י"ב אדר

ורפאל רחמים בן מנחם ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פסח

יא	יום **ראשון**	עלות השחר (72 דק') ... 5:18 נץ החמה ..... 6:30 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:51 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:37	סו"ז תפילה ..... 10:39 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 6:55 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:08	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות עז **ירושלמי:** קידושין יד **תוספתא:** שבת יד **נ"ך:** עזרא ז **משניות:** ביצה א **זהר:** שמות א עמ' עז-עח	**29**
יב	יום **שני**	עלות השחר (72 דק') ... 5:17 נץ החמה ..... 6:29 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:50 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:36	סו"ז תפילה ..... 10:38 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 6:56 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:09	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות עח **ירושלמי:** קידושין טו **תוספתא:** שבת טו **נ"ך:** עזרא ח **משניות:** ביצה ב **זהר:** שמות א עמ' עט-פ	**30**
יג	יום **שלישי**	**בלילה בדיקת חמץ** עלות השחר (72 דק') ... 5:16 נץ החמה ..... 6:28 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:49 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:35	סו"ז תפילה ..... 10:37 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 6:56 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:09	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות עט **ירושלמי:** קידושין טז **תוספתא:** שבת טז **נ"ך:** עזרא ט **משניות:** ביצה ג **זהר:** שמות א עמ' פא-פב	**31**
יד	יום **רביעי** הדלקת נרות (40 דק'): 6:17 (20 דק'): 6:37	**ערב פסח, תענית בכורות** סו"ז אכילת חמץ . . 10:06 עלות השחר (72 דק') ... 5:14 נץ החמה ..... 6:26 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:34	סו"ז ביעור חמץ .. 11:24 סו"ז תפילה ..... 10:37 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 6:57 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:10	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות פ **ירושלמי:** קידושין יז **תוספתא:** שבת יז **נ"ך:** עזרא י **משניות:** ביצה ד **זהר:** שמות א עמ' פג-פד	**1**
טו	יום **חמישי** מוצ"ח לשיטת ר"ת: 8:11	**א' דפסח** עלות השחר (72 דק') ... 5:13 נץ החמה ..... 6:25 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:33	סו"ז תפילה ..... 10:36 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 6:58 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:11	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות פא **ירושלמי:** קידושין יח **תוספתא:** שבת יח **נ"ך:** נחמיה א **משניות:** ביצה ה **זהר:** שמות א עמ' פה-פו	**2**
טז	יום **שישי** הדלקת נרות (40 דק'): 6:18 (20 דק'): 6:38	**א' דחוה"מ פסח, א' לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 5:12 נץ החמה ..... 6:24 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:33	סו"ז תפילה ..... 10:35 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 6:58 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:11	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות פב **ירושלמי:** קידושין יט **תוספתא:** עירובין א **נ"ך:** נחמיה ב **משניות:** ראש השנה א **זהר:** שמות א עמ' פז-פח	**3**
יז	**שב"ק** מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:12	**שבת חול המועד פסח, ב' לעומר** עלות השחר (72 דק') ... 5:10 נץ החמה ..... 6:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:45 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:32	סו"ז תפילה ..... 10:35 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 6:59 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:12	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות פג **ירושלמי:** קידושין כ **תוספתא:** עירובין ב **נ"ך:** נחמיה ג **משניות:** ראש השנה ב **זהר:** שמות א עמ' פט-צ	**4**

מַה זֶּה 'חָמֵץ'? עַצְבוּת, מָרָה שְׁחוֹרָה, חוּמְרוֹת יְתֵרוֹת, גַּאֲוָה וְיֵשׁוּת. מָה הַהֶפֶךְ מִזֶּה? מַצָּה! מַהִי 'מַצָּה'? אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה! כְּמוֹ שֶׁאוֹפִים מַצָּה - לֶחֶם וּמַיִם בִּלְבַד, פְּשׁוּט בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוּת, כָּךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת הָאֱמוּנָה אֵצֶל הָאָדָם - פַּשְׁטוּת! לִזְרֹק אֶת כָּל הַחָכְמוֹת! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)